

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

Statens
offentliga
utredningar

1971:45

Justitie-
departementet

Ref

Utsökningsrätt XI

Exekutiv försäljning av fartyg m. m.

Förslag av lagberedningen

SOU

Stockholm 1971

Statens offentliga utredningar 1971

Kronologisk förteckning

1. SOU 71. Handbok för det officiella utredningstrycket. Becknan. Fi.
2. Post- och Inrikes Tidningar. Norstedt & Söner. Ju.
3. Veterinärdistriktindelningen, m.m. Svenska Reproduktions AB. Jo.
4. Kommunala val. Esselte. C.
5. Svenskt industri under 70-talet med utblick mot 80-talet. Bilaga 2. Esselte. Fi.
6. Ny sjömanslag. Esselte. K.
7. Finansiella tillväxtaspekter 1960-1975. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 4. Esselte. Fi.
8. Arbetskraftsresurserna 1965-1990. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 1. Esselte. Fi.
9. Störeforetags offentliga redovisning. Esselte. Fi.
10. Snatteri. Berlingska Boktryckeriet, Lund. Ju.
11. Ett nytt bilregister. Göteborgs offsettryckeri AB. K.
12. Miljövärden i Sverige under 70-talet. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 8. Esselte. Fi.
13. Utvecklingstendenser inom offentlig sektor. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 6. Esselte. Fi.
14. Varuhindeln fram till 1975. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 3. Esselte. Fi.
15. Förslag till aktiebolagslag m.m. Tryckeribolaget. Ju.
16. Regional utveckling och planering. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 7. Esselte. Fi.
17. Malm - Jord - Vatten. Svenska Reproduktions AB. I.
18. Mått och vikt. Norstedt & Söner. Fi.
19. Familjepensionsfrågor m.m. Berlingska Boktryckeriet, Lund. S.
20. Europisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Betänkande I. Norstedt & Söner. K.
21. Europisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Bilaga A. Norstedt & Söner K.
22. Europisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Bilaga B. Norstedt & Söner K.
23. Europisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Register m.m. Norstedt & Söner. K.
24. Vuxerpedagogisk forskning och utbildning. Berlingska Boktryckeriet, Lund. U.
25. Boendeservice 3. Kommunstudien. Esselte. In.
26. Boendeservice 4. Projektstudien. Esselte. In.
27. Boendeservice 5. Totalkostnadsstudien. Esselte. In.
28. Boendeservice 6. Strukturstudier. Esselte. In.
29. Kyrkan kostar. Göteborgs offsettryckeri AB. U.
30. Sjömanspension. Göteborgs offsettryckeri AB. K.
31. Den svenska betalningsbalansstatistiken. Esselte. Fi.
32. Valutareserven och utrikeshandelns finansiella struktur. Bilaga till Den svenska betalningsbalansstatistiken. Esselte. Fi.
33. Fri affirstid. Göteborgs offsettryckeri AB. H.
34. Lastbi och Taxi. Beckman. K.
35. Den fria rörligheten för personer inom EEC. Esselte. In.
36. Produktionsresurser för tv och radio i utbildningen. Esselt. U.
37. Konsumentpolitik-riktlinjer och organisation. Tryckeribolaget. H.
38. Särskilda tandvårdsanordningar för vissa patientgrupper. Göteborgs offsettryckeri AB. S.
39. Den svenska köpkraftsfördelningen 1967. Berlingska boktryckeriet, Lund. In.
40. Export och import 1971-1975. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 5. Esselte. Fi.
41. Ny domstolsadministration. Göteborgs offsettryckeri AB. Ju.
42. Försäkring och annat kontant stöd vid arbetslöshet. Esselte. In.
43. Arbetskraftens struktur och dimensioner. Esselte. In.
44. Bilagor till KSA-utredningens betänkande. Esselte. In.
45. Utsökningsrätt XI. Norstedt & Söner. Ju.

Statens offentliga utredningar

1971: 45

Justitiedepartementet

Utsökningsrätt XI

Exekutiv försäljning av fartyg m. m.

Förslag av lagberedningen

Stats offentliga utredningar
1971: 45
Justitiedepartementet

Utsökningssätt XI

Exekutiv försäljning av föregående nr.

Föreläggande av försäljningen

Till Konungen

Lagberedningen, som tidigare under sitt arbete på revision av utsöknings- och konkursrätten har avlämnat bl. a. delbetänkandena Utsökningsrätt I—X, får härmed i underdånighet avlämna betänkande med förslag till ny lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. och till ändringar i lagstiftning som hör samman därmed.

Beredningen har samrått med sin rådgivande nämnd, i vilken ingår sekreteraren i Landsorganisationen Bert Ahlgren, lantbrukaren Leif Cassel, riksdagsledamoten lantbrukaren Robert Dockered, direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Erik Forstadius, förbundsjuristen i Tjänstemännens centralorganisation Stig Gustafsson, advokaten Gunnar Lindh, riksdagsledamoten redaktören Lisa Mattson och riksdagsledamoten skoldirektören Karl-Erik Strömberg.

Dessutom har beredningen beträffande sitt förslag samrått med representanter för sjölagskommittén, liksom kommittén samrått med beredningen om de delar av dess förslag som är av betydelse för exekution.

I beredningens arbete har medverkat följande särskilt tillkallade sakkunniga, nämligen bankdirektören Erik Burling, kronofogden Nils Frykholm, kronodirektören Ragnar Jungkvist och justitierådet Lars Welamson. I vissa avsnitt har beredningen därjämte samrått med professorn Henrik Hessler.

I enlighet med den arbetsfördelning som tillämpas i beredningen har ordföranden samt ledamoten Heuman och sekreteraren Gregow deltagit i utarbetandet av betänkandet.

Underdånigst

GÖSTA WALIN

JAN HEUMAN

TORKEL GREGOW

Stockholm den 15 mars 1971.

Innehåll

Förslag till	13 §	61
Lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m.	14 §	62
Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)	15 §	62
Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)	16 §	63
Lag om ändring i förmånsrättslagen (1970: 979)	17 §	65
Lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808)	18 §	66
Lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)	19 §	66
	20 §	68
	21 §	68
	22 §	69
	23 §	70
	24 §	71
	Övergångsbestämmelser	71
Motiv		
Kapitel 1 <i>Inledning</i>	33	
1.1 Sjölagskommittén och lagberedningen	33	
1.2 Gällande rätt om försäljning av fartyg m. m.	33	
1.3 Sjölagskommitténs förslag	34	
1.4 Lagberedningen	35	
Kapitel 2 <i>Förslag till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m.</i>	38	
1 §	38	
2 §	42	
3 §	42	
4 §	43	
5 §	44	
6 §	48	
7 §	49	
8 §	50	
9 §	51	
10 §	52	
11 §	55	
12 §	57	
Kapitel 3 <i>Förslag om ändring i utsökningslagen</i>		73
56 §		79
62 §		80
71 §		81
73 §		84
77 §		87
88 c §		88
88 d §		88
89 §		89
90 §		89
91 §		89
91 a §		90
91 b §		90
91 c §		91
92 §		91
93 §		92
94 §		92
(95 §)		93
96 §		93
96 a §		93
138 §		93
139 §		94

140 §	95
(140 a §)	95
141 §	95
151 §	95
198 §	98
201 §	99
209 §	100
212 §	100
213 §	101
213 a §	102
219 §	106
Övergångsbestämmelser	106

Kapitel 4 Förslag om ändring i konkurslagen	108
71 §	108
73 §	110
76 §	110
195 a §	110
Övergångsbestämmelser	111

Kapitel 5 Övriga förslag	112
5.1 Förslag om ändring i förmånsrättslagen	112
5.2 Förslag om ändring i lagsökningslagen	114
5.3 Förslag om ändring i uppbördsförordningen	116

Kapitel 6 Sammanfattning	117
---------------------------------	------------

Förkortningar	120
----------------------	------------

121	120
122	120
123	120
124	120
125	120
126	120
127	120
128	120
129	120
130	120
131	120
132	120
133	120
134	120
135	120
136	120
137	120
138	120
139	120
140	120
141	120
142	120
143	120
144	120
145	120
146	120
147	120
148	120
149	120
150	120
151	120
152	120
153	120
154	120
155	120
156	120
157	120
158	120
159	120
160	120
161	120
162	120
163	120
164	120
165	120
166	120
167	120
168	120
169	120
170	120
171	120
172	120
173	120
174	120
175	120
176	120
177	120
178	120
179	120
180	120
181	120
182	120
183	120
184	120
185	120
186	120
187	120
188	120
189	120
190	120
191	120
192	120
193	120
194	120
195	120
196	120
197	120
198	120
199	120
200	120

Förslag till Lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Utmätt fartyg, som är infört i skeppsregistret, säljes av överexekutor. Försäljningen skall ske på offentlig auktion.

Med fartyg likställes i denna lag skeppsbygge. Härvid skall vad som sägs om skeppsregistret i stället avse skeppsbyggnadsregistret.

Bestämmelserna i denna lag är även tillämpliga i fråga om fartyg som är registrerat utom riket, om ej annat följer av vad som är särskilt föreskrivet.

2 §

Vad i denna lag sägs om utmätt fartyg gäller i tillämpliga delar även när fartyg skall säljas exekutivt under konkurs.

Fartyget räknas härvid som utmätt, när begäran om försäljning inkommit till överexekutor och fartyget tagits ur drift.

Detsamma gäller, när fartyg enligt 10 § andra stycket sjölagen (1891: 35 s. 1) skall säljas exekutivt på begäran av ägaren.

3 §

Utmätt fartyg bör säljas inom fyra månader från utmätningen, om ej hinder möter eller anstånd beviljas enligt andra stycket.

Anstånd med försäljningen får beviljas på begäran av utmätningssökanden eller ägaren. På begäran av ägaren får anstånd beviljas endast om sökanden medger det eller särskilda skäl till anstånd föreligger.

4 §

Borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av det utmätta fartygets försäljning får utlösa sökanden. Han träder därigenom i sökandens ställe.

Den som vill utlösa sökanden skall, innan fartyget sålts, till överexekutor betala sökandens fordran och kostnad för vilken denne svarar.

5 §

Hör fartyget till konkursbo, kan förvaltaren, om arvode eller annan kostnad för fartygets förvaltning under konkursen skall utgå ur fartyget, begära att fartyget säljes för den fordringen.

Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt eller panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979), kan begära att fartyget säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fartyget är ostridig eller styrkes. Om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, framställt sådan begäran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för konkursboets räkning förfaller.

Borgenär vars fordran är förenad med sjöpanträtt har i fråga om utmätt fartyg, som ej hör till konkursbo, samma befogenhet som enligt andra stycket. Begagnar han sig därav, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa konkursbo eller borgenär som begärt att fartyget säljes för fordran som anges ovan.

6 §

Auktion skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen.

Innehavare av fordran som bör iakttagas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt till överexekutor senast vid auktionen.

7 §

Minst trettio dagar före auktionen skall underrättelser om försäljningen sändas till sökanden och ägaren samt till kända borgenärer som har sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt. Blir sådan borgenär känd senare, skall underrättelse genast sändas till honom. Innehåller skeppsregistret uppgift om adress, skall den användas. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

8 §

Har auktionen ej blivit utlyst så som angivits i 6 och 7 §§, skall den inställas och ny tid utsättas, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt.

9 §

Vid början av auktionen skall lämnas en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Innehavare av fordran som bör iakttagas vid auktionen skall uppmanas att anmäla den. Har sådan fordran anmälts hos överexekutor före auktionen, skall det meddelas.

Närvarande sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen.

När förhandlingen avslutats, upprättas sakägarförteckning.

10 §

I sakägarförteckningen upptages, förutom exekutionsfordringen, fordran för vilken fartyget svarar på grund av sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt samt kostnaden för förfarandet.

Om fartyget hör till konkursbo, upptages även arvode och annan kostnad för fartygets förvaltning under konkursen. Är fartyget därjämte utmätt, upptages fordran som skall utgå med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979).

Med fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning avses även rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

11 §

Fordringarna upptages efter det företräde som gäller enligt lag. Kostnaden för förfarandet upptages närmast före exekutionsfordringen.

Tillägg som avses i 264 § sjölagen (1891:35 s. 1) upptages före pantbrevets belopp, om ej borgenären yrkar annat.

Fordran upptages i förteckningen även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt inteckning beviljas, upptages fordringen med det företräde som tillkommer den, om inteckningen beviljas.

När försäljning begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej annat följer av 5 §.

12 §

Fordran upptages med det belopp till vilket den beräknas uppgå den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Beträffande fordran med sjöpanträtt skall iakttagas vad som enligt 10 kap. sjölagen (1891: 35 s. 1) följer av redaransvarets begränsning. Panträtt på grund av in-teckning får ej åtnjutas för mer än pantbrevets belopp jämte tillägg enligt 264 § sjölagen. Understiger fordringen pantbrevets belopp, upptages återstoden som ägarhypotek.

Om i fartyget gäller pantbrev som ej innehaves av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet ej blivit anmäld, upptages pantbrevets belopp och det tillägg enligt 264 § sjölagen som med hänsyn till ägarens uppgifter och andra omständigheter kan antagas bära utgå.

Ägarhypotek upptages utan tillägg, om det ej är utmätt.

Fordran, som ej är förfallen till betalning och icke löper med ränta före förfallodagen, upptages med det belopp som efter fem procents årlig ränta utgör fordringens värde den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Motsvarande gäller, om utfäst ränta är lägre än fem procent.

13 §

I övrigt anges i sakägarförteckningen

1. sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade,
2. det lägsta bud som måste avges för att fartyget enligt 14 § skall få säljas,
3. betalningsvillkoren.

14 §

Vid försäljningen skall skyddsbeloppet täckas av köpeskillingen för fartyget och andra medel som finns att tillgå.

15 §

Köpeskillingen skall betalas kontant. Efter medgivande av borgenär vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med panträtt på grund av in-teckning får dock vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp innestå i avräkning på köpeskillingen, om det ej är fråga om sådan fordran som avses i 11 § tredje stycket.

I sakägarförteckningen skall anmärkas, om fordran ej får innestå.

16 §

Den som ropar in fartyget är skyldig att efter inropet lämna handpenning som motsvarar en sjättedel av köpeskillingen, dock ej mindre än den kostnad för förfarandet som skall utgå ur fartyget.

Handpenningen skall betalas kontant, om ej inroparen ställer säkerhet för beloppet. Som säkerhet får godtagas även fordran som är förenad med panträtt på grund av in-teckning i fartyget, om den täckes av köpeskillingen och kan anses betryggande.

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej lämna handpenning eller ställa säkerhet men blir i fall som avses i 22 § ersättningskyldiga intill motsvarande belopp.

Ogulden del av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast vid det sammanträde som enligt 6 § kungjorts för köpeskillingens fördelning.

När köpeskillingen till fullo betalats, får köparen komma i besittning av fartyget.

Köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse har avräknats på köpeskillingen och den förre ägaren blir fri från ansvar härför.

17 §

På begäran av de sakägare vilkas rätt beror därav kan försäljningen, såvitt avser annat än erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av fartyget, ske på andra villkor än som anges i denna lag. Skyddsbeloppet får höjas, även om borgenär som ej själv begärt försäljning motsätter sig det.

18 §

Innan fartyget ropas ut, skall redogörelse lämnas för innehållet i sakägarförteckningen. Uppllysning skall lämnas, att fartyget ropas ut under förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 §

Innan inrop godtages, skall överexekutor pröva om det i 14 § angivna villkoret för försäljning är uppfyllt. Även om detta är förhållandet får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Utän hinder av första stycket skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det. Sökanden kan medge, att inrop godtages fastän kostnaden för förfarandet ej blivit täckt.

Inrop får ej mot sökandens bestridande godtagas, om exekutionsfordringen ej täckes.

20 §

Sedan inrop godtagits, skall inroparen omedelbart lämna föreskriven handpenning. Överexekutor kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning, om uppehållet ej kan antagas medföra beaktansvärd olägenhet. Lämnas ej handpenning, skall fartyget ropas ut på nytt.

Fullgör ej inroparen sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, är inropet ogiltigt.

21 §

Sker ej inrop, som godtages och fullföljes genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån.

Har två auktioner hållits utan att fartyget blivit sålt och saknas anledning till antagande att fartyget kan säljas inom rimlig tid, får överexekutor avvisa begäran om nytt försäljningsförsök.

Om ny auktion skall hållas, äger 6—20 §§ motsvarande tillämpning. Anmälan som skett för en auktion gäller även för senare auktion.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, går utmätningen åter. Detta gäller dock ej medel som inlutit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

22 §

När ny auktion hålles sedan inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall handpenningen tagas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte sex procents årlig ränta därå från utsatt dag för köpeskillingens fördelning till och med den nya dagen för sådan fördelning och för att även kostnaden för den nya auktionen skall täckas. Detta gäller även om ändrade förhållanden inträtt. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas, när den nye inroparen fullgjort sin betalningsskyldighet. BliR fartyget ej sålt vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålles ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av kostnader för förfarandet som blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk återlämnas.

23 §

I fråga om fördelning av köpeskilling och andra tillgängliga medel äger vad som enligt 143—166 §§ utsökningslagen (1877: 31 s. 1) gäller beträffande fast egendom motsvarande tillämpning.

Angående klagan över överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning som avses i första stycket gäller vad som i utsökningslagen föreskrives för motsvarande ärenden som rör fast egendom.

24 §

Köparen skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, även om auktionen överklagas.

Utan hinder av att auktionen överklagats får köparen komma i besittning av fartyget, om ej förordnande enligt 218 § 3 mom. utsökningslagen (1877: 31 s. 1) meddelats innan han blivit berättigad därtill. Får han på grund av sådant förordnande ej komma i besittning av fartyget och är hindret ej hävt inom tre månader från utsatt dag för köpeskillingens fördelning, får han frånträda köpet och återfå vad han betalat jämte därå upplupen ränta, om han gör anmälan därom hos överexekutor medan hindret alltjämt består.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

2. Nya lagens bestämmelser om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Nya lagens bestämmelser om tillägg enligt 264 § sjölagen (1891: 35 s. 1) tillämpas beträffande ränta, som enligt första stycket under 13 eller enligt 14 i övergångsbestämmelserna till lag () om ändring i sjölagen skall i stället för sådant tillägg beräknas på kapitalbeloppet av in-teckning enligt äldre lag.

4. Har auktion hållits före ikraftträdandet, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om inropares förpliktelser samt köpeskillingens fördelning och vad som har samband därmed.

5. Bestämmelserna i 3 § nya lagen äger icke tillämpning i fråga om uttagande av böter, viten eller annan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, och icke heller vid indrivning av vad som i mål eller ärende vid domstol eller eljest i samband med rättegång utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återgäldas.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

**Förslag till
Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)**

Häri genom förordnas i fråga om utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
dels att 95 och 140 a §§¹ skall upphöra att gälla,
dels att 56, 62, 71, 73, 77, 88 c, 88 d, 89—94, 96, 96 a, 138—140, 141, 151, 198, 201, 209, 212, 213 och 219 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 91 c och 213 a §§, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

56 §.²

Utmätning sökes — — — — — som hemvist. Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är. Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.	Utmätning av egendom, som finnes på annan ort än gäldenärens hemvist, må också sökas, där egendomen är <i>eller, i fråga om fartyg eller luftfartyg, där det har sin hemort eller väntas</i> . Utmätning av fordran i penningar må jämväl sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.
---	--

Ändå att — — — — — i 60 a §.	
Om befogenhet — — — — — förordnar Konungen.	

62 §.³

Vid utmätning — — — — — ej skiljas. Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmånsrätt i gäldenärens fasta egendom, luftfartyg eller reservdelar till <i>sådant fartyg</i> , skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.	Är fordran för vilken utmätning skall ske förenad med särskild förmånsrätt i gäldenärens fasta egendom, <i>fartyg</i> , luftfartyg eller reservdelar till <i>luftfartyg</i> , skall den egendomen först utmätas, om ej borgenären hellre vill taga betalt ur annan egendom. Skall utmätning ske på en gång för fleras fordringar, får borgenär, för vars fordran viss egendom sålunda häftar, ej för vad därur kan utgå till förfång för annan borgenär taga betalning ur övriga tillgångar.
--	--

¹ Betr. lydelsen av 95 och 140 a §§ se prop. 1971: 20.

² Senaste lydelse 1963: 255.

³ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

Endast om borgenären begär det får utmätning av fast egendom, registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg ske för annan fordran än sådan som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

Med fartyg likställes i denna lag skeppsbygge.

71 §.¹

Har någon panträtt i gäldenärs lösa gods eller rätt att sådant gods till säkerhet för sin fordran kvarhålla, må hinder därav ej möta för godsets utmätande och försäljande för annan gäldenärens skuld; och njute sådan borgenär rätt till betalning ur köpeskillingen, såsom i 6 kap. sägs. Den, som har lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, vare dock, där egendomen icke utgöres av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg, ej pliktig att lämna panten från sig, med mindre full lösen därför gives, eller panthavaren nöjes med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen; ej äge panthavaren vägra att taga lösen, då den, i fall som nu är sagt, honom bjudes, ändå att hans fordran ej är till betalning förfallen.

Har någon gäldenärs lösa egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för fordran, hindrar detta ej, att egendomen utmätes för annan fordran. Den som innehar egendomen är skyldig att taga betalning i förtid i den ordning som anges i 6 kap. men är icke pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, om ej försäljning skall ske för fordran med lika eller bättre rätt.

Har inteckning ----- 74 § stadgar.

Om utmätning av ägarhypotek i fast egendom finnas bestämmelser i 91 a §.

Om utmätning av ägarhypotek i fast egendom eller i fartyg finnas bestämmelser i 91 a §.

73 §.²

Lös egendom ----- honom därtill.

Utmätes helt fartyg eller gods i fartyg, avfordre utmätningsmannen befälhavaren de handlingar, som tjäna till upplysning angående äganderätten till fartyget eller godset, så ock uppgift å de fordringar, för vilka fartyget eller godset jämlikt 11 kap. sjölagen må häfta. Utestår frakt ogulden eller innehaves fraktbeloppet av befälhavaren eller redarens agent eller är redaren eller godsets ägare berättigad till sådan ersättning, som i 268 eller 278 § sjölagen

Utmätes fartyg, luftfartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg, skall befälhavaren eller ägaren på anmodan tillhandahålla de handlingar som visar äganderätten eller eljest rör den utmäta egendomen och uppge vilka som har fordran som bör iakttagas vid egendomens försäljning. Han skall på anmodan även överlämna pantbrev eller annan inteckningshandling som han innehar. Därefter får handlingen ej pantförskrivas utan överexekutors tillstånd.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

² Senaste lydelse 1955: 234.

omförmäles, skall sådan ersättning, där borgenären det yrkar, uppbäras av utmätningssmannen eller av syssloman, som av honom därtill förordnas. Utmätningssmannen kungöre utan dröjsmål den, som det åligger att gälda eller redovisa sådant belopp, förbud att utgiva något till annan än utmätningssmannen eller sysslomannen.

Vid utmätning av luftfartyg eller gods i sådant fartyg skall vad i 2 mom. stadgas i tillämpliga delar gälla.

Om det ej strider mot annans rätt eller eljest är obilligt mot tredje man, kan överexekutor ålägga ägaren att låta föra fartyget eller luftfartyget till plats som överexekutor bestämmer. Överexekutor får i sådant fall förelägga och utdöma vite.

77 §.¹

Då utmätning ————— i förmånsrättslagen (1970: 979).

Utmätning av registrerat svenskt fartyg, svenskt luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till sådant luftfartyg medför dock förmånsrätt, när beslutet om utmätning meddelas. Preskription av sjöpanträtt avbrytes däremot ej av fartygets utmätning förrän denna blivit säkerställd. Bli-
r egendomen, innan den omhändertagits, utmätt i främmande stat, gäller den rätt som vunnits genom den förra utmätningen såsom panträtt.

Finner utmätningssmannen ————— ägde rum.

Om åtgärd enligt 2 mom. skall utmätningssmannen genast underrätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

Om åtgärd enligt 3 mom. skall utmätningssmannen genast underrätta dem, vilkas rätt är i fråga, så ock överexekutor, därest klagan förts över utmätningen.

88 c §.¹

Utmätningssförättning skall ————— ansökningen förfallen.

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätningen, om ej hinder möter eller utmätningssmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd. *Beträffande fartyg som avses i 94 § skall dock gälla en tid av fyra månader från utmätningen.*

Anstånd med försäljning får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synnerliga skäl

Utmätt lös egendom bör säljas inom två månader från utmätningen, om ej hinder möter eller utmätningssmannen eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, denne på begäran ger anstånd.

Anstånd med försäljning får beviljas på begäran av borgenären eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om borgenären medger det eller särskilda skäl föreligga. Utan synner-

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

får anstånd ej beviljas utöver sex månader eller, beträffande fartyg som avses i 94 §, ett år från utmätningen.

liga skäl får anstånd ej beviljas utöver sex månader från utmätningen.

I fråga om tid för försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast egendom finnas särskilda bestämmelser.

I fråga om tid för försäljning av registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast egendom finnas särskilda bestämmelser.

88 d §.¹

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmäta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning.

Om sökandens fordran och den kostnad för vilken denne svarar betalas innan den utmäta egendomen sålts, förfaller frågan om egendomens försäljning, om annat ej följer av 91 c § eller av 5 § lagen () om exekutiv försäljning av fartyg m. m.

Medel som ----- till utmätningssmannen.

89 §.¹

Försäljning av ----- i 96 a §.
Om försäljning av utmätt luftfartyg och av utmäta, intecknade reservdelar till sådant fartyg meddelas bestämmelser i särskild lag.

Om försäljning av registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg meddelas bestämmelser i särskilda lagar. Andel i sådan egendom säljes av överexekutor i den ordning som enligt vad som sägs nedan gäller i fråga om försäljning av rättighet. Detsamma gäller villkorlig äganderätt till egendomen eller andel däri.

Om försäljning ----- särskild lag.

90 §.²

Skall lös ----- till efterrättelse.
Är egendom ----- lämpligt finnes.
Auktion å fartyg som sägs i 94 § skall förrättas av överexekutor. Auktionen skall kungöras så som ovan om annan lös egendom är sagt.

----- till efterrättelse.
----- lämpligt finnes.

91 §.¹

Kungörelse om ----- är sagd.
Har gäldenären ----- från ansvarighet.
Skall fartyg eller gods i fartyg säljas, varde kungörelsen om försäljningen jämväl införd i allmänna tidningarna minst fjorton dagar före auktionen; och skall kungörelsen tillika innehålla, att de borge-närer, som, ändå att de ej vunnit utmätning eller i utmätt fartyg hava inteckning,

----- är sagd.
----- från ansvarighet.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

² Senaste lydelse 1967: 140.

äga rätt till betalning ur det utmätta, hava att sådant, på sätt i 139 § sägs, före auktionen hos auktionsförrättaren anmäla. De borgenärer, vilka jämlikt 11 kap. sjölagen äga rätt till betalning ur det utmätta eller i utmätt fartyg hava inteckning, skola därjämte, såvitt ske kan, underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev, vilka auktionsförrättaren skall med posten avsända till inländska borgenärer så tidigt, att kallelserna må komma dem till handa minst fjorton dagar före auktionen, och till utländska borgenärer så fort ske kan.

Vid försäljning av gods i luftfartyg skall kungörelse ske minst tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla, att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *godset*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *godset* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger luftpanträtt i *detta*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

Om egendom — — — — —

Är fråga om försäljning av fartyg som blivit infört i fartygsregistret, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis rörande fartyget. Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

91 a §.¹

Vid utmätning av ägarhypotek i fast egendom skall pantbrevet tagas i förvar el-

Vid försäljning av fartyg, som ej är registrerat, eller av gods i fartyg eller i luftfartyg skall kungörelse ske minst tre veckor före auktionen och inom samma tid jämväl införas i allmänna tidningarna. Kungörelsen skall innehålla att de borgenärer, som, ändå att de ej vunnit utmätning, äga rätt till betalning ur köpeskillingen för *egendomen*, hava att före auktionen anmäla sådant hos auktionsförrättaren på sätt i 139 § sägs. Minst tre veckor före auktionen skola ock, såvitt ske kan, underrättelser om försäljningen i rekommenderade brev sändas till borgenären och ägaren av *egendomen* samt till den som, enligt vad känt blivit, äger *sjö- eller* luftpanträtt i *denna*. Vinnes senare kunskap om sådan panträtt, varde underrättelse genast avsänd. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

— — — — — genast sändas.
Skall försäljning ske av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning, skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis angående verksamheten.

Vid utmätning av ägarhypotek i fast egendom eller i fartyg skall pantbrevet ta-

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

ler, om annan än den intecknade *fastighetens* ägare innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningsmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Den *fasta* egendom vari ägarhypoteket gäller skall tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från det att beslut meddelades om utmätning av ägarhypoteket. När utmätningsmannen meddelat beslut om att den *fasta* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *fasta* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall det utmätta ägarhypoteket pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida ägarhypotek för gäldenären föreligger, skall utmätningsmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom *vid domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken väcka talan mot gäldenären och den som bestrider dennes rätt*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *fastighetens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av ägarhypoteket ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

gas i förvar eller, om annan än den intecknade *egendomens* ägare innehar pantbrevet, förbud meddelas innehavaren att utlämna det utan tillstånd av utmätningsmannen. Utmätningen är fullbordad först när så skett.

Den *intecknade* egendom vari ägarhypoteket gäller skall tagas i anspråk, om borgenären yrkar det inom en månad från det att beslut meddelades om utmätning av ägarhypoteket. När utmätningsmannen meddelat beslut om att den *intecknade* egendomen tages i anspråk, anses den utmätt. Om borgenären ej inom nämnda tid yrkat att den *intecknade* egendomen tages i anspråk eller yrkande därom återkallas, skall det utmätta ägarhypoteket pantförskrivas till honom enligt 91 b §.

Råder tvist huruvida ägarhypotek för gäldenären föreligger, skall utmätningsmannen, om skäl äro därtill, förelägga utmätningssökanden att, inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom, *mot gäldenären och den som bestrider dennes rätt väcka talan, beträffande ägarhypotek i fast egendom vid den domstol som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och i fråga om ägarhypotek i fartyg vid den domstol till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör*. Innan tvisten blivit avgjord genom dom som vunnit laga kraft får beslut om *den intecknade egendomens* tagande i anspråk meddelas eller pantförskrivning av ägarhypoteket ske endast om rätten förklarar hinder ej möta däremot.

Efterkommer ej ————— utmätningen åter.

91 b §.¹

Pantförskrivning av ägarhypotek sker genom att utmätningsmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än *fastighetens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I

Pantförskrivning av ägarhypotek sker genom att utmätningsmannen till borgenären utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för dennes fordran och överlämnar pantbrevet till honom eller, om annan än *den intecknade egendomens* ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pant-

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Ägarhypotek som tillkommer ägare av andel i *fastighet* får ej pantförskrivas för sig.

förskrivningen. I underrättelsen skall anges, att innehavaren ej får utlämna handlingen till skada för borgenären. Ägarhypotek som tillkommer ägare av andel i *intecknad egendom* får ej pantförskrivas för sig.

91 c §.

Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt i utmätt egendom och är ostridig eller styrkes, kan begära att egendomen säljes för hans fordran. Om han framställt sådan begäran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

92 §.¹

Skall egendom säljas, den någon har såsom lös pant eller eljest under panträtt i handom, varde, där ej panthavaren är pliktig att för sin fordran taga betalning ur köpeskillingen eller på sätt i 71 § sägs förklarat sig därmed nöjas, före utropet underrättelse meddelad, att försäljningen sker med bibehållande av panthavarens rätt.

Vid försäljning av lott i fartyg eller luftfartyg tillkännagive utmätningssmannen, att försäljningen ej medför rubbning i panträtt, som i hela fartyget eller luftfartyget gäller; meddele ock före utropet underrättelse om de fordringar, för vilka fartyget eller luftfartyget veterligen utgör pant.

Om någon innehar utmätt lös egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för fordran och han icke enligt 71 § är pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, får egendomen säljas endast om köpeskillingen förslår till betalning av fordringen.

93 §.²

Utmätt lös — — — — — upphöre försäljningen.

Vid försäljning av annan lös egendom än sådan som avses i 94 § 1 mom. får inrop ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den budna kan uppnås.

Inrop får ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den budna kan uppnås.

¹ Senaste lydelse 1955: 234.

² Senaste lydelse 1967: 140.

Om inrop ----- enligt 96 a §.

94 §.¹

Skall försäljning ske av fartyg, som enligt mätbrev eller å fartyget anbragt ton-talsmärke har en dräktighet av tjugu registerton eller därutöver, eller av annat fartyg, som blivit i fartygsregistret infört, uppläse auktionsförrättaren före utropet gravationsbevis, där enligt 91 § sådant skall vara anskaffat, och give till kända, å vad tid köpeskillingen sist skall inbetalas; anmane ock dem, vilka äro tillstädes och hava fordran, som skall vid auktionen bevakas, att sådant anmäla. Varder fordran anmäld hos auktionsförrättaren, meddele han före utropet därom underrättelse.

Innan auktionen avslutas, meddele auktionsförrättaren underrättelse om tiden, då efter 140 § sammanträde för fördelning av köpeskillingen hållas skall, så ock om stället för sammanträdet.

I fråga om försäljning av egendom vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning äger I mom. motsvarande tillämpning.

96 §.¹

Annan lös egendom än sådan som avses i 94 § I mom. skall betalas genast efter inropet. Utmätningssmannen äger dock lämna anstånd med betalningen av köpeskillingen utom till viss del vilken skall erläggas som handpenning. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

Sker ej ----- nytt utrop.
Har anstånd ----- skall återbetalas.

96 a §.¹

Annan lös egendom än fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg äger utmätningssmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären, sökanden och envar annan, vars rätt är be-

Lös egendom, som avses i detta kap. och ej kan antagas vara föremål för okänd sjö- eller luftpanträtt, äger utmätningssmannen sälja under hand i stället för på auktion, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås därigenom. Innan försäljning sker, skola gäldenären,

¹ Senaste lydelse 1967: 140.

roende av försäljningen och som är känd för utmätningsmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

sökanden och envar annan, vars rätt är beroende av försäljningen och som är känd för utmätningsmannen, om möjligt erhålla tillfälle att yttra sig.

Innan egendom — — — — — auktion utsätts.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 mom. och 6 mom. sista punkten samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om försäljning under hand äga i övrigt 91 § 2 och 5 mom. samt 92 och 96 §§ motsvarande tillämpning.

138 §.¹

Har, då någon vunnit utmätning å lös egendom, som annan hade under panträtt i handom, panthavaren, såsom i 71 § sägs, förklarar sig nöjas med att för sin betalning hålla sig till köpeskillingen, njute han sin rätt till godo inom den tid, som i 137 § stadgas; dock att, där i fråga om utmättningsvis sålt fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg annan borgenär påstår betalning för fordran, som skall utgå med förmansrätt framför panthavarens, denne ej äger njuta betalning i annan ordning, än i 140 eller 141 § sägs.

Borgenär, vilken innehade lös egendom som handpant eller med rätt att kvarhålla den till säkerhet för sin fordran, har rätt att få betalning i den ordning som anges i 137 §, om egendomen, efter utmätning för annan borgenärs fordran, sålts enligt vad som sägs i 92 §. Finnes fordran med sjö- eller luftpanträtt, gäller dock vad som föreskrives i 141 § 2 mom.

139 §.²

Borgenär som, när lös egendom utmättes för annans fordran, hade panträtt i egendomen utan att ha den under panträtt i handom eller som ägde rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för sin fordran, är berättigad att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen. Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad sist sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehörlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavares rätt. Vid

När fartyg, som ej är registrerat, eller gods i fartyg eller i luftfartyg sålts, har borgenär, som hade sjö- eller luftpanträtt i egendomen, rätt att få betalning ur köpeskillingen enligt vad som anges nedan, såvida han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen.

Svarar utmätt egendom för företagsinteckning, äger inteckningshavaren erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställt yrkande därom inom tid som nyss angivits. Vad sist sagts gäller dock ej i den mån sådan betalning måste anses obehörlig för att trygga inteckningshavarens och efterföljande inteckningshavares rätt. Vid prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären

¹ Senaste lydelse 1955: 234.

² Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

prövningen härav skall hänsyn tagas även till sådan egendom som gäldenären på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för in-teckningshavarens fordran. Skall under konkurs fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg säljas utmättningsvis, äger även borgenär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom före auktionen.

Har fartyg, som är för fordran in-tecknat, blivit utmättningsvis sålt, skall den å in-teckningshavarens fordran enligt för-månsrättsordningen belöpande utdelning utgå, ändå att fordringen ej blivit an-mäld. Skall ränta utgå, varde den beräknad för ett år, där ej sist å sammanträde, som i 140 § avses, visat varder, att den för annan tid innestår.

140 §.¹

Då fartyg, varom i 94 § sägs, blivit ut-mättningsvis sålt, äge de, vilka anse sig hava rätt till betalning ur köpeskillingen, så ock gäldenären att å fjortonde dagen efter auktionen å utsatt ort och timme in-för auktionsförrättaren sammanträda för att höras angående köpeskillingens fördelning.

Har, på klagan över utmätningen eller auktionen, högre myndighet förordnat om inställande av vidare åtgärd i målet, och kan förty sammanträde ej hållas å den därför bestämda tid, varde det, såvitt ske kan, kungjort i tidning inom orten; upphör hindret, utsatte auktionsförrättaren oför-dröjligen ny tid för sammanträdet och låte kungörelse därom minst tio dagar före sammanträdet införas i allmänna tidning-arna och tidning inom orten, där ej alla rättsägare annorledes så tidigt underrättas om sammanträdet, att de själva eller genom ombud kunna sig där infinna.

¹ Senaste lydelse 1944: 68.

på annat sätt än genom företagsinteckningen ställt som säkerhet för in-teckningshavarens fordran.

Skall under konkurs fartyg, som ej är registrerat, eller gods i fartyg eller i luft-fartyg säljas utmättningsvis, äger även bor-genär som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) rätt att erhålla betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom enligt vad som ovan sägs om borgenär med sjö- eller luftpanträtt.

I fråga om fördelningen av köpeskil-lingen för registrerat fartyg, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg ha i 23 § lagen () om exekutiv försäljning av fartyg m.m. och 24 § lagen () om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m. meddelats bestämmelser angående tillämpning av vad som nedan i 143—166 §§ föreskrives om fast egendom.

141 §.¹

När utmätt ————— lämpligt sitt.

Har annan lös egendom än som avses i 140 § sålts på auktion, skall sammanträde för köpeskillingens fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmätningssmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Har lös egendom enligt 5 kap. sålts på auktion, skall sammanträde för köpeskillingens fördelning utsättas, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera äro sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Till sammanträdet skall utmätningssmannen kalla gäldenären, sökanden och envar annan rättsägare som är känd för honom.

Sammanträde som ————— i 137 §.

151 §.²

Är fråga ————— slutligt avgjord.

Finnes eljest fordran tvistig, varde borgenären hänvisad att vid domstol väcka talan och vad å fordringen belöper avsatt, såsom nyss är stadgat. Vill annan, vars rätt är av frågan beroende, själv väcka talan, stånde det honom fritt.

Finnes eljest fordran tvistig, skall borgenären, om annat ej följer av 3 mom., föreläggas att inom en månad efter det att föreläggandet delgivits honom väcka talan mot sakägare, som medlen skola tillfalla om borgenärens anspråk bortfaller, vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör eller, om målet är anhängigt hos överexekutor, domstolen i den ort där överexekutor är. Medlen skola avsättas i avvaktan på att nyssnämnda tid går till ända eller, om talan väckes, tvisten blir slutligt avgjord. Efterkommer ej borgenären föreläggandet och är ej talan i saken väckt av motparten, har han förlorat sin rätt till medlen.

Om saken handlägges av överexekutor och tvisten rör fler än två borgenärer samt medlens fördelning ej kan utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten avgjorts, äger överexekutor själv upptaga tvisten, om det finnes ändamålsenligt, och efter muntlig förhandling pröva den i utslaget om medlens fördelning. Talan anses väckt, när part framställde sitt yrkande. Om bevisning gäller vad som i rättegångsbalken föreskrives för tvistemål. Uteblir part från förhandling, utgör det ej hinder

¹ Senaste lydelse 1967: 140.

² Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Är fordran beroende av villkor, skall *efter ty nu sagts* avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

för handläggning och avgörande av tvisten.

Är fordran beroende av villkor, skall avsättning ske, intill dess villkoret uppfyllts eller förfallit.

198 §.¹

Kostnaden för ————— begärt indragningen.
Sökes utmätning ————— underrätta utmätningssmannen.
Den som ————— påkallar det.
Betalas ej ————— gå åter.

I fråga om egendom, som var belagd med kvarstad när den utmättes, räknas även kostnad för kvarstaden som kostnad för utmätningen.

201 §.¹

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Detsamma gäller beslut om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 2 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

När utmätning ————— viss tid.

Den som före utmätning av fast egendom förvärvat egendomen från gäldenären får ej klaga hos överexekutor över utmätningen sedan egendomen sålts men är oförhindrad att klaga över utmätningen i samband med klagan över försäljningen i den ordning som anges i 213 §.

Vill gäldenär eller borgenär klaga hos överexekutor över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av beslutet. Detsamma gäller beslut om att fastighet eller fartyg tages i anspråk enligt 91 a §.

Vidtages rättelse jämlikt 77 § 3 mom., äger borgenären föra talan däremot inom tre veckor från den dag, då han erhöll del av protokoll eller underrättelse om åtgärden.

Sedan utmätt fast egendom eller registrerat fartyg, andel däri eller villkorlig äganderätt till sådant fartyg eller andel däri sålts, får utmätningen ej överklagas annat än i samband med klagan över försäljningen.

209 §.¹

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

I mål om klagan över beslut om utmätning eller om att fastighet eller fartyg tages i anspråk enligt 91 a § samt i mål som avses i 201 § 2 mom. eller 203 § skall överexekutors utslag sändas till parterna samma dag som det meddelas.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

212 §.¹

Har överexekutor genom särskilt beslut utlåtits sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må ej besvär anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken. Ej vare part förment att särskilt överklaga beslut, varigenom överexekutor före målets slutliga avgörande utlåtits sig i fråga, som avses i 195 § 1 mom., eller meddelat förordnande enligt 208 §. Tilltror part sig visa, att utsökningsmål av överexekutor onödigt uppehålls; äge då att däröver klaga.

Har överexekutor genom särskilt beslut utlåtits sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må ej besvär anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken. Ej vare part förment att särskilt överklaga beslut, varigenom överexekutor före målets slutliga avgörande utlåtits sig *angående förbud eller annat föreläggande eller utdömt vite eller utlåtits sig* i fråga, som avses i 195 § 1 mom., eller meddelat förordnande enligt 208 §. Tilltror part sig visa, att utsökningsmål av överexekutor onödigt uppehålls; äge då att däröver klaga.

213 §.²

Vill någon ————— utslaget meddelades.

Den som ————— enligt 3 mom.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 140, 140 a eller 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

Den som vill överklaga överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel som avses i 143 § skall inkomma till överexekutor med besvärslaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades.

213 a §.

När försäljning av egendom som avses i 201 § 4 mom. vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, har den som på annat sätt förvärvat egendomen från gäldenären förlorat sin rätt mot köparen.

Även den som åberopar att gäldenärens eller någon företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren har förlorat sin rätt mot köparen, om vid försäljningen gäldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egerdom, lagfart beviljad för honom.

Tredje man, vars rätt gått förlorat enligt 2 mom., är berättigad till ersättning av staten enligt samma bestämmelser som när sådan ersättning skall utgå med anledning av att ägarens rätt gått förlorat genom frivillig försäljning.

¹ Senaste lydelse 1946: 814.

² Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

219 §.¹

Talan mot _____ högsta domstolen.
Har i _____ motsvarande tillämpning.

Över beslut, varigenom hovrätten, innan ändringssökandet slutligen prövas, förordnat, att överexekutors utslag icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas, eller utlåtit sig i fråga, som i 195 § 1 mom. sägs, må särskild talan föras. Har hovrätten i annat fall än nu sagts genom särskilt beslut utlåtit sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må besvär ej anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken.

Över beslut, varigenom hovrätten, innan ändringssökandet slutligen prövas, förordnat, att överexekutors utslag icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas, eller utlåtit sig *angående förbud eller annat föreläggande eller utdömt vite eller utlåtit sig* i fråga, som i 195 § 1 mom. sägs, må särskild talan föras. Har hovrätten i annat fall än nu sagts genom särskilt beslut utlåtit sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må besvär ej anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken.

Ej må _____ enligt 208 §.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

2. De nya bestämmelserna om kungörande av och underrättelse om auktion skall tillämpas före ikraftträdandet, om auktionen skall äga rum efter ikraftträdandet.

3. Har lös egendom, som någon innehar som handpant eller med retentionsrätt, utmåtts före ikraftträdandet, tillämpas 71, 92, 138 och 139 §§ i sin äldre lydelse såvitt angår hans rätt. Om fartyg utmåtts före ikraftträdandet, tillämpas 73 § i sin äldre lydelse.

4. Pantförskrivs enligt 91 b § skuldebrev som enligt äldre bestämmelser är inptecknat i fartyg, upphör personligt betalningsansvar på grund av skuldebrevet.

5. Bestämmelserna i 201 § 4 mom. och 213 § i deras nya lydelse samt 213 a § tillämpas ej, om egendomen sålts före ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 212 § i dess nya lydelse tillämpas ej, om överexekutors beslut meddelats före ikraftträdandet. 219 § i dess nya lydelse tillämpas ej, om hovrättens beslut meddelats före ikraftträdandet.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

¹ Senaste lydelse 1946: 814.

Förslag till Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Härigenom förordnas i fråga om konkurslagen (1921: 225),
dels att 71, 73 och 76 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 195 a §, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

71 §.¹

Vill förvaltaren ————— kan ske.
Lös egendom ————— försäljningen beroende.
Samtycke som ————— gäldenärens rörelse.

Skall *helt* fartyg eller gods i fartyg säljas, äge förvaltaren, där *fartyget* finnes å ort inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. *Är fartyg, som skall säljas, intecknat för gäld, må det ej säljas annorledes än utmättningsvis, med mindre inteckningshavare, vilkens fordran ej kan till fullo gäldas, likväl samtycker till försäljningen samt, om fartyget inköpts av annan, för inteckningens dödande avlämnar inteckningshandlingen till den, som utses av honom och köparen.*

Är fråga om försäljning av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till *sådant fartyg* och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning. Vill förvaltaren, ehuru auktion ej ägt rum i den ordning som för utmätt sådan egendom är stadgad, med ombudsmannens samtycke underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, skall dock därtill lämnas tillstånd av de borgenärer, som i konkursen bevakat fordran, för vilken egendomen på grund av inteckning häftar eller med vilken är förenad luftpanträtt i egendomen eller varmed följer rätt att såsom säkerhet kvarhålla egendomen eller förmånsrätt enligt 10 eller 11 § förmånsrättslagen (1970: 979). *Gods i luftfartyg skall säljas i samma ordning som gods i sjögående fartyg.*

Skall *oregistrerat* fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där *egendomen* finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av *registrerat fartyg*, av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till *luftfartyg* och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning. Vill förvaltaren, ehuru auktion ej ägt rum i den ordning som för utmätt sådan egendom är stadgad, med ombudsmannens samtycke underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, skall dock därtill lämnas tillstånd av de borgenärer, som i konkursen bevakat fordran, för vilken egendomen på grund av inteckning häftar eller med vilken är förenad *sjö- eller* luftpanträtt i egendomen eller varmed följer rätt att såsom säkerhet kvarhålla egendomen.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Skall gäldenären ————— från ansvarighet.
 Bestämmelserna i ————— 12 § förmånsrättslagen.

73 §.¹

Har borgenär lös egendom såsom pant eller eljest under panträtt i handom, äge han besörja, att egendomen varder såld å auktion eller, då fråga är om å fondbörs noterat värdepapper, genom fondkommissionär till gällande börspris; dock må sådan försäljning ej utan förvaltarens samtycke äga rum tidigare än fyra veckor efter första borgenärssammanträdet. Försäljning genom borgenärens försorg må ej heller ske, där förvaltaren vill lösa egendomen för konkursboets räkning; åliggande det borgenären att minst en vecka innan han vidtager åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den åt förvaltaren till inlösen. Utgöres egendomen av fartyg eller av gods i fartyg eller i luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg, skall försäljningen ske i den ordning, som om dylik egendom, den där blivit utmätt, särskilt är stadgad. Skall egendomen säljas annorledes än utmättningsvis och är ej fråga om sådan försäljning av värdepapper, som enligt vad nyss sagts må ske utan auktion, må försäljningen ej äga rum å annan ort än den, där egendomen finnes, med mindre förvaltaren samtycker därtill; och låte borgenären förvaltaren minst tre veckor förut veta, när och var försäljningen skall ske. Har försäljning skett i annan än den för utmätt egendom stadgade ordning, vare borgenären pliktig att för förvaltaren redovisa för vad som influ- tit.

Vill ej ————— tillkomma gäldenären.

76 §.¹

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

195 a §.

Med fartyg likställes i denna lag skeppsbygge.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Vad som föreskrives i 71, 73 och 76 §§ i deras nya lydelse tillämpas, om försäljning skall äga rum efter ikraftträdandet.

**Förslag till
Lag om ändring i förmånsrättslagen (1970: 979)¹**

Härigenom förordnas, att 4, 9, 16 och 17 §§ förmånsrättslagen (1970: 979) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §

Förmånsrätt följer med

3. panträtt på grund av in-teckning i fartyg eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg.

Beställare av fartyg som lämnat fartygsbyggaren förskott i byggnadsämnen eller pengar har förmånsrätt i byggnadsämnena och det som för beställarens räkning tillverkats med förskottet, om skriftlig handling upprättats och med denna förfarits enligt 3 § sjölagen (1891: 35 s. 1).

Redare vilken för medredare lämnat förskott som avses i 17 § sjölagen har förmånsrätt i medredarens andel av fartyget enligt nämnda paragraf.

3. panträtt på grund av in-teckning i fartyg eller skeppsbygge eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg.

9 §

Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas och, beträffande 4 §, styckenas följd samt efter den i 4 § första stycket och 5—7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § första stycket 2 eller 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § första stycket 1 på grund av sjöpanträtt som avses i 267 § 6 sjölagen (1891: 35 s. 1) och förmånsrätt enligt 4 § första stycket 3 har företräde framför förmånsrätt enligt 4 § första stycket 2 på grund av retentionsrätt.

Förmånsrätt på _____ eller senare.

Utmätning ger _____ särskilda bestämmelser.

Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd samt efter den i 4—7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 247 § sjölagen (1891: 35 s. 1).

¹ Förslaget ersätter sjölagskommitténs förslag till lag om ändring i handelsbalken, såvitt angår 17 kap. samma balk.

Det kan här nämnas, att i promemoria angående förhållandet i förmånsrätts-hänseende mellan löneprivilegiet och fastighetsin-teckningar (stencil Ju 1971: 3) framlagts förslag till ändring i bl. a. förmånsrättslagen som inte beaktats i beredningens nu framlagda förslag om ändring i samma lag.

16 §

Fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 11 § uttages, om det behövs, före fordringar med särskild förmånsrätt i lös egendom enligt 4 § andra eller tredje stycket, 5 eller 8 §. Vad som uttages på detta sätt skall, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskilling som erhållits för varje grupp.

Fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 11 § uttages, om det behövs, före fordringar med särskild förmånsrätt i lös egendom enligt 5 eller 8 §. Vad som uttages på detta sätt skall, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskilling som erhållits för varje grupp.

Brist som ----- för dem.

17 §

Fordran med allmän förmånsrätt enligt 12 § uttages, om det behövs, före fordringar med särskild förmånsrätt i lös egendom enligt 4 § tredje stycket, 5 eller 8 §. Härvid äger 16 § första stycket andra punkten motsvarande tillämpning.

Beträffande fordran med allmän förmånsrätt enligt 12 § äger 16 § första stycket motsvarande tillämpning.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.
2. I fråga om sjöpanträtt enligt 267 § 6 sjölagen (1891: 35 s. 1) eller retentionsrätt, som uppstått före nya lagens ikraftträdande, gäller äldre bestämmelser.
3. Vad som enligt 4 § andra stycket, 9 § första stycket och 16 § första stycket i deras äldre lydelse gäller om fartygsbeställares förmånsrätt för förskott i byggnadsämnen eller pengar skall fortfarande tillämpas i fråga om skeppsbygge som påbörjats vid lagens ikraftträdande eller för vilket byggnadsmaterial av ej endast ringa värde då fanns på varvets område.
4. Vad som enligt 4 § tredje stycket, 9 § första stycket, 16 § första stycket och 17 § i deras äldre lydelse gäller om medredares förmånsrätt för förskott enligt 17 § sjölagen (1891: 35 s. 1) i dess äldre lydelse skall alltjämt gälla i fall då sistnämnda lagrum enligt övergångsbestämmelserna till lag () om ändring i sjölagen äger fortsatt tillämpning.

Förslag till Lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808)

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ lagsökningslagen (1946: 808) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.¹

För fordran ----- nedan sägs.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Om för fordran som avses i första stycket skriftligen upplåtits panträtt i fast egendom, kan borgenären genom lagsökning söka betalning ur egendomen. Har borgenären för fordringen inteckning i *fartyg eller luftfartyg* eller reservdelar till luftfartyg eller företagsinteckning, kan han genom lagsökning söka betalning ur den egendom vari inteckningen gäller.

Om för fordran som avses i första stycket skriftligen upplåtits panträtt i fast egendom *eller registrerat fartyg eller skeppsbygge*, kan borgenären genom lagsökning söka betalning ur egendomen. Har borgenären för fordringen inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg eller företagsinteckning, kan han genom lagsökning söka betalning ur den egendom vari inteckningen gäller.

Vad i _____ betalning sökes.

2 §.¹

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist och postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist och postadress, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären angeve ock de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av handling varå fordringen grundas och, då betalning enligt 1 § andra stycket sökes ur fast egendom, av handling varigenom panträtt i egendomen upplåtits.

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist och postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist och postadress, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären angeve ock de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av handling varå fordringen grundas och, då betalning enligt 1 § andra stycket sökes ur fast egendom *eller registrerat fartyg eller skeppsbygge*, av handling varigenom panträtt i egendomen upplåtits.

Ansökningen skall _____ med huvudskrift.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Om inteckningshandling som rör registrerat fartyg eller skeppsbygge vid ikraftträdandet utgör pant för fordran, får lagsökning äga rum enligt 1 § andra stycket i dess nya lydelse, även om fordringen ej grundas på skriftligt bevis eller panträttsupplåtelsen ej skett skriftligen. Målet skall hänskjutas till rättegång, om det görs invändning som hänför sig till fordringen eller panträttsupplåtelsen samt borgenärens rätt finnes stridig.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

**Förslag till
Lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272)**

Härigenom förordnas, att 60 § 3 mom. uppbördsförordningen (1953: 272) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

60 §.

3 mom.¹ Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utskönningslagen, 11 § lagen om exekutiv försäljning av fast egendom samt 3 § lagen om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

3 mom. Bestämmelserna i 88 c § och 198 § 3 mom. utskönningslagen, 11 § lagen om exekutiv försäljning av fast egendom, 3 § lagen om exekutiv försäljning av fartyg m. m. samt 3 § lagen om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skola icke äga tillämpning vid utmätning för skatt.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Med nuvarande lydelse avses lydelsen enligt prop. 1971: 20.

Motiv

1 Inledning

1.1 Sjölagskommittén har år 1970 framlagt förslag om registrering av fartyg, sjöpanträtt och fartygshypotek, partrederi m. m. (SOU 1970: 74). Betänkandet behandlar även skeppsbyggen. Kommitténs förslag måste kompletteras av nya regler om utmätning och försäljning av fartyg eller skeppsbygge. Lagberedningen har efter samråd med sjölagskommittén utarbetat förslag i dessa delar.

1.2 Gällande rätt om försäljning av fartyg m. m.

För utmätning och försäljning av fartyg gäller enligt utsökningslagen (UL) i första hand ULs allmänna bestämmelser om lös egendom. Fartyg räknas därvid som "lösöre". UL innehåller emellertid även åtskilliga särskilda bestämmelser om fartyg. Om utmätning sägs i 63 §, att vad som hör till fartyg inte får tas i mät annat än genom utmätning av fartyget, och i 73 § meddelas vissa föreskrifter om hur det skall gå till vid utmätning av fartyg. Försäljning av utmätt fartyg skall alltid ske på auktion och får sålunda ej ske under hand (jfr 96 a §). Auktion skall enligt 90 § förrättas av överexekutor (ÖE), om fartyget enligt mätbrev eller på fartyget anbragt tontalsmärke har en dräktighet av 20 registerton eller däröver eller om fartyget blivit infört i fartygsregistret. Annat fartyg säljs av utmätningsmannen, dvs. av kronofogdemyndigheten (krfm). I 91 § ges vissa särskilda bestämmelser om kungörandet av auktion m. m.

och i 94 § bestämmelser om själva auktionen, när den skall hållas av ÖE. Härefter innehåller 95 § bestämmelser om hur köpeskillingen skall betalas efter auktion som avses i 94 § samt om eventuellt nytt utrop och om köparens besittningstagande. Där föreskrivs också, att fartyget skall i köparens hand vara fritt från förra ägarens skulder, i den mån köparen ej övertagit dem. Vissa särskilda bestämmelser om rätt till betalning ur köpeskillingen finns i 138 och 139 §§. Efter auktion som avses i 94 § skall enligt 140 § hållas fördelningssammanträde. Ytterligare bestämmelser om fördelning av tillgängliga medel finns i 143 § 1 mom.

Bestämmelserna om försäljning av fartyg är f. n. relativt enkla. Det gäller även i fråga om större fartyg. Ett flertal mer eller mindre svårbedömda fordringar av olika slag kan emellertid komma att bevakas. Den köpeskillingsfördelning som följer på auktion kan därför erbjuda svårigheter. I fråga om tänkbara krav kan här nämnas fordringar med sjöpanträtt, fordringar med panträtt på grund av inteckning enligt lagen (1901: 26 s. 1) om inteckning i fartyg (FartIntL) samt fordringar med retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 17 kap. 5 § handelsbalken (HB) på grund av förskott vid byggande av fartyg eller enligt 7 § i samma kap. på grund av företagsinteckning. I fartyg som kan intecknas enligt FartIntL kan dock företagsinteckning inte göras gällande.

Om försäljning av lott i fartyg finns en speciell föreskrift i 92 §. UL innehåller även i 73, 91 och 96 a §§ särskilda bestämmelser om utmätning och försäljning av gods i fartyg.

1.3 Sjölagskommitténs förslag

Kommittén har utarbetat sina förslag i samverkan med danska, finska och norska sjölagskommitterade. Förslagen bygger på två internationella konventioner från år 1967 som Sverige undertecknat men ännu inte ratificerat, den ena rörande sjöpant-rätt och fartygshypotek (panträttskonventionen) och den andra rörande inskrivning av rätt till fartyg under byggnad (skeppsbyggnadskonventionen). Beträffande innehållet i förslagen, i den mån de har intresse för beredningens arbetsuppgift, kan här i korthet nämnas följande.

Förslagen är närmast inriktade på fartyg som kan bli föremål för registrering. Vad som skall anses vara fartyg anges ej närmare. Varje svenskt fartyg, vars skrov har en största längd av minst 12 meter och en största bredd av minst 4 meter, skall införas i svenskt skeppsregister som förs av sjöfartsverket. Undantag kan dock göras för icke-kommersiella statsfartyg. Någon fakultativ registrering av färdiga fartyg skall ej förekomma. För att registreringen bättre än hittills skall ägna sig som grundval för privaträttslig inskrivning och för att i möjlig mån åstadkomma likartade inskrivningsrättsliga regler för olika slags egendom har fastighetsrättens regler om lagfart och inteckning, sådana de kunde antas bli utformade i en ny jordabalk, tagits till förebild i grundläggande hänseenden. Därvid föreslås sålunda bl. a. införande av ägarhypotek i fartyg, i likhet med vad som gäller för fast egendom och luftfartyg. Vidare föreslås bl. a. särskilda regler om tillbehör till fartyg m. m., liksom med fastighetsrätten till förebild i väsentliga delar, och om retentionsrätt för den som byggt eller reparerat fartyg. I registrerings- och pant-rättsligt avseende omfattar förslaget även

mudderverk och annan sådan egendom, om den kan anses falla under begreppet fartyg.¹

Panträttskonventionen anger noga vilka sjöpant-rätter som får gälla i fartyg som omfattas av konventionen samt vilka pant-rätter eller "mortgages" som skall respekteras på grund av inskrivning som rör fartyg. Kommittén föreslår, att bestämmelser i enlighet därmed införs i sjölagen. Konventionen innehåller även bestämmelser om det exekutiva förfarandet som måste beaktas. I princip skall förfarandet enligt konventionen regleras av lex fori, oavsett i vilket land fartyget är registrerat.

En viktig nyhet i kommitténs förslag rör registrering av skeppsbyggen. Trots att Sverige har en mycket betydande varvsindustri saknas i svensk rätt ett institut som möjliggör att skeppsbyggen som sådana genom inteckning e. d. utnyttjas som säkerhet för fordran. Däremot finns i 3 § sjölagen ett inskrivningsförfarande av mer begränsad räckvidd, vilket genom registrering av byggnadskontrakt tillförsäkrar beställaren av fartyg förmånsrätt enligt förenämnda 17 kap. 5 § HB i vad som byggts för förskott i pengar och byggnadsämnen. Sedan ett fartygsbygge fortskridit så långt att det s. k. mätdäcket lagts och dräktigheten följaktligen kan ungefärligen fastställas, kan provisoriskt mättningsbevis utfärdas och bygget registreras som fartyg, förutsatt att rummet under mätdäcket har en dräktighet av minst 100 registerton. Som en följd av registreringen kan sådant skeppsbygge också intecknas.

Skeppsbyggnadskonventionen innehåller bestämmelser om registrering av och inskrivning av rätt till skeppsbyggen samt om internationellt erkännande därav m. m. Inskrivning kan tillåtas redan på kontraktsstadiet. Kommittén föreslår, att bestämmelser om skeppsbyggen införs i sjölagen i enlighet med sistnämnda konvention. Registrering skall hos oss ske i ett särskilt skeppsbyggnadsregister som förs av sjöfartsverket. Registreringen skall endast vara fakultativ och förutsätta, att det färdiga skrovet beräknas få sådan längd och bredd som an-

¹ Jfr SOU 1970: 74 s. 88.

getts som förutsättning för registrering av färdigt fartyg.

Kommitténs huvudförslag innefattas i lag om ändring i sjölagen (SjölFörslaget).

1.4 Lagberedningen

Beredningen har med utgångspunkt från sjölagskommitténs betänkande utarbetat förslag till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. (FartfL) och om ändring i UL. På samma sätt som år 1955 skedde beträffande luftfartyg föreslås sålunda, att bestämmelserna i ämnet tas upp i en särskild lag. På motsvarande sätt har beredningen förfarit i sitt betänkande Utsökningsrätt VIII med förslag till lag om exekutiv försäljning av fast egendom (FfL). I samma betänkande framlades också förslag till ny lag om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. (LfL). Avsikten är, att bestämmelserna om försäljning av fartyg, luftfartyg och fast egendom skall framdeles införas som tre särskilda kapitel i en ny utsökningsbalk (UB).

Förslag till lagar om exekutiv försäljning av fast egendom samt av luftfartyg m. m. har numera framlagts för riksdagen genom prop. 1971: 20. De betecknas i det följande FfL II och LfL II. Samtidigt framlagt förslag till lag om ändring i UL, grundat på beredningens förslag i Utsökningsrätt VIII, betecknas i det följande UL II.

Det nu aktuella förslaget skall gälla exekutiv försäljning av registrerat fartyg (1 §). Med fartyg likställs i förslaget skeppsbygge. Lagen blir tillämplig även på utomlands registrerade fartyg, om annat ej är särskilt föreskrivet. Detta överensstämmer med panträttskonventionens princip att det exekutiva förfarandet skall regleras av lex fori, dvs. lagen i det land där förfarandet äger rum. Bestämmelserna i den nya lagen skall också gälla, när fartyg skall säljas exekutivt under konkurs (2 §).

Försäljningen skall verkställas av ÖE genom offentlig auktion. Det bör erinras om att beredningen förutsätter, att ÖE kommer att avskaffas längre fram. I så fall bör försäljningen då anförtros krfr.

Motsvarande kommer enligt beredningens intentioner att gälla försäljning av fast egendom eller luftfartyg. Det kan emellertid — även om krfrmas antal begränsas avsevärt — inte förväntas, att varje sådan myndighet har tillgång till erforderlig expertis som behärskar försäljning av registrerade fartyg. Man får därför tänka sig auktionsförrättare som vid behov får anlitas av flera krfrmr. Försäljningar av hithörande fartyg är så sällsynta att detta inte kan medföra några större svårigheter, oaktat försäljning måste ske med all skyndsamtighet för att fartyget inte skall dra för stora kostnader under väntetiden. I undantagsfall kan försäljning och köpeskillingsfördelning förutsätta sådana speciella insikter i sjörätt att någon sjörättsexpert (t. ex. domare i sjörättsmål) bör tillkallas.

Fartyg som ej är registrerat skall säljas av utmättningsman, dvs. krfr, enligt de regler i UL som i allmänhet gäller om försäljning av utmätt lös egendom. Gränsdragningen kommer knappast att erbjuda några svårigheter eftersom den knyts till det faktiska förhållandet att fartyget inte är registrerat och inte förutsätter någon självständig prövning av fartygets beskaffenhet. Av den endast fakultativa registreringen av skeppsbyggen följer, att krfr enligt beredningens förslag kan någon gång få sälja även ett större skeppsbygge, om det inte skulle vara registrerat. Försäljningen är emellertid då inte förenad med några särskilda svårigheter bl. a. därför att sjöpanträtter sällan kan väntas förekomma (250 § SjölFörslaget) och in-teckning inte kan finnas i oregistrerat skeppsbygge. Självfallet måste krfrmn, när försäljning förestår, kontrollera att registrering inte skett.

För försäljning av registrerat fartyg föreslår beredningen en reglering som i allt väsentligt överensstämmer med LfL II.¹ På en del punkter måste emellertid av hänsyn till panträttskonventionen eller av andra skäl göras vissa avvikelser.

¹ Beredningen utgår från att blivande kap. i UB om försäljning av luftfartyg skall i flertalet frågor hänvisa till det blivande kap. i UB som skall handla om försäljning av fartyg.

Beredningens förslag innehåller till en början bestämmelser om tid för försäljning, om s. k. utlösnings- resp. anslutningsrätt m. m. och om kungörandet av auktion m. m. (3—8 §§). I likhet med vad som nu gäller för fast egendom och luftfartyg föreslår beredningen, att sakägarförteckning² skall upprättas och ligga till grund för auktion på registrerat fartyg (9—17 §§). Beträffande fordringar med pant rätt på grund av inteckning bygger förslaget därvid på det inskrivningssystem som sjölagskommittén föreslår och som har sin förebild i justitiedepartementets förslag till ny jordabalk. Balken är som bekant numera antagen av riksdagen och utfärdad (1970: 994). Panträtten skall symboliseras av pantbrev som motsvarar inteckning i fartyget men inte i och för sig innebär någon utfästelse. Liksom beträffande fast egendom och luftfartyg skall fartygets ägare ha rätt till utdelning när det föreligger s. k. ägarhypotek, dvs. att pantbrev är helt eller delvis obelånat.

I överensstämmelse med vad som gäller beträffande fast egendom och luftfartyg föreslås, att den s. k. täckningsprincipen skall tillämpas. Detta innebär, att registrerat fartyg inte får säljas utan att fordringar (inkl. ägarhypotek) med bättre rätt än sökandens blir täckta. För ändamålet skall fastställas ett s. k. skyddsbelopp (13 §). Även om skyddsbeloppet uppnås får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att ansvärdt högre köpeskilling kan uppnås (19 §).

Fartyget skall i princip säljas fritt från gravationer (15 §). Detta gäller även in-teckningar som faller inom skyddsbeloppet. Alla fordringar skall enligt huvudregeln betalas kontant. Till skillnad från vad som gäller för fast egendom skall alltså den s. k. övertagandep principen inte gälla. Det finns emellertid möjlighet att avtala om att fordran med panträtt på grund av in-teckning skall övertas av inroparen. I så fall skall in-teckningen bestå och pantbrevet alltjämt gälla. Att in-teckningar i övrigt upphör kan synas onödigt och opraktiskt. Det har emellertid med hänsyn till pant-rättskonventionen ansetts påkallat, att en

sådan upprepning sker. Undantag skulle måhända kunna göras här i riket beträffande svenska fartyg, men i så fall får man olika regler för inhemska och utländska fartyg, vilket möjligen kan ge upphov till misstag och leda till svårigheter utomlands.

Förslaget innehåller i övrigt bestämmelser om handpenning (16 §), nytt utrop (20 §), ny auktion (21 §), verkan av att auktion överklagas (24 §) m. m. I fråga om fördelning av köpeskilling m. m. hänvisar förslaget (23 §) till bestämmelser i UL om fast egendom.

I det förslag till lag om ändring i UL som beredningen också upprättat anges (89 §), att regler om försäljning av registrerat fartyg (inkl. skeppsbygge) upptagits i särskild lag. Förslaget innehåller även andra behövliga ändringar i UL såvitt rör fartyg. Bland dessa ändringar kan här nämnas, att utmätning av registrerat svenskt fartyg föreslås kunna äga rum och ge förmånsrätt även om fartyget inte är tillgängligt vid utmätningen (77 §). Där- emot kan det inte säljas utan att auktions- förrättaren har tillgång till och möjlighet att överlämna fartyget. Förslaget innehåller nya bestämmelser om utmätning av ägarhypotek i fartyg (91 a §), motsvarande vad beredningen i Utsökningsrätt VIII föreslagit beträffande fast egendom. I fråga om fördelning av köpeskilling m. m. skall UL enligt förslaget ej vidare innehålla några särskilda bestämmelser för registrerat fartyg. I denna del skall i stället på grund av förut nämnd hänvisning i FartfL tillämpas de bestämmelser som finns beträffande fast egendom (143—166 §§). Detta sammanhänger med att det, som förut nämnts, efter mönster av reglerna för fast egendom skall upprättas sakägarförteckning innan utmätt registrerat fartyg säljs.

Beträffande prövning av fordringsanspråk som anmäls i anledning av fartygsexekution har i tillämpningen visat sig förenat med särskilda olägenheter att prövningen

² I gällande lag benämns motsvarande förteckning borgenärsförteckning.

inte kan koncentreras och slutföras i samband med köpeskillingsfördelningen. Talan om fordringar med sjöpanträtt m. m. kan behöva väckas vid flera, inhemska eller utländska domstolar. Beredningen föreslår, att prövningen skall kunna vid behov ske hos ÖE som första instans och sammanföras med köpeskillingsfördelningen (151 §). Vid behov bör domare med erfarenhet av sjörätt anlitas. Från ÖE får talan mot det hela föras i hovrätten. De nya bestämmelserna blir tillämpliga även när ÖE sålt annan egendom än fartyg men torde knappast få någon praktisk betydelse i sådana fall.

Det bör särskilt framhållas, att utmätning och försäljning av registrerat fartyg enligt förslaget i princip skall vinna laga kraft mot tredje man, om försäljningen inte överklagas inom tre veckor från auktionen. F. n. torde förvärvaren bli skyddad, om han är i god tro. Denna godtroregel är emellertid oförenlig med sjölagskommitténs förslag om verkan av inskrivning m. m. På andra sidan kan köparen inte undandras godtrosskydd utan att något annat sättts i stället. Efter mönster av JB och SjöLförslaget föreslås, att ersättning av statsmedel skall kunna utgå till den som möjligen genom de nya reglerna går förlustig sin rätt.

Förslaget till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. gäller inte försäljning av andel i registrerat fartyg (eller andel i registrerat skeppsbygge). Sådan försäljning uppmärksammas emellertid i förslaget till lag om ändring i UL. Beredningen föreslår där att andel i registrerat fartyg skall säljas av ÖE (89 § i förslaget). Därigenom kan om försäljningens verkan mot tredje man meddelas gemensamma bestämmelser för försäljning av helt fartyg och försäljning av endast andel i fartyg (213 a §). Andelen skall emellertid i samtliga fall av ÖE säljas i den ordning som gäller beträffande försäljning av rättighet (89 § 2 mom.). Sistnämnda bestämmelse skall f. ö. även gälla andel i luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg.

I detta sammanhang bör nämnas, att beredningen även uppmärksammat försäljning

av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg eller till andel i sådant fartyg (se 89, 201 och 213 a §§). Dylig rätt skall enligt förslaget säljas i samma ordning som andel i registrerat fartyg. Vad nu sagts om fartyg gäller även skeppsbygge. (Betr. försäljning av villkorlig äganderätt till luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg eller av villkorlig äganderätt till andel i sådan egendom se 89 §.)

Beredningen finner i övrigt inte anledning att här gå närmare in på förslaget till lag om ändring i UL. Det bör emellertid påpekas, att UL II delvis rör samma paragrafer som nu är aktuella. Beredningen utgår i förevarande sammanhang från den lagtext som framlagts genom prop. 1971: 20.

Det förslag om ändring i UL som framläggs i detta betänkande benämns i det följande "ULförslaget".

Beredningen framlägger vidare förslag till ändringar i konkurslagen (KL). De har samband med förslag till lag om ändring i KL som på grundval av beredningens betänkande Utsökningsrätt VIII framlagts genom nyssnämnda proposition. Det i propositionen framlagda förslaget betecknas i det följande KL II.

Med "KLförslaget" åsyftas i det följande det förslag om ändring i KL som framläggs i förevarande betänkande.

Sedan numera på grundval av beredningens förslag i Utsökningsrätt IX antagits ny förmånsrättslag (FRL) har beredningen också med utgångspunkt från sjölagskommitténs förslag till lag om ändring i HB utarbetat förslag till lag om ändring i FRL. I detta sammanhang bör påpekas, att FRL bör föranleda några redaktionella jämkningar i SjöLförslaget. Beredningen har också utarbetat förslag till följdändringar i lagsökningslagen (LL) och uppboordsförordningen.

De förslag som beredningen framlägger i förevarande betänkande förutsätts träda i kraft samtidigt med sjölagskommitténs förslag.

Förslag till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m.

Beredningen har under 1.2 här ovan i korta drag redogjort för nuvarande bestämmelser om försäljning av fartyg och under 1.4 angett huvudgrunderna för sina lagförslag. I det följande anges närmare vad förslaget till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. innebär. Förslaget gäller även utländska fartyg.

Förslaget gäller ej försäljning av andel i registrerat fartyg eller av villkorlig äganderätt till sådant fartyg eller andel däri (jfr 89 § ULförslaget). Villkorlig äganderätt till fartyget kan emellertid, sedan utmätning skett, övergå till definitiv rätt. I så fall skall fartyget säljas enligt det nu aktuella förslaget.

Som förut nämnts jämföras skeppsbygge med fartyg.

1 §

Första stycket

Förevarande paragraf inleds med föreskrift, att utmätt fartyg som är infört i skeppsregistret skall säljas av ÖE på offentlig auktion. Detta motsvarar i huvudsak vad som nu gäller, se 90 § 3 mom. UL. Andra fartyg skall säljas av krfr enligt reglerna om försäljning av lös egendom.

Förslaget innehåller ingen definition av begreppet *fartyg*. Inte heller ger SjöL eller annan lagstiftning någon vägledning. Det ankommer på domstolarna och sjöfartsverket samt de exekutiva myndigheterna att

i mål eller ärenden pröva, om viss egendom är att hänföra till fartyg eller ej. Det brukar sägas att fartyg måste förutsättas ha viss manöverduglighet, ehuru detta krav inte kan ställas så högt. Pråmar och liknande farkoster kan sålunda anses som fartyg, även om de saknar egna framdrivningsmedel och endast kan flyttas genom bogsering.¹ Något krav på viss minsta storlek för att ett objekt skall räknas som fartyg finns ej stadgat. Det har hävdats, att roddbåtar samt mindre motorbåtar och segelbåtar som endast används för lustfart skall i exekutivt hänseende fullt ut behandlas som vanligt lösöre. Som skäl har anförts att dessa båtar ej är in-tecknade och inte heller kan häfta för fordran förenad med sjöpanträtt.² Det är emellertid tveksamt, var gränsen nedåt går för fartyg som kan ådraga sig sjöpanträtt. I Norge har sjöpanträtt i motorbåtar ansetts kunna uppkomma för skada som orsakats med dem.³ Vidare har reglerna om begränsning av redaransvaret, som har samband med sjöpanträtterna, hos oss tillämpats på en för nöjesfart avsedd motorbåt⁴ och i Danmark på en mindre fiskemotorbåt.⁵ Om utmätningssmannen är oviss huruvida utmätt egendom är att anse som fartyg eller ej, tor-

¹ Jfr i övrigt SOU 1970: 74 s. 88. En omdiskuterad fråga är, om eller i vilka sammanhang s. k. svävare bör räknas som fartyg.

² Alexanderson s. 103, Hassler s. 265 f och Tiberg s. 280 f.

³ ND 1905 s. 225 och 1922 s. 333.

⁴ ND 1958 s. 224 (NJA 1958 s. 351).

⁵ ND 1960 s. 242.

de sjöfartsverket kunna lämna viss vägledning för bedömningen.

SjöLförslaget utgår från att fartyg som har viss storlek skall vara registreringspliktiga, medan de som faller under gränsen överhuvud inte får registreras. Den fakultativa registreringsmöjlighet som nu finns slopas alltså. Gränsen bestäms enligt förslaget inte av dräktigheten utan av fartygets längd och bredd. I skeppsregistret skall enligt 11 § första stycket SjöLförslaget införas varje svenskt fartyg vars skrov har en största längd av minst tolv meter och en största bredd av minst fyra meter. Om ett skeppsbygge kan registreras eller ej, kan inte alltid konstateras endast genom besiktning. Beräknas det färdiga skrovet få sådan längd och bredd att det blir registreringspliktigt fartyg, får bygget enligt 11 § andra stycket i nyssnämnda SjöLförslag registreras. Det föreslås dock inte skyldighet att låta införa skeppsbygge i skeppsbyggnadsregistret. Genom förfrågan hos sjöfartsverket, som enligt 2 § SjöLförslaget skall föra såväl skepps- som skeppsbyggnadsregister, kan utmätningsmannen eller ÖE få besked om registrering.

Det kan inträffa, att fartyget ej är registrerat vid tiden för utmätning men blir registrerat före försäljning. I och för sig föreligger beträffande svenska fartyg knappast något behov av att — när registrering sker först efter utmätning — övergå till reglerna om försäljning av registrerad egendom. Dessa är främst utformade med hänsyn till inteckningshavare. Är fartyget utmätt, skall emellertid enligt 283 § SjöLförslaget ansökan om inteckning avslås. Beredningen förutsätter, att sjöfartsverket skall underrättas inte bara om utmätning av registrerat fartyg utan också när utmätt icke registrerat fartyg är sådant att det kan bli föremål för registrering. Emellertid kommer en ratifikation av panträttskonventionen att förplikta oss att åtminstone beträffande de fartyg som konventionen direkt gäller, nämligen fartyg som används till fart i öppen sjö, iaktta konventionens föreskrifter. Enligt artikel 10 skall vissa underrättelser sändas minst trettio dagar

före försäljning. Bestämmelse i enlighet härmed har i beredningens förslag endast givits för registrerat fartyg. Om registrering skett före försäljning, bör därför reglerna om registrerat fartyg tillämpas. Att upphäva auktion som har ägt rum under felaktigt antagande att fartyget var oregistrerat bör likväl komma i fråga endast om det faktiskt tillämpade förfarandet fått materiell betydelse för sakägare.

Det kan även tänkas förekomma, att registrerad egendom avförs ur registret innan den hinner säljas. Detta är emellertid osannolikt och kan f. ö. bara ske med samtycke av inteckningsborgenärer. I sak torde inte, frånsett möjligen ökade kostnader, uppstå något fel genom att exekutiv myndighet av misstag tillämpar det omständligare förfarande som föreslås för registrerad egendom.

Som nämnts skall försäljning av registrerat fartyg ske på offentlig auktion. Beredningen har övervägt att såsom alternativ form föreslå försäljning under hand av registrerade fartyg. I 96 a § 1 mom. UL medges underhandsförsäljning beträffande lös egendom med undantag av fartyg eller gods i fartyg eller i luftfartyg. Luftfartyg och intecknade reservdelar till sådant fartyg får enligt 1 § första stycket lagen (1955: 235) med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt luftfartyg m. m. och 1 § första stycket LfL II bara säljas på auktion. Beträffande fast egendom har beredningen i Utsökningsrätt VIII framlagt förslag om försäljning under hand (se nu 57—61 §§ FfL II).

Såvitt gäller fartyg synes panträttskonventionen närmast utgå från att försäljning skall ske på auktion. Den lägger dock knappast formligt hinder i vägen för underhandsförsäljning. Det synes likväl inte lämpligt att här tillämpa försäljning under hand, bl. a. med tanke på de utländska intressenter som kan förekomma såväl på borgenärssidan som i egenskap av spekulanter. Vidare kan framhållas, att underhandsförsäljning av utländskt fartyg uppenbarligen skulle kunna medföra särskilda till-

lämpningssvårigheter. Beredningen har därför efter samråd med sjölagskommittén stannat för att auktion bör vara enda realisationsform för registrerade fartyg. Detta överensstämmer med LfL II.⁶

Auktionen skall vara offentlig. Detta innebär endast, att allmänheten skall ha tillträde. Att försäljningen skall ske i uppdrag, dvs. genom bud och överbud, behöver inte särskilt anges i lagtexten.

Andra stycket

Detta stycke innehåller bestämmelse om att *skeppsbygge* skall likställas med fartyg. Svensk rätt saknar f. n. ett fullt utvecklat inteckningssystem för skeppsbyggen. Visserligen möjliggör 3 § sjölagen, att beställare av fartyg får förmånsrätt i bygget för förskott i pengar och byggnadsämnen. Men först sedan det s. k. mätdäcket lagts kan bygget registreras — som fartyg — och intecknas. Dessförinnan kan det omfattas av företagsinteckning. Huvudsyftet med skeppsbyggnadskonventionen är, att skeppsbygge skall kunna utnyttjas som kreditsäkerhet på samma sätt som färdigt fartyg och att kreditförhållandena därigenom skall kunna ordnas rationellt i ett tidigt skede av bygget. Sjölagskommitténs förslag har utarbetats under förutsättningen att Sverige kommer att ratificera skeppsbyggnadskonventionen. En följd av ratificering blir, att skeppsbyggen även i exekutivt hänseende skall behandlas som fartyg.

Enligt 2 § SjöLförslaget skall hos sjöfartsverket föras ett för riket gemensamt skeppsregister över svenska fartyg. För fartyg som är under byggnad eller avses att byggas i Sverige skall enligt samma paragraf hos sjöfartsverket föras ett särskilt skeppsbyggnadsregister. Lagberedningens förslag innehåller med avseende på skeppsbygge, att vad som i förslaget sägs om skeppsregistret i stället skall avse skeppsbyggnadsregistret.

Vad ovan sagts om registrering av fartyg och dess inverkan på försäljningsförfarandet har motsvarande tillämpning beträffande registrering av skeppsbygge. Det bör emellertid påpekas, att exekutiv för-

säljning av fartyg som är under byggnad utomlands inte kan bli aktuell här i riket (frånsett den teoretiska möjligheten att skeppsbygge förflyttas från t. ex. Danmark till Sverige).

Här kan till sist anmärkas, att om fartygsbeställares rätt till registrerat skeppsbygge, vartill varvet enligt 13 § andra stycket SjöLförslaget skall anses vara ägare, har inskrivits enligt 12 § andra stycket jämfört med 11 § andra stycket i samma förslag, blir i princip reglerna i UL om utmätning och försäljning av villkorlig äganderätt till fartyg (här skeppsbygge) tillämpliga, vare sig utmätning sker för fordran hos varvet eller för fordran hos beställaren. Om beställaren ej låtit inskriva sitt förvärv till registrerat skeppsbygge och detta utmäts för fordran hos varvet, skall däremot skeppsbygget säljas enligt reglerna i förevarande förslag (jfr 19 § SjöLförslaget). Detsamma gäller, om beställaren inskrivit sitt förvärv men utmätning sker för fordran med panträtt i bygget.

Tredje stycket

Det är givetvis önskvärt att kunna så långt som möjligt tillämpa samma bestämmelser vid exekution i Sverige, vare sig fartyget är svenskt eller hör hemma i främmande stat. Stadgande om utländska fartyg har i enlighet härmed upptagits som tredje stycke i förevarande paragraf. Bestämmelsen ansluter till artikel 2 i panträttskonventionen. Där föreskrivs, att alla frågor rörande det exekutiva förfarandet skall, med förbehåll för tillämpning av konventionens bestämmelser, regleras av lagen i den stat där exekutionen äger rum.

Förslaget skall tillämpas på alla registrerade utländska fartyg och alltså inte bara på fartyg hemmahörande i stat som anslutit sig till panträttskonventionen. Även detta överensstämmer med konventionen. Enligt artikel 12 mom. 1 skall nämligen, i den mån annat ej sägs i konventionen, dess bestämmelser tillämpas på alla fartyg som används till fart i öppen

⁶ Betr. icke registrerade fartyg se 96 a § UL-förslaget.

sjö, vare sig de är registrerade i fördrags-
slutande stat eller ej.

Det kan tänkas möta vissa svårigheter
att konstatera, om utländskt fartyg är re-
gistrerat eller ej. Vid ovisshet får den ex-
ekutiva myndigheten vända sig till register-
föraren i fartygets hemland för att få klar-
het. När fråga är om fartyg hemmahö-
rande i stat som anslutit sig till panträtts-
konventionen, får enligt artikel 13 i kon-
ventionen de fördragsslutande staternas
behöriga myndigheter direkt skriftväxla
med varandra för vissa ändamål, bl. a. rö-
rande exekutiv försäljning. Upplysning om
registerförande myndighet utomlands kan
inhämtas hos sjöfartsverket, när skepps-
handlingarna ej ger besked därom.

Från huvudregeln att FartfL skall till-
lämpas görs undantag för fall då annat föl-
jer av vad som är särskilt föreskrivet. Be-
stämmelser som modifierar FartfL finns i
24, 259, 260 och 275—277 §§ SjöLförslaget.

På grund av sjöfartens utpräglat inter-
nationella karaktär får problem samman-
hängande med frågan om tillämplig lag
stor betydelse i sjörätten. De kollisionsnor-
mer som sjölagskommittén förordad inne-
bär i korthet följande. I främmande stat
inskriven äganderätt till registrerat fartyg
eller till skeppsbygge skall erkännas som
giltig i Sverige med det företräde som den
främmande statens lag ger (24 § SjöLför-
slaget). Regeln är försedd med reservation
för det fallet att den kommer i konflikt
med vissa konventionsbestämmelser. I
fråga om sjöpanträtt i fartyg som avses i
244 § SjöLförslaget skall tillämpas svensk
lag (259 § första st. SjöLförslaget). Reten-
tionsrätt i fartyg eller skeppsbygge på
grund av reparations- eller byggnadsupp-
drag prövas i princip enligt lagen i den stat
där egendomen finns (259 § andra st.
SjöLförslaget). Annan legal panträtt,
främst nationell sjöpanträtt, följer i prin-
cip registreringslandets lag, dvs. flagglagen
(260 § SjöLförslaget). I de båda sistnäm-
da fallen gäller den inskränkningen att
rätten inte får ges företräde som strider
mot konventionen. I fartyg inskriven pant-
rätt prövas enligt flagglagen under förut-

sättning att hypoteken uppfyller vissa i
panträttskonventionen angivna villkor
(275 § SjöLförslaget). Hypotek i skepps-
bygge i främmande stat erkänns i Sverige,
om inskrivning skett i enlighet med den
främmande statens lag (276 § SjöLförsla-
get). Erkänns i utlandet inskriven panträtt,
får den företräde framför annan inskriven
rättighet enligt den främmande statens lag.
Även prioritet i förhållande till sjöpanträtt
och retentionsrätt bestäms av den främman-
de statens lag, såvitt denna lag ej står i strid
mot panträttskonventionen (277 § SjöL-
förslaget).

Det kan nämnas, att den pantbrevskon-
struktion som SjöLförslaget innehåller
medför bl. a. att visst tillägg kan uttagas
på pantsatt pantbrevs belopp. I fråga om
utländska hypotek torde i stället för tillägg
böra utgå ränta enligt vad registreringslan-
dets lag föreskriver. Vad som i beredning-
ens förslag till FartfL sägs om tillägg på
pantbrevets belopp kan tydligen inte direkt
tillämpas i fråga om utländskt hypotek
men kan i vissa hänseenden bli analogiskt
tillämpligt. Någon begränsning av ränte-
krav, som har förmånsrätt enligt flagglan-
dets lag, till vad som motsvarar tillåtet till-
lägg på svenskt pantbrev kan dock ej
komma i fråga. — Beredningen vill vidare
påpeka, att SjöLförslaget inte innehåller
någon bestämmelse om att sådana rättig-
heter som certepartier e. l. skall respekter-
as vid försäljning av fartyg. Detta skall
tillämpas även i fråga om utländskt fartyg,
oavsett hur det skulle ha förfarits om far-
tyget sålts i sitt hemland.⁷ Man skall alltså
vid försäljning här i riket bortse från dy-
lika rättigheter.

I anslutning härtil kan erinras om att
utmätning och försäljning av utländskt
fartyg kan hindras av immunitetsregler.
Självfallet gäller sålunda här som eljest att
främmande makts immunitetsrätt skall re-
spekteras i den mån enligt allmänna regler
sådan immunitet föreligger.⁸ Lagen
(1938:470) med vissa bestämmelser om

⁷ Jfr däremot betr. utländska luftfartyg U
VIII s. 69 och 267.

⁸ Se bl. a. NJA 1942 s. 65.

främmande statsfartyg m. m. innehåller vissa särskilda bestämmelser om förbud mot utmätning av bl. a. krigsfartyg. Beträffande befogenheten för svensk exekutiv myndighet att ingripa mot annat utländskt fartyg återkommer beredningen vid behandling av förslaget till lag om ändring i UL.

2 §

Förslaget skall inte bara gälla när utmätt fartyg skall säljas utan också när fartyg skall säljas exekutivt under konkurs. Bestämmelse härom har upptagits i första stycket av förevarande 2 §. Bestämmelsen åsyftar närmast det i 71 § femte stycket KL-förslaget angivna fallet att konkursförvaltare begär försäljning i den ordning som gäller för utmätt fartyg. Enligt 23 och 24 §§ KL¹ kan exekutiv försäljning under konkurs även ske på initiativ av borgenär som har panträtt — t. ex. på grund av in-teckning eller sjöpanträtt — i fartyget. Härvid förutsätts emellertid, att utmätning skett. Vad som i KL sägs om panthavare blir enligt 195 § KL även tillämpligt på den som har retentionsrätt.

För det fallet att försäljning begärs under konkurs har synts önskvärt att uttryckligen ange, att fartyget räknas som utmätt när begäran om försäljning inkommit till ÖE och fartyget tagits ur drift. Bestäm-melse härom har intagits som andra stycke i förevarande 2 §. Härav torde följa, att preskription av sjöpanträtter avbryts under förutsättning att fartyget också säljs, jfr 248 § SjöLförslaget. Då panträttskonventionen torde kräva någon form av fysiskt ingripande för att preskriptionen av sjöpanträtt skall avbrytas (jfr 77 § 2 mom. UL-förslaget) synes inte vara tillfyllest att låta enbart framställningen till ÖE om försäljning vara likvärdig med utmätning.

I tredje stycket av paragrafen beaktas det fallet att fartyg skall säljas exekutivt på begäran av ägaren. Stadgandet svarar mot 10 § SjöLförslaget, där det sägs att fartyg som ej är eller ej är att anse som iståndsättligt skall på ägarens begäran säljas såsom efter utmätning. Fartyget skall

därvid säljas såsom utmätt för fordran med bästa rätt. Om ägaren gör framställning som avses här, skall fartyget enligt beredningens förslag anses utmätt, när be-gäran om försäljning inkommit till ÖE och fartyget tagits ur drift.

3 §

Denna paragraf anger den tid inom vilken utmätt registrerat fartyg bör säljas.

Enligt 88 c § 2 mom. UL gäller f. n. att fartyg som avses i 94 § UL regelmässigt skall säljas inom fyra månader från utmätningen. I vissa fall får dock fristen överskridas. Laga hinder kan möta och borgenär har rätt att lämna visst anstånd. Enligt 3 mom. i 88 c § får ÖE medge uppskov. Detta får ej gå utöver sex månader från utmätningen, dvs. att tiden för försäljning kan förlängas med två månader. Förutsättning för uppskov är, att egendomen befaras komma att säljas till underpris eller att gäldenären huvudsakligen utan egen skuld råkat i tillfälliga betalningssvårigheter eller att eljest synnerliga skäl föreligger. För uppskov fordras också, att borgenärens rätt till betalning inte äventyras eller otillbörligt åsidosätts. Enligt 4 mom. i 88 c § UL äger ÖE förordna om ytterligare uppskov i fall då föreliggande omständigheter påkallar det. Om anstånd som borgenären medgivit fortfar mer än sex månader, går enligt 5 mom. utmätningen åter. Beredningen har i Utsökningsrätt VIII förordat ändring i dessa regler. Såvitt angår fartyg som avses i 94 § UL skall anstånd med försäljningen ej utan synnerliga skäl få beviljas utöver ett år från utmätningen. Beredningens förslag i nämnda be-tänkande innebar vidare, att anstånd endast kan meddelas av den exekutiva myndigheten och att utmätningen ej skall gå åter därför att anstånd medgivits utöver viss tid (se nu 88 c § UL II).

Som regel bör enligt förslaget registrerat fartyg eller registrerat skeppsbygge säljas inom fyra månader.¹ Tiden räknas från att

¹ Jfr 24 § KL II.

¹ Bestämmelserna om tidpunkten för och anstånd med försäljning av fast egendom har närmare behandlats i U VIII s. 117—119.

utmätningen skett eller enligt 2 § skall anses ha skett.

Det är inte möjligt att alltid sälja egendomen inom fyramånadersfristen. Rättsliga eller faktiska hinder av olika slag kan föreligga.² Ett för fartygsförsäljning speciellt hinder är, att fartyget inte finns tillgängligt vid auktionen. Enligt ändring av 77 § UL som beredningen nu föreslår (2 mom. första punkten) skall utmätning av i Sverige registrerat fartyg medföra förmånsrätt, när beslut om utmätning meddelas. Härigenom ges möjlighet till s. k. distansutmätning. Förutsättning för försäljning är emellertid att fartyget finns tillgängligt. Sålunda skall inroparen enligt vad beredningen föreslår i 16 § femte stycket FartfL få komma i besittning av fartyget, när han till fullo betalt köpeskillingen. Vidare utgår panträttskonventionen i artikel 11 mom. 1 punkt a från att fartyget vid försäljningstillfället skall befinna sig inom den stats jurisdiktionsområde enligt vars lag försäljningen sker. När rättsligt eller faktiskt förhållande hindrar försäljning, får självfallet fyramånadersfristen överskridas. Försäljning bör då ske så snart hindret upphört. I övrigt behövs det starka skäl för att ÖE skall få överskrida fristen.

Vidare måste utrymme finnas att, om parterna önskar det, uppskjuta försäljning utöver fyra månader. Beredningen anser emellertid, att den befogenhet som gällande lag ger utmätningssökanden att ensam styra förfarandet är mindre lämplig. Inte heller finner beredningen det ändamålsenligt, att anstånd mer än sex månader från utmätningen skall medföra återgång av utmätningen. Enligt nu föreliggande förslag skall i stället liksom enligt FfL II beslut om anstånd alltid fattas av ÖE. Anstånd kan begäras av såväl utmätningssökanden som fartygets ägare. Om initiativ tas av ägaren, skall utmätningssökanden få tillfälle att yttra sig. Har denne själv begärt anstånd eller tillstyrkt ägarens hemställan om anstånd, bör ÖE som regel medge anstånd. Men om t. ex. auktion redan kungjorts och den är av betydelse även för andra intressenter kan anledning finnas att vägra anstånd. Även mot utmätningssökandens bestridande kan

anstånd beviljas. Härför fordras dock särskilda skäl.

I motsats till FfL II upptar förslaget ej någon bestämmelse om att anstånd inte utan synnerliga skäl får ges utöver ett år från utmätningen. Detta överensstämmer med 3 § LfL II. Anledningen är att så lång väntetid som ett år inte bör komma i fråga med hänsyn till de kostnader och förluster som följer med att ett fartyg ligger stilla. Det skulle därför verka missvisande att tala om så långt uppskov som ett år eller mera.

Förevarande 3 § är icke tillämplig på allmänna mål; jfr punkt 5 i övergångsbestämmelserna till förevarande förslag samt förslaget om ändring i uppbördsförordningen. Staten kan tänkas låta svenskt fartyg förbli i drift sedan förmånsrätt säkerställts genom utmätningens beslutet.

4 §

Paragrafen behandlar den s. k. utlösningrätten och har sitt mönster i reglerna om fastighetsexekution. Utlösningrätt infördes där genom 1912 års ändringar i UL (87 § 1 mom. UL jfr 12 § FfL II) och har senare också införts i fråga om försäljning av luftfartyg (87 § 2 mom. UL jfr 4 § LfL II). Den ger möjlighet för vissa intressenter att inträda i utmätningssökandens rätt genom att betala hans fordran och den kostnad för vilken sökanden svarar. Genom att utlösaren övertar sökandens befogenheter i ärendet får han möjlighet att nedlägga förfarandet och därigenom hindra en försäljning som han anser olämplig.

De motiv som bär upp utlösningrätt beträffande fast egendom och luftfartyg gör sig gällande även i fråga om registrerat fartyg.¹ Dess praktiska betydelse får dock inte överskattas. Beträffande fast egendom lär utlösningrätten inte ha utnyttjats i någon större omfattning. I fråga om fartyg torde

² Se härom U I s. 102 f och 107 samt U VIII s. 118.

¹ Om utlösningrätten se NJA II 1912 s. 113, Almén, PM s. 70 f och 74, Trygger II s. 314 och Olivecrona, Förfarandet s. 18 f och 54.

användningen bli ännu mer begränsad. Beredningen anser emellertid, att bestämmelser därom bör upptas, och föreslår, att i *första stycket* som första punkt ges utlösningsrätt för borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av försäljningen. Härunder inbegrips främst panthavare med lika rätt som eller sämre rätt än utmätningssökanden. Bland dem som i övrigt kan vara beroende av försäljningen kan nämnas innehavare av certepartier och andra nyttjanderättsavtal. Dessa rättigheter kan inte förbehållas vid exekutiv auktion.² Särskilt ett långtidscerteparti kan ha mycket stor ekonomisk betydelse.³

Enligt 91 a § 2 mom. första punkten i ULförslaget kan en borgenär, för vars fordran ägarhypotek blivit utmätt, begära att fartyget tas i anspråk. Jämväl sådan borgenär kan bli utlöst enligt förevarande 4 §. Utlösaren kan stoppa försäljningen och begära, att ägarhypoteket pantförskrivs till honom enligt 91 b § ULförslaget. Även vid exekutiv försäljning under konkurs kan utlösning ske, t. ex. av den som med stöd av 5 § i nu förevarande förslag anslutit sig till konkursförvaltarens begäran om exekutiv försäljning. I denna situation kan emellertid utlösaren icke i strid mot konkursförvaltningens önskemål nedlägga förfarandet. Härför skulle fordras, att han även betalade oprioriterade fordringar i konkursen, en möjlighet som torde sakna praktisk betydelse. Som förut nämnts kan enligt 10 § andra stycket SjöLförslaget ägare av fartyg som ej är iståndsättligt begära, att fartyget säljs som utmätt för fordran med bästa rätt. I detta fall skulle utlösning strida mot syftet med bestämmelsen och kommer enligt beredningens förslag ej i fråga.

Om flera vill begagna utlösningsrätt, har sakägare med sämsta rätt företräde. Har borgenär begärt utmätning för endast del av sin fordran — t. ex. för amortering och ränta — har han företräde för sin återstående fordran framför utlösaren. Får en borgenär betalt för hela sin fordran jämte kostnader, är han skyldig att till utlösaren lämna de handlingar som berör skuldförhållandet och eventuella säkerheter.

Utlösning sker enligt *andra stycket* genom att den utlösande till ÖE betalar sökandens fordran jämte kostnad för vilken sökanden svarar. Beredningen har inte funnit behövt att föreslå någon bestämmelse om att utlösning måste begäras viss tid före auktionen. Utlösningsrätten får därför utövas så länge fartyget ej är sålt. Det får anses sålt, när inrop slutligt godtagits av ÖE och föreskriven handpenning lämnats eller säkerhet ställts.⁴

Om utlösningsrätt enligt denna paragraf ej föreligger, är det i hög grad tveksamt, om tredje man är utan vidare berättigad att träda in och betala gäldenärens skuld.⁵

5 §

Genom 1912 års ändringar i UL infördes s. k. anslutningsrätt vid fastighetsförsäljning. Föreskrift därom finns i 114 § UL. Bestämmelsen återfinns med vidgat innehåll i 13 § FfL II. Även vid exekutiv försäljning av luftfartyg finns anslutningsrätt (7 § i 1955 års lag jfr 5 § LfL II). Anslutningsrätten innebär, att när exekutiv försäljning skall ske under konkurs, vissa borgenärer kan begära att försäljningen sker för deras fordringar. Genom att utöva sin anslutningsrätt kan borgenären få skyddsbeloppet sänkt. Löneborgenärerna behöver anslutningsrätt för att, om den lösa egendomen ej räcker, kunna få betalt ur den fasta egendomen. In-teckningshavare åter kan ha behov av att få veta, om fastigheten föreslår till hans fordran, för att han i annat fall skall kunna konkurrera med oprioriterade borgenärer för bristen. I fråga om fartyg har ombordanställda sjöpanträtt och uppenbart behov av anslutningsrätt, om täckningsprincipen införs. Detsamma gäller dem som har pant-rätt i fartyg på grund av in-teckning. Beredningen har dessutom ansett nödvändigt att beträffande fartyg möjliggöra försäljning även i andra fall än som följer av reglerna

² Se s. 54.

³ Se Tiberg s. 100 ff och i SvJT 1964 s. 515 f.

⁴ Jfr U VIII s. 225.

⁵ Rodhe s. 159 ff och 456. Jfr Hellner, Obehörig vinst s. 384 ff.

om anslutningsrätt beträffande fast egendom.

Enligt UL liksom enligt FfL II och LfL II gäller, att konkursförvaltaren inte kan begära att fast egendom resp. luftfartyg och in-tecknade reservdelar till luftfartyg som ingår i konkursbo säljs såsom utmätt för konkursboets krav på ersättning enligt 81 § KL, dvs. för kostnad som hänför sig till egendomens vård och försäljning samt arvode som skall utgå ur egendomen. Detta medför att egendomens försäljning kan hindras av reglerna om lägsta bud resp. skyddsbelopp. Beträffande exekutiv försäljning av fartyg finns f. n. inga bestämmelser om lägsta bud och fartyget kan därför alltid säljas, om konkursförvaltaren gör framställning därom enligt 71 § fjärde stycket KL.

Den nuvarande ordningen beträffande fast egendom synes inte ha vållat några olägenheter. Luftfartyg åter har hos oss sålts exekutivt så sällan att man inte kan åberopa någon erfarenhet vare sig för eller emot. Beträffande fartyg torde frågan få större praktisk betydelse. Att ha hand om ett fartyg som ligger stilla drar ofta dryga kostnader i form av hamnavgifter, löner till vaktman-skap, försäkringspremier, underhåll m. m. F. n. torde in-teckningshavare i gemensamt intresse tillskjuta pengar för fartygets bevarande och får då sjöpanträtt för tillskottet enligt 267 § 1 sjölagen. Sjöpanträtt för sådant tillskott skall emellertid ej föreligga enligt SjöLFörslaget. Det torde då få bli konkursboet som måste förskjuta ifrå-gavara-nde utgifter. Att fartyget lämnas vind för våg bör uppenbarligen inte få före-komma. För att konkursförvaltaren skall säkert kunna få åter vad han lagt ut bör han ha rätt att fordra, att försäljning sker för konkursboets fordran, oavsett om konkursboet eller borgenär tagit initiativ till försäljningen. Bestämmelse härom har tagits upp som *första stycke* i förevarande 5 §. Det bör framhållas, att förslaget inte innebär att någon ny post ges före-träde framför sjöpanträtt eller panträtt på grund av in-teckning utan att förslaget endast säkerställer att försäljning ej uteblir på

grund av eljest tillämpliga regler om skydds-belopp. Vidare är tydligt, att försäljning i praktiken ofta skulle säkerställas genom an-slutning från sjöpanträttshavare eller annan borgenär med god förmånsrätt i fartyget. Konkursförvaltaren bör emellertid ej lämp-ligen vara beroende av andras initiativ. Vid det fortsatta arbetet på UB får övervägas, om inte samma regel bör gälla beträffande fast egendom och luftfartyg.

I *andra stycket* av förevarande paragraf upptas bestämmelser om anslutningsrätt för andra intressenter, när fartyg som ingår i konkursbo skall säljas exekutivt. Även så-dan rätt får enligt förslaget utövas oavsett om försäljningen sker på konkursförvalta-rens begäran eller initiativet tagits av borge-när.¹ Anslutningsrätten står enligt förslaget öppen för borgenär vars fordran är förenad med sjöpanträtt, panträtt på grund av in-teckning, retentionsrätt eller förmånsrätt en-ligt 10, 11 eller 12 § FRL. För in-tecknings-havare som har personlig fordran mot kon-kursgäldenären kan det som nyss antytts vara viktigt att få skyddsbeloppet sänkt. In-teckningsborgenären har nämligen enligt 18 § andra stycket FRL rätt att för den del av fordringen som inte kan utgå ur fartyget konkurrera med oprioriterade fordrings-sägare. Han måste emellertid, innan han kan få utdelning som oprioriterad, styrka att far-tyget ej förslår till betalning av hans for-dran.² För att visa att köpeskillingen inte räc-ker till betalning av in-teckningen kan in-teckningshavaren använda anslutningsrätten.³ Hittills har innehavare av fartygsin-teckning inte behövt någon sådan rätt, eftersom nå-got lägsta bud inte bestämts.

För retinet är det självfallet av värde att genom anslutning kunna få skyddsbeloppet placerat framför sin fordran. Anslutnings-rätten för borgenärer med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § FRL har däremot föga praktisk betydelse. Sådana fordringar ger

¹ Beträffande skälen härför hänvisas till U VIII s. 121 f.

² U IX s. 166.

³ Olivecrona, Förfarandet s. 180.

rätt till betalning först efter fordringar som är förenade med sjöpanträtt eller retentionsrätt eller för vilka fartyget svarar på grund av inteckning. Även om konkursförvaltaren begärt försäljning utan att åberopa första stycket i förevarande paragraf, kommer skyddsbeloppet att i regel bestämmas på samma sätt vare sig borgenär med förmånsrätt enligt 10—12 §§ FRL utövar anslutningsrätt eller ej. Försäljningen får nämligen i hithörande fall anses ske inte bara för oprioriterade borgenärs räkning utan även för att tillgodose dem som har allmän förmånsrätt enligt FRL. Enligt 71 § sista stycket jämfört med 70 § sista stycket KL II skall f. ö. förvaltaren i försäljningsärendet föra talan för borgenärer som har förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § FRL. Har emellertid före konkursen utmätning skett för oprioriterad fordran, kan vid försäljning under konkursen anslutning från nämnda borgenärer medföra sänkning av skyddsbeloppet.

I anslutning till 114 § UL har i 13 § FfL II och 5 § LfL II som förutsättning för anslutningsrätt upptagits, att borgenärens fordran bevakats i konkursen. Detta krav kan tänkas medföra olägenheter för sjöpanträttshavare. Beredningen har ansett, att man kan avstå från kravet bl. a. därför att rätten till betalning ur fartyget skall vara ostridig eller styrkas. Härmed undviks, att sakägaren hänvisas att bevaka sin fordran i konkursen ehuru han inte har något som helst behov av att utfå betalning ur annan egendom än fartyget.

Förutsättning för att få utöva anslutningsrätt är, att borgenärens rätt till betalning ur fartyget är ostridig eller styrks. Det bör anses tillfyllest, att om bevakning skett i konkursen fordringen har lämnats utan anmärkning. Framställs jäv mot bevakningen, synes tillfyllest, att borgenären kan åberopa dom i saken från första instans.⁴ Är anslutningsborgenärens fordran förenad med allmän förmånsrätt, måste han också visa, att tillgänglig egendom som ej är föremål för särskild förmånsrätt är otillräcklig.⁵ Att fordran anses styrkt när det gäller frågan huruvida borgenären är behörig att begära

försäljning torde inte vara bindande vid köpeskillingsfördelning med anledning av skedd försäljning.

Beredningen har inte funnit behövligt att ange någon tidpunkt då anslutningsrätten sist kan utövas. När konkursförvaltaren enligt 70 § sista stycket och 71 § sista stycket i KL II skall iakttaga förmånsberättigade borgenärs rätt och underrätta dem om anmälan eller yrkande som han framställer på deras vägnar, torde saken bli förberedd i god tid. Klart är, att borgenär ej kan använda anslutningsrätten sedan sakägarförteckningen upprättats.

För *sjöpanträtt* i fartyg gäller enligt 248 § första stycket SjöLförslaget en preskriptionstid av ett år från att fordringen tillkom, om inte fartyget blivit föremål för kvarstad eller utmätning som leder till att det säljs exekutivt. Preskriptionstiden löper ej medan laga hinder möter mot att fartyget beläggs med kvarstad eller utmäts för borgenärens fordran. Detta undantag avser t. ex. det fallet att fartyget tas i anspråk för statsändamål och därigenom får exekutionsrättslig immunitet. I övrigt kan preskriptionstiden inte förlängas.

Den mycket stränga preskriptionen är konventionsreglerad (panträttskonventionen art. 8) och syftar till att stärka långtidskrediten. Från nordiskt håll gjordes under arbetet med konventionen fåfänga försök att modifiera bestämmelsen så att preskriptionsavbrott skulle kunna ske genom väckande av talan.⁶ Ej ens fartygsägarens konkurs avbryter preskription, även om han satts i konkurs på begäran av sjöpanträttshavaren.⁷

Enligt 2 § i beredningens förslag skall

⁴ Ang. frågan om domen skall ha vunnit laga kraft se Alexanderson, 1912 års lagstiftning om exekution i fast egendom, 2 uppl. s. 23, Hassler, Svensk exekutionsrätt 2 s. 360 och Utsökningsrätt s. 291 not 94 samt Olivecrona, Förfarandet s. 180.

⁵ Ett vägledande rättsfall om anslutningsrätt finns i NJA 1968 s. 6.

⁶ SvJT 1968 s. 63.

⁷ Att sjöpanträttshavare, oavsett fartygsägarens konkurs, kan få utmätning av fartyget följer av 23 § andra st. KL. Har sjöpanträttshavaren ej exekutionstitel, får han börja med att utverka kvarstad. Jfr U VIII s. 252.

emellertid fartyget anses utmätt, när konkursförvaltarens begäran om försäljning inkommit till ÖE och fartyget tagits ur drift. Härmed torde också preskriptionen av sjöpanträtt i fartyget få anses avbruten. Detta gäller dock endast under förutsättning att fartyget blir sålt. För att sjöpanträttshavaren skall kunna förlita sig på det inledda förfarandet förutsätts, att det ej nedläggs. Av denna anledning förordar beredningen att som andra punkt i andra stycket av förevarande 5 § införs föreskrift, att om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt, begärt att fartyget säljs för hans fordran, får förfarandet ej nedläggas därför att frågan om försäljning för konkursboets räkning eventuellt förfaller.

Ett motsvarande behov av att kunna framtinga försäljning för sin fordran har sjöpanträttshavare, om fartyg, som *ej* hör till konkursbo, blivit utmätt för annan borgenärs fordran. Såsom nyss sagts innebär kvarstad eller utmätning inte i och för sig preskriptionsavbrott. För att sjöpanträttshavaren skall vara skyddad fordras, att förfarandet också fortsätter till exekutiv försäljning. Om annan än sjöpanträttshavaren är exekutionssökande, kan man inte bortse från möjligheten att sökanden lägger ner förfarandet eller att bestämmelserna om skyddsbelopp hindrar försäljning. Tiden kan då vara så långt framskriden att sjöpanträttshavaren inte längre har möjlighet att avbryta preskription. I förevarande 5 § föreslår beredningen i *tredje stycket* en bestämmelse som syftar till att sjöpanträttshavare inte för att bli skyddad skall behöva själv begära utmätning, när fråga om exekution mot fartyget redan är väckt genom utmätning för annans fordran. Om sjöpanträttshavarens fordran är ostridig eller styrks, får han enligt förslaget begära, att fartyget säljs för hans fordran. Denna begäran skall beaktas även om frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller. För att fordran skall anses ostridig torde i detta fall i allmänhet vara tillräckligt, att fartygsägaren medger att fordringen är förenad med sjöpanträtt i det utmäta fartyget. Att

fordringen godtas som stöd för rätt att begära försäljning blir inte bindande för andra intressenter vid fördelning av köpeskilling m. m.⁸

Sjöpanträttshavaren kan framställa sin begäran om försäljning för sjöpanträttsfordringen så snart fartyget blivit utmätt. Framställning kan göras intill dess sakägarföreteckningen upprättats. Därefter får inte framställas yrkanden som kan inverka på skyddsbeloppet. Om den ursprungliga sökanden återkallar sin ansökan, måste sjöpanträttshavaren utöva sin rätt innan ÖE avskriver ärendet. Innan beslut fattas på grund av sökandens återkallelse bör ÖE lämpligen söka utröna, om känd sjöpanträttshavare vill använda sin rätt enligt förevarande lagrum.

I motsats till utlösare som avses i 4 § är anslutande borgenär i allmänhet inte enligt 5 § skyldig att betala vare sig sökandens fordran eller kostnad för vilken denne svarar. Återkallar den ursprungliga sökanden sin ansökan, får dock sjöpanträttshavare som driver saken vidare svara för därefter uppkommande kostnader. Den anslutande borgenären får inte nedlägga förfarandet mot sökandens vilja. Däremot kan han återkalla sin begäran om försäljning för den egna fordringen. Om t. ex. flera sjöpanträttsfordringar finns, bör därför varje sjöpanträttshavare använda sin rätt att begära försäljning. Har flera borgenärer anslutit sig, sätts skyddsbeloppet framför den fordran som har bästa rätt. Härav följer, att även kostnaderna för förfarandet skall placeras före den fordringen.

Som angetts i det föregående föreligger utlösningsrätt enligt 4 § även när fartyg säljs under konkurs. Bestämmelse om att den som enligt 5 § begärt att försäljning skall ske för hans fordran kan bli utlöst enligt 4 § har upptagits som *fjärde stycke* i paragrafen. Detta innebär, att även konkursförvaltaren kan bli utlöst i fall som avses i 5 § första stycket. Om den som anslutit sig en-

⁸ Tredje st. i förevarande paragraf har påkallat en följdändring i 88 d § 1 mom. UL.

ligt andra stycket i 5 § är borgenär med för-
månsrätt enligt 10, 11 eller 12 § FRL, kan
det vara tveksamt hur mycket utlösaren
skall betala. Med hänsyn till placeringen av
dessa borgenärers förmånsrätt när det gäller
fartyg har emellertid spörsmålet sannolikt
endast teoretiskt intresse.⁹

6 §

Auktion på fartyg som avses i 94 § UL
skall enligt 90 § 3 mom. UL kungöras så-
som i 90 § 1 mom. UL föreskrivs om annan
lös egendom. Detta innebär, att ÖE skall
kungöra tid och ställe för auktionen i tid-
ning inom orten och på sätt som i övrigt fin-
nes lämpligt. Är för viss ort förordnat att
auktion skall kungöras på särskilt sätt, skall
det också iakttas. Kungörelse om auktion på
lösöre skall enligt 91 § 1 mom. UL ske
minst åtta dagar innan auktionen hålls. För
försäljning av fartyg lämnas i 3 mom. i
samma paragraf ytterligare föreskrifter.
Kungörelsen skall även införas i allmänna
tidningarna, dvs. Post- och Inrikes Tid-
ningar. Detta skall ske minst fjorton dagar
före auktionen. Kungörelsen skall innehålla,
att borgenär, som varken själv har fått ut-
mätning eller har inteckning i fartyget, skall
före auktionen anmäla sin fordran hos auk-
tionsförrättaren. De borgenärer som sålunda
anmanas att anmäla sina fordringar är
främst sjöpanträttsshavare.

Förevarande 6 § har avfattats i anslutning
till 20 § första stycket FfL II och 6 § LfL
II. Bestämmelserna skiljer sig från dem som
nu gäller genom att de icke ger några detalj-
föreskrifter för kungörandet. Sådana kan
lämpligen upptas i tillämpningskungörelse.
Panträttskonventionen innehåller — i mot-
sats till 1948 års konvention rörande inter-
nationellt erkännande av rätt till luftfartyg
— ej heller något som föranleder att i lagen
ta in närmare bestämmelser om kungöran-
det. I första punkten *första stycket* före-
skrivs därför endast, att auktionen skall
kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Be-
redningen utgår från att kungörelse skall in-
föras i Post- och Inrikes Tidningar. Sådan
annonsering kan inte undvaras bl. a. av hän-

syn till kreditgivarna.¹ Även i ortstidning
måste enligt beredningens mening kungö-
relse införas. För att sådan annonsering
skall bli effektiv torde kungörelsen i regel
behöva införas i samtliga ortstidningar som
har spridning av någon betydelse.² Det
kan här erinras, att anvisningar om valet av
tidning vid s. k. kungörelsedelgivning torde
komma att utfärdas.³ Dessa anvisningar kan
bli till ledning även när ÖE skall bestämma
annonsorgan för exekutiva auktioner. Vi-
dare kan annonsering i lämplig specialpubli-
kation vara värdefull, t. ex. i den av Sveriges
redareförening utgivna Svensk sjöfartstid-
ning. Vid försäljning av större fartyg kan
annonsering i utländsk facktidning vara be-
hövlig. Däremot är kungörande i länskungö-
relserna knappast behövligt.⁴ Lokala regler
om kungörande torde böra upphävas.

Annonsering kan lämpligen ske tre eller
fyra veckor före auktionen. En kortfattad
påminnelseannons omedelbart före auktio-
nen kan vara motiverad. Vid annonseringen
måste emellertid beaktas, att kostnaderna ej
till skada för borgenärerna blir oskäligt
höga. Annonserna bör göras så korta som
möjligt men få en mera tidsenlig utformning
än nu.⁵

Om utländskt fartyg skall säljas här i ri-
ket, får särskilt övervägas vilka publice-
ringsåtgärder som bör vidtas i fartygets
hemland.

Enligt andra punkten i första stycket av
förevarande 6 § skall kungörelsen också in-
nehålla uppgift om sammanträde för fördel-
ning av köpeskillingen. Tiden för detta sam-
manträde är f. n. i 140 § 1 mom. UL be-
stämd till fjorton dagar efter auktionen.
Förslaget överlåter åt ÖE att själv be-
stämma tiden för sammanträdet. Eftersom
tiden inte är bestämd i lagen måste den
kungöras. Detta bör ske samtidigt med att

⁹ Beredningen har behandlat frågan i U VIII
s. 122 f.

¹ Se SOU 1969: 7 s. 31 f.

² SOU 1969: 7 s. 45.

³ Prop. 1970: 13 s. 146.

⁴ SOU 1969: 7 s. 31.

⁵ SOU 1969: 7 s. 52 f och 101 samt SOU
1971: 2 s. 19 ff.

auktionen kungörs. När ÖE bestämmer tid för fördelningssammanträde, skall beaktas, att inroparen skall betala köpeskillingen senast vid sammanträdet och kan behöva visst rådrum. Att — som beredningen rekommenderat beträffande fast egendom — avvakta fullföljdstidens utgång torde inte alltid vara nödvändigt.⁶ Det är ur kostnadssynpunkt viktigt, att fartyget kan överlämnas till köparen utan onödigt dröjsmål. Beträffande fartyg föreslår beredningen också i 16 § femte stycket att, i likhet med vad som nu gäller, tillträde får ske så snart hela köpeskillingen betalats (jfr även 24 §).

Det förutsätts i förslaget, att särskilt bevakningssammanträde ej skall hållas. Kungörelsen skall följaktligen inte innehålla någon uppgift om sådant sammanträde.

I *andra stycket* av förevarande paragraf föreskrivs, att innehavare av fordran som bör iakttas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt senast vid auktionen. Uppmaningen riktar sig till alla borgenärer, således också till inteckningshavare och utmätningssökanden. Som framgår av ordalydelsen hindrar bestämmelsen ej, att bevakningen sker tidigare. Det är tvärtom av värde, om borgenärernas yrkanden blir klarlagda i förväg.

7 §

I 91 § 3 mom. andra punkten UL ges föreskrifter om personliga kallelser till exekutiv försäljning av fartyg. Såvitt möjligt skall borgenär med fordran på grund av sjöpanträtt eller inteckning underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev. Breven skall sändas med posten till inländska borgenärer så tidigt att kallelserna kommer dem tillhanda minst fjorton dagar före auktionen och till utländska borgenärer så fort som möjligt. Panträttskonventionen upptar i artikel 10 bestämmelser om underrättelser vid exekutiv försäljning av fartyg. Behörig myndighet skall minst trettio dagar i förväg skriftligen underrätta eller låta underrätta vissa rättsägare om tid och plats för försäljningen. Underrättelse skall sändas till alla innehavare av inskrivna hypotek och "mort-

gages" som ej är ställda till innehavaren. Med beaktande av den för finsk och svensk rätt särpräglade ordningen med inteckningar ställda till innehavaren skall underrättelse även gå till dem som har inskrivna hypotek och "mortgages" ställda till innehavaren, om den exekutiva myndigheten underrättats om deras fordringar.¹ Med det panträttsystem som sjölagskommittén föreslår behöver man bara för en övergångstid beakta sådana inteckningar i Sverige. Här kan inskjutas, att sjölagskommittén på grund av den nya ordningen med pantbrev upptagit en särskild regel i 291 § SjöLförslaget av innebörd att, när annan ej är antecknad som innehavare av pantbrev, ägaren själv skall antecknas såsom innehavare. Vidare skall kända innehavare av konventionsreglerad sjöpanträtt underrättas. Slutligen skall enligt panträttskonventionen underrättelse sändas till den myndighet som för det register vari fartyget är infört.

Bestämmelserna om personliga kallelser är i beredningens förslag utformade efter panträttskonventionen. Enligt förslaget skall underrättelse sändas till — förutom de sakägare som direkt anges i konventionen, nämligen kända borgenärer som har sjöpanträtt enligt artikel 4 eller panträtt på grund av inteckning — sökanden, ägaren och känd borgenär med retentionsrätt. Som ägare räknas här i första hand den för vars förvärv inskrivning senast beviljats (jfr 22 § första och andra st. SjöLförslaget). Är det för ÖE känt att annan förvärvat eller gör anspråk på egendomen, skall även denne underrättas. Tillhör fartyget ett partrederi, är tillfyllest att huvudredaren underrättas (se 43 § andra st. SjöLförslaget). Om villkorlig överlåtelse av fartyget föreligger, bör såväl överlåtaren som förvärvaren underrättas. Om ägaren är i konkurs, skall förvaltaren underrättas. Särskild underrättelse behöver inte sändas till innehavare av fordran med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § FRL (jfr 70 § sista st. och 71 § sista st. KL II). I enlighet med panträttskonventionen anges i

⁶ U VIII s. 127.

¹ SvJT 1968 s. 63.

förslaget, att underrättelse skall sändas minst trettio dagar före auktionen.

Även andra än sakägare som anges i förevarande 7 § kan i det särskilda fallet ha intresse av auktionen, t. ex. innehavare av certeparti inkl. den som innehar certeparti som pant. Det är lämpligt, att ÖE sänder underrättelse till sådan intressent, om han är känd.

Det kan hända, att borgenär som bort underrättas blir känd för ÖE först sedan underrättelser expedierats. Enligt andra punkten i förevarande paragraf skall underrättelse genast sändas till sådan borgenär, när han blir känd. Bestämmelsen torde få sin praktiska betydelse främst för innehavare av fordran med sjöpanträtt. Motsvarande föreskrift finns i 7 § andra punkten LfL II.²

Enligt 7 § tredje punkten LfL II skall vid underrättelse till borgenär användas den adress som inskrivningsboken må innehålla. Föreskrift härom återfinns i art. VII 2 b i 1948 års konvention rörande luftfartyg. Motsvarande detaljreglering saknas i pantrettskonventionen för fartyg. Med hänsyn till önskemålet att så långt möjligt uppnå överensstämmelse mellan LfL II och FartfL har i tredje punkten av förevarande 7 § upptagits stadgande, att skeppsregistrets uppgift om adress skall användas. Av 1 § andra stycket följer, att det sagda, när skeppsbygge avses, skall tillämpas på skeppsbyggnadsregistret. I likhet med vad som gäller för luftfartyg föreskrivs i sista punkten av förevarande paragraf, att underrättelse till utrikes ort om möjligt skall sändas med flygpost. Utländska borgenärer bör tillställas underrättelse på något av världsspråken.³ Enligt beredningens mening bör Kungl. Maj:t meddela närmare tillämpningsföreskrifter som tillförsäkrar utländska borgenärer tillräcklig information och service i övrigt.

Det närmare innehållet i underrättelserna får regleras på administrativ väg. Av lagtexten följer, att underrättelsen skall innehålla besked om tid och plats för försäljningen. Liksom kungörelsen skall den också innehålla uppgift om fördelningssammanträde. Vidare skall av underrättelsen framgå,

att borgenär bör anmäla sin fordran till ÖE senast vid auktionen. För att sakägarna skall kunna bestämma sitt handlande bör av underrättelsen framgå vem som begärt försäljning, fordran för vilken försäljningen skall äga rum och med fordringen förenad rätt i fartyget. Finns flera sökande, skall samtliga exekutionsfordringar anges.⁴ Om möjligt bör uppges, huruvida bestämmelse i 5 § åberopats.

Vid försäljning av fartyg skall enligt pantrettskonventionen underrättelse gå till myndighet som för det register vari fartyget är införd, dvs. beträffande svenskt fartyg sjöfartsverket. I fråga om utländskt fartyg kan sjöfartsverket lämna besked om den myndighet som skall underrättas, när skeppshandlingarna ej innehåller uppgift därom. Pantrettskonventionen utgår från att behöriga myndigheter skall skriftväxla direkt med varandra (art. 13). Även föreskrifter om underrättelser till myndigheter torde böra ges i administrativ ordning.

8 §

Bestämmelserna i denna paragraf är nya men har sin motsvarighet beträffande fast egendom i 22 § FfL II, som i sin tur ersätter 104 § UL, samt beträffande luftfartyg i 8 § LfL II.

Liksom i LfL II föreslås, att om auktion ej blivit utlyst så som angivits i 6 och 7 §§, skall den inställas och ny tid utsättas, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt. Någon exemplifiering har inte lämnats i lagtexten. Innehållet i de närmare bestämmelser om kungörandet som förutsätts bli utfärdade administrativt blir naturligtvis av betydelse. Huruvida utlysandet och de hjälpåtgärder som eventuellt vidtagits i efterhand kan godtagas, får avgöras i varje särskilt fall. ÖE får undersöka, huruvida vad som åtgjorts fyllt kungörandets

² Jfr NJA II 1955 s. 233.

³ Se U VII s. 106, 131 och 146 samt 52 § första st. utsökningskungörelsen (1969: 18). Jfr även cirk. skriv. 27/8 1969 från just.dep. till samtliga konkursdomare angående underrättelse till utländsk borgenär i konkurs m. m.

⁴ Almén, PM s. 90.

uppgift att locka spekulanter och varsko intressenter.¹ Av hänvisningen till 7 § följer, att underlåtenhet att underrätta sakägare kan föranleda att auktionen skall inställas, om bristen bedöms vara väsentlig. Uppenbart är emellertid, att auktion ej behöver inställas t. ex. om sakägare som ej underrättats har inkommit med bevakningsinlägga som visar att han känner till tid och plats för auktionen. Det har ansetts självfallet, att kungörelse och kallelseförbandet skall göras om, när auktion inställts.

Även andra orsaker än brist i utlysandet kan föranleda, att auktion inställs. Det förekommer t. ex. att förfarandet nedläggs därför att gäldenären betalar utmätningssökandens fordran eller att den senare av annan anledning återkallar sin ansökan. Hur ÖE då skall förfara, får bestämmas i administrativ ordning.

9 §

I 94 § 1 mom. UL ges vissa föreskrifter om fartygsauktion. Bestämmelserna avser endast sådana fartyg som säljs av ÖE. Är fartyget infört i fartygsregistret, skall gravationsbevis angående fartyget läsas upp. Vidare skall auktionsförrättaren ange, när köpeskillingen sist skall betalas. Tillstådeskomna borgenärer skall anmanas att anmäla sina fordringar. Har fordran redan blivit anmäld hos auktionsförrättaren, skall han lämna underrättelse härom. Enligt 2 mom. i nämnda paragraf skall ÖE, innan auktionen avslutas, lämna upplysning om tid och plats för fördelningssammanträde.

Förevarande 9 § har avfattats i anslutning till 23 § första och andra styckena samt 24 § FfL II. Den har i LfL II sin motsvarighet i 9 §.

Före fastighetsauktion skall enligt föreliggande förslag hållas särskilt bevakningssammanträde (19 § FfL II). För luftfartygsförsäljningarnas del ansåg beredningen anledning saknas att frångå gällande ordning, enligt vilken bevakningar får ske senast vid auktionens början innan egendomen utropas.¹ Enligt beredningens mening föreligger

knappast skäl att för fartygsförsäljning ge regler som avviker från reglerna om försäljning av luftfartyg.

Auktionen skall enligt *första stycket* första punkten inledas med att ÖE lämnar en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Det torde vara överflödigt att närmare ange vad som avses härmed. Att redogörelse i erforderliga delar skall ges för skeppsregistrets uppgifter om äganderätt och in-teckningar är klart. Vidare bör ÖE lämna tillgängliga upplysningar om fartygets byggnadsår och utrustning m. m., i den mån de är av betydelse för spekulanterna. Det är lämpligt, att ÖE har en skriftlig uppställning över viktigare fakta och en stomme till sakägarför-teckning att dela ut till de närvarande.

Efter ÖEs redogörelse skall borgenärer vilkas fordringar bör iakttas vid auktionen uppmanas att anmäla dem. Om anmälan skett hos ÖE före auktionen, gäller den och skall nämnas av ÖE. Bestämmelser härom har upptagits i första stycket av 9 §.

I *andra stycket* stadgas, att närvarande sakägare skall få tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen. Med sistnämnda uttryck avses bl. a. skyddsbeloppet. ÖE får inte utan vidare godtaga anspråk, mot vilket erinran inte riktas. I motiven till 12 § återkommer beredningen till frågan om ÖEs granskning av borgenärernas anspråk.

Den som underlåter att senast vid auktionens början bevaka sin fordran förlorar sin rätt i förhållande till de borgenärer som tas upp i sakägarförteckningen, om ej annat följer av 12 § andra stycket i förslaget. Där- emot har han kvar sin rätt mot gäldenären. Gör borgenären anmälan senast vid fördelningssammanträdet, får han utdelning ur eventuellt överskott som annars skolat tillfalla gäldenären. Detta följer av 23 § första stycket jämfört med 143 § 1 mom. tredje punkten i UL II.

¹ NJA II 1964 s. 416 f.

¹ U VIII s. 264. Jfr NJA II 1955 s. 234.

I tredje stycket av förevarande 9 § föreskrivs, att sakägarförteckning skall upprättas när förhandlingen mellan sakägarna avslutats. F. n. upprättas ingen förteckning vid fartysexekution. När beredningen nu föreslår införande av täckningsprincipen, följer därav, att en förteckning måste göras upp. Härigenom blir det möjligt att bestämma skyddsbeloppet. Förfarandet är sedan länge väl känt från fastighetsexekutionen och gäller även vid exekutiv försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg. Termen sakägarförteckning är hämtad från FfL II och ersätter det något oegentliga uttrycket borgenärsförteckning.² Förteckningen måste upprättas genast. Det är därför som redan antytts angeläget, att förteckningen förbereds före sammanträdet. Hur förteckningen skall upprättas anges närmare i följande paragrafer. Avvikelse är tillåten enligt 17 §.

10 §

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om vilka fordringar och kostnader som skall tas upp i sakägarförteckningen. Motsvarande bestämmelser finns beträffande fast egendom i 107 § UL, som skall ersättas av 25 § FfL II, och beträffande luftfartyg i 4 § andra stycket 1955 års försäljningslag, som fått sin motsvarighet i 10 § LfL II.

Som framgår av motiven till 9 § i nu förevarande förslag är det huvudsakliga syftet med sakägarförteckningen att den skall tjäna till ledning vid fastställandet av skyddsbeloppet. Från denna synpunkt kunde det vara tillräckligt att förteckna de fordringar som har bättre rätt än utmätningssökandens. Det är emellertid i vissa avseenden en fördel, om fullständig förteckning upprättas. Särskilt gäller detta för efterföljande borgenärer som har intresse av att veta vilka fordringar som täcks av ett avgivet bud.¹ Om förteckningen görs fullständig, kan också köpeskillingsfördelningen genomföras lättare. Beredningen anser därför, att sakägarförteckningen bör uppta samtliga fordringar som kan få utdelning ur köpeskillingen.

De fordringar som skall tas upp i förteckning är i första hand fordringar för vilka fartyget svarar på grund av sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning eller retentionsrätt.

Enligt 244 § första stycket SjöLförslaget gäller *sjöpanträtt* i fartyg jämte tillbehör till säkerhet för följande till fartyget hänförliga fordringar, nämligen 1) lön och annan gottgörelse som tillkommer befälhavaren eller annan ombordanställd på grund av dennes tjänst på fartyget, 2) hamn-, kanal- och annan vattenvägsavgift samt lotsavgift, 3) ersättning för dödsfall eller skada på person som inträffat i omedelbart samband med fartygets drift, 4) ersättning för förlust av eller skada på egendom som inträffat i omedelbart samband med fartygets drift, under förutsättning att fordringen icke kan grundas på avtal, samt 5) bärgarlön, ersättning för avlägsnande av vrak och bidrag till gemensamt haveri. Fordringarnas inbördes förmånsrätt regleras i 245 § SjöLförslaget.

Sjölagskommitténs förslag ansluter till artikel 4 i panträttskonventionen. I konventionen inskränks de nuvarande sjöpanträtterna till förmån för fartygshypoteken. Av intresse ur exekutionsrättslig synpunkt är, att rättsvårdsavgifter — dvs. exekutionskostnader — inte längre skall vara förenade med sjöpanträtt. Den praktiska betydelsen av denna ändring minskas betydligt av konventionens bestämmelse att sådana kostnader ändå skall utgå med bästa rätt ur köpeskillingen (se under 11 §).

För att fordringen skall få sjöpanträtt krävs som regel, att den riktar sig mot redaren. Enligt 244 § andra stycket SjöLförslaget uppstår emellertid sjöpanträtt även om fordringen riktar sig mot ägare av fartyget som ej är redare eller mot befraktare eller den som i redarens ställe handhar fartygets drift.

Sjöpanträtten häftar i regel vid fartyget även om äganderätten övergår till annan eller fartygets registrering ändras (246 § SjöL-

² Olivecrona, Förfarandet s. 33 not 5.

¹ NJA II 1912 s. 126 f och Almén, PM s. 106.

förslaget). Undantag är exekutivt förvärv. Säljs fartyg exekutivt i Sverige, upphör nämligen sjöpanträtt — liksom retentionsrätt — sedan köpeskillingen erlagts, förutsatt att försäljningen blir bestående (249 § första st. SjöLförslaget). Att sjöpanträtt kan ha upphört på grund av preskription (248 § första st. SjöLförslaget) har tidigare berörts under 5 § här ovan.

I förteckningen skall vidare tas upp fordran förenad med *panträtt på grund av in-teckning*. Härmed avses sådan panträtt som behandlas i 261 och 262 §§ SjöLförslaget. Av tredje stycket i förevarande paragraf framgår, att med fordran som är förenad med panträtt på grund av in-teckning jäm-ställs rätt till betalning på grund av ägarhy-potek. Att även villkorlig fordran skall tas upp föreskrivs i 11 § tredje stycket i försla-get.

Fordran för vilken fartyget svarar på grund av *retentionsrätt* skall också tas upp i förteckningen. Bestämmelser om retentionsrätt finns i 247 § SjöLförslaget. Den som har annans fartyg i sin besittning med repa-rations- eller ombyggnadsuppdrag får enligt lagrummet hålla kvar fartyget till säkerhet för fordran på grund av uppdraget. Motsva-rande befogenhet tillkommer den som har skeppsbygge i sin besittning med byggnads-uppdrag. SjöLförslagets bestämmelser om retentionsrätt ansluter till artikel 6 moment 2 i panträttskonventionen. Även annan reten-tionsrätt kan förekomma i fartyg t. ex. enligt 232 § sjölagen.² Sådan retentionsrätt får emellertid inte förmånsrätt framför in-teckning (jfr 247 § första st. andra punkten SjöLförslaget).

I sakägarförteckningen skall tas upp *ut-mätningssökandens fordran*, om den inte in-går bland de tidigare nämnda fordringarna. Har mer än en borgenär fått utmätning, skall samtliga sökandes fordringar anges i förteckningen. Sökandens fordran benämns i förslaget exekutionsfordringen. Termen in-kluderar även fordran, för vilken försäljning skall ske efter utlösning eller anslutning enligt 4 resp. 5 §.

En post som alltid skall tas upp i förteck-ningen är *kostnaden för förfarandet*. Här-med avses de exekutionskostnader som hän-för sig till de exekutiva myndigheternas egna åtgärder.³ Enligt artikel 11 moment 2 i panträttskonventionen skall ur köpeskil-lingen först utgå av ”domstolen” fastställda kostnader för kvarstad eller utmätning (saisi, arrest), därav föranledd försäljning och köpeskillingsfördelning. Tillämpat på svenska förhållanden får här med domstol förstås den myndighet hos vilken kostnaden uppkommit. Verkställighetskostnad för kvarstad torde f. n. inte hos oss räknas till exekutionskostnaderna.⁴ Till efterföljd av konventionen föreslår beredningen på den punkten ett tillägg till 198 § UL. Till kost-nad för förfarandet skall däremot inte räk-nas parts processkostnad. Under 11 § åter-kommer beredningen till frågan om exeku-tionskostnadernas placering i förteckningen.

Av fordringar som skall tas upp i sakä-garförteckningen nämns vidare i andra styc-ket av förevarande 10 § sådana fordringar som blir aktuella endast när fartyget ingår i *konkursbo*. Om i konkursbo finns egendom vari särskild förmånsrätt äger rum, skall enligt 81 § KL kostnaden för egendomens vård och försäljning betalas av dess avkast-ning och köpeskillning, såvitt det inverkar på de borgenärens rätt som inte har särskild förmånsrätt i egendomen. Under samma förutsättning skall arvode till rättens ombudsman och förvaltare för egendomens vård utgå ur egendomen.⁵ Enligt 83 § KL får fastställas särskilt arvode härför. Detta kan ske innan arvodesfrågan i övrigt avgörs (jfr em. 85 § första st. andra punkten KL). Beloppets fastställande kan vara av betydelse för beräkning av skyddsbeloppet enligt 13 § i förslaget.⁶ Om arvodesfrågan ännu ej avgjorts, får konkursförvaltaren anmäla de högsta belopp han räknar med. Beloppet av de kostnader som varit förenade med farty-gets förvaltning under konkursen torde som

² Jfr s. 113.

³ Olivecrona, Utsökning s. 205 ff.

⁴ Olivecrona, Utsökning s. 210 f.

⁵ Welamson s. 630.

⁶ Jfr Welamson s. 639.

regel kunna slutligt anges vid bevaknings-sammanträdet. Häri ingår försäkringspremier, hamnavgifter, utlägg för vakthållning och andra nödvändiga utgifter för fartygets vård och underhåll. Beträffande fast egendom har diskuterats, om konkursförvaltaren är skyldig att söka inskrivning av konkursgäldenärens fång och hur lagfartskostnaden i så fall skall bestridas.⁷ Vid köp av fartyg på exekutiv auktion blir inskrivning av inroparens förvärv, oavsett för vilken fordran försäljning sker, inte beroende av att gäldenärens fång är inskrivet (33 § första st. 3 SjöLförslaget). Kostnaden för inskrivning av gäldenärens förvärv kan därför knappast anses som nödvändig omkostnad för fartygets förvaltning. (Jfr dock 213 a § ULförslaget i fråga om betydelsen av att inskrivning skett.)

Har utmätning skett av fartyg som ingår i konkursbo och skall verkställigheten trots konkursen fortgå (jfr 24 § andra st. KL II), skall i sakägarförteckningen också tas upp anmälda fordringar som har förmånsrätt enligt 10—12 §§ FRL. Dessa fordringar får nämligen enligt 16 och 17 §§ FRL, om det behövs, tas ut före fordran med förmånsrätt på grund av utmätning. Har borgenär med förmånsrätt enligt 10—12 §§ FRL rätt till betalning ur fartyget, skall fordringen därför beaktas vid bestämmande av skyddsbelopp i nu berörda fall. Sådan borgenär kan också vilja utöva anslutningsrätt. Om utmätningen däremot skett för fordran på grund av panträtt eller annan fordran med bättre förmånsrätt än 10 § FRL, inverkar fordran med förmånsrätt enligt 10—12 §§ FRL ej på skyddsbeloppet. Beredningen har emellertid inte ansett behövligt att skilja mellan olika fall av utmätning. Är fartyget inte utmätt, tas fordran med förmånsrätt enligt 10—12 §§ FRL inte med i förteckningen. Borgenärer med allmän förmånsrätt enligt sistnämnda paragrafer får då ingen utdelning vid det exekutiva förfarandet men får i stället genom utdelning i konkursen, med vederbörlig förmånsrätt, betalt ur det eventuella överskott av köpeskillingen som auktionsförrättaren skall redovisa till konkursförvaltaren.

I 265 § SjöLförslaget ges bestämmelser om *ägarhypotek*. Om pantbrev inte överlämnats som pant för fordran, får fartygets ägare vid köpeskillingsfördelning betalning för pantbrevets belopp efter den företrädesrätt som tillkommer inteckningen. Har pantbrevet lämnats som pant men understiger panthavarens fordran pantbrevets belopp, skall fartygsägaren ur tillgängliga medel er-hålla skillnaden. Genom tredje stycket i förevarande 10 § kommer de bestämmelser i förslaget vilka rör fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning att bli tillämpliga även på rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

I sakägarförteckningen skall inte tas upp andra fordringar än som anges i förevarande paragraf. Rättigheter till fartyg kan enligt förslaget inte förbehållas vid exekutiv försäljning och skall därför inte antecknas. Det har särskilt diskuterats, huruvida certepartier skulle kunna få sakrättsligt skydd och efter registrering bevaras vid exekution.⁸ Panträttskonventionen lägger inte hinder i vägen härför. Certepartier och andra nyttjanderättsavtal omfattas nämligen ej av konventionens bestämmelser om verkan av exekutiv försäljning (art. 11 mom. 1 andra st.). Sjölagskommittén har avvisat tanken på att certepartier skulle kunna förbehållas vid exekutiv försäljning.⁹ Detta överensstämmer med gällande rätts ståndpunkt.¹⁰

När exekutionen avser utländskt fartyg, skall bestämmelserna i 24, 259, 260 och 275—277 §§ SjöLförslaget beaktas. Här kan anmärkas, att 275 § vid sidan av panträtt nämner ”annan sådan rättighet”. Därmed avses att infånga s. k. mortgage som förekommer i anglosaxisk rätt.¹¹ Mortgage utgör närmast ett slags säkerhetsöverlåtelse och

⁷ U VIII s. 132.

⁸ Grönfors i Nordisk gjenklang (Festskrift för Arnholm) s. 434 ff och Tiberg s. 106 ff.

⁹ SOU 1970: 74 s. 136 ff.

¹⁰ Hassler s. 175 ff och Olivecrona, Utsökning s. 111 ff.

¹¹ Jfr 2 § andra st. lagen (1955: 229) i anledning av Sveriges tillträde till 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg och NJA II 1955 s. 202.

brukar inte hänföras till panträtt i vanlig mening.¹² I panträttskonventionen har föreskrivits, att ej endast hypotek utan även mortgage skall erkännas (art. 1).

Beredningen vill här i övrigt erinra om vad som under 1 § anförts beträffande utländska fartyg.¹³

11 §

Med denna paragraf inleds de bestämmelser som reglerar hur sakägarförteckningen skall upprättas. Någon motsvarighet till bestämmelserna finns ej f. n. men de har sin förebild i FfL II och LfL II.

Första stycket i paragrafen anger, att fordringarna skall tas upp i förteckningen efter det företräde som gäller enligt lag. Härmed åsyftas främst FRL och de regler som SjöLförslaget upptar i 245, 247 och 271 §§. Vid försäljning av fartyg som ingår i konkursbo har man dessutom att beakta 81 § (jfr 125 §) KL. Av KL följer, att arvode och annan kostnad för fartygets vård under konkursen skall utgå med bästa rätt ur fartyget. Att prioritetsregler i utländsk lagstiftning kan bli tillämpliga följer av 260 och 277 §§ SjöLförslaget.

Enligt 267 § 1 sjölagen gäller f. n., att rättsvårdsavgifter som tillkommer staten samt kostnader i fordringsägarnas gemensamma intresse för att få fartyget sålt, för dess bevarande intill försäljningen och för köpeskillingens fördelning är förenade med sjöpanträtt i fartyg och frakt. Enligt pant-rättskonventionen skall dessa fordringar ej vara förenade med sjöpanträtt. I stället skall som tidigare nämnts av "domstolen" fastställda kostnader för kvarstaden, den därav föranledda försäljningen och köpeskillingsfördelningen utgå ur köpeskillingen för fartyget med bästa rätt (art. 11 mom. 2). I första stycket av förevarande 11 § i beredningens förslag har som andra punkt föreskrivits, att kostnaden för förfarandet skall tas upp närmast före exekutionsfordringen. Beredningens förslag om kostnadernas placering överensstämmer sålunda inte bokstavligt med konventionen. Förslaget överensstämmer med vad beredningen i enlighet

med gällande lag föreslagit beträffande försäljning av fast egendom och luftfartyg (se nu 26 § första st. tredje punkten FfL II och 11 § första st. andra punkten LfL II). Denna ordning tillgodoser syftet med konventionen på förevarande punkt, nämligen att kostnaderna för försäljningen skall täckas av köpeskillingen. Försäljning kommer ej till stånd utan att exekutionskostnaden täcks (jfr 14 § i förslaget), om inte sökanden medger att inrop ändå godtas och själv svarar för kostnaden (19 § andra st. andra punkten i förslaget).

SjöLförslaget ger i 10 § bestämmelser om kondemnerat fartyg, dvs. fartyg som lidit sådan skada att det ej kan eller är värt att sättas i stånd. För att kunna överlåta kondemnerat fartyg gravationsfritt har ägaren rätt att låta sälja det exekutivt som om utmätning skett för fordran med bästa rätt. Härav följer, att kostnaden skall sättas främst i sakägarförteckningen.

Kostnadernas placering vid försäljning på begäran av konkursförvaltare regleras av fjärde stycket i förevarande paragraf.

Vad som förstås med kostnaden för förfarandet behandlas under 198 § ULförslaget.

I 2 § andra stycket FRL sägs, att för-månsrätt även omfattar ränta i den mån ej annat är föreskrivet. Denna bestämmelse avser själva fordringen. Pantbrev som avses i 261 § SjöLförslaget gäller visst belopp och löper inte med ränta. Enligt 264 § första stycket i samma förslag har emellertid borgenären rätt att under vissa förutsättningar få tillägg av högst femton procent på fordringens kapitalbelopp, i den mån detta faller inom pantbrevets belopp, jämte sex procent årlig ränta på förstnämnda belopp från den dag då fartyget utmättes eller konkursansökan gjordes. Nämnda tillägg kommer i fråga endast om borgenärens sammanlagda av pantförskrivningen omfattade fordran överstiger pantbrevets kapitalbelopp. I den mån så sker får tillägget utnyttjas för ränta, skadestånd på grund av förtida betalning

¹² NJA II 1955 s. 152.

¹³ Se ovan s. 40 f.

samt ersättning för indrivningskostnad och annan kostnad som föranleds av fordringsförhållandet. Vid upprättandet av sakägarförteckningen skall även ordningen mellan pantbrevets kapitalbelopp och tillägget bestämmas. Stadgande härom har upptagits i *andra stycket* av förevarande 11 §. Tillägget skall enligt förslaget tas upp före pantbrevets belopp, om inte borgenären yrkat annat. Detta överensstämmer med 26 § andra stycket FfL II och med den praxis som f. n. tillämpas beträffande ränta vid upprättande av borgenärsförteckning vid fastighetsauktion.¹

Även om tillägget ej behöver tas in i språk, måste man iakttaga viss ordning i fråga om förhållandet mellan själva fordringens kapitalbelopp och biförpliktelse. Enligt beredningens mening skall, om borgenären ej yrkar annat, de belopp som motsvarar ränta och biförpliktelse tas upp först och därefter fordringens kapitalbelopp. Någon uttrycklig bestämmelse som anger detta har ej ansetts behövlig.

Det kan förekomma, att en borgenär som säkerhet för sin fordran har flera pantbrev i samma fartyg. Gäller pantbrevens med samma företrädesrätt eller ligger de i en obruten följd, skall de behandlas på samma sätt som om borgenären haft ett enda pantbrev på pantbrevens sammanlagda belopp (264 § andra st. SjöLförslaget). Tillägg skall alltså beräknas endast om borgenärens kapitalfordran jämte ränta m. m. överstiger pantbrevens sammanlagda belopp. Räcker ej detta, skall tillägg beräknas som om endast ett pantbrev funnits. Tillägget skall då i förteckningen sättas före pantbrevens belopp. Borgenären har dock rätt att begära, att tillägget placeras på sämre plats. Om åter borgenärens svit av pantbrev är bruten genom att ett mellanliggande pantbrev eller pantbrev med lika rätt finns på annan hand, får borgenären beräkna tillägg på de pantbrev som har bästa rätt även om han inte helt utnyttjat de efterföljande pantbrevens kapitalbelopp.² Annars skulle borgenären kunna bli sämre ställd genom att han fått ytterligare säkerhet i sämre liggande pantbrev. Så långt möjligt skall dock varje grupp av

pantbrev som har samma företrädesrätt eller gäller omedelbart efter varandra betraktas som en enhet.

Inteckning får inte beviljas i flera fartyg gemensamt (261 § första st. andra punkten SjöLförslaget). Pantbrev i två eller flera fartyg kan emellertid läggas som pant för en och samma fordran. Varje fartyg häftar då för hela fordringen, om annat ej är avtalat.³ Som eljest vid solidariskt ansvar kan uppkomma mer eller mindre komplicerade regresskrav, om borgenären begagnar sig av det solidariska ansvaret.

I paragrafens *tredje stycke* har upptagits bestämmelse som motsvarar 26 § tredje stycket FfL II och 11 § andra stycket LfL II. Enligt förslaget skall fordran tas upp i sakägarförteckningen även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är inteckning sökt men inte beviljad, skall fordran tas upp i förteckningen med det företräde som tillkommer fordringen, om inteckningen beviljas. Här kan anmärkas, att SjöLförslaget inte medger vilandeinteckning. Däremot kan ett ärende uppskjutas för utredning (32 § första st., jfr 281 § första st. och 283 § andra st. SjöLförslaget). Prioritet räknas från ansöknings (271 § första st. SjöLförslaget).

Bestämmelsen i 11 § tredje stycket i beredningens förslag innebär inte, att anmäld fordran under alla omständigheter måste tas upp i sakägarförteckningen. Det åligger ÖE att pröva, huruvida det finns anledning räkna med fordringen. Uppenbart obefogade anspråk får lämnas utan avseende men i övrigt skall även tvistiga anspråk tas upp i förteckningen. En annan sak är, att ÖE skall bedöma hur förmånsrättsreglerna och de exekutiva bestämmelserna skall tillämpas på fordringarna. Är sakägare missnöjd med att fordran upptagits eller utelämnats, får han föra talan däremot enligt 213 § 2 mom. i UL II.

¹ U VIII s. 135.

² Prop. 1970: 20 del A s. 237 och 399 f. Jfr U VIII s. 136.

³ Undén s. 180 och Arnholm, Panteretten, 3 uppl. s. 152; jfr Rodhe s. 627, NJA II 1891 art. nr 1 s. 143 och 255 § första st. SjöLförslaget.

Beredningen har ansett, att FartfL bör innehålla en bestämmelse som visar att innehavare av fordringar som skall tas upp i sakägarförteckningen som regel inte behöver vika på grund av försäljning som begärts av konkursförvaltare. En sådan föreskrift, som har sin motsvarighet i 26 § fjärde stycket FfL II och 11 § tredje stycket LfL II, har upptagits som *fjärde stycke* i förevarande 11 §. Den innehåller, att konkursboet i nämnda situation skall upptas såsom sökande utan förmånsrätt. Alla fordringar som tagits upp i sakägarförteckningen skall sålunda falla inom skyddsbeloppet. Vilka poster som skall tas med i förteckningen anges i 10 § i förslaget. Att kostnaderna för det exekutiva förfarandet härvid skall sättas sist i förteckningen följer av första stycket andra punkten i förevarande 11 §. Här som eljest skall kostnaderna täckas av skyddsbeloppet. Från regeln att konkursboet skall anses som sökande görs undantag för det fallet att borgenär utövar anslutningsrätt enligt 5 § i förslaget, då exekutionskostnaderna placeras framför den anslutande borgenärens fordran. Av en jämförelse med 5 § första stycket följer även, att konkursboet skall räknas som sökande med bästa rätt, när förvaltaren begärt försäljning för fordran som avses där.

12 §

I denna paragraf behandlas, hur fordran skall beräknas i sakägarförteckningen. Paragrafen motsvarar 27 och 28 §§ FfL II och 12 § LfL II.

För försäljning av fartyg upprättas f. n. inte sakägarförteckning. Av intresse i förevarande sammanhang är stadgandet i 139 § 2 mom. UL om inteckningshavares rätt att få betalning ur köpeskillingen för utmättningsvis sålt intecknat fartyg. Även om fordran för vilken borgenären har inteckning inte anmälts före auktionen, skall enligt lagrummet den på fordringen enligt förmånsrättsordningen belöpande utdelningen utgå. Borgenären kan alltså vid köpeskillingsfördelningen visa vad han har att fordra. Om fordringsbevis ej företes vid köpeskillings-

fördelningen torde ändå utdelning som enligt förmånsrättsordningen belöper på inteckningen böra beräknas.¹ Dessutom ges regler om ränta.²

Intecknad ränta skall beräknas för ett år, om det inte sist vid fördelningssammanträdet styrks att den står inne för annan tid. Då utdelning beräknas utan att fordringsbeviset företes, skall enligt 152 § UL göras s. k. sekundärfördelning. — I 17 kap. 3 § andra st. HB ges föreskrift om maximering av den inteckningsränta som får uttagas med förmånsrätt ur fartyg (jfr 16 § FartfntL enligt SFS 1970: 985). Tiden är begränsad till tre år före utmätning eller konkursansökans ingivande. Härtill kommer ränta från denna tidpunkt till och med dagen för köpeskillingsfördelningen.

Borgenärens fordran skall enligt *första stycket* första punkten i förevarande 12 § tas upp med det belopp vartill den beräknas uppgå den dag då sammanträde för köpeskillings fördelning skall äga rum (jfr 12 § LfL II). Detta har betydelse främst för ränteberäkningen. Tillträde kan ske före fördelningsdagen, om köpeskillingen betalas tidigare (16 § femte st. i förslaget). Dagen för köpeskillingsfördelningen skall vara bestämd och kungjord på förhand (6 § första st. andra punkten i förslaget).

I andra punkten av första stycket i förevarande 12 § erinras, att beträffande fordran med sjöpanträtt skall iakttas vad som enligt 10 kap. sjölagen följer av redaransvarets begränsning. Stadgandet har sin motsvarighet i 150 § 2 mom. UL. Beträffande ifrågavarande regler i sjölagen kan här anmärkas följande. Sjörätten innehåller olika gruppen av stadganden som syftar till att fördela de ekonomiska följderna av inträffad skada.³ Hit hör bl. a. reglerna om begränsning av redarens sammanlagda ansvar

¹ Jfr Trygger I s. 382 f och Almén, PM s. 250.

² Jfr NJA 1897 s. 511, Almén, PM s. 114, Lamm s. 57, Olivecrona, Förfarandet s. 39 samt Trygger I s. 402 not 1.

³ Se SOU 1961: 33 (Redaransvarets begränsning) s. 15 ff.

rihet. Den rättspolitiska grunden för ansvarsbegränsningen är enligt nordisk doktrin önskemålet att befria redaren från ansvarighet för katastrofrisker som man inte rimligen kan begära att han skall täcka genom försäkring.⁴ Bestämmelserna i SjöLförslaget om redares ansvarighet ansluter sig till 1957 års konvention angående begränsningen av ansvarigheten för ägare av fartyg som används till fart i öppen sjö. Sverige har ratificerat denna konvention. De fordringar för vilka ansvarigheten är begränsad uppräknas i 234 § SjöLförslaget. Sådan fordran kan vara förenad med sjöpanträtt, t. ex. vissa fall av ersättning för dödsfall eller för skada på person eller egendom. Begränsningsbeloppet anges i s. k. Poincaréfrancs och beräknas efter fartygets dräktighet (235 § SjöLförslaget).⁵ Med Poincaréfranc förstås enligt 348 § SjöLförslaget en enhet innehållande sextiofem och ett halvt milligram guld av niohundra tusendelars finhet. 1 000 francs motsvarar f. n. ca 350 svenska kronor.⁶ I 271 § SjöL finns bestämmelse om bevakning av sjöpanträttsäkrad fordran i samband med exekution och rätten till utdelning, när fordringen är underkastad ansvarsbegränsning. Fordringen får bevakas till fullt belopp utan hinder av begränsningen men borgenären har inte rätt till utdelning över det belopp som högst skall utgå enligt begränsningsreglerna. Bestämmelsen infördes då Sverige tillträdde 1926 års konvention rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om sjöpanträtt och fartygshypotek. Stadgandet återger innehållet i artikel 7 i den konventionen. Såsom motiv för att fordringen skulle få bevakas till sitt fulla belopp återropades bl. a. att ifrågasvarande borgenärer konkurrerade med borgenärer, i förhållande till vilka fartygsägaren var obegränsat ansvarig,⁷ och att reglerna om ansvarsbegränsning endast avsåg att skydda fartygsägaren mot alltför höga krav men inte att avgöra, efter vilket förhållande fordringarna sinsemellan skulle njuta rätt. Stadgandet saknar motsvarighet i den nya panträttskonventionen. Sjölagskommittén har emellertid överfört en i sak motsvarande bestämmelse till SjöLförslaget (249 §

andra st. andra punkten). Beredningen vill nämna, att tillämpningen av regeln kan vålla viss svårighet vid bestämmande av skyddsbeloppet, och återkommer härtill under 13 § i förslaget.

Den nuvarande beräkningen av ränta på inteckningsreverser är oförenlig med SjöLförslaget. Borgenärs fordran skall beräknas enligt omslagsreversen eller de andra bevis som borgenären kan åberopa till stöd för sin fordran, och panträtt får ej åtnjutas för mer än pantbrevets kapitalbelopp jämte tilligg enligt 264 § SjöLförslaget. Om fordringen understiger pantbrevets belopp, skall skillnaden tas upp som ägarhypotek. Bestämmelser härom har upptagits i tredje och fjärde punkterna av första stycket i förevarande 12 §. Är pantbrevet ej alls belånat, skall pantbrevets belopp i dess helhet tas upp som ägarhypotek. Detta följer av 10 § tredje stycket i förslaget. Av 265 § SjöLförslaget framgår, att tillägg inte skall beräknas på ägarhypotek. Beredningen vill påpeka, att när ägarhypotek tagits i mät, föreligger ej längre ägarhypotek i egentlig mening, i den mån borgenären genom utmätningen fått förmånsrätt däri. Vid behov bör därför tillägg beräknas. I den mån ägarhypoteket blivit formligt pantförskrivet enligt 91 b § ULförslaget är uppenbart, att man inte kan tala om ägarhypotek beträffande den del som täcks av borgenärens fordran.

Det kan vara tvistigt i vad mån överhypotek föreligger. Detta vållar inte svårighet såvitt angår pantbrevets kapitalbelopp som alltid skall tas upp. Här bör erinras om att pantbrev som innehas av viss borgenär kan vara pantsatt i andra hand till säkerhet för

⁴ Brækhus, Det begränsade rederansvar s. 17.

⁵ Om den i internationell sjö rätt allmänt erkända Poincaréfrancen se 1957 års internat. konv. om redaransvarets begränsning (art. 3), 1961 års internat. konv. om befordran av passagerare till sjöss (art. 6), 1967 års internat. konv. om befordran av passagerares resgods till sjöss (art. 6) samt den genom 1968 års tilläggsprotokoll reviderade 1924 års internat. konv. om konossement (art. 4 mom. 5 a och d).

⁶ Hagbergh s. 211 och SvJT 1969 s. 978.

⁷ NJA II 1936 s. 234 f.

annan borgenärs fordran, vanligen till någon som innehar efterföljande in-teckning.

Vid fartygsexekution får man räkna med att pantbrevets belopp inte är angivet i svenskt mynt. Sjölagskommittén föreslår i 261 § första stycket SjöLförslaget, att in-teckning och följaktligen även pantbrevet skall avse visst belopp i svenskt eller ut-ländskt mynt eller Poincaréfrancs. Enligt 348 § SjöLförslaget skall, såvitt angår redar-es begränsade ansvarighet, omräkning av sådan franc till svenskt mynt ske efter kursen den dag då betalning sker (eller säkerhet ställs).⁸ För att skyddsbelopp skall kunna bestämmas måste omräkningen av pant-brevs belopp hos oss ske efter den kurs som beräknas gälla den dag då köpeskillingen skall fördelas. Även den fordran för vilken pantbrev lagts som säkerhet kan gälla i främmande valuta. Beträffande beräkningen av sådan fordran vid exekution vill bered-ningen anföra följande.

I 7 § första stycket skuldebrevslagen medges gäldenär att beträffande skuldebrev som lyder på utländskt mynt betala skulden i ortens mynt efter värdet på betalningsda-gen. Denna rätt för gäldenären kan utslu-tas genom förbehåll om effektiv betalning i den främmande valutan. Om skuldebrev inte infrias i rätt tid och kursen på det ut-ländska myntslaget nedgått efter förfalloda-gen, gäller vissa bestämmelser i andra styc-ket av nämnda 7 §. Borgenären får då i all-mänhet kräva betalning i ortens mynt efter kursen vid den tid då betalning bort erläg-gas. Kan det antas att borgenären ej haft skada av kursfallet, är han dock — liksom vid rätttidig betalning — skyldig att ta emot betalning i det utfästa myntslaget eller, om ej annat avtalats, i ortens mynt efter värdet på betalningsdagen. Enligt lagrummets sista punkt gäller detsamma, om dröjsmålet beror av borgenären, liksom i vissa fall av force majeure. Det nu sagda torde vara till-lämpligt även utanför skuldebrevslagens om-råde.⁹

UL saknar — liksom KL — bestämmel-ser som anger den kurs efter vilken utdel-ning för fordran i utländskt myntslag bör

beräknas eller hur det i övrigt skall förfaras med sådana fordringar. Enligt beredningens mening kan skuldebrevslagens principer tjäna till ledning. I och för sig torde gälde-närens rätt enligt skuldebrevslagen att välja valuta gälla även vid exekutiv auktion.¹⁰ Fråga är emellertid, huruvida ett av borge-nären uppställt förbehåll om effektiv betal-ning i utländsk valuta måste iakttagas av ÖE. Beredningen anser för sin del, att ett sådant förbehåll inte är bindande för exekutiv myndighet. De exekutiva myndigheterna skall sålunda inte behöva inköpa utländsk valuta för att tillhandahålla borgenär.¹¹ Fordringar i utländskt myntslag bör alltså överlag omräknas i svenskt mynt. Vilken tidpunkt som därvid skall anses som betal-ningsdag kan vara något tveksamt. ÖE kan inte förutse blivande kurs vid den framtida tidpunkt då betalning till borgenären skall ske. Enligt beredningens mening bör omräk-ning alltid ske efter kursen den dag då sam-manträde för köpeskillingens fördelning hålls.¹² Av 155 och 156 §§ UL följer, att borgenären då kan lyfta sin utdelning mot säkerhet och alltså har möjlighet att om-vandla beloppet till önskad valuta. Om skul-den förfallit till betalning tidigare, kan bor-genären ha rätt till ersättning för kursförlust mellan förfalldagen och dagen för köpe-skillingsfördelningen (jfr 7 § andra st. skul-debrevslagen). Sådan ersättning kan bevakas och vara förenad med förmånsrätt i den mån den omfattas av pantavtalet. När for-dringen är förenad med förbehåll om effek-tiv betalning i utländsk valuta, har borgenä-ren rätt att begära ersättning även för kost-naderna för inköp av den främmande valu-tan.

Det kan inträffa, att det belopp som till-

⁸ Jfr ang. en vidare tillämpning av bestämmelsen SOU 1970: 74 s. 160.

⁹ Se Rodhe s. 490 och Walin i NJA 1951 s. 444 samt NJA 1967 s. 195.

¹⁰ Jfr SOU 1935: 14 s. 61 och NJA 1952 s. 41.

¹¹ Rodhe s. 35; jfr dock Koersner, 13:e Nord. Jur.mötet s. 32.

¹² I konkurs anses omräkning skola ske efter kursen den dag då utdelningsförslag efter kungörelse först är tillgängligt för granskning; NJA 1937 s. 17 och Welamson s. 460 f.

kommer borgenären är större än man hade anledning räkna med vid auktionen. Under tiden därefter kan den svenska kronan ha nedskrivits eller den utländska penningheten uppräknats. En borgenär kan skydda sig mot kursfluktuation genom att reservationsvis bevaka högre belopp än som följer av auktionsdagens kurs. Detta kan bl. a. få betydelse för skyddsbeloppet som kommer att höjas med risk att fartyget inte blir sålt. Att belopp får bevakas reservationsvis är inte något enastående för nu berört fall. Det godtas t. ex. allmänt vid fastighetsexekution, att konkurskostnader och löneborgenärens fordringar bevakas reservationsvis med åtföljande höjning av lägsta budet.

Genom inteckningsborgenärernas bevakningar och ägarens uppgifter torde det i allmänhet kunna tillfredsställande utredas vilka som innehar pantbrev i fartyget och hur stora deras fordringar är. Om pantbrev ligger obelånat hos fartygsägaren, torde denne i allmänhet komma att visa upp pantbrevet. Det är emellertid ej givet, att man alltid får uppgift om vem som innehar ett pantbrev eller om den aktuella belåningen. Sjölagskommittén har föreslagit en regel, varigenom någon alltid kommer att vara antecknad som innehavare av pantbrev. Enligt 291 § tredje stycket SjöLförslaget skall sålunda, om annan inte står som innehavare, fartygsägaren antecknas.

Det är inte förenligt med 264 § SjöLförslaget att, när ovisshet råder, ta upp tillägg enligt någon schablonregel. I stället föreslås, att ÖE får pröva huruvida det finns skälig anledning att räkna med att pantbrevet är belånat resp. hur stor fordringen med ränta m. m. är t. ex. om fartygsägaren uppger att pantbrevet är belånat hos en person som ej kunnat anträffas och att ränta är ogulden för viss tid. Bestämmelse härom har intagits som *andra stycke* i förevarande 12 §. Den har förebild i 27 § andra stycket FfL II. Om i fartyget gäller pantbrev som inte innehas av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet inte blivit anmäld, skall enligt förslaget i sakägarförteckningen tas upp pantbrevets belopp och det tillägg

enligt 264 § SjöLförslaget som med hänsyn till fartygsägarens uppgifter och andra upplysta omständigheter kan antas böra utgå. Regeln torde inte behöva användas annat än i undantagsfall. Om lämnade upplysningar ej är alldeles övertygande, får det för den antagna fordringsägaren beräknade belopp tas upp som tvistigt.

Utöver de uppgifter som fartygsägaren lämnar eller kan inhämtas ur tillgängliga handlingar — t. ex. kopia av omslagsrevers som han innehar — kan under konkurs tänkas, att konkursförvaltaren kan lämna upplysningar som är av värde för ÖE (jfr 70 och 71 §§ KL II).

Av 265 § SjöLförslaget framgår, att tillägg inte skall beräknas på ägarhypotek. Detta har ansetts böra uttryckligen bekräftas i *tredje stycket* i förevarande 12 §. När ägarhypotek tas i mät, föreligger som nyss nämnts ej längre ägarhypotek i egentlig mening, i den mån borgenären fått förmånsrätt däri. I förslaget anges därför, att tillägg kan utgå om ägarhypoteket är utmätt. Beträffande spörsmål om beräkning av tillägg efter utmätning av ägarhypotek får beredningen hänvisa till framställningen i Utsökningsrätt VIII (s. 139).

I 150 § 1 mom. UL finns bestämmelse om beräkning av räntelös fordran som skall utgå ur köpeskillingen för lös egendom. F. n. innehåller lagrummet en hänvisning till 110 § UL (jfr 150 § 1 mom. UL II). Den innebär, att fordran som inte är förfallen och på vilken ränta inte skall betalas före förfallodagen skall beräknas till det belopp som efter en räntefot av fem för hundra om året utgör fordringens värde på fördelningsdagen. Ränta eller annan dylik fordran som inte är bestämd till kapitalet uppskattas efter samma räntefot till sitt kapitalvärde på fördelningsdagen. Beträffande livränta skall uppskattningen ske med ledning av 3 § lagen (1967: 531) om tryggnad av pensionsutfästelse m. m.

I *fjärde stycket* av förevarande 12 § upptas först en regel om beräkning av fordran som ej är förfallen till betalning och inte lö-

per med ränta före förfallodagen. Med hänsyn till att reverser med mycket låg ränta kan förekomma innehåller andra punkten i tredje stycket stadgande om att diskontering skall ske även när den utfästa räntan är lägre än fem procent. Någon bestämmelse om kapitalisering av ränterätt o. l. behövs inte i förevarande sammanhang. De föreslagna reglerna har motsvarighet i 28 § FfL II och 12 § första stycket andra och tredje punkterna LfL II.¹³

13 §

Paragrafen innehåller regler om skyddsbeloppet och saknar motsvarighet i UL. Den har sin förebild i 29 § första stycket FfL II samt 13 § första stycket LfL II. Fartygsexekutionen skall enligt beredningens förslag vila på den s. k. täckningsprincipen, vilken tillgodoses genom att ett skyddsbelopp skall bestämmas.

I paragrafen föreskrivs, att i sakägarförteckningen skall anges sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade, det lägsta bud som måste avges för att fartyget enligt 14 § skall få säljas och betalningsvillkoren.

Förslaget innehåller inte någon särskild bestämmelse för det fallet att försäljning begärs av borgenärer med olika rätt. Det är emellertid självklart, att endast fordringar med bättre rätt än den bäst prioriterade sökandens fordran skall åtnjuta det skydd som täckningsprincipen avser att ge. Eljest skulle en exekutionssökande kunna bli sämre ställd genom att även borgenär med sämre rätt inleder exekutivt förfarande mot fartyget.¹ Även borgenär som utövat den befogenhet som anges i 5 § i förslaget räknas som exekutionssökande i nu förevarande avseende. Utlösning enligt 4 § i förslaget kan också påverka skyddsbeloppet, om den utlösande begär att detta skall höjas.

När kondemnerat fartyg skall säljas exekutivt på ägarens begäran (10 § andra st. SjöLförslaget), säljs fartyget såsom utmätt för fordran med bästa rätt. Endast kostna-

den för förfarandet kommer då att vara skyddad (jfr dock 19 § andra st. andra punkten i beredningens förslag).²

Sker försäljning under konkurs efter initiativ av förvaltaren, skall konkursboet anses som sökande utan förmånsrätt, om ej annat följer av 5 § (jfr 11 § fjärde st. i förslaget och s. 57 ovan).

Beredningen har i förslaget liksom i FfL och LfL använt termen skyddsbeloppet som beteckning på summan av de fordringar som är skyddade vid försäljningen och kostnaden för förfarandet. Det minsta belopp som en spekulant enligt 14 § måste bjuda för att skyddsbeloppet skall bli täckt har i överensstämmelse med FfL II och LfL II benämnts "lägsta bud".³ Ett lägre bud än skyddsbeloppet kan vara tillfyllest, om andra medel finns tillgängliga.

Här kan först nämnas förverkad handpenning. Även andra belopp kan finnas tillgängliga. Beredningen behandlar i motiven till ULförslaget vad som skall inbegripas vid utmätning av fartyg. Därav framgår, att om fartyg efter utmätning blir skadat, skall surrogat i form av skadestånd som utgår i anledning av skadan omfattas av utmätningen. Skulle sådana medel ha överlämnats till ÖE före auktionen, kan det påverka skyddsbeloppet. Härvid bör uppmärksammas, att sjöpanträttshavare inte har rätt till sådant belopp.⁴ Inte heller panträtt på grund av in-teckning omfattar surrogat som nu nämns.⁵ Däremot torde retentionsrätt gälla i surrogat som trätt i den kvarhållna egendomens ställe.⁶ Detta torde även gälla sådant anspråk mot försäkringsgivare som avses i 91—95 §§

¹³ Betr. den matematiska metoden för kapitalisering se U VIII s. 139.

¹ Se Almén, PM s. 119 och Olivecrona, Förfarandet s. 48.

² Motsvarande ordning i bl. a. 8 § andra st. lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.

³ Beredningen har ansett sig böra följa terminologin i prop. 1971:20, ehuru den för sin del velat undvika uttrycket "lägsta bud".

⁴ 257 § SjöLförslaget.

⁵ 263 § SjöLförslaget.

⁶ Undén s. 253 och NJA 1942 s. 575.

lagen (1927: 77) om försäkringsavtal (FAL). Såväl retinent som inteckningshavare är medförsäkrad enligt 54 § FAL.⁷ (Jfr även 58 § FAL.) Sjöpanträtthavare skall däremot enligt SjöLförslaget inte vara medförsäkrad.⁸

I motiven till 12 § i förevarande förslag har antytts, att stadgandet i 249 § andra stycket andra punkten SjöLförslaget kan medföra svårighet vid bestämmande av skyddsbeloppet. Enligt SjöLförslaget gäller, att fordran som är förenad med sjöpanträtt får vid exekution bevakas till fullt belopp utan hinder av reglerna om begränsning av redares ansvarighet. Om sjöpanträtthavarens fordran har bättre rätt än utmätnings sökandens, bör emellertid ÖE vid bestämmande av skyddsbeloppet inte räkna med högre belopp än som kan utgå enligt begränsningsreglerna. Eljest blir skyddsbeloppet för högt, vilket i sin tur kunde leda till att fartyget ej kan säljas. Om fordringen konkurrerar med annan fordran som har samma förmånsrätt, skall emellertid fördelningen dem emellan ske på grundval av fordringarnas fulla belopp. Begränsningsreglerna ger därvid ett tak för vad borgenär får lyfta. Denna ordning kräver naturligtvis särskild uppmärksamhet från borgenärernas och ÖEs sida.

De bestämmelser som förslaget innehåller om skyddade fordringar är dispositiva. Enligt 17 § i förslaget kan de sakägare vilkas rätt är beroende därav, med vissa begränsningar, fordra att försäljningen skall ske på andra villkor än som anges i FartfL. Vidare kan berörda sakägare enligt 19 § andra stycket första punkten godtaga inrop fastän skyddsbeloppet ej uppnåtts.

14 §

Försäljning kan enligt förslaget ske så snart skyddsbeloppet täcks av köpeskillingen för fartyget och andra medel som finns att tillgå. Paragrafen motsvarar 32 § FfL II och 15 § LfL II. Skyddsbeloppet behöver sålunda inte överskridas men skällig-

heten av högsta budet skall prövas enligt 19 § i förslaget.

15 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om betalningsvillkoren. Såvitt avser fartyg som säljs av ÖE finns f. n. regler om betalningsvillkoren i 95 § UL. För andra fartyg gäller samma betalningsvillkor som för lös egendom i allmänhet. Förevarande 15 § har sin motsvarighet i 16 § LfL II, jfr 34 § FfL II.

Enligt 95 § 2 mom. UL skall köpeskillingen betalas senast vid fördelningssammanträdet. Detta skall f. n. hållas fjorton dagar efter auktionen (140 § 1 mom. UL). Visar köparen att inteckningshavare låtit honom överta intecknad skuld och lämnat anstånd med betalningen, skall överenskommen gälla. Vidare får gäldenären/fartygsägaren medge köparen betalningsanstånd beträffande eventuellt överskott. I övrigt får avräkning ej ske.¹

Första stycket i förevarande 15 § upptar först huvudregeln, att köpeskillingen skall betalas kontant. Detta följer av att fartyget skall överlåtas gravationsfritt. Grundsatsen att panträtt på grund av inteckning skall upphöra vid exekutiv försäljning slås fast i panträttskonventionen artikel 11 moment 1. I SjöLförslaget har principen upptagits i 269 § första stycket. Enligt 262 § i sistnämnda förslag blir principen tillämplig även på skeppsbyggen. Av principen följer, att om fartyg säljs exekutivt, inteckningshavare skall få betalt fastän hans fordran inte är förfallen till betalning (266 § första st. 4 SjöLförslaget). Det saknas alltså motsvarighet till den vid fastighetsexekution tillämpade övertagandepincipen.² Denna ordning sammanhänger med att fartyg kan bli föremål för exekution snart sagt var som helst i världen samt att fartyg har relativt begränsad livslängd och är underkastade snabba värdeförändringar.

⁷ SOU 1970: 74 s. 135.

⁸ 54 § första st. FAL i sjölagkommitténs förslag samt SOU 1970: 74 s. 124.

¹ Trygger I s. XXV.

² SOU 1970: 74 s. 132.

I och för sig är inte för ändamålet behövt att själva in-teckningen upphör utan tillfyllest om pan-trätten utplånas. Sjölagskommittén har emellertid inte ansett sig vilja föreslå en ordning som skulle innebära, att själva in-teckningen förblir oberörd av exekutiv försäljning oaktat fordringen betalas.³

Från huvudregeln gör pan-trättskonventionen ett undantag som f. ö. tillkommit på nordisk begäran.⁴ Enligt artikel 11 moment 1 skall sålunda hypotek för vilka köparen med innehavarnas samtycke övertagit ansvaret inte upphöra att gälla (jfr 269 § första st. SjöLförslaget). I anslutning härtill föreslås i första stycket av förevarande 15 §, att efter medgivande av borgenär, vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med pan-trätt på grund av in-teckning, får vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp inestå i avräkning på köpeskillingen. Detta gäller dock inte fordran som avses i 11 § tredje stycket i förslaget. Det torde såvitt angår svenska fartyg inte möta något hinder att låta pantbrevet gälla obeskuret även om den fordran som omfattas av medgivandet är lägre än pantbrevets belopp. Givetvis förutsätts, att detta ej leder till att borgenär med sämre rätt som gjort motsvarande medgivande blir lidande.

Avräkning får som nämnt ej ske för fordran som avses i 11 § tredje stycket förslaget. Kontant betalning blir alltså obligatorisk, om fordringen är beroende av villkor eller om in-teckning sökts men ej beviljats eller om tvist föreligger. Självfallet får tvistigt eller villkorat belopp inte utan vidare betalas ut till borgenären. UL II innehåller i 151 § bestämmelser hur det i detta hänseende skall förfaras vid köpeskillingsfördelningen. Beredningen föreslår nu viss komplettering därav genom nya bestämmelser i 151 § 2 och 3 mom. UL. Även för det fallet att in-teckning är tvistig eller in-teckning är sökt men ej beviljats finns i UL stadganden om hur ÖE skall förfara med belopp som belöper på in-teckningen.

Enligt pan-trättskonventionen skall förutom hypotek också alla övriga pan-trätter

och andra rättigheter upphöra att besvära fartyget efter exekutiv försäljning (art. 11 mom. 1). Mot denna föreskrift svarar 249 § första stycket SjöLförslaget. Där sägs, att om fartyg säljs exekutivt i Sverige, upphör sjöpan-trätt och retentionsrätt i fartyget sedan köpeskillingen erlagts, under förutsättning att försäljningen blir bestående. Avräkning för fordran förenad med sjöpan-trätt eller retentionsrätt kan därför inte ske med bibehållen sjöpan-trätt eller retentionsrätt. Ej heller har beredningen trott, att det föreligger praktiskt behov av att medge avräkning för ägarhypotek eller för gäldenären eventuellt tillkommande överskott.

I *andra stycket* av förevarande 15 § anges, att det i sakägarförteckningen skall anmärkas om fordran ej får inestå.

16 §

I 95 § 1 mom. första punkten UL sägs f. n. att en sjättedel av köpeskillingen skall betalas kontant. Inroparen kan emellertid i stället lämna pant eller borgen såsom för egen skuld för en femtedel av köpeskillingen.¹ In-teckning i fartyg betraktas som pant med det värde som ÖE tillerkänner den.²

Beredningen har beträffande fast egendom föreslagit, att handpenningen skall motsvara en tiondel av köpeskillingen (se nu 35 § FfL II). Vid fartygsförsäljning är villkoren annorlunda. Eftersom övertagandeprincipen inte gäller betalas i regel hela eller i allt fall större delen av köpeskillingen kontant. Handpenningen bör därför enligt beredningens mening även framdeles uppgå till förhållandevis stor del av köpeskillingen. Eljest blir handpenningen knappast tillräcklig för att förmå inroparen att i tid fullgöra sin återstående betalningsskyldighet eller, om han ej gör det, i rimlig omfattning täcka ersättning för den skada som genom för-

³ SOU 1970: 74 s. 135.

⁴ SOU 1970: 74 s. 135.

¹ Tecknas borgen av mer än en person, skall borgensmännen svara solidariskt. Jfr 48 § 1 mom. andra punkten UL II. Se också Trygger I s. 347 och XXIV not 3.

² Trygger I s. XXIV.

summelsen kan drabba exekutionssökanden och andra.³ Enligt förslaget är den som inropar fartyg liksom f. n. skyldig att lämna handpenning. Den skall motsvara en sjätte-del av köpeskillingen och minst den kostnad som skall utgå ur fartyget. Anledning saknas att såsom vid fastighetsauktion maximera handpenningens belopp till vad som skall betalas kontant, eftersom övertagandeprincipen inte tillämpas utan köpeskillingen skall betalas i reda pengar, om annat ej avtalas.⁴ Bestämmelsen har upptagits som *första stycke* i 16 § och överensstämmer med 17 § första stycket LfL II. Tidpunkten för erläggande av handpenning regleras i 20 § i förslaget.

I enlighet med gällande lag föreslås i *andra stycket* av förevarande 16 §, att inroparen skall få lämna säkerhet i stället för att betala handpenning kontant. Säkerheten skall täcka handpenningens belopp. Att såsom enligt 95 § 1 mom. första punkten UL kräva säkerhet för större belopp förefaller ej behövt.⁵ Inroparens valfrihet inrymmer möjligheten, att en del av handpenningen betalas kontant och säkerhet ställs för återstoden.⁶ Lämnas säkerhet, skall ÖE tillämpa bestämmelserna i 48 § 1 mom. UL II. ÖE skall pröva, om säkerheten kan godtas när den inte godkänts av vederparten. Med vederpart förstås här envar som är berättigad till utdelning ur köpeskillingen.⁷ Då de inte kan antas samtliga vara närvarande, torde ÖE i praktiken alltid få pröva säkerheten. Som framgår av 48 § i UL II får borgen inte godkännas annat än om den är propriërborgen och, om den har tecknats av två eller flera, dessa åtagit sig solidariskt ansvar. Till borgen räknas bl. a. bankgaranti.⁸

Sådant pantbrev som avses med SjöLförslaget är ej bärare av fordran och kan inte i och för sig tjäna som säkerhet. Emellertid bör panthavare kunna som säkerhet ställa sin med panträtt i fartyget förenade fordran. Bestämmelse härom har beredningen infört som andra punkt i andra stycket av förevarande 16 §. Förutsättning för att sådan fordran skall kunna godkännas som säkerhet är, att fordringen täcks av köpeskil-

lingen och kan anses betryggande. Vid denna prövning bör det enligt 73 § 1 mom. första punkten UL åsatta värdet vara till ledning. Självfallet kan även andra fordringar godtas som säkerhet. ÖE skall beakta, att säkerheten vid behov skall kunna realiserats och därvid täcka den förpliktelse som skall garanteras.⁹ Säkerheten får inte svikta. Det belopp för vilket säkerheten gäller skall nämligen vid bestämmande av skyddsbeloppet räknas som tillgängligt även om ÖE ännu inte gjort bruk av säkerheten.¹⁰

Vad som senare i förslaget sägs om handpenning bör enligt sakens natur¹¹ även gälla säkerhet för handpenning intill det belopp som säkerheten gäller.

I överensstämmelse med vad som i 35 § tredje stycket FfL II föreslagits beträffande fast egendom och i 17 § tredje stycket LfL II beträffande luftfartyg bör staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund vara befriade från skyldighet att lämna handpenning eller ställa säkerhet.¹² Bestämmelse härom har upptagits som *tredje stycke* i förevarande 16 §. Om sådan inropare till äventyrs skulle underlåta att fullfölja köpet, föreligger ändå ersättningsskyldighet i den omfattning som för andra fall följer av 22 § i förslaget.

Enligt *fjärde stycket* i förevarande 16 § skall ogulden del av den kontanta köpeskillingen — häri ingår även handpenningbelopp som inte redan betalats kontant — betalas senast vid det sammanträde för fördelning av köpeskillingen som enligt 6 § i för-

³ U VIII s. 149 f.

⁴ Se U VIII s. 265.

⁵ Jfr U VIII s. 265.

⁶ Almén, PM s. 213, Olivecrona, Förfarandet s. 133 och U VIII s. 150.

⁷ Almén, Auktion II s. 232, Olivecrona, Förfarandet s. 133 och U VIII s. 150.

⁸ Jfr Smith, Garantioppgjör s. 71 ff och Rabe, Bankjuridik, 4 uppl. s. 99.

⁹ Trygger II s. 155 f och U VIII s. 209.

¹⁰ Jfr 14 § i förslaget och 143 a § UL II samt U VIII s. 141 f.

¹¹ Prop. 1971: 20 s. 233.

¹² Jfr prop. 1971: 20 s. 232.

slaget blivit utlyst i kungörelse om auktionen.

Om den som enligt sakägarförteckningen är betalningsberättigad har medgivit avräkning när det enligt 15 § är tillåtet, skall det avräknade beloppet avdras från vad som skall betalas. Om köparen avtalat om avräkning med den enligt förteckningen betalningsberättigade men förteckningen sedermera visar sig felaktig på den punkten, måste köparen betala det avräknade beloppet till den rätta borgenären, om han inte lyckas utverka anstånd av denne. Köpets giltighet är emellertid inte beroende därav.¹³

Enligt *femte stycket* i förevarande 16 § får inroparen komma i besittning av fartyget, när köpeskillingen betalats till fullo. Förslaget skiljer sig i detta hänseende från 36 § FfL II enligt vilken fördelningsdagen skall anses som tillträdesdag, men överensstämmer med 17 § LfL II. Detta sammanhänger med att fast egendom kan ge betydande avkastning, varför tillträdesdagen bör vara fix. Fartyg ger regelmässigt inte avkastning under exekutionstiden utan kan i stället dra stora kostnader för hamnavgifter och vakthållning m. m. Möjligheten av snabbt tillträde är därför i sin mån ägnad att höja köpeskillingen.

I *sjätte stycket* av förevarande 16 § regleras det personliga betalningsansvaret, om in-teckningsborgenär och inropare träffar överenskommelse att fordringen skall avräknas på köpeskillingen i stället för att betalas kontant.

Enligt 26 § FartIntL gäller f. n. att efter exekutiv försäljning förra ägaren är fri från personligt ansvar för in-tecknad skuld i den mån denna kunnat betalas av köpeskillingen. Däremot regleras inte inroparens ställning efter överenskommelse om avräkning. Överenskommelsen kan vara begränsad till avräkning av visst belopp men kan också innebära att köparen åtar sig personligt betalningsansvar.¹⁴

SjölFörslaget har inte någon motsvarighet till nu berörda stadgande i FartIntL. Den bestämmelse i ämnet som upptagits i sjätte

stycket av 16 § i beredningens förslag har viss motsvarighet i 45 § tredje stycket FfL II. I bestämmelsen slås fast, att köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse avräknats på köpeskillingen och att förra ägaren blir fri från ansvar därför. Beträffande frågan om annan än förra ägaren genom överenskommelsen befrias från personligt ansvar får beredningen hänvisa till Utsökningsrätt VIII (s. 154).

17 §

I förevarande paragraf regleras frågan om avsteg från de legala försäljningsvillkoren. Stadgandet har sin motsvarighet i 37 § FfL II och 18 § LfL II.

De sakägare vilkas rätt beror därav äger enligt förslaget fordra, att försäljningen skall ske på andra villkor än som angetts i det föregående. Avsikten är, att paragrafen skall medge ändring beträffande bl. a. sakägarnas inbördes företräde till betalning och skyddsbeloppets placering. Härigenom kan dock inte inskrivningsförhållandena ändras t. ex. beträffande ordningen mellan pantbrev. Enligt uttrycklig bestämmelse får överenskommelsen inte avse erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av fartyget.¹

Det bör anmärkas, att enligt beredningens mening skyddsbeloppet kan höjas utan medgivande från de borgenärer vilkas fordringar blir skyddade genom höjningen.² Att kräva deras medgivande därtill kan inte anses motiverat och skulle delvis omintetgöra syftet med utlösningsrätten enligt 4 § i förslaget. Den som löst ut sökanden bör kunna höja skyddsbeloppet för att skydda det intresse som föranlett att han ingripit. I tydlighetens intresse har med tanke på detta fall som en andra punkt i förevarande 17 § stadgats, att skyddsbeloppet får höjas, även om borgenär som inte själv begärt försäljning motsätter sig det.

¹³ Se U VIII s. 151.

¹⁴ Jfr Olivecrona, Inteckningsförordningen, 8 uppl. s. 151 not 7 med hänvisningar.

¹ Jfr prop. 1971: 20 s. 538 f och 574.

² Se U VIII s. 153.

Fråga om avvikelse från försäljningsvillkoren måste väckas innan den förhandling mellan sakägarna som föregår försäljningen har avslutats. Avvikelser från de legala villkoren skall givetvis beaktas, när förteckningen upprättas.

18 §

Med denna paragraf inleds de bestämmelser i förslaget som gäller förfarandet vid själva auktionen. Stadgandena har avfattats i anslutning till 38 § andra stycket FfL II och 19 § LfL II.

Beredningen föreslår, att ÖE skall redogöra för innehållet i sakägarförteckningen innan fartyget utropas. Kompletterande föreskrifter kan lämnas i administrativ ordning. I motiven till 9 § i förslaget har beredningen rekommenderat, att ÖE till de närvarande skall dela ut en skriftlig uppställning över viktigare fakta och en stomme till sakägarförteckning. Dessa handlingar bör utnyttjas av ÖE vid föredragningen.

Vidare skall upplysning lämnas om att fartyget utropas under förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 §

Denna paragraf reglerar förutsättningarna för att bud skall få antas. Den motsvarar 40 § FfL II och 20 § LfL II.

Enligt *första stycket* skall ÖE, innan inrop godtas, pröva att skyddsbeloppet uppnåtts. Som framgår av 13 § avses med skyddsbeloppet sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och kostnaden för förfarandet. Skyddsbeloppet skall enligt 14 § täckas av köpeskillingen och andra medel som finns att tillgå. Tillsammans ger 14 och 19 §§ uttryck för täckningsprincipen.

I Utsökningsrätt IV föreslog beredningen bestämmelser om att auktionsförrättare skulle få avvisa låga bud för att hindra försäljning till underpris. Departementschefen ansåg det tveksamt, om något praktiskt behov därav förelåg vid försäljning av fartyg som avses i 94 § UL eller av luftfartyg och intecknade reservdelar till sådant fartyg.¹

Exekutiva försäljningar av sådan egendom var sällsynta och man borde därför t. v. utsluta dessa specialobjekt från tillämpningsområdet för de nya reglerna. I övrigt genomfördes beredningens förslag år 1967. Beredningen hade anledning att i Utsökningsrätt VIII återkomma till frågan, när det gällde exekutiv försäljning av luftfartyg och uttalade, att sakliga invändningar ej syntes kunna framställas mot en sådan befogenhet eller den utformning som beredningen föreslog i Utsökningsrätt IV² men att det kunde anstå med att ta upp frågan till dess beredningen fick tillfälle att behandla försäljning av vanliga fartyg.

Beredningen har i nu förevarande sammanhang på nytt övervägt spörsmålet beträffande fartyg. Panträttskonventionen lägger inte hinder i vägen för att ge auktionsförrättaren möjlighet att avvisa för låga bud. Erfarenheterna av auktionsförrättarnas nuvarande befogenhet är enligt vad som blivit upplyst övervägande goda. Det synes lämpligt att göra regleringen generell. Vad angår fartyg och luftfartyg kan särskilt anföras, att det vid försäljning av dylika specialobjekt finns betydande risk för att någon verklig tävlan ej sker vid auktion. Marknaden är begränsad och det kan förekomma, att ej mer än en enda allvarlig spekulant ger sig till känna. Att täckningsprincipen inte är någon garanti mot försäljning till underpris ligger i öppen dag. Visserligen skall fordringar med bättre rätt än sökandens och kostnaderna för förfarandet täckas. Har sökanden god förmånsrätt för sin fordran, blir emellertid skyddsbeloppet lågt (jfr också 5 § i förslaget). Beredningen vidhåller därför, att ÖE även beträffande fartyg bör pröva huruvida vad som bjuds kan godtas. I blivande förslag till UB avser beredningen att förorda motsvarande regel vid försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar till sådant fartyg.

I enlighet med det anförda har i första stycket andra punkten av förevarande 19 § föreslagits, att inrop, även om skyddsbelop-

¹ Prop. 1967: 16 s. 135.

² U VIII s. 266.

pet är täckt, ej får godtas om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås. Vid bedömning av lämnat bud får ÖE viss vägledning av det värde som åsatts fartyget i samband med utmätningen (73 § 1 mom. första punkten UL). Det får förutsättas, att utmätningsmannen utnyttjar möjligheten att tillkalla sakkunniga för att biträda vid värdering av fartyg. ÖE bör också ta hänsyn till sakägarnas uppfattning i frågan, om inrop skall godtas eller inte, och därför i tveksamma fall överlägga med de sakägare som alljämt är närvarande.³ Bestämmelsen får endast tillämpas, när man kan räkna med att inropssumman vid nytt utrop blir avsevärt högre. Borgenärer vilkas fordringar täcks av det avvisade inropet torde därför knappast löpa någon risk att deras fordringar inte blir täckta vid ett nytt försäljningsförsök.⁴ Om inrop avvisas, hindrar det inte, att fartyget bjuds ut på nytt vid samma auktionstillfälle. Härvid kan ÖE uppskjuta auktionen och vänta med nytt utrop till senare samma dag.⁵

Auktionsförrättarens beslut att godtaga eller förkasta bud kan överklagas. Högsta domstolen har nyligen avgjort ett mål, där klagan förts över att ÖE godtagit bud som avgetts vid auktion på fast egendom (jfr 126 § 3 mom. UL).⁶ Högsta domstolen som ogillade besvären anförde bl. a., att stora krav måste ställas på den utredning som åberopas till stöd för påståendet att auktionsförrättaren felbedömt möjligheterna att uppnå avsevärt högre köpeskillning än den bjudna.

Täckningsprincipen skall inte upprätthållas villkorlös. Principen åsyftar, att borgenär skall vara oberoende av de exekutiva åtgärder som företas på initiativ av borgenär med sämre rätt. Detta bör emellertid inte hindra försäljning, när ett bud inte täcker fordringar med bättre rätt än sökandens fordran men innehavare av sådan bättre prioriterad fordran medger försäljning.⁷ Förslaget har upptagit bestämmelse i ämnet som första punkt i *andra stycket* av förordningen 19 §. Inrop får enligt vad som där sägs godtas utan hinder av första

stycket, om samtliga berörda sakägare medger det. Medgivande enligt förslaget kan möjliggöra försäljning inte blott i det fallet att skyddsbeloppet inte uppnåtts utan även när inropet är lägre än ÖE annars skulle vilja godtaga. Det bör påpekas, att när skyddsbeloppet inte uppnåtts, krävs medgivande från alla i sakägarförteckningen före exekutionsökanden upptagna borgenärer som genom inrops godtagande blir utan betalning och att det alltså ej räcker med samtycke från närvarande fordringsägare. Fartygets ägare måste också ge sitt samtycke, även om han ej har ägarhypotek som skulle bli lidande om inropet godtas.⁸

Beträffande sökanden gäller enligt andra punkten i *andra stycket*, att han kan medge att inrop godtas ehuru kostnaden för förfarandet inte har blivit täckt. Sökanden kan föredra att få kostnaden delvis täckt framför att behöva svara för all kostnad, om auktionen ej leder till försäljning. Om skyddsbeloppet bestämts med hänsyn till att borgenär utövat sin rätt enligt 5 § i förslaget, skall sökanden stå för kostnaden. Borgenären får då inte på egen hand godtaga inrop som ej täcker kostnaden. Härför krävs medgivande av sökanden.⁹

När fråga är om att godtaga inrop fastän ÖE ansett sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås, berör detta alla i sakägarförteckningen upptagna innehavare av fordringar som eventuellt skulle uppoffras samt fartygsägaren. Alla dessa måste lämna sitt medgivande.¹⁰

Ändamålet med det exekutiva förfarandet är att ge sökanden betalning och det finns därför inte någon anledning att låta fartyget

³ Jfr prop. 1967: 16 s. 126.

⁴ Se prop. 1967: 16 s. 125 f.

⁵ Jfr U IV s. 83 och prop. 1967: 16 s. 160.

⁶ NJA 1969 s. 540. Jfr JO 1970 s. 321 ff.

⁷ Jfr Almén, PM s. 215 och Alexanderson, 1912 års lagstiftning om exekution i fast egendom, 2 uppl. s. 10 ff.

⁸ Jfr U VIII s. 161 och Olivecrona, *Förfarandet* s. 135.

⁹ Betr. det fallet att sökanden trätt tillbaka se under 5 § s. 47.

¹⁰ Jfr prop. 1971: 20 s. 236.

gå till försäljning, om detta inte överensstämmer med sökandens intresse. Enligt *tredje stycket* i 19 § får inrop inte godtas, om exekutionsfordringen inte täcks och sökanden motsätter sig. Annan fordran som tillkommer sökanden innefattas alltså inte. Sådan fordran kan skyddas genom höjning av skyddsbeloppet (jfr 17 §). Om den ursprungliga sökanden blivit utlöst av annan sakägare, är det den senare som kan motsätta sig försäljningen. Finns flera sökande, tillkommer befogenheten den borgenär vars fordran har bästa rätt. (Han är såtillvida "herre" över förfarandet.) Motsvarande befogenhet tillkommer den som utövat sin rätt enligt 5 § i förslaget, under förutsättning att hans fordran har företräde framför sökandens.

20 §

Paragrafen motsvarar 41 § första och tredje styckena FfL II och 21 § LfL II.

Första stycket gäller handpenningen. Vad där sägs är tillämpligt även i fråga om säkerhet för handpenning.

F. n. skall vid köp av fartyg som avses i 94 § UL genast betalas handpenning eller ställas säkerhet (95 § 1 mom. UL). Försummas det, skall fartyget genast utropas på nytt. För fast egendom gäller samma krav på att handpenning skall erläggas omgående. I praxis har detta ansetts innebära, att anstånd med lämnande av handpenning i princip inte får medges. Denna regel torde dock möjligen kunna frångås, om det är uppenbart att skada inte kan uppkomma för sakägarna.¹

Även framdeles bör enligt beredningens mening den handpenning som inroparen har att betala lämnas utan dröjsmål. Viss uppmjukning av det nuvarande kravet på omedelbar betalning förefaller emellertid påkallad. En möjlighet för ÖE att medge kortare anstånd kan ibland leda till bättre försäljningsresultat. Självfallet måste en sådan möjlighet utnyttjas med försiktighet. Om det är troligt att kretsen av spekulanter kommer att minska under väntetiden, bör ÖE ej medge något uppehåll. Första stycket

i förevarande 20 § har avfattats i enlighet med det sagda.

Enligt beredningens mening bör check kunna godtas som betalningsmedel vid auktionen, om trassatbanken utfäster sig att svara för checkbeloppet.²

Om handpenning ej lämnas när det skall ske, är budet förfallet och fartyget skall utropas på nytt. Inroparen står inte i något ansvar för budet.³

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund blir bundna av det bud som någon av dem bjudit utan att handpenning lämnas (jfr 16 § tredje st.) såtillvida att de blir ersättningsskyldiga enligt 22 § om köpet ej fullföljs.

I paragrafens *andra stycke* stadgas, att inrop är ogiltigt om inroparen inte fullgör sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket. Att avdrag får ske för belopp som enligt överenskommelse skall avräknas följer av 15 § första stycket i förslaget. Detta överensstämmer med vad som f. n. gäller enligt 95 § UL. Förfarandet vid ny auktion, sedan inrop blivit ogiltigt enligt nu ifrågavarande stadgande, regleras i 21 §.

21 §

Bestämmelserna i denna paragraf, som har sin motsvarighet i 42 § FfL II och 22 § LfL II, handlar om ny auktion.

Första stycket reglerar, när nytt försäljningsförsök skall göras. I första punkten avses det fallet att godtagbart inrop ej skett eller att handpenning ej lämnas. Eftersom täckningsprincipen inte gäller fartyg bestäms f. n. ej något lägsta bud och ÖE har ej heller rätt att avvisa för lågt bud. Det förutsätts, att fartyg som avses i 94 § UL blir sålt vid den exekutiva auktionen, men givetvis kan det inträffa, att det överhuvud ej ges något bud. Det torde vara tveksamt, om ÖE

¹ Se NJA 1896 s. 29 och 1955 s. 396. Jfr till förstnämnda rättsfall kritik hos Trygger I s. 346 not 2. Jfr även prop. 1967: 16 s. 215.

² Se U IV s. 97 och U VIII s. 162.

³ Almén, Auktion II s. 229, Trygger I s. XXIV och Olivecrona, Förfarandet s. 125.

då bör utlysa ny auktion.¹ Enligt beredningens förslag måste lagstiftaren räkna med, att godtagbart bud ej alltid kommer att avges. Beredningen föreslår samma regel som beträffande fast egendom, nämligen att nytt försäljningsförsök skall göras endast på sökandens begäran. Sökanden behöver enligt förslaget inte bestämma sig omedelbart vid auktionen utan får en veckas betänketid. Finns det flera exekutionssökande, skall nytt försäljningsförsök göras, om någon av dem yrkar det. Om någon av de sökande underlåter att framställa sådant yrkande, kan det få betydelse för skyddsbeloppet och kan också inverka på vem som skall svara för tillkommande kostnader i anledning av ny auktion. På grund av bestämmelserna i 5 § andra och tredje styckena bör sjöpanträttshavare som begagnat eller begagnar sin där angivna rätt anses jämställd med sökande i nu förevarande avseende. ÖE bör på lämpligt sätt fästa vederbörandes uppmärksamhet på hans möjlighet att få till stånd ny auktion.

Inrop blir också ogiltigt, om inroparen inte i tid betalar ogulden del av den konstanta köpeskillingen. Auktionsförrättaren skall i så fall f. n. enligt 95 § 3 mom. första punkten UL genast ånyo utlysa auktion. Denna ordning torde böra behållas. Den försumliga inroparen har då lämnat handpenning eller säkerhet som i allt fall täcker dittills upplupna kostnader och det är därför oftast i sökandens intresse att nytt försäljningsförsök sker. Sökanden bör emellertid ha möjlighet att avstå därifrån. Ny auktion bör därför inte kungöras förrän sökanden fått tillfälle meddela ÖE, om han vill avstå. Finns flera sökande, skall ny auktion hållas, om inte samtliga förklarar sig avstå. Även här bör sjöpanträttshavare som begagnat eller begagnar sin rätt enligt 5 § jämställas med sökande.

I enlighet med det anförda har i första stycket upptagits stadgande, att om det ej sker inrop som godtas och fullföljs genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall

nytt försäljningsförsök göras, om inte sökanden avstår från det.

Beredningens förslag innehåller vidare — också i överensstämmelse med vad som gäller för fast egendom — bestämmelse som gör det möjligt att avbryta det exekutiva förfarandet, om försäljningsförsök ej leder till resultat. ÖE har sålunda fått befogenhet att avvisa begäran om nytt försäljningsförsök, om två auktioner hållits utan att fartyget blivit sålt och det saknas anledning antaga att fartyget kan säljas inom rimlig tid. Bestämmelsen har upptagits som *andra stycke* i förevarande 21 §. Som regel torde sökanden i denna situation på grund av de ökade kostnaderna självmant avstå från vidare försäljningsförsök.

Tredje stycket innehåller regler för förfarandet när ny auktion skall äga rum. Enligt 42 § FfL II och 22 § LfL II får fordran anmälas till ny auktion även av den som försummat att göra anmälan i en tidigare omgång.² Bevakning som skett för en auktion behöver inte upprepas för senare auktion. Motsvarande föreslås skola gälla vid fartygsförsäljning.

I *fjärde stycket* upptas föreskrift, att utmätning går åter, när nytt försäljningsförsök inte skall göras. För den händelse särskilda medel influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder skall dock utmätningen inte gå åter i den delen. Härmed åsyftas främst handpenning. I 22 § i förslaget regleras i vad mån handpenning skall tas i anspråk.

22 §

Paragrafen reglerar användningen av handpenning, när inroparen inte fullgjort sin betalningsskyldighet. Bestämmelserna har avfattats i nära anslutning till 43 § FfL II och 23 § LfL II.

Nu gällande bestämmelser om försumlig inropares skadeståndsskyldighet finns i 95 §

¹ Jfr Almén, Auktion II s. 168, Hassler s. 264 och Trygger I s. 291.

² U VIII s. 163 f.

3 mom. UL. De överensstämmer i sak med de bestämmelser som gällde för fast egendom före 1912 års lagändringar.¹ Fullgör inropare ej sin betalningsskyldighet, skall fartyget säljas på nytt. Den försumliga inroparen svarar för det belopp varmed köpeskillingen vid den nya auktionen understiger den förra köpeskillingen med laga ränta därå och för kostnaden för den nya auktionen. I fråga om ränta torde bestämmelsen innebära, att sådan skall beräknas efter sex procent från likviddagen för den första auktionen t. o. m. samma dag för den nya auktionen.² Är pant eller borgen ställd för köpeskillingen, skall ÖE inte göra bruk härav så snart inroparen brister i sin betalningsskyldighet utan först om det visar sig behövt med hänsyn till resultatet av den nya auktionen. Ger den nya auktionen överskott, har den förra inroparen inte rätt härtill. Lagen reglerar ej, huruvida en försumlig inropare blir fri från ansvar och kan återfå sin handpenning när högre bud avges eller när den nya inroparen fullgör vad som åligger honom.³ Ej heller finns stadgande för det fallet att försäljning inte kommer till stånd vid den senare auktionen.

Förslaget behandlar i *första stycket* av förevarande 22 § det fallet att ny auktion på fartyget skall hållas, sedan inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket. Handpenningen skall då tas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte sex procents årlig ränta därå från likviddagen t. o. m. den nya likviddagen och kostnaden för den nya auktionen. Denna bestämmelse kompletteras med föreskrift, att den angivna regeln skall gälla även om ändrade förhållanden inträtt. Som tredje punkt i första stycket föreskrivs, att vad som inte behöver tas i anspråk skall återlämnas när den nya inroparen fullgjort sin betalningsskyldighet. Om samma person inropar fartyget vid båda auktionerna, måste han alltså på nytt betala handpenning eller ställa säkerhet.

Beredningen har inte ansett det möjligt att i lag reglera det fallet att flera inropare

efter varandra försummar att fullgöra sin betalningsskyldighet.⁴

Om fartyget inte blir sålt vid den nya auktionen, är det svårt att exakt bestämma viss förlust som inroparen bör ersätta.⁵ Beredningen föreslår, att som sista punkt i första stycket intas föreskrift att hela handpenningen är förverkad om fartyget ej blir sålt vid den nya auktionen.

Vidare har beredningen i lagtexten uppmärksammat, att ny auktion ej hålls. Skilda anledningar härtill kan föreligga. Galdenären kan ha betalt sin skuld. Exekutionssökanden kan återkalla sin begäran eller jämligt 21 § första stycket andra punkten i förslaget avstå från nytt försäljningsförsök. För det fallet att någon ny auktion inte hålls föreslås i *andra stycket*, att handpenning endast skall användas till betalning av kostnader för förfarandet som blivit onyttiga. Härmed avses främst kostnaderna för den hållna auktionen. Återstoden av handpenningen skall återlämnas till den som inropade fartyget.

Vad som ovan sagts om handpenning har motsvarande tillämpning på säkerhet som ställts för handpenning. Regler om realisandet av säkerhet har getts i 143 a § 1 mom. UL II.

23 §

Paragrafen som rör köpeskillingsfördelning och fullföljd av talan motsvarar 24 § första stycket första punkten och andra stycket LfL II.

Köpeskillingsfördelning och vad som har samband därmed regleras i 6 kap. UL. Vissa stadganden är givna särskilt för fartyg (se bl. a. 140 § och 143 § 1 mom. UL, jfr 140 a § UL II). Eljest tillämpas vad som gäller för lös egendom. Bestämmelserna i 6 kap. är f. ö. i stor utsträckning gemensamma för lös och fast egendom. Förslaget hänvisar i första stycket av förevarande pa-

¹ Trygger I s. XXVI.

² Jfr U VIII s. 164 not 3.

³ Jfr NJA II 1912 s. 157.

⁴ Jfr Olivecrona, Förfarandet s. 145 och U VIII s. 165.

⁵ Se NJA II 1912 s. 155.

ragraf till vad som enligt 143—166 §§ UL gäller beträffande fast egendom. Härmed avses paragraferna i den lydelse som föreslagits i UL II och i ULförslaget i detta betänkande. I sak innebär beredningens förslag inte någon större avvikelse från gällande rätt. Beredningen återkommer härtill i motiveringen till ULförslaget.

I andra stycket har beredningen upptagit stadgande om klagan över ÖEs åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning av köpeskilling och andra tillgängliga medel. Härom skall enligt förslaget gälla vad som i UL föreskrivs för motsvarande ärenden som rör fast egendom. Beredningen får hänvisa till 213 och 218 §§ UL II och ULförslaget i detta betänkande. Se vidare angående verkan av auktion 213 a § i ULförslaget.

24 §

Bestämmelserna i denna paragraf saknar motsvarighet i gällande lag. De har avfattats efter förebild av 48 § FfL II och 25 § LfL II.

Köpeskilling för fartyg som ÖE sålt skall betalas senast vid fördelningssammanträdet, som skall hållas fjorton dagar efter auktionen (95 § 2 mom. första punkten och 140 § 1 mom. UL). Exekutiv auktion på fartyg kan enligt 213 § 2 mom. första punkten UL överklagas genom besvär till hovrätten. Huruvida hovrätten f. n. kan inhibera verkställigheten och därmed även sammanträdet, är tveksamt.¹ Enligt beredningens förslag skall oavsett överklagande och inhibition det kungjorda fördelningssammanträdet hållas, och då skall också inroparen senast betala ogulden del av den kontanta köpeskillingen, om han vill fullfölja köpet. (Jfr här även 143 § 5 mom. och 218 § 3 mom. UL II.)

I förevarande paragraf har som *första stycke* upptagits stadgande, att köparen, även om auktionen överklagas, skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket.

I *andra stycket* anges först, att köparen också äger komma i besittning av fartyget, om ej, innan han blivit berättigad därtill,

förordnande meddelats enligt 218 § 3 mom. UL. Härmed åsyftas 3 mom. i paragrafen i den lydelse som föreslagits i UL II. Köparen blir enligt 16 § femte stycket i förslaget berättigad att komma i besittning av fartyget, när köpeskillingen till fullo betalats. Ett därefter meddelat interimistiskt förordnande kan inte medföra skyldighet för köparen att avträda fartyget eller hindra honom från att avsegla därmed, oavsett om han faktiskt tagit fartyget i besittning eller ej.

Det kan vara förenat med olägenheter för inroparen att vara bunden av köpet i avvaktan att besvär över auktionen blir slutligt prövade. Eftersom inroparen då inte kan få inskrivning av äganderätten till fartyget (33 § första st. 2 SjöLförslaget), har han i praktiken inte möjlighet att använda fartyget som kreditobjekt. Har inhibition meddelats, kan inroparen inte utnyttja fartyget utan får tvärtom räkna med kostnader för hamnavgifter m. m. För att minska olägenheterna för inroparen av ett överklagande anser beredningen, att inroparen under vissa förutsättningar skall få frånträda köpet. I andra punkten i andra stycket av förevarande paragraf föreslås, att sådan rätt skall inträda om hovrätten enligt 218 § 3 mom. UL II meddelat interimistiskt förordnande, enligt vilket inroparen ej får komma i besittning av fartyget, och detta hinder ej är hävt inom tre månader från dagen för köpeskillingens fördelning. Under denna tid kan hovrätten antas ha hunnit slutligt pröva målet. Efter utgången av den angivna fristen skall inroparen enligt förslaget, medan hindret alltjämt består, äga göra anmälan hos ÖE om att han frånträder köpet. När inroparen är berättigad att frånträda köpet, skall han få tillbaka vad han betalt jämte upplupen ränta.

Övergångsbestämmelser

Punkt 1. Beredningen förutsätter, att den nya försäljningslagen skall träda i kraft samtidigt med ändringarna i sjölagen. Övergångsbestämmelserna har utarbetats från denna utgångspunkt. När ikraftträdan-

¹ U VIII s. 168.

det skall ske, är beroende av Sveriges tillträde till bl. a. panträttskonventionen.¹

Punkt 2. Beträffande verkan av nya lagens ikraftträdande är en första fråga, huruvida FartfL skall tillämpas när utmätning skett före ikraftträdandet men den utmäta egendomen ännu inte hunnit säljas. Såvitt beredningen kunnat finna möter det inte något hinder att låta nya lagen bli tillämplig i sådana fall. På motsvarande sätt bör nya lagen tillämpas även vid exekutiv försäljning under konkurs, oavsett om konkursen börjat före eller efter lagens ikraftträdande. Beredningen utgår härvid från att ny lag blir tillämplig i anhängigt ärende, om det ej görs undantag. Övergångsbestämmelserna till UL-förslaget i detta betänkande innehåller undantag i vissa hänseenden.

Den grundläggande principen i övergångshänseende blir sålunda, att FartfL skall tillämpas, om auktion skall äga rum efter ikraftträdandet. Detta påkallar uppmärksamhet från ÖEs sida, när auktion skall hållas först efter ikraftträdandet. Det förberedande förfarandet bör i sådant fall ske i den ordning som FartfL föreskriver. Beredningen har upptagit föreskrift härom under 2 i övergångsbestämmelserna. I denna punkt föreslås sålunda, att nya lagens bestämmelser om kungörande av auktion och underrättelse om auktion skall tillämpas redan före ikraftträdandet, om auktion skall äga rum först efter ikraftträdandet. Nämnade åtgärder skall alltså följa nya lagens ordning och nya lagens påföljder tillämpas, om det försummas.

Punkt 3. I sjölagsskommitténs förslag till övergångsbestämmelser till SjöL-förslaget upptas under 13 såsom första stycke föreskrift, att den i 264 § första stycket samma förslag angivna ordningen med visst tillägg till pantbrevs belopp för ränta och andra tilläggsförpliktelser inte alltid skall tillämpas beträffande inteckning som har beviljats enligt äldre lag. I ärenden som aktualiseras inom en övergångstid av fem år skall sålunda på yrkande av sakägare äldre lag tillämpas vid medelsfördelning. Under

14 i nämnda övergångsbestämmelser redodelas ett kompletterande stadgande beträffande inteckning som beviljats enligt äldre lag. Med hänsyn till dessa föreskrifter har under förevarande punkt i övergångsbestämmelserna till FartfL föreskrivits, att nya lagens bestämmelser om tillägg enligt 264 § SjöL-förslaget skall tillämpas beträffande ränta som enligt övergångsbestämmelserna till sistnämnda förslag skall i stället för nämnda tillägg beräknas på kapitalbeloppet av inteckning enligt äldre lag.

Punkt 4. Under denna punkt föreslås, att äldre lag blir tillämplig på inoparens förpliktelser samt köpeskillings fördelning och vad som har samband därmed, när auktion hållits före nya lagens ikraftträdande.

Punkt 5. Som framhållits i den allmänna motiveringen bör de nya bestämmelserna om tidsfrister för olika åtgärder under ett exekutivt förfarande och om anstånd med sådana åtgärder inte äga tillämpning vid indrivning av böter m. m. I enlighet härmed föreslås i förevarande punkt 5, att bestämmelserna i 3 § nya lagen inte skall ha tillämpning vid uttagande av böter, viten, annan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, eller vid indrivning av vissa kostnader som i mål eller ärende vid domstol eller eljest i samband med rättegång har utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återgäldas.

Punkt 6. Under denna punkt har tagits upp en övergångsbestämmelse som på vanligt sätt anger hur hänvisningar till föreskrifter som ersätts genom bestämmelser i nya lagen skall tillämpas.

¹ Se SOU 1970: 74 s. 162.

Enligt beredningens förslag skall, sedan reglerna om försäljning av fartyg utbrutits till en särskild lag, FartfL, i UL t. v. kvarstå de regler som rör själva utmätningen och köpe-skillingsfördelning, kostnader och fullföljd till högre instans, med visst undantag. Vid försäljning av fartyg eller skeppsbygge som ej är registrerat skall ULs bestämmelser om försäljning av utmätt lös egendom tillämpas, om annat ej är föreskrivet (91 § 3 mom. och 96 a § 1 mom. ULförslaget).

Bland de ändringar som föreslås vill beredningen här särskilt uppehålla sig vid vad som gäller själva *utmätningen*. För att utmätning av fartyg skall anses fullbordad och medföra förmånsrätt enligt 17 kap. 8 § HB — framdeles 8 § FRL — förutsätts enligt ordalagen i 77 § UL, att fartyget finns tillgängligt för utmätningsmannen och värderas, att befälhavaren avkrävs en del handlingar som anges i 73 § och att med fartyget förfars enligt vad som i 74 § föreskrivs om "lösören". Hur strängt dessa krav måste upprätthållas är emellertid tveksamt.¹ Motsvarande gäller luftfartyg. Liksom inskrivningsväsendet beträffande fartyg och exekutiv försäljning av fartyg skall ordnas efter mönster av reglerna för fast egendom anser beredningen, att förutsättningarna för att utmätning skall anses verkställd bör såvitt möjligt bestämmas enligt vad som gäller om fast egendom. I fråga om fast egendom blir utmätningen fullbordad redan genom ut-

mättningsbeslutet. Ur publicitetssynpunkt är detta tillfyllest eftersom utmätningsbeslut omedelbart skall antecknas i fastighetsboken. Den förmånsrätt i fast egendom som utmätning medför går före inteckning som sökts samma dag som utmätningsbeslutet meddelades eller senare.

Beslut om utmätning av *svenskt registrerat fartyg* bör omedelbart antecknas i skeppsregistret. Utmätningen hindrar, att ny inteckning beviljas. I 283 § SjöLförslaget sägs sålunda att ansökan om inteckning skall avslås, om fartyget eller andel däri är utmätt eller utmäts den dag inteckning söks. Det är tydligt, att denna regel lättast kan tillämpas om utmätningsbeslutet i och för sig blir avgörande för konkurrensen.

Enligt beredningens mening är det också ändamålsenligt, att svensk exekutionstitel alltid kan åberopas hos svensk myndighet beträffande fartyg som är registrerat här. Inte minst gäller detta skattefordringar. Om fartyget måste tas i mät där det befinner sig och det är utomlands, kan svensk exekutionstitel mera sällan åberopas. Sökanden får till en början söka kvarstad, om fordringen överhuvud är sådan att den ger rätt till exekution i den stat där fartyget finns. Förfarandet förutsätter också, att man lyckas jaga upp fartyget. Om utmätning av svenskt registrerat fartyg får ske här i riket även om fartyget är på resa utomlands,

¹ Jfr härom s. 84, 85 och 87.

skulle det vara möjligt att utan vidare på grund av exekutionstitel som är giltig i vårt land vinna den förmånsrätt som utmätning medför. Staten kan t. ex. få utmätning för skattefordran utan att ha behövt i förväg jaga upp fartyget och har sedan möjlighet att ge det anstånd för frivillig betalning som kan vara motiverat. S. k. distansutmätning kan alltså vara praktiskt värdefull.

Vid de överläggningar som beredningen haft i ämnet har anförts, att möjlighet till distansutmätning kunde tänkas oroa bl. a. utländska kreditgivare som för att undvika störningar i fartygets drift kunde bli nödsakade att infria den fordran för vilken utmätning skett. Vidare har antytts, att införande av distansutmätning kunde medverka till att en del redare valde att registrera sina fartyg utomlands. Beredningen tror för sin del inte, att distansutmätning kan befaras medföra några menliga verkningar i angivna hänseenden. Även om distansutmätning inte står till buds kan ju vanlig utmätning ehuru med större ansträngningar ske, nämligen där fartyget påträffas, och lagstiftaren kan inte rimligen göra utmätnings genomförande svårare än nödvändigt för att fartyget skall med något större framgång kunna undanhållas från exekution. Beredningen vill också åberopa, att Norge med sin stora handelsflotta sedan länge tillämpat distansutmätning.

Beträffande verkningarna av distansutmätning i övrigt vill beredningen framhålla, att försäljning inte kan genomföras utan att fartyget finns tillgängligt. Det skulle bl. a. strida mot panträttskonventionen. Om fartyget befinner sig på svenskt sjöterritorium liksom om det är på fria havet, kan svensk myndighet ingripa och låta föra fartyget till svensk hamn, ehuru det kan vara svårt att i praktiken genomföra åtgärden. På utländskt sjöterritorium kan något dylikt ingripande från svensk sida inte äga rum.² Beredningen föreslår, att ÖE får generell befogenhet att beordra fartygets ägare att låta föra fartyget till lämplig hamn. Härigenom bör i många fall, om också inte alltid, uppnås att fartyget verkligen förs hem (t. ex. om det

befinner sig i dansk, finsk eller norsk hamn). Måhända minskas också risken att fartyg i mera avlägsna farvatten förs till icke-konventionsland där det kan utmätas och säljas utan att konventionens regler respekteras. Befogenheten kan emellertid med tanke bl. a. på mera komplicerade förhållanden ej göras alltför ingripande och måste handhas med omdöme. Man får därför bl. a. räkna med att fartyget, oavsett den svenska utmätningen, stannar utomlands, utmäts i främmande stat och säljs där. En del svenska fartyg går t. ex. oavbrutet i trafik i avlägsna farvatten, och det kan uppenbarligen vara ekonomiskt oförsvarligt att kräva deras återförande till Sverige för försäljning.

Den svenska utmätningen kan ej hindra utmätning i främmande stat där fartyget påträffas. Beredningen föreslår, att den förmånsrätt som vunnits genom den svenska utmätningen då skall gälla som panträtt i fartyget. Den kommer m. a. o. att gälla som en tvångspanträtt. Detta ansluter nära till norsk rätt. Beredningen vill här påpeka, att borgenär som fått distansutmätning av svenskt fartyg är oförhindrad att, om skulden ej regleras, själv begära kvarstad och utmätning av fartyget där det påträffas, t. ex. om det skulle vara oekonomiskt att föra hem fartyget. Han har då vunnit panträtt genom den svenska utmätningen, som troligen kommer att respekteras vid försäljning av fartyget i konventionsland (se art. 6 i panträttskonventionen).³ Under alla omständigheter har den svenska utmätningen hindrat, att nya pantbrev uttas i fartyget.

Med anledning av det sagda har ställts

² Svensk konsul kan dock tänkas biträda med utmärkande av att fartyget är utmätt, jfr prop. 1952: 169 ang. ratifikation av konsularkonv. med Storbritannien, art. 26 paragraf (6) samt prop. 1955: 157 ang. ratifikation av konsularkonv. med Frankrike, art. 39.

³ Den norska tvångspanträtten i fartyg torde räknas som inskrivet hypotek som avses i art. 1 i konventionen. Om den föreslagna tvångspanträtten i fartyg inskrivs i skeppsregistret, torde även den eventuellt kunna räknas som inskrivet hypotek och ej endast som sådan "nationell" panträtt som avses i art. 6 i konventionen, något som kan innebära större garanti att panträtten respekteras.

frågan, huruvida distansutmätning skulle ge väsentligt större fördelar än om fartygets ägare sätts i konkurs. Det är emellertid i hög grad ovisst i vad mån svensk konkurs respekteras utomlands. För att kunna angripa fartyget när det ligger i främmande hamn och ej frivilligt förs hem måste troligen utmätning ändå tillgripas. I så fall fordras, att sökanden har en exekutionstitel som gäller där, vilken det naturligtvis kan ta sin tid och dra extra kostnader att anskaffa. Dessutom förutsätts, att utmätning överhuvud anses kunna äga rum trots att ägaren är i konkurs.

Ehuru delade meningar uttalats om lämpligheten av att införa möjlighet till utmätning av svenskt fartyg utan att fartyget är tillgängligt, har beredningen för sin del ansett, att de positiva skäl som talar för att införa en sådan möjlighet är tillräckliga. Inte heller kan beredningen finna, att vårt land av internationella hänsyn har anledning att avstå från en ordning som man i Norge ansett ändamålsenlig. Det kan här förtjäna anmärkas, att utmätning av andel i fartyg otvivelaktigt kan ske utan att fartyget finns tillgängligt. Likhet på den punkten har givna fördelar vid konkurrens mellan utmätning av hela fartyget och utmätning av endast andel däri. I detta sammanhang vill beredningen erinra om att även villkorlig äganderätt till fartyg eller till andel däri kan utmätas.⁴ Beredningen återkommer härtill i det följande.⁵

Då reglerna om utmätning av fartyg och luftfartyg bör vara så lika som möjligt, föreslår beredningen en motsvarande ordning för luftfartyg. Utmätning av luftfartyg skall antecknas i vederbörlig inskrivningsbok och medför, att ansökan om inteckning som görs samma dag som utmätningen eller senare skall avslås (12 § lagen 1955: 227 om inskrivning av rätt till luftfartyg). Artikel I (2) i 1948 års Genèvekonvention rör. internationellt erkännande av rätt till luftfartyg godtar, att tvångspanträtt tillskapas i luftfartyg om den ej får företräde framför rättighet som avses under (1) i samma artikel. Något sådant företräde kan det ej bli tal

om i fråga om svenska luftfartyg. Luftfartyg kan — om besättning och drivmedel finns samt det är flygvärdigt — snabbt flygas hit, och de föreslagna reglerna om distansutmätning kan därför kanske relativt ofta leda till att luftfartyget också blir sålt här i riket. Hittills har emellertid exekution i luftfartyg varit en sällsynt företeelse.

Beredningen vill här även beröra möjligheten för svensk exekutiv myndighet att ingripa mot *utländskt fartyg*.

Det torde vara klart, att svensk exekutiv myndighet kan ingripa mot sådant fartyg om det befinner sig i svensk hamn eller eljest i s. k. inre svenskt vatten. I en Genèvekonvention den 29 april 1958 angående territorialhavet och tilläggszonen finns bestämmelser om möjligheten för exekutiv myndighet i viss stat att ingripa mot främmande fartyg som befinner sig i statens territorialhav (dvs. utanför det inre vattnet).⁶ Sverige har t. v. ej tillträtt konventionen men dess bestämmelser torde återspegla en uppfattning som råder i många länder. I artikel 20 sägs *under 1* att kuststaten ej äger stoppa eller omdirigera ett utländskt fartyg under genomfart genom territorialhavet i syfte att utöva civilrättslig jurisdiktion beträffande en person ombord på fartyget, *under 2* att kuststaten ej äger vidtaga exekutiva åtgärder mot fartyget eller ta detta i beslag utom med anledning av förpliktelser eller skulder som fartyget har ådragit sig i samband med dess genomfart genom kuststatens sjöterritorium samt *under 3* att bestämmelserna i föregående punkt ej inskränker kuststatens lagliga rätt att vidtaga exekutiva åtgärder mot ett främmande fartyg eller ta detta i beslag, när fartyget ligger stilla på territorialhavet eller passerar genom detta efter att ha lämnat inre vatten.

Folkrätten torde också medge viss rätt att bl. a. med krigsfartyg eller militärt flygplan förfölja utländskt fartyg sedan det lämnat svenskt vatten. Se t. ex. konventionen den 29 april 1958 om det fria havet, artikel 23,

⁴ Jfr ovan s. 37 och 38.

⁵ Se s. 89.

⁶ Se SOU 1965: 1.

(återgiven i den danska Folketingstidende 119 årg. s. 2391 ff). Sverige har inte heller ratificerat den nu nämnda konventionen.

Möjligheten av distansutmätning aktualiserar frågan om gäldenären kan tillåtas *nyttja fartyget*, när det är utmätt. Hinder här emot torde f. n. inte föreligga, men möjligheten torde sällan begagnas.⁷ De kostnader som ett fartyg drar när det ligger i hamn talar för att gäldenären bör kunna få tillåtelse att nyttja det även om det är utmätt. Detta kan ibland också ligga i borgenärens intresse. Genom att nyttja fartyget kan gäldenären tänkas få medel att betala utmätningssökanden. Självfallet kan man inte bortse från risken att gäldenären vidtar åtgärder som hindrar att det exekutiva förfarandet fullföljs. Stor betydelse bör därför fästas vid sökandens mening. Med dennes medgivande bör utmätningssökanden eller ÖE kunna tillåta gäldenären att nyttja fartyget. Det kan givetvis behövas, att sådant tillstånd förenas med särskilda villkor.

Enligt UL kan utmätning av fartyg inte leda till annat än att fartyget säljs. Beträffande fast egendom finns däremot f. n. möjlighet till *tvångsförvaltning*. Detta institut har emellertid visat sig opraktiskt och skall, efter förslag av beredningen i Utsökningsrätt VIII, utgå enligt UL II. Beredningen har övervägt, huruvida det kan knytas större förhoppningar till tvångsförvaltning av fartyg på den grunden att fartyg kan under gynnsamma omständigheter på kort tid segla in betydande värden. Det synes emellertid ändå ovisst, huruvida det kan vara motiverat att införa en sådan nyhet som nu nämns. Den norska sjölagskommittén har visserligen föreslagit, att ett dylikt institut införs, men någon motsvarande åtgärd har inte blivit ifrågasatt av den svenska sjölagskommittén. För att tvångsförvaltning av fartyg skall fungera lyckligt förutsätts bl. a. att medel omedelbart finns tillgängliga att hålla driften i gång samt att kompetent ledning för driften kan anskaffas. Det är måhända tänkbart, att vissa kreditgivare skulle kunna vara villiga att ställa medel till förfogande

och vid behov anskaffa sådan ledning. Upppenbart är, att ÖE inte kan själv svara för dessa uppgifter. Mellan ÖE och kreditgivare måste emellertid förutsättas ett samarbete som kan antas i längden bli ganska komplicerat.

När fast egendom utmätts, kan enligt UL liksom enligt FfL II syssloman utses för att uppbära naturlig eller s. k. civil avkastning som faller av egendomen till dess fastigheten sålts. Vad som kan inseglas med ett fartyg kan knappast på motsvarande sätt räknas som avkastning vilken faller av fartyget utan är en vanlig inkomst av den rörelse som redaren bedriver. Enligt SjöLFörslaget omfattas inte heller utestående fordringar på frakt m. m. av panträtt som gäller i fartyget. Sådan tillgång skall utmätas för sig och omfattas inte av utmätning av fartyget. Beredningen har med denna utgångspunkt ansett sig inte kunna föreslå att, sedan fartyg utmätts, syssloman för fartyget skall kunna förordnas för uppbärande av hithörande inkomster. Som antytts i det föregående kan emellertid anstånd med försäljning kombineras med lämpliga villkor, såsom att inkomster som intjänas genom fartygets drift frivilligt inbetalas till utmätningssökanden eller ÖE för att användas som avbetalning på sökandens fordran. Vad som sålunda inflyter till ÖE räknas som utmätt i målet.⁸ Om t. ex. staten fått utmätning för skattefordran, kan amorteringsplan uppgöras och amorteringar inbetalas i nämnda ordning. Enligt beredningens mening bör denna jämförelsevis enkla metod kunna fungera, om redaren är samarbetsvillig. Det bör dock påpekas, att om vid anståndsbeslut knutits villkor att inseglade inkomster inbetalas till utmätningssökanden eller ÖE, detta inte hindrar att medlen — eller redarens ännu utestående fordringar hos befraktare o. a. — tas i mät för annan borgenärs fordran innan medlen betalats till utmätningssökanden eller ÖE. (Den ursprung-

⁷ Se härom Nilsson-Stjernquist s. 177, Tiberberg s. 268 not 17 och s. 275 not 16 samt Vinge s. 32.

⁸ Se 74 § UL och U III s. 283, jfr U VIII s. 225 och 88 d § 2 mom. UL II.

liga utmätningssökanden är f. ö. oförhindrad att själv begära utmätning även av nämnda tillgångar.) Om redarens finansiella ställning är så dålig att exigibla krav framställs från olika håll, torde emellertid konkurs vara den rätta ordningen för förvaltning av hans egendom, såvida inte frivillig administration kan ordnas. Under konkurs torde förvaltaren ha möjlighet att, om behövliga driftmedel finns att tillgå, kunna hålla fartyget i drift tills det blir aktuellt att sälja fartyget. Driften kan, om det är önskvärt, t. v. fortsättas även sedan förvaltaren hos ÖE begärt att fartyget säljs exekutivt. Beredningens förslag innehåller på grund av det anförda inga bestämmelser om tvångsförvaltning av fartyg eller om syssloman för uppbärande av frakter o. d.

Beredningen vill här även beröra frågan om och i vad mån utmätning av egendom omfattar *försäkringsersättning*. Om försäkringsfallet inträffat före utmätningen, torde vara klart, att utmätningen inte omfattar utestående försäkringsersättning.⁹ Vill borgenär ta i anspråk fordran mot försäkringsgivare på grund av försäkringsfall som inträffat före utmätningen, är han sålunda hänvisad till att söka utmätning i fordringen. Saken ligger till på ett annat sätt, om försäkringsfall inträffar efter att utmätning skett. Enligt 54 § första stycket första punkten FAL skall, om ej annat framgår av omständigheterna, försäkring, som tagits på gods utan angivande av det intresse försäkringen avser, gälla till förmån för envar som, i egenskap av ägare, panthavare eller innehavare av annan rättighet till godset, har intresse av att dess värde icke minskas eller går förlorat. I denna krets måste även utmätningssökanden anses ingå. När denne på grund av utmätning fått förmånsrätt i godset, har han en motsvarande rätt till försäkringsersättningen. Enligt 57 § första stycket FAL får vederbörande, när försäkringsfallet inträffar, en självständig rätt till ersättningsbeloppet.¹⁰

Enligt 58 § andra stycket första punkten FAL skall ersättningsbelopp för gods som är utmätt utges till utmätningssökanden, om

borgenären yrkar det. Bestämmelsen avser att lösa konkurrensen mellan ägaren och utmätningssökanden. Däremot innebär den inte, att utmätningssökanden får företräde framför t. ex. panthavare som åtnjuter förmånsrätt i godset.¹¹ Utmätningssökanden torde i princip skola fördela ersättningsbelopp i samma ordning som köpeskillning.

Tillämpat på fartygsexekution skulle det sagda innebära, att om försäkringsfall inträffat efter utmätning, försäkringsgivaren skall på begäran av utmätningssökanden utge ersättningsbeloppet till ÖE eller i förekommande fall utmätningssökanden. Beloppet skall fördelas samtidigt med eventuellt andra tillgängliga medel. Det synes klart, att retinent har rätt till ersättningsbelopp.¹² Inteckningshavare har inte panträtt i försäkringsersättning (263 § första st. andra punkten i SjöLförslaget) men är medförsäkrad (54 § första st. FAL samt § 92 i 1957 års allmänna svenska sjöförsäkringsplan och § 45 i 1966 års allmänna svenska kaskoförsäkringsvillkor). Inteckningshavare får därför anses ha rätt till ersättningsbelopp. Sjöpanträttshavare åter har ej panträtt i försäkringsersättning (257 § SjöLförslaget) och skall inte heller vara medförsäkrad (54 § första st. FAL i sjölagskommitténs förslag). Han kan inte i den egenskapen ha rätt till utdelning ur försäkringsbeloppet. Är emellertid sjöpanträttshavaren själv utmätningssökande, har han på grund härav rätt till försäkringsbeloppet, dock endast med den förmånsrätt som följer med utmätning. Sjöpanträttshavare bör vidare anses som likställd med utmätningssökande, när han utövat sin rätt enligt 5 § FartfL att begära försäljning för sin fordran. Vad nu sagts har avseende på ersättning som utgivits på grund av försäkring tagen av ägaren. Även ersättning på grund av ansvarighetsförsäkring (91—95 §§ FAL) kan vara tillgänglig.

⁹ Hellner, Försäkringsrätt, 2 uppl. s. 317 not 65. Jfr NJA II 1927 s. 462 f.

¹⁰ Schmidt i SvJT 1940 s. 426 f.

¹¹ Hellner, Försäkringsrätt, 2 uppl. s. 318 not 66.

¹² Jfr SOU 1970: 74 s. 129 och Undén s. 253.

FartfL gäller ej försäljning av *andel i fartyg* liksom LfL II ej gäller försäljning av andel i luftfartyg. Det är ej aldeles oomtvistligt vad utmätning av andel i fartyg innebär, när fartyget är föremål för partrederi. Det kan tänkas, att utmätningen skall anses omfatta 1) endast andel i själva fartyget med vad som rättsligt anses vara tillbehör till fartyget eller 2) andelen i fartyget inkl. rättigheter och skyldigheter i partrederiet. Partrederi torde enligt svensk rätt endast kunna omfatta *ett* fartyg. Om alt. 1) antas gälla, kan andelens försäljning tänkas innebära a) att köparen är helt obunden av partrederiförhållandet eller b) att han ingår i partrederi på de villkor som lagen uppställer, dvs. oavsett vad det individuella rederiavtalet innehåller. Beredningen anser, att alt. 1 a) är oantagligt. Alt. 1 b) skulle bäst överensstämma med vanliga regler om att avtal rörande lös egendom inte står sig mot tredje man som får utmätning av egendomen, förutsatt att denna regel gäller även när fråga är om andel i egendom som innehas med vanlig samäganderätt. Efter närmare överväganden har beredningen trott sig som den bästa lösningen böra förorda alt. 2) som medför att köparen i princip inträder i utmätningens ställe. Beredningen vill i allt fall förorda, att med utmätning av andel i fartyg anses följa även gäldenärens rättigheter och skyldigheter i partrederiet enligt reglerna för frivillig överlåtelse.¹³ Detta får ej hindra, att utmätning av andel i fartyg skall anmälas till skeppsregistret. Om partrederiet skulle i mycket hög grad avvika från det normala — t. ex. ha stora förnyelsefonder eller binda delägarna otillbörligt genom något extremt villkor — är möjligt, att det kan anses falla utanför den ram som sjölagen anger för partrederi eller att det extrema villkoret kan anses ogiltigt mot gäldenärens borgenärer.

Andel i registrerat fartyg skall enligt 89 § 2 mom. i beredningens förslag säljas av ÖE vare sig fartyget ingår i partrederi eller ej.

Som förut antytts kan även *villkorlig äganderätt till fartyg* utmätas. Utmätning av villkorlig rätt till registrerat fartyg (eller

andel däri) bör givetvis anmälas till skeppsregistret.¹⁴ Det bör framhållas att, trots villkorlig överlåtelse av registrerat fartyg, utmätning av själva fartyget kan ske för fordran hos överlåtaren, om medkontrahentens förvärv ej inskrivits (jfr 19 § SjöLförslaget). Inskrivning av förvärv kan äga rum även om det är villkorligt men skall då ske med anteckning om villkoret (12 § andra st. SjöLförslaget). Sker utmätning för fordran som är förenad med panträtt eller retentionsrätt i fartyget, skall också själva fartyget tas i mät, oavsett om fartyget innehas med villkorlig äganderätt.

När endast ena eller andra kontrahentens villkorliga rätt till fartyg utmäts, torde utmätningen, om ej annat sägs, inkludera även gäldenärens obligationsrättsliga krav mot medkontrahenten. Av 75 § UL torde följa, att utmätningens beslut bör delges medkontrahenten för att utmätningen skall medföra förmånsrätt i sistnämnda obligationsrättsliga krav (jfr 83 § UL II). Beredningen föreslår nu ej någon ändring i vad som kan anses gälla i denna del men får anledning att återkomma till frågan i samband med blivande förslag till UB.

Vad här sagts om fartyg har motsvarande tillämpning beträffande skeppsbygge (jfr 11 § andra st. SjöLförslaget). Beredningen vill även fästa uppmärksamheten på 13 § andra stycket SjöLförslaget. Där sägs, att när skeppsbygge utförs eller skall utföras enligt byggnadsavtal, varvet skall, oavsett avtalets innehåll, anses som ägare till bygget, om ej beställaren skall tillhandahålla byggnadsmaterialet. Bestämmelsen hindrar ej, att beställaren kan vinna sakrättsligt skydd för sin rätt enligt avtalet genom att inskriva det villkorliga fångat (11 § andra st. jfrt med 12 § andra st. och 19 § SjöLförslaget). Utmätning av villkorlig rätt till registrerat skeppsbygge (eller andel däri) bör anmälas till skeppsbyggnadsregistret.¹⁵

¹³ Jfr Trygger II s. 196 f och Karlgren, Studier över privaträttens juridiska personer s. 179 f.

¹⁴ Utmätningen måste anses innebära hinder mot inteckning i fartyget. Jfr 283 § SjöLförslaget och 12 § lagen 1955: 227 om inskrivning av rätt till luftfartyg.

¹⁵ Jfr föregående not.

Enligt förslaget skall villkorlig äganderätt till registrerat fartyg eller registrerat skeppsbygge — eller till andel i dylik egendom — säljas av ÖE i den ordning som gäller i fråga om försäljning av rättighet (89 § 2 mom.). Om förutsättning finns för att gäldenärens rätt blir ovillkorlig inom rimlig tid, kan det naturligtvis vara skäl att uppskjuta försäljningen. Beträffande den verkan som exekutiv försäljning av villkorlig äganderätt skall ha mot den som anser sig ha bättre rätt än gäldenären föreslår beredningen, att samma regler skall gälla som när registrerat fartyg eller skeppsbygge eller andel i sådan egendom sålts (213 a §). Försäljning av villkorlig äganderätt till fartyg eller skeppsbygge eller till andel i dylik egendom medför inte någon rubbning av pant- eller retentionsrätt som gäller i egendomen. Om villkorlig äganderätt till fartyg eller skeppsbygge som utmätts övergår till definitiv äganderätt innan försäljning äger rum, skall själva fartyget eller skeppsbygget säljas enligt FartfL. — Även andel i luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg eller villkorlig äganderätt till dylik egendom eller andel däri skall enligt beredningens förslag säljas av ÖE (89 § 2 mom.), men någon ny rättsverkan föreslås inte nu i fråga om försäljning av dylik egendom.¹⁶

Åtskilliga av de ändringar i UL som beredningen i övrigt nu föreslår är en följd av att SjöLförslaget har tagit nya JB:s panträtts-system till mönster. Ändringarna rör därför delvis samma paragrafer som berörs i UL II. Således påkallar SjöLförslaget bl. a. regler om utmätning av ägarhypotek i fartyg. Beredningen har vidare tagit upp motsvarighet till vad som i 5 § FartfL sägs om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpant-rätt i registrerat fartyg. Bestämmelsen i nu förevarande förslag skall gälla oregistrerat fartyg och gods i fartyg (91 c §). Borgenären får sålunda möjlighet att, utan att han har egen exekutionstitel, genomdriva försäljning för sin fordran, när egendomen utmätts efter initiativ från annan borgenär.

Beredningen har ansett sig böra i förevarande sammanhang föreslå något ändrade

regler för det fallet att egendom som besväras av handpanträtt eller retentionsrätt blivit utmätt. Retentionsrätt kan gälla även i registrerat fartyg (resp. skeppsbygge), medan sådan egendom ej kan vara handpant. Beredningen föreslår vissa jämkningar som innebär att försäljning skall få ske endast om köpeskillingen räcker till full betalning av sådan fordran eller egendomen skall säljas för fordran med bättre rätt (71 §). Vidare skall enligt förslaget ÖE för vissa fall få ökad befogenhet att avgöra tvister i samband med köpeskillingsfördelning (151 §). Oregistrerat fartyg resp. skeppsbygge skall kunna säljas under hand (96 a §). Slutligen föreslås ett förstärkt skydd för den som i exekutiv ordning förvärvat registrerat fartyg eller andel i sådant fartyg resp. villkorlig äganderätt till sådan egendom (213 a §). Sistnämnda regler har ansetts böra föranleda motsvarande skyddsregler beträffande fast egendom.

56 §

Förevarande paragraf ger grundläggande regler för utmätningens behörighet i mål om utmätning.

Gäldenärens hemvist är enligt 1 mom. generellt kompetensgrundande faktum. Utmätningens mannen i den orten är behörig att verkställa utmätning såväl av egendom som finns i hans distrikt som av egendom utom distriktet. Platsen där viss egendom finns är enligt 2 mom. första punkten alternativt kompetensgrundande faktum som får åberopas beträffande den egendomen. Andra punkten i 2 mom. innehåller en särskild alternativ kompetensregel beträffande utmätning av penningfordran som gäldenären har mot tredje man, s. k. sekundogäldenär. I det fallet kan utmätning verkställas av utmätningensman i det distrikt där sekundogäldenären är. Söks utmätning hos en icke behörig utmätningensman, får denne enligt 3 mom. i brådskande fall föranställa om interimistisk åtgärd enligt 60 a §, t. ex. säkerställa utmätning av lös egendom genom att ta vård om den. Målet överlämnas därefter till behörig

¹⁶ Jfr s. 106.

utmättningsman. Enligt 4 mom. får Kungl. Maj:t ge utmättningsman befogenhet att, när fråga är om utmätning av fast egendom belägen på annan ort än gäldenärens hemvist, eller i andra särskilda fall överlämna mål om utmätning till annan behörig utmättningsman. Det nu sagda avser överlämnande av mål *innan* egendom utmätts.

I 56 a § regleras överlämnande av mål sedan utmätning skett. Om utmättningsmannen i gäldenärens hemvist tar fast egendom på annan ort i mät, skall målet alltid överlämnas till utmättningsmannen i den orten för vidare handläggning. För lös egendom finns ej motsvarande bestämmelse.

Beträffande utmätning av fartyg gäller enligt nämnda bestämmelser, att såväl utmättningsmannen i gäldenärens hemvist som utmättningsmannen där fartyget finns är behörig. I fråga om fartyg bör emellertid observeras, att fartygets hemort ej behöver sammanfalla med gäldenärens hemvist (jfr 3 § tredje st. SjöLförslaget). Vidare bör uppmärksammas det fallet att fartyget är på resa utrikes eller mellan hamnar här i riket. Det synes naturligt, att utmättningsmannen där fartyget har sin hemort blir behörig att utmäta det. Om ett fartyg är på väg, bör också utmättningsmannen där fartyget väntas vara behörig oavsett om fartyget i stället skulle föras till annan hamn. Beredningen föreslår därför, att behörighet vid utmätning av fartyg även skall tillkomma utmättningsmannen i fartygets hemort och utmättningsmannen där fartyget väntas. Här kan anmärkas, att den som är behörig att utmäta fartyg också bör kunna ta i mät ägarhypotek i fartyget. Detta kan ha betydelse, när man önskar att samtidigt utmäta fartyget och ägarhypotek i detta. Ägarhypotek kan också tas i mät av utmättningsmannen i den ort där pantbrevet finns.¹

Som ovan antytts kan utmätning av fartyg inte f. n. genomföras utan att fartyget är tillgängligt. Under 77 § föreslår beredningen, att utmätningen skall medföra förmånsrätt genom själva beslutet om utmätning, om det avser fartyg som är registrerat i Sverige. Härav följer att utmättningsman enligt förslaget kan besluta om utmätning medan far-

tyget är på resa eller eljest inte ännu är tillgängligt. I fråga om fartyg registrerat utomlands kan enligt förslaget utmätning ej genomföras utan att fartyget är tillgängligt.

När fartyg som ej är tillgängligt har utmätts, kan det inträffa att fartyget anlärder till hamn som ligger utanför utmättningsmannens distrikt. Den nyss återgivna bestämmelsen i 56 a § har i UL II upphävts. En dylik bestämmelse kunde vara mera motiverad beträffande fartyg men beredningen har inte ansett sig f. n. ha anledning att väcka förslag därom. I den angivna situationen får den utmättningsman som fattat beslut om utmätning anlita utmättningsman där egendomen finns för att verkställa följdåtgärder. Försäljningen skall ombesörjas av ÖE, under vilken den utmättningsman som beslutat om utmätningen lyder.

I fråga om luftfartyg gör sig samma synpunkter gällande som beträffande fartyg. Ändringen av 56 § omfattar därför även luftfartyg.

62 §

Denna paragraf behandlar den s. k. utmättningsordningen. Enligt 1 mom. bör av utmättningsbara tillgångar i första hand tas i anspråk egendom som kan användas till borgenärens förnöjande med minsta kostnad, förlust och annan olägenhet för gäldenären. Som grundregel har också angetts att — om möjligt — tillgångar som hör samman ej skall skiljas. Beträffande fartyg och luftfartyg innefattar 63 § UL i skärpt form en tillämpning av denna princip.¹ Enligt 1 mom. i 63 § får sålunda tillbehör till fartyg eller luftfartyg inte tas i mät annat än genom utmätning av fartyget eller luftfartyget. 7 och 8 §§ SjöLförslaget innehåller bestämmelser om vad som utgör tillbehör till fartyg.

Om utmätning skall äga rum för fördran som är in-tecknad i fast egendom, luftfartyg

¹ Jfr beträffande utmätning av ägarhypotek i fast egendom U VIII s. 216.

¹ Se U III s. 231.

eller reservdelar till luftfartyg eller för fordran som är förenad med luftpanträtt i luftfartyg, skall enligt första punkten i 62 § 2 mom. den egendomen utmätas, om inte borgenären hellre vill ta betalning ur annan egendom.² Panthavaren är sålunda inte hänvisad till att i första hand låta panten utmätas. Det står honom fritt att i stället begära utmätning av annan egendom.³ Bestämmelsen får också ses mot bakgrund av att utmätningssökanden själv får betala kostnaderna i ärendet för den händelse egendom av ifrågavarande slag utmäts men försäljning ej kommer till stånd därför att lägsta budet ej uppnås.⁴ I UL II föreslås, att regeln skall vidgas till att gälla alla fordringar med särskild förmånsrätt i fast egendom, luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg.⁵ Enligt andra punkten i 2 mom. gäller f. n., att om utmätning skall ske på en gång för fleras fordringar och viss egendom häftar för borgenärs fordran på sätt nyss nämnts, får borgenären ej för vad som kan utgå ur den egendomen ta betalt ur övriga tillgångar till förfång för annan borgenär.

I förevarande sammanhang är det enligt beredningens mening lämpligt att göra 2 mom. tillämpligt också på fartyg. Det är naturligt, att vid utmätning för fordran förenad med förmånsrätt i viss egendom denna utmäts i första hand. I flertalet fall torde detta överensstämma med borgenärens önskan. Tvekan kan inte råda om att regeln bör omfatta registrerade fartyg, och anledning föreligger knappast att göra åtskillnad mellan registrerade och oregistrerade fartyg. För den som har fordran förenad med sjöpanträtt i ett oregistrerat fartyg är det t. ex. angeläget, att i första hand den egendomen tas i anspråk. Den korta preskriptionstid som sjöpanträtt är underkastad (248 § första st. SjöL-förslaget) utgör särskild anledning att angripa fartyget. Beredningen föreslår därför, att 2 mom. första punkten skall omfatta även fartyg. Härav följer, att andra punkten i förevarande mom. får vidgas till lämpningsområde i motsvarande mån.

Enligt 3 mom. gäller, att fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till

sådant fartyg ej får utan borgenärens begäran tas i mät för annan fordran än sådan för vilken egendomen häftar på grund av inteckning eller som, när fråga är om luftfartyg, är förenad med luftpanträtt i fartyget. Detta stadgande har i UL II jämkats i anslutning till vad som där föreslagits beträffande 2 mom. första punkten. Egendomen kan på grund av täckningsprincipen bli osåld, varvid sökanden får svara för kostnaderna. Med hänsyn härtill bör borgenär, som ej har fordran förenad med särskild förmånsrätt i egendomen, själv få avgöra, om exekutionsförfarande skall inledas mot egendomen. Om täckningsprincipen införs vid försäljning av registrerade fartyg, blir det nyss sagda tillämpligt även på sådana fartyg. Beredningen föreslår därför, att bestämmelsen i 3 mom. också skall gälla registrerat fartyg.⁶

I ett nytt 4 mom. har beredningen tagit upp föreskrift om att skeppsbygge skall i UL likställas med fartyg. Vad i beredningens förslag till ändringar i UL sägs om registrerat fartyg blir följaktligen tillämpligt på registrerat skeppsbygge. Bestämmelsen svarar mot 1 § andra stycket första punkten FartfL.⁷

71 §

Utmätning får ej ske till förfång för den rätt annan har till gäldenärens gods (68 § UL). Ett uttryck för denna princip är 71 § 1 mom. UL, som ger regler till skydd för panträtt och retentionsrätt i lös egendom. Med panträtt avses både panträtt med besittning och panträtt utan besittning. Pantträtt med besittning kan grunda sig på avtal

² Kritik mot bestämmelsen se Almén, PM s. 33 ff, Hassler s. 168 och Sven Larsson, Om personligt betalningsansvar för inteckning s. 41 f.

³ Almén, PM s. 34 och Olivecrona, Utsökning s. 131.

⁴ Se NJA II 1912 s. 101 och 1955 s. 222 f samt U III s. 229 f.

⁵ Jfr U VIII s. 29 och 213 f.

⁶ Jfr Tiberger s. 262 not 3.

⁷ Placeringen är naturligtvis inte idealisk men har synts kunna godtas som ett provisorium i avbidan på UB.

om pantsättning (konventionell panträtt) eller uppkomma direkt på grund av stadgande i lag (legal panträtt). Exempel på pant­ rätt utan besittning är sjö- resp. luftpant­ rätt.¹ Rätt på grund av inteckning i luftfar­ tyg skyddas i annan ordning (jfr lagen 1955: 235 med särskilda bestämmelser om försälj­ ning av utmätt luftfartyg m. m. och LfL II). Däremot torde f. n. fartygsinteckning omfat­ tas av 71 § 1 mom.² Företagsinteckning — som inte ger panträtt utan endast förmåns­ rätt (jfr 72 § 1 mom. UL) — faller utanför.³

Enligt 71 § 1 mom. hindrar panträtt eller retentionsrätt i lös egendom ej, att egendo­ men utmäts och säljs för annan borgenärs fordran. Skyddet för panthavare och reti­ nent är ordnat på olika sätt i skilda fall. Om någon har handpanträtt i annan egen­ dom än fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg, behöver panthavaren inte lämna panten ifrån sig utan full lösen (jfr 92 § 1 mom. UL). Panthavare är skyldig att ta mot betalning, även om fordringen ej är förfal­ len. Såväl utmätningssökanden som inopa­ ren har rätt att lösa ut panthavaren.⁴ Han övertar därigenom den senares fordran och kan göra den gällande mot pantsättaren. Den som har panträtt som ej är förenad med besittning eller handpanträtt i fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg eller endast har retentionsrätt får hålla sig till köpe­ skillingen (se 138 och 139 §§ UL). Det är sålunda inte säkert, att han får full betal­ ning. Handpanträtt i fartyg, gods i fartyg el­ ler gods i luftfartyg har jämställts med pant­ rätt utan besittning därför att sjö- och luft­ panträtt, som inte kan förbehållas vid exe­ kutiv försäljning, har bättre rätt än som följer med handpant och handpanthavare inte får hindra sjö- eller luftpanträttshavare att komma till sin rätt.⁵ Av lagtexten fram­ går, att annan handpanthavare kan medge att panten säljs utan förbehåll. Han får då hålla sig till köpeskillingen. Ett avstående kan vara fördelaktigt för panthavaren, om han kan ropa in panten för en summa som understiger hans fordran.⁶

Bestämmelserna är tillämpliga endast vid utmätning för annan gäldenärens skuld. Sker exekutionen för handpanthavares ford­

ran, får denne anses ha avstått från det skydd som eljest tillkommer honom.⁷

Beredningen har ansett det nödvändigt att i förevarande sammanhang revidera 71 § UL för att få mera tidsenliga regler bl. a. beträf­ fande skeppsbygge och oregistrerat fartyg. Sjölagskommittén har uttalat sig i samma riktning (s. 130).

Enligt beredningens mening bör föreva­ rande stadgande lämpligen inskränkas till att gälla skydd för tredje man som har lös egendom som handpant eller med reten­ tionsrätt. Med handpant avses bl. a. panträtt som stiftats enligt lagen (1936: 88) om pant­ sättning av lös egendom som innehaves av tredje man.⁸ Även retentionsrätt i registrerat fartyg (resp. skeppsbygge) omfattas av för­ slaget.

Den föreslagna bestämmelsen inbegriper ej den som har panträtt utan besittning, t. ex. sjö- eller luftpanträtt eller panträtt på grund av fartygs- eller luftfartygsinteckning. Detta innebär självfallet inte, att egendom som är belastad av sådan rätt är oåtkomlig för bor­ genärerna. Utmätning i dessa fall behandlas i 72 §. Där sägs, att om någon som ej har sådan rätt som anges i 71 § påstår att han har förmånsrätt till betalning ur gäldenärens egendom, utgör det ej hinder för egendo­ mens utmätande för annan gäld. Sådan bor­ genärs rätt till betalning ur egendomen reg­ leras i 5 och 6 kap. UL. I fråga om försälj­ ning av registrerat fartyg och luftfartyg finns bestämmelser till de förmånsberättiga­ de borgenärernas skydd i FartfL och LfL II.

Beredningen gör i 71 § ej skillnad mellan handpanthavare och retinent, vilken enligt

¹ Ang. panträtt i lös egendom se U IX s. 97 ff.

² Olivecrona, Utsökning s. 134.

³ Se NJA II 1966 s. 109 och U IV s. 116 samt Hessler i SvJT 1968 s. 567 f.

⁴ Forsman, Utsökningslag för storfursten­ domet Finland s. 149 och 152, Hassler s. 193 not 83, Olivecrona, Utsökning s. 134, Trygger II s. 254 samt nya LB 1876 s. 97.

⁵ NJA II 1891 art. 2 s. 78, Hassler s. 192, Olivecrona, Utsökning s. 133 och Undén s. 229. Ang. gods i luftfartyg se NJA II 1955 s. 222 ff.

⁶ Olivecrona, Utsökning s. 134.

⁷ Trygger I s. 290 f.

⁸ U IX s. 101.

4 § och 9 § andra stycket FRL som regel har samma förmånsrätt som handpanthavare.⁹ Även i KL jämställs retinent med borgenär som har lös egendom som pant eller eljest under panträtt i handom (195 § KL och samma paragraf i KL II).¹⁰ Handpant- rätt och retentionsrätt kan vara antingen konventionell eller legal. Konventionell retentionsrätt torde dock ej kunna skapas i egendom som ej kan bli föremål för handpanträtt (jfr 10 kap. 7 § HB).¹¹ Det skydd som handpanthavare resp. retinent skall åtnjuta bör innebära, att panträkten resp. retentionsrätten skall såvitt möjligt bestå om inte borgenären får betalning för sin fordran.

I 71 § 1 mom. upptas i enlighet med det sagda först, att handpanträtt eller retentionsrätt inte hindrar egendomens utmätande för annan borgenärs fordran. Det behövs ej särskilt nämnas, att hinder ej heller möter mot försäljning om de villkor som gäller för försäljningen iakttas. Likaledes i enlighet med gällande rätt skall utmätningen medföra, att den som innehar egendomen är skyldig att ta mot betalning i förtid. Sådan betalning skall ske i den ordning som anges i 6 kap. UL. Härmed avses närmast 137 § UL samt 138 § i ULförslaget. Där ges regler om utdelning av medel efter försäljning av utmätt lös egendom. Om utmätningen avsåg registrerat fartyg eller skeppsbygge, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg, blir emellertid bestämmelserna i FartfL och LfL II samt 143—166 §§ i UL II och ULförslaget tillämpliga (jfr nedan).

Förslaget innebär bl. a., att utmätningssökanden ej får mot panthavarens vilja betala fordringen före försäljningen. Däremot kan sökanden och panthavaren avtala om att panthavaren godtar sådan betalning. Betalar sökanden panthavaren, övertar han därmed dennes fordran och hans panträtt.¹² Panthavaren kan också förklara sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen. Mot stadgandet om förtida betalning korresponderar 92 § ULförslaget som gäller försäljning av egendom belastad med handpant eller retentionsrätt. Beredningen återkommer härtill

under sistnämnda paragraf. Här kan förutskickas, att försäljning skall få ske endast om köpeskillingen förslår till betalning av panthavarens eller retinentens fordran. Försäljning med förbehåll för pant- eller retentionsrätt skall alltså inte förekomma.

Från huvudregeln om hur handpanthavarens eller retinentens rätt skall respekteras bör göras undantag, när försäljning skall ske för borgenär vars fordran har lika eller bättre rätt (t. ex. på grund av sjöpanträtt). Vid sådan konkurrens kan panthavare eller retinent få lämna egendomen från sig utan att få betalning för sin fordran. Det kan i detta sammanhang också nämnas, att handpant- rätt och retentionsrätt kan sammanträffa. Om t. ex. någon mottagit en bil i pant och därefter lämnat den för reparation, torde verkstadens fordran, om retentionsrätt kan åberopas, gå före panthavarens fordran.¹³

Bestämmelserna i 1 mom. blir tillämpliga även i fråga om retentionsrätt i registrerat fartyg. Detta har dock knappast någon självständig betydelse. Reglerna i FartfL blir då tillämpliga på fartygets försäljning och de ger genom skyddsbeloppet ett skydd som svarar mot bestämmelserna i nu förevarande mom.

I 2 mom. av paragrafen behandlas det fallet att in-teckning i luftfartyg eller i reservdelar till sådant fartyg pantsatts av ägaren till den in-tecknade egendomen. Själva in-teckningen får inte tas i anspråk för ägarens skuld utan i stället skall ägarhypoteket utmätas. Stadgandet omfattar f. n. även in-teckning i fast egendom. JBFörslaget har emellertid påkallat nya bestämmelser om utmätning av ägarhypotek vilka tagits upp i 91 a § UL II. Samtidigt har föreslagits ett nytt 3 mom. i 71 § UL som innehåller hänvisning till bestämmelserna i 91 a § om ut-

⁹ Jfr U IX s. 103 och JO 1958 s. 86 ff.

¹⁰ Ang. de närmare motiven se 1911 års förslag till konkurslag och till lag om akkordsförhandling utan konkurs m. m. s. 455 f.

¹¹ Se U IX s. 98 ff och Undén s. 247. Jfr också Rodhe s. 413. Se vidare SOU 1970: 74 s. 130.

¹² Jfr 10 kap. 6 § HB och Undén, Panträtt i rättigheter, 2 uppl. s. 86 f samt Undén s. 208 f.

¹³ U IX s. 140.

mätning av ägarhypotek i fast egendom. Som ovan angetts föreslår sjölagskommittén ett panträttssystem, som i allt väsentligt överensstämmer med nya JB. Man måste därför framdeles räkna med ägarhypotek även i fartyg. Samma exekutionsrättsliga regler bör i möjligaste mån tillämpas för panträtt i fast egendom och panträtt i fartyg. Beredningen föreslår, att 91 a § UL skall innehålla regler om utmätning av ägarhypotek som gäller båda lagen av egendom. Hänvisningen till 91 a § i 3 mom. av förevarande paragraf skall därför omfatta utmätning av ägarhypotek i fartyg.

73 §

I 73 § 2 mom. ges regler, om hur utmätningssmannen skall förfara vid utmätning av helt fartyg eller gods i fartyg. Enligt 3 mom. samma paragraf skall dessa bestämmelser i tillämpliga delar gälla även vid utmätning av luftfartyg eller gods i sådant fartyg.

När helt fartyg eller gods i fartyg utmäts, skall utmätningssmannen enligt första punkten i 2 mom. avfordra befälhavaren de handlingar som tjänar till upplysning angående äganderätten till fartyget eller godset. Härmed avses vissa skeppshandlingar, närmast nationalitets- och registreringscertifikat, mätbrev samt certeparti, konossement och inlastningskvitto.^{1, 2} Vidare skall utmätningssmannen av befälhavaren begära uppgift om de fordringar, för vilka fartyget eller godset jämlikt 11 kap. sjölagen häftar, dvs. fordringar som är förenade med sjöpanträtt i fartyget eller godset. Att dessa handlingar och uppgifter avfordras vederbörande är emellertid inte något villkor för att utmätningen skall vara fullbordad.³

Vissa fordringar hör så nära samman med fartyg eller gods i fartyg att de ansetts bära träffas av utmätningen, om borgenären framställer sådant yrkande.⁴ Här om ges regler i 2 mom. andra och tredje punkterna. Bestämmelserna gäller utestående ogulden frakt och fraktbelopp, som innehas av befälhavaren eller redarens agent. I dessa belopp kan sjöpanträtt f. n. göras gällande (272 § första st. SjöL). Vidare omfattas ersättningsbelopp, som jämlikt 268 eller 278 §

sjölagen tillkommer redaren eller godsets ägare. Enligt 268 § sjölagen omfattar sjöpanträtt bl. a. vissa redarens fordringar på ersättning eller haveribidrag i anledning av skador och på ersättning för bärgning. Är lastägare berättigad till ersättning för gods som gått förlorat eller skadats eller har gods under resa blivit sålt för fartygets behov eller för annan lastägarers räkning, har borgenär med sjöpanträtt i det inlastade godset samma rätt till den lastägaren tillkommande ersättningen (278 § första st. SjöL). Om utmätningssökanden framställer yrkande därom, skall sådan ersättning uppbäras av utmätningssmannen eller av syssloman som av utmätningssmannen förordnas därtill. Utmätningssmannen skall utan dröjsmål meddela förbud för den som har att betala eller redovisa beloppet att utgå något till annan än utmätningssmannen eller sysslomannen.

Frakt skall inte längre bli föremål för sjöpanträtt. Vidare skall sjöpanträtt inte gälla för fordran på grund av skada på fartyg, last eller resgods eller för s. k. befälhavareförbindelser.⁵ De nuvarande andra och tredje punkterna i 73 § 2 mom. skall därför utgå. Nu ifrågakommande ersättningar får framdeles utmätas som vanliga fordringar.

Beträffande sättet för genomförandet av utmätning av fartyg saknar UL särskilda bestämmelser. Reglerna för utmätning av lösöre blir därför tillämpliga⁶ (se särskilt 73 § 1 mom. första punkten och 74 § 1 mom. tredje punkten). I allmänhet torde utmätningssmannen låta försegla fartygets roder och sätta utmätningssigill på lämpliga stäl-

¹ Hassler s. 223, Olivecrona, Utsökning s. 150, Tiberg s. 267 f och Trygger II s. 268.

² Ang. skeppshandlingar se Sjöfartsverkets meddelanden serie A 31/7 1967 nr 24 angående förteckning över skeppshandlingar som i förekommande fall skall medföras på fartyg. Se också 60 § andra st. SjöL.

³ JO 1922 s. 266 ff. Jfr Trygger II s. 287. Av annan mening Tiberg s. 261.

⁴ Trygger II s. 269 f.

⁵ Rune i SvJT 1968 s. 61 och SOU 1970: 74 s. 123 f och 126 f.

⁶ Trygger II s. 268.

len.⁷ I vissa fall behövs mera ingripande åtgärder för att säkerställa utmätningen. Härvid kan en viktig maskindel avlägsnas, fartyget låsas fast med kätting eller vakthållning ordnas.⁸ Kostnader härför skall förskjutas av sökanden, om ÖE eller utmättningsman påkallar det (jfr 198 § 3 mom. andra punkten UL II). Vidare brukar tull- och hamnmyndigheterna underrättas.⁹ Enligt vad beredningen inhämtat förekommer det, att utmättningsman delger tullmyndighet förbud att låta fartyg avgå sedan exekutiv åtgärd vidtagits. Detsamma gäller kvarstad (183 § 1 mom. UL). Några stadganden om samverkan mellan de exekutiva myndigheterna och tull- eller hamnmyndighet torde inte finnas. JO gjorde 1921 framställning till Kungl. Maj:t i ämnet och ifrågasatte förbud mot utklarering av fartyg så länge exekutiv åtgärd ägde bestånd.¹⁰ Framställningen avskrevs emellertid år 1936 utan åtgärd.¹¹ Här kan nämnas, att enligt 18 § andra st. lotsavgiftskungörelsen (1970: 699) får sjöfartsverket, om redare eller ägare underlåter att erlägga avgift för lotsning, anmäla förhållandet till tullverket. Tullpass till fartyget får därefter inte lämnas ut förrän avgiften betalats eller säkerhet ställts. Har förbud meddelats mot fartygs resa enligt lagen (1965: 719) om säkerheten på fartyg, skall anmälan göras till tull- och lotsmyndighet. På dessa myndigheter ankommande förrättning för fartygs resa inställs så länge förbudet gäller (8 kap. 3 § andra st.).

Som förut nämnts innehåller f. n. 3 mom. i förevarande paragraf föreskrift, att vid utmätning av luftfartyg eller gods i luftfartyg skall i tillämpliga delar gälla vad som i 2 mom. stadgas om fartyg. Om andra och tredje punkterna i 2 mom., som endast gäller fartyg, skall utgå, bör 2 mom. göras direkt tillämpligt på luftfartyg och gods i luftfartyg.

I 73 § 2 mom. UL talas f. n. om utmätning av "helt fartyg". Det synes ej behövligt att särskilt ange att det är hela fartyget som utmäts.¹² Vid utmätning av andel i fartyg skall tillämpas vad som gäller om utmätning

av rättighet.¹³ Beträffande verkan av andelens försäljning se under 89 och 213 a §§.

I beredningens förslag föreskrivs i 2 mom. som första punkt beträffande utmätning av fartyg eller luftfartyg eller gods i sådan egendom, att befälhavaren eller ägaren skall på anmodan tillhandahålla vissa handlingar. De handlingar som skall överlämnas till utmättningsmannen är sådana som visar äganderätten eller eljest rör den utmäta egendomen. Vidare åligger det befälhavaren eller ägaren att uppge vilka som har fordran som bör iakttas vid den utmäta egendomens försäljning. Stadgandet har sin förebild i 4 § FfL II. Utöver vad som nu gäller skall alltså bl. a. uppgift lämnas om fartygets belåning. Förslaget ålägger både befälhavaren och ägaren uppgiftsplikt och omfattar således även fall då fartyget är i ägarens omedelbara besittning.¹⁴ Beträffande andra fall förtjänar påpekas, att befälhavaren ofta inte känner till inteckningsbelastningen. Omhändertagande av handlingar skall inte utgöra villkor för att utmätningen skall medföra förmånsrätt (jfr 77 § 2 mom. i förslaget). Vägran att utlämna handlingarna är inte att anse som överträdelse av myndighets bud som avses i 17 kap. 13 § BrB. Ej heller kan vite användas, vilket f. ö. här ofta skulle vara ett otjänligt påtryckningsmedel. Däremot får utmättningsman använda fysiskt våld (t. ex. med hjälp av lässmed), om befälhavaren eller ägaren vägrar att lämna ut handlingar.

Som andra och tredje punkter i 2 mom. föreslår beredningen bestämmelser om att befälhavaren eller ägaren skall på anmodan överlämna pantbrev eller annan inteck-

⁷ Hassler s. 223 not 94, Olivecrona, Utsökning s. 150, Tiberg s. 267 f och Vinge s. 30 f. Beskrivning av förfaringssättet i ett konkret fall finns i JO 1922 s. 266 ff.

⁸ Jfr Tiberg s. 268 och Vinge s. 31.

⁹ Se Hassler s. 223 not 94, Olivecrona, Utsökning s. 150 och Tiberg s. 268.

¹⁰ JO 1922 s. 266 ff.

¹¹ Just. dep:s konseljhandlingar 29/5 1936 nr 109.

¹² Jfr 91 § 3 mom. UL och Trygger I s. XIX.

¹³ Se Trygger II s. 204 f.

¹⁴ Se Trygger II s. 268.

ningshandling som han innehar och att handlingen därefter inte får pantförskrivas utan ÖEs tillstånd. Beträffande inteckning i fartyg torde, fastän uttrycklig bestämmelse saknas, ägaren f. n. inte vara berättigad att till skada för utmätningsborgenären pantsätta inteckning, som han har innehavande vid utmätningen. Om ägarhypotek införs beträffande fartyg, berörs utmätningsökanden knappast av pantsättning efter utmätning. Beträffande fast egendom har i 4 § andra stycket FfL II föreslagits regler av samma innehåll som här upptagits i andra och tredje punkterna i 2 mom. Det är ur ordningssynpunkt av vikt, att obelånade pantbrev kan omhändertas. Härtill kommer, att pantsättning strax före försäljning lätt medför praktiska olägenheter.¹⁵ I sammanhanget bör nämnas, att utmätning är hinder mot beviljande av inteckning enligt 283 § första stycket punkt 6 i SjöLförslaget och 12 § lagen (1955: 227) om inskrivning av rätt till luftfartyg.

Under 56 § har nämnts, att utmätning av fartyg f. n. förutsätter att fartyget är tillgängligt för utmätningsmannen.¹⁶ Såsom framgår av 77 § i förslaget vill beredningen möjliggöra utmätning även om fartyg eller luftfartyg är på resa eller befinner sig i utländsk hamn (distansutmätning), om fartyget eller luftfartyget är registrerat i Sverige. Under förevarande 73 §, som reglerar befälhavarens och ägarens skyldigheter, aktualiseras frågan, om distansutmätning bör följas av skyldighet för befälhavare eller ägare att föra hem den utmäta egendomen. Det synes nämligen vanskligt att sälja fartyg eller luftfartyg utan att det är tillgängligt. Bl. a. kan det bli svårt eller kostsamt för spekulanter att besiktiga egendomen och det kan framstå som ovisst, om inroparen överhuvud kan komma i besittning av fartyget. Huruvida en sådan försäljning respekteras i det land där egendomen finns, är också minst sagt tveksamt, t. ex. vid konkurrens med en i det landet gjord exekutiv auktion.¹⁷ Panträttskonventionen förutsätter, att fartyget vid försäljningstillfället skall befinna sig inom försäljningslandets jurisdiktionsom-

råde (art. 11 mom. 1 a). Bestämmelsen i 16 § femte stycket FartfL att inroparen skall få komma i besittning av fartyget, när han betalt köpeskillingen, är uttryck för denna ståndpunkt. Om egendomen ej kommer till Sverige, föreligger sådant hinder mot försäljning som avses i 3 § första stycket FartfL.

Beredningen föreslår, att ägaren skall — med visst förbehåll — vara skyldig att låta föra fartyget eller luftfartyget till plats som ÖE anvisar. Det ankommer på utmätningsmannen att vid behov göra framställning därom hos ÖE.

Det har till beredningen framförts vissa erinringar mot införande av skyldighet att på order av exekutiv myndighet föra hem fartyg från avlägsna farvatten. Om sådan skyldighet riktades mot befälhavaren, kunde denne bli utsatt för en pliktcollision som vore mindre tilltalande. Beredningen har ej för sin del funnit denna invändning så tungt vägande men har ändå ansett sig ej böra förorda, att ÖE får rikta några direkta order till befälhavaren, när fartyget ej är tillgängligt. Däremot kan, som nämnts, föreläggande ges ägaren att låta föra hem fartyget. Ägaren kan i sin tur inte med anledning därav ge befälhavaren order som går utöver vad befälhavaren enligt lag är skyldig att iaktta. I detta sammanhang har det också syntts nödvändigt att ta särskild hänsyn till tredje mans rätt. Även om köp av fartyg anses bryta tidsbefraktningsavtal och andra certepartier synes i allt fall distansutmätning inte böra tvinga fartygets ägare att bryta dylikt avtal när det är obilligt mot tredje man. Än mindre kan naturligtvis ägaren åläggas att handla i strid mot någon tredje mans rätt som till äventyrs skulle anses stå sig mot den svenska utmätningen. Förslaget innehåller därför den reservationen, att ÖE inte får ålägga ägaren att låta föra hem fartyget, om detta strider mot annans rätt eller eljest skulle vara obil-

¹⁵ U VIII s. 110 f.

¹⁶ Olivecrona, Utsökning s. 119.

¹⁷ Brækhus, Juridiske arbeider fra sjö og land s. 386 f.

ligt mot tredje man. Att fartyget befordrar styckegods eller annan last utan att tidsbefraktning föreligger torde som regel ej medföra, att hemdirigering skulle vara obillig mot tredje man, men givetvis bör det så långt möjligt undvikas, att tredje man åsamkas förlust genom att avtalad transport ej fullföljs. Överhuvud måste befogenheten handhas med försiktighet och omdöme. Hemförande av fartyget kan vara mycket oekonomiskt och ibland innebära ekonomisk katastrof. I sådana fall måste andra utvägar tillgripas. Utmätningen kan väsentligen ha tillkommit för att ge utmätningssökanden (t. ex. staten) förmånsrätt i avvaktan på frivillig uppgörelse, och det kan ibland väntas att utmätning kommer att ske även utomlands (jfr härom s. 74).

Enligt förslaget skall ÖE äga förelägga ägaren vite och utdöma det (jfr 73 § 1 mom. sista punkten). Viten kan uttas ur fartyget eller annan egendom efter utmätning.

Om svenskt fartyg finns på svenskt sjöterritorium, torde utmätningssman kunna uppbringa fartyget och med hjälp av befälhavaren och hans besättning föra det till hamn. Svensk myndighet får även ingripa mot svenskt fartyg på det fria havet.¹⁸

Vad här sagts om fartyg har motsvarande tillämpning på luftfartyg. Det ligger emellertid i sakens natur, att exekutiv myndighet knappast har möjlighet att vidtaga åtgärd mot luftfartyg under gång.

Bestämmelser i ämnet har upptagits som 3 mom. i 73 §. Kostnaderna för hemfärden skall vid behov förskjutas av sökanden (jfr 198 § 3 mom. andra punkten UL II). Underlåtenhet att föra fartyget eller luftfartyget till anvisad hamn är — utöver vad som kan sägas följa av vitesmöjligheten — inte straffsanktionerad. Bestämmelsen i 17 kap. 13 § BrB är sålunda ej tillämplig.

Enligt panträttskonventionen torde utmätning, så länge den ej lett till fysiskt omhändertagande, ej kunna godtas såsom avbrytande preskription av sjöpanträtt (art. 8 mom. 1). Beredningen föreslår att bestämmelse i enlighet härmed införs i 77 §. Nå-

got motsvarande problem kan ej väntas uppkomma beträffande luftpanträtt.

Ang. rätt för fartygets ägare eller annan sakägare att särskilt överklaga beslut i fråga som avses i förevarande 73 § 3 mom. se under 212 och 219 §§.

77 §

I 77 § 1 mom. i dess senaste lydelse föreskrivs, att när utmätning av lös egendom är fullbordad så som sägs i 67 c § 1 mom. eller 73—76 §§, njuter borgenären förmånsrätt i det utmäta efter vad som stadgas i 17 kap. 8 § HB, såvitt ej utmätningen går åter eller undanröjs.¹ (Lagrummet föreslås jämkat i UL II.) Förmånsrätten inträder alltså först när de för utmätningens genomförande föreskrivna åtgärderna blivit vidtagna.² Ehuru lagtexten inte ger någon antydning härom, ligger det i sakens natur, att förmånsrättens uppkomst ej gärna kan få bero av att egendomen blivit värderad.³ Utmätning av fartyg eller luftfartyg eller av gods i sådan egendom torde få anses fullbordad, även om befälhavaren inte avfordrats de handlingar som nämns i 73 § 2 mom.⁴ Enligt FRL medför utmätning förmånsrätt enligt 8 § samma lag.

Såsom tidigare påpekats förutsätts f. n. för utmätning av fartyg, att detta är tillgängligt för utmätningssman. Enligt vad beredningen inledningsvis utvecklat (s. 73 ff) bör emellertid utmätning av registrerat svenskt fartyg, liksom av svenskt luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant luftfartyg, kunna ske utan att egendomen är tillgänglig.

Beredningen föreslår, att bestämmelser i enlighet härmed införs i ett nytt 2 mom. i 77 § UL. Enligt första punkten i detta mom. skall utmätning av registrerat svenskt fartyg, svenskt luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant luftfartyg medföra förmånsrätt, när beslutet om utmätning meddelas.

¹⁸ Jfr s. 74.

¹ U III s. 284 f och prop. 1968: 130 s. 163.

² Hassler s. 234 och Olivecrona, Utsökning s. 137 f.

³ U III s. 284 not 1.

⁴ Jfr not 3 under 73 §.

Att utmättningsbeslutet medför förmånsrätt innebär inte att utmättningsförfarandet är avslutat innan sådana följdåtgärder som omhändertagande och värdering skett. Det kan nämnas att följdåtgärdernas genomförande ej är förutsättning för tillämpning av straffansvar enligt 17 kap. 13 § BrB, utan redan förklaringen om utmätning kan ådra ägaren eller annan straff, om han bryter mot det förbud som innefattas i beslutet.⁵ (Motsvarande kommer att gälla kvarstad. Jfr 183 § UL.)

Utmätning av andel i fartyg torde redan enligt gällande lag böra anses fullbordad genom utmättningsbeslutet. Utmätningen skall anmälas till skeppsregistret. Vid utmätning av säljares eller köparens villkorliga äganderätt till fartyg (resp. varvets eller beställares villkorliga rätt till skeppsbygge) torde förmånsrätt på grund av utmätningen såvitt angår gäldenärens obligationsrättsliga anspråk mot medkontrahenten inte uppkomma förrän utmättningsbeslutet delgetts den senare (jfr i fråga om fast egendom 83 § UL II).⁶

I enlighet med vad som anförts under 73 § har beredningen som andra punkt i 2 mom. i förevarande 77 § infört bestämmelse, att utmätning inte avbryter preskription av sjöpanträtt förrän utmätningen av fartyget blivit säkerställd.⁷ Härmed avses de fysiska ingripanden som rimligen kan krävas för att panträttskonventionens krav skall anses tillgodosedda. Av 248 § SjöLFörslaget följer vidare, att preskriptionsavbrottet förfaller om utmätningen ej leder till försäljning.

Som förut nämnts hindrar distansutmätning inte, att fartyget eller luftfartyget utmäts utomlands där det påträffas. Om utmätningen där leder till försäljning, skall den svenska utmätningen inte fullföljas till försäljning här i riket. Någon uttrycklig bestämmelse härom torde ej behövas. Där emot föreskrivs i enlighet med vad som förut anförts (s. 74) att den förmånsrätt som vunnits genom den svenska utmätningen skall gälla som panträtt. Bestämmelse härom har upptagits som tredje punkt i 2 mom. av förevarande 77 § i förslaget. Om frågan om försäljning i den främmande

staten förfaller och det blir aktuellt att sälja fartyget med anledning av den svenska utmätningen, saknar regeln om panträtt betydelse vid det fortsatta förfarandet här i riket.

Om fartyget utmäts och säljs i främmande stat, har preskription av sjöpanträtt avbrutits genom kvarstad eller utmätningen i den främmande staten. Den svenska utmätningen är utan betydelse för den frågan.

Det nya 2 mom. påkallar följdändring i det nuvarande 3 mom.

88 c §

I 88 c § 2 och 3 mom. ges föreskrifter om tidsfrister och anstånd vid försäljning av utmätt lös egendom. För fartyg som skall säljas av ÖE föreskrivs där särskilda tider. Beträffande åter tid för försäljning av luftfartyg och in-tecknade reservdelar till luftfartyg eller av fast egendom hänvisas i 4 mom. enligt UL II till bestämmelser i LfL II och FfL II. I fråga om registrerat fartyg föreslår beredningen, att bestämmelser i ämnet införs i 3 § FartfL. De nuvarande specialbestämmelserna för fartyg i 88 c § 2 och 3 mom. skall därför utgå och 4 mom. kompletteras med erinran om att det finns särskilda bestämmelser även beträffande tiden för försäljning av registrerat fartyg. I fråga om fartyg som ej är registrerat skall tillämpas vad som gäller om utmätt lös egendom i allmänhet.

88 d §

1 mom. av förevarande paragraf föreskriver i enlighet med UL II, att frågan om utmätt egendoms försäljning förfaller, om utmätningssökandens fordran och den kostnad för vilken sökanden svarar betalas innan den utmätta egendomen sålts.¹

Beredningen föreslår nu bestämmelser

⁵ Beckman m. fl., Kommentar till brottsbalken II, 2 uppl. s. 264 f, Hassler s. 234, Karlgren i SvJT 1956 s. 248, Olivecrona, Ut-sökning s. 138 f, Nilsson-Stjernquist s. 176 och Trygger II s. 281 samt NJA 1899 s. 149.

⁶ Jfr s. 78.

⁷ Det bör övervägas, om inte bestämmelsen hellre bör införas i sjölagen.

¹ Jfr vid not 4 under 4 § FartfL.

som syftar till att sjöpanträttsinnehavare inte för att få ut sin fordran skall behöva själv begära utmätning, när exekution redan inletts mot den egendom som besväras av hans sjöpanträtt. Se 5 § FartfL och 91 c § i förevarande förslag. Erinran härom har tagits upp i 1 mom. av förevarande 88 d §.

89 §

I 1 mom. föreskrivs, att försäljning av utmätt lös egendom skall ske på offentlig auktion utom i fall som avses i 96 a §, dvs. då utmätt lös egendom säljs under hand. I fråga om försäljning av utmätt luftfartyg och utmätta intecknade reservdelar till sådant fartyg hänvisas i 2 mom. till de bestämmelser som meddelas i särskild lag. Hänvisningen bör nu vidgas att omfatta även de nya bestämmelserna om registrerat fartyg (resp. skeppsbygge).

Enligt 1 § FartfL skall registrerat fartyg alltid säljas på offentlig auktion. För oregistrerat fartyg skall däremot tillämpas vad som enligt UL i allmänhet gäller om försäljning av utmätt lös egendom. Det innebär bl. a., att sådant fartyg under viss förutsättning kan säljas under hand. Se 96 a § 1 mom. i förevarande förslag.

I detta sammanhang bör, som beredningen tidigare antytt,¹ även uppmärksammas försäljning av andel i registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg. Andel i sådan egendom säljs f. n. av utmättningsman. Beredningen förordar, att den i stället skall säljas av ÖE. Särskilt i fråga om andel i fartyg som ingår i partrederi kan svårigheter yppas. Dessutom är det önskvärt, att samma fullföljdsregler får gälla vare sig helt fartyg eller endast andel i fartyg sålts samt att verkan av försäljningen i förhållande till tredje man blir så lika som möjligt. Även beträffande luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg synes lämpligt att andel däri får säljas av ÖE, oaktat det t. v. inte synes böra införas sådana nya regler beträffande verkan mot tredje man som beredningen nu föreslår i fråga om fartyg liksom med avseende på fast egendom (se 213 a § i förslaget). Försäljningen av andel i egendom som här

nämnts bör i övrigt ske i enlighet med vad som gäller om försäljning av rättighet. I 89 § 2 mom. har i enlighet med det anförda införts en andra punkt, enligt vilken andel i registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg skall säljas av ÖE i den ordning som enligt UL gäller om försäljning av rättighet. ÖE träder alltså i utmättningsmannens ställe. Det har synts självfallet, att ÖE efter skedd försäljning också skall verkställa den fördelning av köpeskillingen m. m. som enligt 6 kap. UL eljest skolat ankomma på utmättningsmannen (jfr ang. fast egendom 66 och 69 §§ i FfL II). Någon särskild bestämmelse härom har inte synts behövlig.

Som förut nämnts har beredningen även uppmärksammat försäljning av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg (resp. skeppsbygge) eller andel däri eller till luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg eller andel i sådan egendom. Även villkorlig äganderätt som nu nämnts torde böra säljas av ÖE. Bestämmelse härom har upptagits som tredje punkt i 2 mom.

I 89 § skall enligt UL II som 3 mom. införas en erinran om att "fast egendom" säljs enligt särskilda bestämmelser. Under denna beteckning ingår enligt bruklig terminologi även andel i fastighet eller villkorlig äganderätt till fastighet eller andel däri.

90 §

Enligt 90 § 3 mom. första punkten UL skall auktion på fartyg som avses i 94 § förättas av ÖE. I andra punkten sägs, att auktionen skall kungöras så som i UL föreskrivs för annan lös egendom. Registrerat fartyg skall enligt 1 § första stycket FartfL säljas av ÖE på offentlig auktion. Bestämmelser om kungörande av auktion på sådant fartyg har upptagits i 6 och 7 §§ FartfL. 3 mom. i 90 § UL skall därför upphävas.

91 §

I 1 mom. ges regler om tidpunkten för kungörelse om auktion på lös egendom och för underrättelser till borgenären och gäldenären om auktionen. 3 mom. innehåller

¹ Se s. 37 ovan.

kompletterande föreskrifter beträffande försäljning av fartyg eller gods i fartyg. Kungörelse härom skall införas i, förutom tidning inom orten, allmänna tidningarna och innehålla, att de borgenärer som har rätt till betalning ur det utmäta, ehuru de inte är utmätningssökande eller inteckningshavare, måste göra anmälan härom. Vidare skall sjöpanträttshavare och inteckningshavare såvitt möjligt underrättas om auktionen genom särskilda kallelsebrev. I 4 mom. ges i huvudsak motsvarande föreskrifter beträffande försäljning av gods i luftfartyg. Här gäller dock andra tider för kungörande och underrättelser. Enligt 6 mom. skall auktionsförrättaren anskaffa gravationsbevis, när fråga är om försäljning av fartyg som blivit infört i fartygsregistret eller av egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsinteckning.

Beredningen föreslår, att 3 mom. upphävs. Beträffande registrerat fartyg skall i stället 6 och 7 §§ FartfL gälla. I fråga om försäljning av oregistrerat fartyg och gods i fartyg föreslås, att bestämmelserna i 4 mom. tillämpas. (Jfr em. 96 a §.)

Bestämmelsen i 6 mom. om skyldighet för auktionsförrättaren att skaffa gravationsbevis vid försäljning av registrerat fartyg bör också utgå ur UL och behövligen föreskrift därom i stället tas upp i tillämpningsföreskrifter till FartfL.

91 a §

I paragrafen ges föreskrifter om utmätning av ägarhypotek som avses i 6 kap. 9 § JB, dvs. ägarhypotek i fast egendom. Som beredningen inledningsvis nämnt har sjölagskommittén tagit fastighetsrättens regler om lagfart och inteckning, sådana de blivit utformade i JBförslaget, till förebild i grundläggande hänseenden. Kommittén föreslår sålunda bl. a., att ägarhypotek i fartyg skall införas. Bestämmelser härom har upptagits i 265 § SjöLförslaget.

Beredningen föreslår i exekutionsrättsligt hänseende, att blivande regler om utmätning av ägarhypotek i fast egendom så långt möj-

ligt görs tillämpliga även på utmätning av ägarhypotek i fartyg. Beträffande innebörden av bestämmelserna kan hänvisas till Ut-sökningsrätt VIII s. 93—95 och 216—222 samt prop. 1971: 20 s. 171—173, 306—311, 559, 560 och 579. Beredningen vill här endast erinra om att det efter utmätning av ägarhypotek står två möjligheter till buds för utmätningssökanden. Antingen skall den egendom vari ägarhypoteket gäller tas i anspråk i ärendet eller också skall ägarhypoteket pantförskrivas till honom.

I ett avseende behövs en avvikande föreskrift beträffande ägarhypotek i fartyg. Enligt 3 mom. i förevarande 91 a § skall utmätningssmannen kunna förelägga sökanden att väcka talan mot egendomens ägare och den som bestrider dennes rätt till ägarhypoteket. Talan som rör ägarhypotek i fast egendom skall då väckas hos den rätt som anges i 10 kap. 10 § RB, dvs. hos rätten i den ort där fastigheten ligger. Beträffande ägarhypotek i fartyg föreslår beredningen, att talan skall väckas vid den domstol till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör. Detta överensstämmer med regeln i 69 § 1 mom. UL om behörig domstol vid tvist rörande äganderätten till lös egendom som finns i gäldenärens bo.¹ Beredningen vill påpeka, att målet enligt nämnda bestämmelse kan komma att instämmas till domstol som inte är behörig enligt reglerna om sjörättsmål i 337 § sjölagen. Där meddelade regler om sjörättsforum torde få väsentligt vidgat tillämpningsområde på grund av att SjöLförslaget i sjölagen inför även bestämmelser om fång till fartyg och skeppsbygge samt inskrivning av dylika fång m. m. Beredningen har ansett det angeläget, att den nu aktuella forumregeln i dess förslag svarar mot den forumregel som finns i 69 § UL.

Beträffande behörig utmätningssman för utmätning av ägarhypotek hänvisas till vad beredningen ovan anfört under 56 § UL.

91 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet, när utmätningssman skall pant-

¹ Se prop. 1963: 52 s. 75 f.

förskriva ägarhypotek i fast egendom. Beredningen föreslår, att bestämmelserna ändras så att de blir tillämpliga även vid pantförskrivning av utmätt ägarhypotek i fartyg.

91 c §

Som tidigare utvecklats har beredningen i 5 § FartfL upptagit regler som syftar till att underlätta för sjöpanträtthavare att komma till sin rätt, när konkursförvaltare eller borgenär inlett exekutivt förfarande mot fartyg som svarar för sjöpanträtt. Om sjöpanträtthavarens fordran är ostridig eller styrks, får han begära, att fartyget skall säljas för hans fordran. Även om frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller, skall det exekutiva förfarandet fortgå. Bestämelsen avser inte oregistrerat fartyg (jfr 89 § 2 mom. ULförslaget). Även oregistrerat fartyg kan emellertid vara föremål för sjöpanträtt. Sådan panträtt kan vidare gälla i gods i fartyg.¹ Beredningen har därför i förevarande 91 c § tagit upp motsvarighet till nämnda bestämmelser i 5 § FartfL. Paragrafen gäller till förmån för den som har fordran förenad med sjöpanträtt i annan egendom än registrerat fartyg. Den blir även tillämplig under konkurs, jfr 71 och 73 §§ KL.

Beredningen har övervägt att föreslå motsvarande regler beträffande den som har fordran med luftpanträtt, dvs. fordran på bärgarlön eller fordran för särskilda kostnader för bevarande av luftfartyg eller gods i luftfartyg. Se 11 kap. 3 § luftfartslagen (1955: 297). I så fall skulle även LfL ändras. Då frågan har ringa praktisk betydelse, har beredningen ansett, att saken kan anstå tills vidare.

92 §

Panträtt eller retentionsrätt i viss egendom hindrar inte, att egendomen utmäts och säljs för annan borgenärs fordran. Vid försäljning åtnjuter emellertid panthavare och retinent ett mer eller mindre ovillkorligt skydd.

Föreligger handpanträtt i annan egendom än fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfar-

tyg (jfr 71 § 1 mom. UL), får egendomen f. n. enligt 1 mom. i förevarande 92 § ej säljas annat än med bibehållande av panthavarens rätt. Auktionsförrättaren skall före utropet meddela underrättelse härom. Panträtten upphör emellertid inte, om utmätningssökanden till äventyrs skulle underlåta att göra förbehåll.¹ Panthavaren kan avstå från sitt skydd och i stället, enligt vad som sägs i 71 §, nöja sig med att för sin fordran hålla sig till köpeskillingen. Som tidigare nämnts är panthavaren vidare skyldig att ta mot betalning i förtid, om utmätningssökanden eller den som vid den exekutiva försäljningen förvärvar egendomen vill betala fordringen.

Beredningen har i det föregående föreslagit, att det skydd som ges i 71 § UL skall bestämmas att gälla lika för handpant och retentionsrätt. Pant- eller retentionsrätthavaren skall vara skyldig mottaga förtida betalning i den ordning som anges i 6 kap. UL (se 138 § i detta förslag). I nu förevarande 92 § föreslås i anslutning därtill, att om någon innehar utmätt lös egendom som handpant eller med retentionsrätt, egendomen som regel skall säljas allenast om köpeskillingen förslår till betalning av fordringen. Fordringen är då skyddad och försäljning kommer ej till stånd, om inte fordringen blir täckt av den budna köpeskillingen. Om budet blir tillräckligt högt och försäljningen går i lås, får borgenären betalt för hela sin fordran. Panthavaren torde dock ej ha rätt till ersättning för framtida ränteförlust, om inte sådan ersättning är särskilt betingad.² Jfr på andra sidan i fråga om betalning för ej förfallen fordran som löper utan eller med låg ränta 150 § UL II.

Enligt förslaget kan försäljning av egendomen ej ske med bibehållande av panthavarens rätt. Försäljning med sådant förbehåll skulle ej befria gäldenären från personligt betalningsansvar, och det synes inte

¹ Se 244 och 251 §§ SjöLförslaget.

² Trygger I s. 290 not 3 och nya LB 1876 s. 104. Jfr Godtrosförvärv av lösöre (SOU 1965: 14) s. 42. Jfr också Hassler i SvJT 1955 s. 99 f.

³ Jfr Hassler, Svensk exekutionsrätt 2 s. 260.

lämpligt att detta ansvar kvarstår sedan panten sålts.

Undantag från den nu föreslagna försäljningsregeln skall göras, när panthavare eller retinent enligt 71 § i förslaget är skyldig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt oaktat han ej får full betalning, dvs. när han måste vika för någon med lika eller bättre rätt. Detta kan bli fallet, när utmätt oregistrerat fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg är föremål för sjö- resp. luftpanträtt. Panthavare och retinent får då enligt förslaget nöja sig med att få betalt i den mån köpeskillingen förslår därtill sedan bättre prioriterade borgenärer fått sitt.

Här bör erinras om att i 2 mom. i 92 § UL finns regler om försäljning av lott i fartyg eller i luftfartyg. Sådan försäljning rubbar inte panträtt som gäller i hela fartyget eller luftfartyget. Det åligger utmätningsmannen att vid försäljningen tillkännage detta. Han skall också före utropet lämna underrättelse om de fordringar för vilka fartyget eller luftfartyget utgör pant. Med panträtt avses såväl panträtt på grund av in-teckning som sjö- och luftpanträtt.³ Även handpanträtt inbegrips.⁴ Utmätning och försäljning av fartygslott sker enligt de regler som gäller för rättighet.⁵

Beredningen behandlar i förevarande betänkande i huvudsak endast exekutiv försäljning av helt fartyg. I 89 § 2 mom. i förslaget anges emellertid att andel i registrerat fartyg, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till sådant fartyg skall säljas av överexekutor. Bestämmelsen i 92 § 2 mom. är oförenlig därmed och torde utan olägenhet kunna utgå. I administrativ ordning kan föreskrivas vilka upplysningar som lämpligen bör meddelas spekulanterna. Beredningen har inte funnit anledning att nu föreslå någon möjlighet för den som fått utmätning av andel (lott) i fartyg att dra in övriga andelar i förfarandet för att hela fartyget skall kunna säljas (jfr 67 § FfL II).

93 §

I 2 mom. regleras utmätningsmans skyldighet att avvisa för lågt bud. Beträffande

försäljning av lös egendom gäller som regel, att inrop inte får godtas om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning än den bjudna kan uppnås. Fartyg som avses i 94 § 1 mom. UL är emellertid undantagna. Försäljning av registrerat fartyg skall enligt beredningens förslag regleras i FartfL. Något undantag för fartyg görs ej i förevarande 93 § 2 mom. i förslaget. 19 § första stycket andra punkten FartfL upptar en bestämmelse för att hindra att registrerat fartyg säljs till underpris. Däremot har LfL II ej någon regel härom.

94 §

1 och 2 mom. har bestämmelser om auktionsförrättarens åligganden vid försäljning av fartyg med en dräktighet av minst 20 registerton eller av annat fartyg som är infört i fartygsregistret. Auktionsförrättaren skall enligt 1 mom. läsa upp anskaffat gravationsbevis, ange när köpeskillingen sist skall betalas, anmana närvarande borgenärer att anmäla fordringar samt upplysa om anmälda fordringar.¹ Enligt 2 mom. skall han innan auktionen avslutas meddela tid och plats för fördelningssammanträde. I 3 mom. sägs, att 1 mom. har motsvarande tillämpning vid försäljning av egendom, vilken hör till sådan näringsverksamhet som kan omfattas av företagsin-teckning.

Vad som f. n. stadgas i 1 och 2 mom. har inte längre sin plats i UL. Bestämmelserna motsvaras närmast av 9 § första och andra styckena samt 15 och 16 §§ FartfL. Förevarande 94 § skall därför enligt beredningens förslag endast innehålla föreskrift om vad auktionsförrättaren skall iaktta vid försäljning av egendom som hör till företagsin-teckningsbar verksamhet. I saklig överensstämmelse med vad som nu gäller föreslås, att auktionsförrättaren skall läsa upp gravationsbevis, anmana sakägare att ange

³ Se Trygger I s. XX f.

⁴ Trygger a. st. och Hassler s. 262.

⁵ Hassler s. 142 och 223 not 93 och Tiberger s. 274.

¹ Trygger I s. XXII.

sina fordringar samt meddela underrättelse om anmälda fordringar.

(95 §)

Paragrafen rör försäljning av sådant fartyg som avses i 94 §. Den reglerar handpenning och betalning, påföljden, om köparen ej fullgör sina förpliktelser, och rätten för honom att komma i besittning av fartyget. Paragrafen, som ersätts av bestämmelser i FartfL (se 15 och 16 §§, 20 § andra st. och 24 §), skall enligt beredningens förslag upphävas.

96 §

Här regleras f. n. tidpunkten för betalning av utmätt lös egendom utom för fartyg som avses i 94 §. Som en följd av FartfL skall undantaget för sådana fartyg utgå ur bestämmelsen.

96 a §

Efter förslag av beredningen i Utsökningsrätt IV infördes år 1967 regler om underhandsförsäljning av lös egendom. De fick sin plats i 96 a §. Härvid undantogs i paragrafen fartyg samt gods i fartyg och gods i luftfartyg. Därigenom bortföll även luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg (jfr 89 § 2 mom. UL och 1 § första st. i lag 1955: 235 med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt luftfartyg m. m.; se också 1 § första st. andra punkten LfL II).

Anledningen var främst, att beredningen icke ville förorda lagstiftningsåtgärder som kunde minska det skydd mot rättsförluster som bestämmelserna i 91 § 3 och 4 mom. UL erbjuder innehavare av sjö- eller luftpanträtter.¹ Beträffande registrerade fartyg har beredningen, på skäl som redovisats ovan, stannat för att ej föreslå införande av möjlighet till underhandsförsäljning därav (1 § första st. andra punkten FartfL). I fråga om oregistrerade fartyg samt gods i fartyg och gods i luftfartyg föreligger inte samma skäl mot underhandsförsäljning. Sådan försäljning får emellertid inte ske på bekostnad av sjö- eller luftpanträttshavares rätt. De nuvarande bestämmelserna i 91 § 3

och 4 mom. UL syftar till att genom uppmaning i auktionskungörelsen fästa dessa panthavares uppmärksamhet på försäljningen. Redan genom ägarens uppgifter och övrig utredning kan emellertid utmätningsmannen regelmässigt få besked, huruvida sjö- eller luftpanträttshavare finns. Ofta torde det härigenom bli klarlagt, att egendomen inte besväras av fordran förenad med sjö- eller luftpanträtt. Är åter sådan fordran aktuell, bör det inte vara särskilt svårt att få utrett vem borgenären är. I så fall kan dessa borgenärens rätt tillvaratas och det föreligger då ej skäl att av hänsyn till dem avstå från möjligheten att sälja egendomen under hand. Förhållandet är ett annat, om egendomen undantagsvis kan antas vara belastad med sjö- eller luftpanträtt ehuru borgenären är okänd eller oanträffbar. Beredningen föreslår, att 1 mom. i förevarande 96 a § ändras så att lös egendom, som inte kan antas vara föremål för okänd sjö- eller luftpanträtt, skall få säljas under hand. Bestämmelsen är endast tillämplig på lös egendom som skall säljas enligt 5 kap. UL, och sålunda inte på registrerade fartyg, luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg (jfr 89 § 2 mom.). Däremot omfattar bestämmelsen försäljning av andel i sådan egendom, oaktat andelen skall säljas av ÖE, liksom försäljning av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg eller till andel i sådan egendom. Härvid är uppenbarligen utan betydelse, om egendomen är föremål för sjö- eller luftpanträtt som ju inte påverkas av försäljningen.²

Av beredningen föreslagen ändring i 91 § föranleder en redaktionell följdändring av 3 mom. i förevarande 96 a §.

138 §

Den som har panträtt med besittning i lös egendom kan enligt 71 § UL förklara sig nöjd med att hålla sig till köpeskillingen. Han får då enligt 138 § betalning ur köpeskillingen inom den tid som enligt 137 § gäller för utmätningsökanden. Panthavaren

¹ U IV s. 90.

² Jfr under 92 §.

har därvid företräde framför vanlig utmätningborgenär.¹ Detsamma gäller panthavare som enligt 71 § UL alltid är skyldig att hålla sig till köpeskillingen, dvs. den som har panträtt i fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg. I dessa fall gäller dock, att om annan borgenär yrkar betalning för fordran som skall utgå med förmånsrätt framför panthavarens, får den sistnämnde betalning i den ordning som anges i 140 eller 141 § UL, dvs. efter fördelningssammanträde.

Nu förevarande 138 § har samband med 71 och 92 §§ i förslaget. Enligt 71 § i förslaget är den som innehar gäldenärs lösa egendom såsom handpant eller med retentionsrätt skyldig att ta betalning i förtid i den ordning som anges i 6 kap. Enligt 92 § i förslaget skall försäljning ske med förbehåll att köpeskillingen förslår till betalning av panthavarens eller retinentens fordran. Leder förfarandet till försäljning, skall enligt första punkten i förevarande 138 § i förslaget betalning ske i den ordning som anges i 137 §. Handpanthavare och retinent skall alltså regelmässigt få betalt sist inom två veckor efter försäljningen. Fördelningssammanträde behöver inte hållas. Finns fordran som är förenad med sjö- eller luftpanträtt, skall dock enligt andra punkten i förevarande paragraf gälla vad som föreskrivs i 141 § 2 mom. i förslaget. I detta fall skall liksom f. n. särskilt sammanträde sättas ut för fördelning av köpeskillingen och i övrigt iakttas vad som stadgas i sistnämnda lagrum. Den nuvarande hänvisningen till 140 § UL skall utgå. De särskilda reglerna i UL om fördelning av köpeskillning för fartyg som sålts av ÖE skall nämligen upphävas enligt förslaget. I stället skall gälla vad som därom är föreskrivet beträffande fast egendom (se under 140 §).

139 §

Första punkten i 1 mom. reglerar rätten till betalning, om borgenär har annan pant- rätt än handpant eller retentionsrätt och utmätning av egendomen skett för annan borgenärs fordran. Därvid hänvisas till vad som

anges "nedan" dvs. i efterföljande paragrafer. Förutsättning för nu ifrågavarande panthavares eller retinents rätt till betalning är, att han framställt yrkande därom före auktionen eller, om egendomen sålts under hand, före köpeskillingsfördelningen. Andra—fjärde punkterna behandlar in-teckningshavares rätt till betalning, när utmätt egendom svarar för företagsinteckning. Femte punkten i 1 mom. behandlar den situationen att fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg skall säljas exekutivt under konkurs. Enligt den lydelse som 139 § fått i UL II skall borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt enligt 10 eller 11 § i FRL, få betalning ur köpeskillingen, om han framställer yrkande därom före auktionen.¹ I 2 mom. regleras f. n. hur icke anmäld fordran på grund av inteckning i fartyg skall beräknas.

Till följd av 138 § i förevarande förslag skall tillämpningsområdet för första punkten i 139 § 1 mom. inskränkas till att avse borgenär som har sjöpanträtt i oregistrerat fartyg eller i gods i fartyg samt borgenär som har luftpanträtt i gods i luftfartyg. Bestämmelsen har ändrats i enlighet härmed. Det kan här erinras om att det enligt beredningens förslag finns möjlighet till underhandsförsäljning av ifrågavarande egendom (se 96 a § 1 mom. i förslaget).

Med hänsyn till det snäva tillämpningsområde som den nuvarande första punkten i 1 mom. föreslås få bör bestämmelserna i andra—fjärde punkterna upptas som ett särskilt mom., 2 mom. Den speciella situation vid exekutiv försäljning under konkurs som avses i femte punkten föreslås reglerad i 3 mom. Sistnämnda stadgande omfattar nu alla fartyg men måste inskränkas till oregistrerade fartyg samt gods i fartyg eller i luftfartyg. Såvitt avser registrerade fartyg finns bestämmelse i 10 § andra stycket andra punkten FartfL. Om sådant fartyg skall säljas exekutivt under konkurs och fartyget tillika är utmätt, skall i sakägarförteck-

¹ Trygger I s. 378 f.

¹ Om utrymmet för tillämpning av bestämmelsen jfr Trygger I s. 381 f.

ningen tas upp fordringar med förmånsrätt enligt 10, 11 eller 12 § FRL. Även i nu förevarande sammanhang bör borgenär, vars fordran är förenad med sådan förmånsrätt, ha rätt till betalning. I förslaget har upptagits motsvarande hänvisning till 10—12 §§ FRL. Beredningens förslag att oregistrerat fartyg och gods i fartyg eller i luftfartyg skall kunna säljas under hand (se 96 a § 1 mom. ovan) måste uppmärksammas här. Den tidpunkt då yrkande om betalning sist måste framställas har av den anledningen angetts genom hänvisning till vad som enligt 1 mom. i förevarande paragraf skall gälla för den som har sjö- eller luftpanträtt.

Nuvarande 2 mom. i paragrafen föreslås få sin motsvarighet i 12 § andra stycket FartfL.

140 §

Paragrafen innehåller nu bestämmelser om sammanträde för köpeskillingens fördelning efter försäljning av fartyg genom ÖEs försorg.

Enligt 24 § första stycket första punkten LfL II och 23 § första stycket FartfL skall vad som i 143—166 §§ UL föreskrivs beträffande fast egendom ha motsvarande tillämpning i fråga om fördelning av köpeskilling för egendom som sålts enligt LfL II eller FartfL och andra tillgängliga medel. Beträffande in-tecknade reservdelar till luftfartyg finns därutöver särskilda bestämmelser i 24 § första stycket andra och tredje punkterna LfL II. Hänvisningarna till UL avser paragraferna i den lydelse som föreslagits i prop. 1971: 20 och i detta betänkande.

Genom nämnda bestämmelser i LfL II och FartfL är frågan reglerad. Beredningen har emellertid ansett det mindre lämpligt att UL — låt vara endast under en övergångstid — ej skulle ge någon antydning om köpeskillingsfördelningen i hithörande fall. I förevarande paragraf har därför upptagits en erinran om de bestämmelser som LfL II och FartfL innehåller i ämnet.

(140 a §)

I UL II har till 140 a § förts den nuvarande föreskriften i 143 § 1 mom. andra

punkten, såvitt denna avser fördelning av ersättningsbelopp som försumligen inopare av fartyg, vilket sålts av ÖE, är skyldig att utge. Bestämmelsen har fått en motsvarighet i 22 § FartfL samt 23 § samma lag, såvitt den senare hänvisar till 143 §. 140 a § UL skall därför upphävas.

141 §

När lös egendom sålts på auktion, skall enligt 2 mom. i förevarande paragraf utsättas sammanträde för köpeskillingens fördelning, om annan än sökanden gjort anspråk på betalning enligt vad som sägs i 139 § eller, när flera är sökande, någon av dem påstått bättre förmånsrätt än utmätningen medför. Bestämmelsen gäller ej egendom som avses i 140 § UL, dvs. fartyg som säljs av ÖE. Efter sådan försäljning är enligt sistnämnda paragraf fördelningssammanträde obligatoriskt. Av 6 och 23 §§ FartfL följer, att fördelningssammanträde blir obligatoriskt efter försäljning av registrerat fartyg. Bestämmelserna i förevarande 141 § 2 mom. skall i enlighet härmed tillämpas endast på lös egendom som sålts på auktion enligt reglerna i UL. Beredningen har angett detta genom hänvisning till 5 kap. UL. Bestämmelsen är alltså ej tillämplig på försäljning av registrerat fartyg, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg (se 89 § 2 mom. första punkten ULförslaget).

151 §

I denna paragraf ges föreskrifter om förandet vid fördelning av köpeskilling m. m., när fråga om giltighet av fordran eller in-teckning är beroende på särskild prövning eller avgjord genom beslut som inte vunnit laga kraft. Enligt 1 mom. i dess lydelse i UL II skall vad som enligt FRL kan belöpa på fordringen eller på in-teckningen avsättas vid fördelningen tills frågan om borgenärens rätt blivit slutligt avgjord. Samma förfaringsätt skall tillämpas, när in-teckning är sökt men ej beviljad. Om fordran eljest är tvistig, skall borgenären enligt 2 mom. hänvisas att väcka talan vid domstol och vad som belöper på fordringen avsättas. I 3 mom. stadgas, att medel som kan

belöpa på villkorlig fordran skall avsättas till dess villkoret har uppfyllts eller förfallit.

Om medel avsatts enligt 151 § eller utdelning för fordran beräknats utan att fordringsbeviset blivit företett, skall s. k. sekundärfördelning göras. Enligt 152 § skall nämligen bestämmelse meddelas, hur medlen skall fördelas om beloppet eller del därav inte skall tillkomma borgenär för vilken det har avsatts eller beräknats.

I fall som avses i 151 § 1 mom. är rättslig prövning anhängig eller kan väntas. Frågan vilken borgenär som har rätt till de avsatta medlen blir därför i allmänhet besvarad ganska snart. Om däremot 2 mom. i samma paragraf är tillämpligt, kan det dröja länge. Det synes angeläget, att initiativ tas för att få tvisten avgjord. Hänvisningen att väcka talan är f. n. inte förenad med någon påföljd och frågan om rätt till de avsatta medlen kan därför förbli svävande. Beträffande försäljning av fartyg har representanter för det praktiska rättslivet framhållit,¹ att vid fördelning av köpeskillingen stundom flera olika belopp blir avsatta som tvistiga och att det kan bli svårt att avgöra vilka personer som behöver instämmas. Särskilda svårigheter uppstår, om en eller flera intressenter är utländska. Som tvistigt borde endast avsättas belopp som vid köpeskillingsfördelningen var föremål för rättegång.

Som förutsättning för att medel skall avsättas enligt 2 mom. anges, att fordran är tvistig. Härmed avses, att tillgängligt bevismaterial ej är tillfyllest för att fordringens existens, belopp eller plats i förmånsrättsordningen skall anses styrkt på sådant sätt som måste förutsättas för utbetalning.² Att olika meningar kan råda om vad en rättsregel innebär för visst fall hör i allmänhet inte hit. Har t. ex. borgenärerna olika meningar angående den ordning i vilken fordran skall njuta betalning, får auktionsförrättaren inte undandra sig att pröva frågan. Något tveksamt är, hur det skall förfaras om det är klart att viss fordran föreligger men däremot är ovisst vem som är rätt innehavare av fordringen. I detta läge kan beloppet ej utbetalas förrän den senare frågan blir klar-

lagd. Den exekutiva myndigheten skulle här kunna nedsätta den utdelning som belöper på fordringen i enlighet med lagen (1927: 56) om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. En sådan omväg synes emellertid onödig. Myndigheten synes i stället böra t. v. behålla beloppet. Det kan påpekas, att beloppet skall ha gjorts räntebärande enligt vad som sägs i 160 § UL II.

Skälet till att tidsfrist inte ges i hänvisningen att väcka talan torde vara, att lagstiftaren har utgått från att vederbörande har intresse av att utan tidsutdräkt få rätten till de avsatta medlen prövad.³ I praktiken blir emellertid medlen emellanåt stående. Anledningen kan vara, att det avsatta beloppet ej är tillräckligt stort för att man skall vilja föra en process därom. Borgenären kan också dra sig för rättegång, om talan måste väckas mot flera parter och kanske vid olika domstolar. Förekommer utländska borgenärer, kan ytterligare komplikationer uppstå.

Det är otillfredsställande, att frågan om fördelning av avsatta medel får bli svävande under lång tid. Beredningen föreslår därför, att borgenär skall kunna föreläggas att stämma vid äventyr att hans rätt går förlorad (jfr 69 § UL och 5 § FfL II). Talan skall vara väckt sist en månad efter att föreläggande delgetts honom. I föreläggandet skall anges vem borgenären skall stämma. Talan skall riktas mot den eller de sakägare som enligt sekundärfördelningen är i andra hand berättigade till medlen.⁴ Sekundärfördelningen skall som i andra hand berättigad att uppbära avsatta medel ta upp nödlidande borgenär. Detta behöver inte vara närmast efterföljande borgenär. Han berörs ej av tvisten, om andra tillgängliga medel

¹ Skrift från adv. K. A. Vinge, Göteborg, 19/7 1948 till statsrådet Danielson.

Även adv. L. Hagberg, Göteborg, har i skrift 3/11 1969 till beredningen berört hithörande svårigheter.

² Herslow s. 132, Trygger I s. 407 f samt Hassler, Svensk exekutionsrätt 2 s. 389 f och Utsökningsrätt s. 315.

³ Hassler, Svensk exekutionsrätt 2 s. 390.

⁴ Jfr Hassler s. 316.

täcker hans fordran. Även gäldenären kan tas upp i sekundärfördelningen såsom berättigad att uppbära överskott eller därför att han har ägarhypotek.⁵

Det är f. n. inte helt klart vilken domstol som är rätt forum för tvist av ifrågavarande slag.⁶ Detta gäller också, när den i andra hand berättigade väcker negativ fastställelse-talan. Som ifrågavarande tvister har betydelse för fördelningen bör enligt beredningens mening domstolen i den ort där förrättningsmannen är bli exklusivt forum (jfr 69 § UL). Föreläggandet för part att väcka talan skall ange behörig domstol. Den som medlen i andra hand tillkommer kan ta initiativet och väcka talan. Även hans talan kan givetvis väckas vid den domstol där förrättningsmannen är, dvs. den domstol till vilken utmättningsmannens tjänstgöringsområde hör eller, om målet är anhängigt hos ÖE, domstolen i den ort där ÖE är.

Borgenär som inte efterkommer föreläggandet — och alltså ej väckt talan inom angiven tid och vid rätt domstol — skall enligt förslaget förlora sin rätt till medlen. Denna påföljd skall dock ej inträda, om motparten inom angiven tid väckt talan i saken.

Avsatta medel skall fördelas sedan tiden för talans väckande gått till ända eller, om talan väckts, tvisten blivit slutligt avgjord. Man torde kunna utgå från att den berättigade själv anmäler sig för att lyfta medlen. Om borgenären skall väcka talan mot flera borgenärer men inte stämmer in alla, förlorar han sin rätt till de medel som i andra hand skall tillfalla dem som han underlåtit att instämma. Att borgenär går miste om nedsatta medel innebär inte, att hans materiella rätt i övrigt går förlorad om den kan bli av betydelse i annat sammanhang.

Som nyss antytts kan det inträffa, att flera borgenärer berörs av tvist om vem medlen skall tillfalla. Det kan vara fråga om ett belopp som i andra hand skall fördelas på olika händer eller om en rad fordringar som är tvistiga och påverkar varandra eller andra fordringar. Vid försäljning av specialobjekt såsom fast egendom eller fartyg kan sådana situationer uppstå i

fråga om löneborgenärer eller sjöpanträtts-havare m. fl. Vid fartygsexekution kan svårigheter vållas av att borgenärer från utländska hamnar som fartyget anlöpt anmäler fordringar för vilka sjöpanträtt åberopas osv. Om deras förmånsrätt bestrids, kan ÖE få avsätta medel som belöper på fordringarna och en besvärande situation uppstå. Utgången av dessa tvister kan inverka på utdelningen för ett stort antal andra intressenter. För parterna kan då den i 2 mom. i förslaget anvisade vägen att väcka talan vid domstol bli alltför betungande och en smidigare ordning synes därför önskvärd. Den möjlighet som närmast erbjuder sig är att låta förrättningsmannen själv slita tvisten och lägga sitt avgörande till grund för fördelningen. Parterna torde ofta vara tillfreds med en prövning i enkla former för att utan oproportionerliga kostnader få saken ur världen. Beredningen anser, att ett sådant förenklat förfarande under vissa förutsättningar bör kunna äga rum, och föreslår, att regler härom tas upp i 3 mom. av förevarande 151 §.

Förutsättning för att tvist som inverkar på fördelningen skall få lösas på detta sätt i samband med fördelningen bör till en början vara, att tvisten berör flera parter. En tvist mellan endast två parter bör kunna slitas i den reguljära ordningen. Om tvisten rör fler än två borgenärer, bör tillika krävas att medlens fördelning inte kan utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten avgjorts. Bestämmelsen är alltså avsedd för fall då ett förenklat förfarande kan ge avsevärda praktiska och processekonomiska fördelar. Detta kan vara fallet vid försäljning av specialobjekt. Bestämmelsen kan enligt förslaget tillämpas när försäljningen handlagts av ÖE, dvs. när fast egendom, registrerat fartyg, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg sålts. Det är inte avsett, att ÖE efter klagan över fördelningsförslag skall få uppta tvist, beträffande vilken utmättningsman gett föreläggande att väcka talan.

⁵ Hassler, Svensk exekutionsrätt 2 s. 391.

⁶ Hassler s. 316, Olivecrona, Förfarandet s. 161 och Welamson s. 649.

Är angivna förutsättningar uppfyllda, får ÖE själv pröva tvisten, om det finnes ändamålsenligt. ÖE får göra en diskretionär bedömning, om tvisten är sådan att den lämpligen bör avgöras av honom. Han kan därvid finna, att tvistefrågan i det särskilda fallet är så invecklad att den bör prövas av allmän domstol eller att förfarandet inför ÖE skulle ta så lång tid att fördelningen inte bör anstå. Om parternas representanter godtar prövning av ÖE, bör det tillmätas stor betydelse. När ÖE beslutat att själv pröva tvist, skall föreläggande att väcka talan enligt 2 mom. ej ges. Beredningen har i sistnämnda mom. tagit upp en erinran härom.

Beslutar ÖE att ta upp tvist till prövning, skall avgörandet intas i utslaget om medlens fördelning. Detta innebär, att tvisten och fördelningen skall avgöras samtidigt. Tvistens lösning kommer att ligga till grund för fördelningen. Beträffande det processuella förfarandet hos ÖE torde i stort sett särskilda bestämmelser kunna undvaras. ÖE får tillämpa vad som eljest gäller för ÖEs handläggning av stridiga frågor. Vissa grundläggande regler som gäller för domstolsprocess i tvistemål bör emellertid iaktas. Enligt förslaget skall sålunda muntlig förhandling äga rum. Förhandlingen kan ske vid fördelningssammanträdet, om saken då är tillräckligt förberedd, eller vid senare tillfälle. ÖE bör, om det behövs, förordna om muntlig eller skriftlig förberedelse.

Vad här sagts om att tvisten och frågan om "medlens fördelning" skall avgöras samtidigt utgör ej hinder mot att medel, som ej berörs av tvisten, fördelas utan avvaktan på avgörandet av tvisten, om det med hänsyn till förmånsrättsordningen låter sig göra. Läget blir då detsamma som när köpeskillingsfördelning överklagats i viss del och den i övrigt ej påverkas av den talan som fullföljts.

Som andra punkt i förevarande 3 mom. har upptagits föreskrift, att talan anses väckt när part framställt yrkande. Härmed avses yrkande om betalning ur den utmätta egendomen. Sådant yrkande har som regel framställts genom ordinär bevakning i målet

på ett tidigare stadium men kan undantagsvis komma att framställas först i samband med köpeskillings fördelning. Av bestämmelsen framgår, att stämning eller annan formalitet inte krävs.

Om bevisning skall enligt tredje punkten i 3 mom. gälla vad som enligt RB föreskrivs för tvistemål. ÖE skall sålunda bl. a. få höra vittnen på ed. Skriftliga vittnesintyg får ej godtas. Beredningen har med hänsyn till den säregna partsställning som kan förekomma inte ansett lämpligt att föreskriva tillämpning av RBs bestämmelser om parts utevaro. Förfarandet företer flera likheter med anmärkningsprocessen i konkurs och beredningen föreslår efter mönster av 211 § tredje stycket KL, att som fjärde punkt i 3 mom. införs en bestämmelse om att parts utevaro från förhandling inte skall utgöra hinder för handläggning och avgörande av tvisten. I fråga om parts kostnader blir bestämmelsen i 197 § UL tillämplig. Beträffande vittneslöner följer av hänvisningen till RBs bestämmelser om bevisning, att 36 kap. 24 och 25 §§ RB kommer att gälla. Slutligen bör nämnas, att fri rättegång f. n. inte anses kunna beviljas i mål inför ÖE.⁷ Fullföljs talan till hovrätt, skall för rättegången där gälla reglerna i 52 kap. RB om besvär (jfr 21 § Rp). Även i hovrätt finns möjlighet att höra part eller annan muntligen (52 kap. 10 § RB).

Nuvarande 3 mom. har med en redaktionell jämkning upptagits som 4 mom.

198 §

Paragrafen rör verkställighetskostnader vid utmätning, medan efterföljande 199 § gäller verkställighetskostnaderna för annan verkställighet än den som sker genom utmätning. Enligt huvudregeln i 198 § 1 mom. första punkten UL II skall exekutionskost-

⁷ Se 1 § lagen om fri rättegång och NJA 1927 s. 333, 1928 s. 587 samt 1949 s. 448, Hassler s. 477 och i SvJT 1961 s. 124 samt Olivecrona, Utsökning s. 211. Ej heller kan fri rättegång beviljas i överrätt i mål som fullföljts från ÖE; V. Petré i SvJT 1925 s. 212 ff och NJA 1954 C 1040 och 1955 C 332.

naderna för utmätning och det fortsatta förfarandet utgå ur köpeskillingen för den utmäta egendomen, behållen avkastning eller andra tillgängliga medel. Verkställighetskostnad för kvarstad torde f. n. inte räknas hit. Inte heller enligt 199 § UL II torde sökanden få ersättning för kostnaden för verkställighet av kvarstad.¹ Enligt artikel 11 moment 2 i panträttskonventionen skall ur köpeskillingen för fartyg utgå bl. a. av domstolen fastställda kostnader för kvarstad. Tillämpat på svenska förhållanden bör här med domstol förstås den myndighet hos vilken kvarstadskostnaden uppkommit.² Det är vanligt, att utmätning av fartyg föregås av kvarstadsbeslut meddelat av rätten eller ÖE.³ Till efterföljd av konventionen föreslår beredningen, att till 198 § fogas ett nytt 5 mom. som beaktar att kvarstad föregått. Där sägs, att i fråga om egendom som var belagd med kvarstad när den utmäts skall även kostnad för kvarstaden räknas som kostnad för utmätningen. Det kan anmärkas, att eventuell kostnad för vårdåtgärd som avses i 60 a § UL uppenbarligen räknas som kostnad för utmätning, om den uppkommit i utmätningsmålet. Bestämmelsen syftar endast på verkställighetskostnaden för myndighets åtgärder och ej på parts kostnad för utförande av talan.⁴ Det förutsetts, att kvarstaden övergår direkt i utmätning. I sådant fall behöver som regel ej några nya säkerhetsåtgärder (försegling av roder m. m.) vidtas. Om kvarstaden hävs innan utmätning sker, måste nya säkerhetsåtgärder vidtas. Det fallet hör ej under den föreslagna bestämmelsen.

Kostnaden för myndighets åtgärd kan bestå i expeditionsavgift för erhållande av domstols beslut eller ÖEs utslag om kvarstad och föreskriven avgift för verkställighet av kvarstadsbeslutet (1, 3 och 5 §§ kungörelsen 1967: 441 om vissa avgifter i utsökningssmål m. m.).

201 §

Klagan över utmätningsmans förfarande skall enligt 200 § ske skriftligen hos ÖE. Någon bestämd klagotid gäller i allmänhet inte. Undantag härifrån ges i 201 § 1 och 2

mom. enligt UL II, där klagotiden är begränsad i vissa praktiskt viktiga fall. I 1 mom. stadgas, att om gäldenär eller borgenär vill klaga hos ÖE över beslut om utmätning, skall han göra det inom tre veckor från den dag då han erhöll del av beslutet. Efter förslag av beredningen i Utsökningsrätt VIII innehåller UL II ett tillägg i sagda moment med hänsyn till reglerna om ägarhypotek i fast egendom. Utmätning därav skall enligt 91 a § UL II kunna följas av beslut av utmätningsmannen att fastigheten skall tas i anspråk. Sådant beslut innebär, att egendomen anses utmätt. Som en ny andra punkt i 201 § 1 mom. infördes därför bestämmelse, att vad som för gäldenär och borgenär gäller vid klagan över beslut om utmätning också skall gälla när fastighet tas i anspråk enligt 91 a §. Beredningen föreslår nu, att nämnda punkt i 201 § 1 mom. utvidgas att gälla även beslut om att fartyg tas i anspråk enligt 91 a §.

Av beredningen föreslagen ändring i 77 § föranleder en redaktionell följdändring i 201 § 2 mom.

Av det sagda framgår, att besvärstiden för tredje man inte är begränsad. Detta är av mindre betydelse såvitt angår lös egendom som kan bli föremål för godtrosvärv. Den som köpt sådan egendom i god tro är nämligen skyddad mot rätta ägaren även om denne alltjämt har möjlighet att överklaga utmätningen. Ett överklagande leder efter skedd försäljning endast till att rätta ägaren kan få del i influtna medel, om redovisning ej skett, eller ett ersättningsanspråk mot utmätningsgäldenären. I andra fall är det inte lika väl beställt för köparen. I Utsökningsrätt VIII uppmärksammades situationen för den som köpt fast egendom i exekutiv ordning. I avvaktan på en mera generell reglering av inropares ställning skulle som ett nytt mom. i förevarande pa-

¹ Olivecrona, Utsökning s. 210 f.

² Se ovan s. 53.

³ Tiberger s. 263 f.

⁴ Om parts möjlighet att få ersättning för sådan kostnad, när ÖE beslutat om kvarstad, se Hassler s. 446 och i SvJT 1961 s. 123 f, Olivecrona, Utsökning s. 210 f, Sundström, Tolv studier i processuella spörsmål s. 44 ff och Vinge s. 45 ff.

ragraf införas bestämmelse som avsåg att skydda sådan köpare mot den som före utmätningen förvärvat fastigheten av gäldenären. Enligt bestämmelsen, vilken i UL II upptagits som 4 mom. i 201 §, skall den som förvärvat fastigheten från utmätningsgäldenären kunna klaga över utmätningen intill dess egendomen sålts men därefter kunna angripa utmätningen endast i samband med klagan över försäljningen. För sådan talan gäller enligt 213 § bestämd klagotid. Försummar han att klaga i nu angivna ordning, kan alltså den som återoppar fång från utmätningsgäldenären inte sedermera frånvinna köparen fastigheten.

Beredningen har vid översynen av reglerna om fartygsexekution i samråd med sjölagskommittén behandlat frågan om skydd för den som förvärvat fartyg. Bestämmelser i detta hänseende har tagits upp i en ny 213 a §. Där har även upptagits bestämmelse om den rättsverkan som skall inträda såsom följd av underlåtenhet att överklaga försäljning av fast egendom. 4 mom. av förevarande 201 § skall i stället innehålla en gemensam föreskrift om möjligheten för tredje man att överklaga utmätning av registrerat fartyg eller andel i fartyg, av villkorlig äganderätt till registrerat fartyg eller till andel i sådant fartyg eller av fast egendom. Termen fast egendom inkluderar även andel i fastighet liksom villkorlig äganderätt till fastighet eller till andel därav. Bestämmelsen innehåller, att sedan nämnda egendom sålts får utmätningen ej överklagas annat än i samband med klagan över försäljningen.¹

I UL II sägs i 201 § 4 mom., att vederbörande är oförhindrad att klaga över utmätningen i samband med klagan över försäljningen "i den ordning som anges i 213 §". Denna lydelse utesluter ej extraordinära rättsmedel, i den mån sådana överhuvud kan användas i utskningsmål (jfr härom under 213 a §). Beredningens förslag till ny lydelse av 201 § 4 mom., som inte nämner 213 § UL, överensstämmer i sak med UL II i fråga om möjligheten att använda extraordinära rättsmedel.

Den nya bestämmelsen omfattar inte försäljning av luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg eller andel i sådan egendom, ehuru exekutiv försäljning av densamma skall förrättas av ÖE (jfr 89 § 2 mom. i förslaget). Bestämmelsen i 201 § 4 mom. har ansetts böra korrespondera mot 213 a § i förslaget, vilken inte heller rör sådan egendom som nu nämnts. Beträffande skälen till denna ståndpunkt kan hänvisas till vad beredningen anför under 213 a §.

209 §

Enligt 213 § 1 mom. UL i den lydelse som föreslagits i prop. 1971: 20 skall den som vill överklaga ÖEs beslut i mål som anges i 209 § inkomma till ÖE med besvärslaga inom tre veckor från den dag då utslaget meddelades. Besvärstiden gäller inte bara för gäldenär och borgenär utan även för tredje man. För att parterna skall få kännedom om att ett slutligt avgörande ägt rum hos ÖE och att besvärstid börjar löpa föreskrivs i 209 § i dess lydelse enligt nämnda prop., att ÖEs utslag i där angivna mål skall sändas till parterna samma dag som det meddelas. De mål som avses i 209 § är bl. a. mål om klagan över beslut om utmätning och klagan över beslut om fastighets tagande i anspråk enligt 91 a §. Beredningen föreslår, att 209 § även skall omfatta klagan över beslut att fartyg tagits i anspråk enligt 91 a §.

212 §

Som princip gäller enligt 212 § UL första punkten, att särskild talan inte får föras mot särskilt beslut, varigenom överexekutor utlåtit sig över omständighet, som angår målets behandling. Talan mot beslutet får sålunda föras endast i sammanhang med huvudsaken. Det är dock inte part förment att särskilt överklaga beslut, varigenom ÖE före målets slutliga avgörande utlåtit sig i fråga som avses i 195 § 1 mom. eller meddelat förordnande enligt 208 §. Om part

¹ Betr. verkan av att fartyg, som överlåtits till annan, utmäts för överlåtarens gäld innan inskrivning sökts för fångat se 19 § SjöL-förslaget och under 213 a § 1 mom. i det följande.

anser att utsökningssmål av ÖE onödigt uppehålls, äger han också klaga däröver.

Det är inte alldeles otvetydigt vad som skall förstås med uttrycket "omständighet, som angår målets behandling".¹ Enligt beredningens mening måste bestämmelsens tillämplighet rimligen begränsas till beslut som rör det processuella förfarandet i inskränkt bemärkelse, alltså t. ex. ej beslut i frågor om tillstånd, förordnande av syssloman o. l. Dylka frågor torde — som enligt uppgift även sker i praxis — böra behandlas som särskilda ärenden. Även med denna utgångspunkt kvarstår dock tvekan om innebörden i en del fall. ÖE har genom olika bestämmelser fått befogenhet såväl att förelägga som att utdöma vite i utsökningssmål, se 38 § och 73 § 1 mom. liksom 171 §, vartill kommer 73 § 3 mom. i beredningens förslag. Enligt 195 § UL har ÖE befogenhet att förelägga vite, varemot där inte sägs något om dess utdömande.² Vitesföreläggande kan också meddelas enligt 187 a § UL jfrd med 15 kap. 3 § RB. Om ÖE skiljer sig från målet genom föreläggande eller utdömande av vite, är tydligen fullföljdsförbudet i första punkten i förevarande 212 § UL inte tillämpligt. Däremot kan man ej hålla för uteslutet, att nämnda punkt är tillämplig när ÖE genom särskilt beslut förelagt part vite eller utdömt sådant vite.³ Om vitesföreläggande riktas mot tredje man, kan man däremot ej gärna tänka sig, att denne skulle vara hänvisad till att fullfölja talan i samband med talan mot ÖEs slutliga utslag i huvudsaken. Tredje mannen har ju som regel inte något att göra med huvudsaken i målet.

Beredningen kan inte anse det tillfredsställande, om part ej skulle tillåtas särskilt överklaga vites föreläggande eller utdömande i fall som avses i det nya 3 mom. i 73 §. Beslutet kan vara av stor ekonomisk betydelse och missnöjd part kan ej gärna hänvisas att lita till förhoppningen att i samband med klagan över huvudsaken få rättelse. Det kan vidare framhållas, att om part inte låter föra utmätt svenskt fartyg, som finns utomlands, hit till riket, kan målet inte avslutas med åsyftad exekutiv för-

säljning, och frågan om målets slutliga avgörande kommer kanske att stå öppen länge. Även i andra fall synes det mindre lämpligt, om föreläggande eller utdömande av vite som rör part inte kan överklagas särskilt.

Förbud eller annat föreläggande för part eller annan kan ges även utan att vite utsetts. Även sådant beslut bör kunna överklagas särskilt. En annan fråga är om även beslut, varigenom ÖE lämnat utan bifall begäran att föreläggande skall meddelas, skall få överklagas särskilt. Då detta kan ha praktisk betydelse — t. ex. i fråga om hemförande av fartyg — anser beredningen, att möjlighet därtill bör finnas.

I enlighet med det anförda har beredningen i andra punkten i 212 § uttryckligen angett, att beslut, varigenom ÖE före målets slutliga avgörande utlåt sig angående förbud eller annat föreläggande eller utdömt vite, skall få överklagas särskilt. Beträffande besvärstid gäller 214 § UL.

Det är givetvis inte åsyftat, att den nya lydelsen av andra punkten skall kunna motsättningsvis återopas för att ge första punkten vidgad innebörd. Beredningen vill bl. a. erinra om att ÖE enligt FfL II och 73 § i förevarande förslag kan få pröva frågor om tillstånd till pantsättning av pantbrev m. m. som gäller i utmätt egendom eller till vissa andra praktiska åtgärder. I överensstämmelse med vad nyss sagts om innebörden av 212 § UL första punkten bör dessa spørsmål behandlas som särskilda ärenden och beslut i saken kunna överklagas för sig.

213 §

I 213 § 3 mom. meddelas bestämmelse om klagan mot överexekutors utslag i fråga om fördelning av medel för egendom som sålts av ÖE. Klagotiden är tre veckor från den dag då utslaget meddelades. Hänvisningarna till 140 och 140 a §§ UL som avser fördelning efter fartygsförsäljning skall utgå (se 23 § andra st. FartfL).

¹ Enligt Trygger I s. 507 not 2 hör avgörande av en "incidenstvist" ej hit.

² Jfr em. Trygger I s. 467.

³ Jfr Trygger I s. 507.

Enligt 213 § 2 mom. UL II skall klagan över auktion som ÖE hållit eller över försäljning som han verkställt i annan ordning föras inom tre veckor från försäljningsdagen. Försäljningen vinner laga kraft, om talan ej föres inom angiven tid. Enligt 201 § UL II skall däremot beslut om utmätning inte ta åt sig laga kraft annat än mot gäldenären och borgenären och mot den som förvärvat *fast egendom* från utmätningsgäldenären (se 4 mom).

Avsikten med nämnda bestämmelse om fast egendom var, enligt vad beredningen uttalat i Utsökningsrätt VIII (s. 240), att den som förvärvat egendomen från gäldenären, men ej fört talan mot utmätningen i den ordning som angavs i lagrummet, inte sedermera skulle kunna angripa försäljning som skedde med anledning av utmätningen. Härmed syftades på talan om bättre rätt till egendomen. I vilken omfattning extraordinärt rättsmedel kan föranleda upphävande av exekutiv försäljning (jfr 21 § Rp) är en svårbedömd fråga. Möjligheten att använda sådant rättsmedel kan ej bestridas¹ men det är uppenbart, att tillämpningen måste ske med beaktande av de exekutiva åtgärdernas särskilda beskaffenhet. Bl. a. måste kungörelseförfarandet i samband med försäljning i viss omfattning utesluta tredje man, som ej låtit sig avhöra, från rätt att senare få försäljningen undanröjd genom anlitande av extraordinärt rättsmedel.

201 § 4 mom. i UL II utesluter ej, att annan än den som avses med bestämmelsen kan föra talan om bättre rätt till den sålda egendomen ehuru den exekutiva försäljningen formellt vunnit laga kraft och likviden erlagts.² Härav anses följa bl. a., att hemulsskyldighet åvilar förra ägaren dvs. gäldenären i utmätningensmålet.³ Godtrosförvärv till fast egendom förekommer f. n. ej i vidare mån än som följer av att vid tvesalu den köpare som söker lagfart först får företräde. Nya JB ger ett mera vittgående skydd.

I fråga om *fartyg* är läget ett annat. F. n. torde godtrosförvärv av sådan egendom

kunna ske enligt vad som gäller om lösöre, dvs. att godtroende köpare, som kommit i besittning av egendomen, blir skyddad.⁴ Denna regel torde även gälla i fråga om förvärv på exekutiv auktion. Godtrosförvärv till registrerat fartyg enligt reglerna om lösöre låter sig inte väl förena med SjöLförslaget som innehåller nya regler om företräde vid tvesalu för den köpare som först söker inskrivning och en ny reglering i övrigt till skydd för godtroende köpare. Dessa regler som ansluter till JB:s regler om fast egendom har emellertid inte ansetts vara tillfyllest i fråga om exekutiva förvärv av registrerat fartyg. Sjölagskommittén har därför efter samråd med beredningen undantagit exekutiva förvärv från förslaget om reglering av företräde på grund av inskrivning (20 § fjärde st. andra punkten SjöLförslaget). Samma hänsyn har föranlett sjölagskommittén att undanta förvärv på exekutiv auktion från reglerna om godtrosförvärv på grund av inskrivning (21 § andra st. SjöLförslaget). Även här avses att inom UL:s ram möjliggöra ett bättre skydd för den som förvärvat fartyg på exekutiv auktion. I detta sammanhang bör dock nämnas att — såsom utvecklas under 1 mom. i det följande — 19 § SjöLförslaget indirekt ger den som exekutivt förvärvat fartyg skydd i en del praktiska fall.

Med utgångspunkt från att den nya regleringen i SjöLförslaget utesluter, att den som köper registrerat fartyg på exekutiv auktion kan göra godtrosförvärv i hittillsvarande ordning föreslår beredningen, att i UL införas särskilda bestämmelser om exekutivköparens ställning såvitt rör registrerat fartyg.

¹ Jfr NJA II 1947 s. 189, Gärde m. fl., Nya RB s. 899, Hassler s. 420, Olivecrona, Utsökning, 1 uppl. s. 228 jfrd med 6 uppl. s. 212 och Welamson, Domvillobesvär s. 177 och 228 f. Se även NJA 1956 C 201 och C 846 samt 1957 s. 234.

² Herslow s. 153 f, Trygger I s. 359 ff, 391 f och 491, Olivecrona, Förfarandet s. 184, Hassler s. 426, NJA 1893 s. 505 och 1918 s. 565.

³ Trygger a. st., Almén, PM för föredragning i lagrådet av lagberedningens förslag till jordabalk 4 kap. s. 5 f och Holmbäck i Minnesskrift II till 1734 års lag s. 233.

⁴ Godtrosförvärv av lösöre (SOU 1965: 14) s. 66 och Tiberg s. 47 ff.

Vid utarbetandet av de förslag som in-
fattades i betänkandet Utsökningsrätt VIII
ansåg beredningen t. v. inte lämpligt att låta
den nya bestämmelsen i 201 § UL beträf-
fande fast egendom sträcka sig utöver tvesa-
lufallet. I fråga om fartyg har det emellertid
synts angeläget att, då möjligheten till van-
ligt godtrosvförvärv ej längre står öppen, ge
skydd för exekutiv köpare även i andra fall.
Den internationella handelns behov av
trygghet i omsättningen är bl. a. ett vägande
skäl därtill. Om en sådan utvidgning sker
beträffande fartyg, bör lämpligen motsva-
rande utvidgning samtidigt äga rum i fråga
om fast egendom.⁵ Risken för att tredje
man vållas rättsförlust torde vara ringa, och
det måste anses som en obestriddlig fördel
att man så långt möjligt kan lita på exeku-
tiv försäljning som ombesörjs av offentlig
myndighet. Härtill kommer, att tredje man
bör kunna ekonomiskt skyddas genom ersät-
tning från staten i fall då myndigheten
förlitat sig på inskrivning men gäldenärens
fång eller tidigare fång var ogiltigt eller av
annat skäl ej gällde mot rätta ägaren. 18
kap. 4 § JB och 349 § SjöLförslaget inne-
håller bestämmelser om ersättningskyldig-
het för staten vilka kan läggas till grund för
nu antydd ordning.

Vad här sagts om registrerat fartyg bör
även gälla andel i sådant fartyg. Den som
förvärvar endast andel i fartyg torde f. n.
inte kunna göra godtrosvförvärv till andelen.
Vad som i SjöLförslaget sägs om fång till
helt fartyg gäller emellertid i tillämpliga
delar också förvärv av andel i fartyg. Även
sådant förvärv bör därför uppmärksammas
i förevarande sammanhang. Som förut
nämnts gäller bestämmelsen om utmätning
av fast egendom i 201 § 4 mom. i UL II
även andel i fastighet. Av beredningens
förslag till ändrad lydelse av 89 § UL följer,
att exekutiv försäljning av andel i registrerat
fartyg skall verkställas av ÖE. Reglerna i
213 § om talan mot ÖEs beslut om försälj-
ning blir följaktligen tillämpliga även på
försäljning av andel i fartyg.⁶

Förvärv av villkorlig äganderätt till re-

gistrerat fartyg eller till andel i sådant far-
tyg bör skyddas på motsvarande sätt.

För att uppnå den nyreglering som här
nämnts är inte tillfyllest att lita till den mera
omfattande fullföljdsregel beträffande kla-
gan över utmätning för vilken beredningen
ovan redogjort under 201 §. Beredningen
föreslår, att nämnda fullföljdsregel kom-
pletteras av bestämmelser i nu förevarande
213 a §. Paragrafen gäller sådan egendom
som avses i 201 § 4 mom. i förslaget, dvs.
registrerat fartyg eller andel däri, villkorlig
äganderätt till fartyg eller andel däri samt
fast egendom. I förslaget behandlas först
tvesalufallet — i 1 mom. — och därefter i
2 mom. de fall då gäldenärens eller någon
hans företrädares fång enligt eljest tillämp-
liga regler skulle kunna angripas som ogilt-
tigt eller därför att det av annat skäl ej
gällde mot rätta ägaren.

Enligt 1 mom. skall den som kan åberopa
annat konkurrerande förvärv från gäldenä-
ren förlora sin rätt mot köparen, när den
exekutiva försäljningen vunnit laga kraft och
köpeskillingen erlagts.⁷ I sak medför be-
stämmelsen den rättsverkan som beträf-
fande fast egendom avsågs med 201 § 4
mom. i UL II. Förslaget innebär bl. a., att
köparen för sitt skydd ej skall vara be-
roende av att han sökt inskrivning av det
exekutiva förvärvet före konkurrenten. Ej
heller uppställs något särskilt krav, att exe-
kutivköparen var i god tro för att hans fång
skall få företräde. Det är den exekutiva
myndighetens sak att utreda de rättsliga för-
hållandena och spekulanterna bör kunna
förlita sig därpå. Av förslaget följer dock ej,
att även en köpare som förfarit svikligt skall
bli skyddad, t. ex. om han som utmätnings-
sökande anvisat viss egendom till utmätning,
ehuru han kände till att gäldenären inte var

⁵ Beredningens förslag i denna del bör
eventuellt föranleda redaktionell jämkning i
17 och 18 kap. JB.

⁶ Beredningens förslag om andel i fartyg
påkallar en redaktionell jämkning av 21 § an-
dra st. SjöLförslaget med tanke på att sådan
andel kan säljas exekutivt under hand.

⁷ Jfr 6 kap. 12 § JB.

ägare. En sådan köpare torde ej kunna undgå att, om talan väcks, få avstå från egendomen till förmån för rätt ägare eller betala skadestånd. Om i stället extraordinärt rättsmedel anlitas,⁸ torde ej heller vad förut sagts om att i så fall exekutiv åtgärds särskilda beskaffenhet måste beaktas böra hindra att rättelse äger rum med påföljd att exekutivköparen får vika. En annan sak är, att den som eventuellt i sin tur förvärvat egendomen av exekutivköparen kan vara skyddad enligt SjöLförslaget resp. JB. Beredningen vill här påpeka, att om sådana åtgärder som en komplicerad exekutiv försäljning angrips med extraordinärt rättsmedel, måste överhuvud noga övervägas i vilken omfattning rättelse kan äga rum utan intrång i tredje mans rätt. Detta gäller f. ö., ehuru ej i samma grad, även när talan fullföljs inom ordinär tid och verkställighetsåtgärder har ägt rum innan talan slutligt prövats.

Beredningen vill i anslutning till det sagda framhålla, att den angivna regleringen får mindre självständig betydelse i fråga om fartyg än beträffande fast egendom. I 19 § SjöLförslaget sägs nämligen, att om fartyg förvärvats genom överlåtelse eller beställning och inskrivning sökts för förvärvet, får fartyget ej därefter tas i anspråk för sådan överlåtarens gäld som ej är förknädd med panträtt eller retentionsrätt i fartyget. Härav torde motsättningsvis följa, att om utmätning för överlåtarens gäld sker innan inskrivning sökts, skall utmätningen och, om utmätningen leder till exekutiv försäljning, även denna stå sig mot den som gjort det icke inskrivna förvärvet. När så är fallet, behöver den nya regeln i 1 mom. av 213 a § inte återopas. I andra fall kan den få självständig betydelse även beträffande fartyg resp. andel i fartyg eller villkorlig äganderätt till fartyg eller andel däri.

Bestämmelsen i 1 mom. svarar mot 20 § SjöLförslaget och 17 kap. 1 § JB.

Beredningen vill tillägga, att om ägare av registrerat fartyg gjort sig skyldig till tvesalu och ingendera köparen sökt inskrivning av sitt fång, bör utmätning för fordran mot endera köparen ge företräde framför den

andres fång, åtminstone om utmätningssälldenärens fång var tidigare eller han var i god tro.

I 2 mom. av förevarande paragraf föreslås, att som en första punkt tas upp bestämmelse som avser att ge exekutivköparen skydd mot den som påstår att gälldenären inte var rätt ägare på den grund att dennes eller någon företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätta ägaren, nämligen om gälldenärens åtkomst var inskriven eller, i fråga om fast egendom, lagfart på egendomen beviljad (jfr 21 § första st. SjöLförslaget och 18 kap. 1 § första st. JB). Ang. analogisk tillämpning i vissa situationer se nedan. Skyddet för det exekutiva förvärvet förutsätter, att försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts.

Enligt beredningens förslag blir exekutivköparen skyddad oavsett anledningen till att gälldenärens eller någon hans företrädares förvärv är ogiltigt. Detta överensstämmer med vad som enligt SjöLförslaget skall gälla i fråga om frivilliga överlåtelser. JB däremot gör undantag för vissa kvalificerade fall då gälldenärens eller tidigare fång ej var gälande, såsom att rättshandlingen företagits under s. k. råntvång eller av någon som saknade rättslig handlingsförmåga (18 kap. 3 § JB). Beredningen har inte ansett, att man vare sig i fråga om fartyg eller beträffande fast egendom bör göra något sådant undantag i förevarande sammanhang. I likhet med vad som i 1 mom. av förevarande paragraf föreslagits för tvesalufallet uppställs ej heller för nu aktuella fall något krav på att den som gjort det exekutiva förvärvet var i god tro för att hans fång skall bli skyddat. Beträffande tredje mans rätt i fall då exekutivköparen förfarit svikligt gäller vad beredningen anfört i fråga om 1 mom.

Om tredje man i fall som avses i 2 mom. går förlustig sin rätt, inträder enligt 3 mom. i förevarande paragraf skyldighet för staten

⁸ Beredningen avser att i slutligt förslag till UB återkomma till frågan om användning av extraordinära rättsmedel.

att ersätta hans förlust. Ersättning skall utgå enligt samma grunder som om tredje man förlorat sin rätt genom frivillig försäljning. De regler som avses är i fråga om fast egendom 18 kap. 4—7 §§ JB och beträffande registrerat fartyg 349, 351 och 352 §§ SjöLförslaget. Dessa bestämmelser gäller som förut antytts även andel i fastighet resp. fartyg. Beträffande innebörden av bestämmelserna vill beredningen i övrigt här endast erinra om att den skadelidandes rätt till ersättning skall jämkas, om han själv medverkat till förlusten genom att utan skälig anledning underlåta att vidtaga åtgärd för bevarande av sin rätt eller om han har medverkat till förlusten genom eget vållande. Det är tydligt, att jämkning i hithörande fall kan ske, eventuellt till noll, om vederbörande bort känna till det exekutiva ärendet och underlåtit att i tid ge sig till känna.

Bestämmelsen i 3 mom. blir ej tillämplig på fartyg som är registrerat i främmande stat. 349, 351 och 352 §§ SjöLförslaget är inte tillämpliga annat än på fartyg som registrerats här i riket och den nu aktuella bestämmelsen om svenska statens ersättningskyldighet kan ej sträcka sig längre.

I förevarande sammanhang kan anmärkas, att enligt 19 § SjöLförslaget den som förvärvat fartyg inte är skyddad mot överlåtarens borgenärer förrän han sökt inskrivning av sitt fång. Bestämmelsen syftar givetvis på frivillig överlåtelse och det synes klart, att den som förvärvat fartyg i exekutiv ordning — eller från konkursbo — skall utan vidare vara skyddad mot gäldenärens borgenärer. Utmätning och konkurs är ju de lagstadgade offentliga förfaranden som står till buds just för att borgenärerna skall komma till sin rätt. Utmätning kan bli föremål för återvinning men, om det inte sker, skall uppenbarligen med anledning därav verkställd försäljning stå sig mot gäldenärens övriga borgenärer. Man skulle möjligen kunna hysa någon tvekan i det fallet att fartyg på begäran av ägaren sålts i exekutiv ordning därför att fartyget ansetts inte vara iståndsättligt (10 § SjöLförslaget). Enligt beredningens mening måste det emellertid an-

ses klart, att även detta fall av försäljning i exekutiv ordning skall utan vidare gälla mot säljarens borgenärer.⁹

Här bör inskjutas, att exekutiv försäljning av fartyg eller skeppsbygge eller av fastighet torde enligt sakens natur bli gällande mot envar, om försäljningen ägt rum för fordran med panträtt enligt lag som gäller i egendomen, oavsett vem som är dess ägare.¹⁰ Så är förhållandet t. ex. med sjöpanträtt. I den situationen blir 2 och 3 mom. i den nya 213 a § inte tillämpliga. Vidare bör nämnas, att exekutiv försäljning ofta äger rum för fordran som är förenad med pant rätt på grund av in-teckning. I sådana fall bör enligt SjöLförslaget och JB:s panträtts-system försäljningen bli gällande, om den som upplät panträtten enligt inskrivning eller lagfart framstod som behörig därtill — alltså oavsett om den aktuella innehavarens rätt till egendomen står sig mot tredje man eller ej. Analogisk tillämpning av 2 och 3 mom. i förevarande 213 a § är alltså befogad. Analogisk tillämpning kan möjligen tänkas bli aktuell även i andra situationer, t. ex. om lagfart på fastighet beviljats för en sedermera avliden person men bodelning eller arvskifte, varigenom make eller arvinge tilldelats egendomen, ej lagfarits och egendomen tagits i mät och sålts för fordran hos maken eller arvingen. Om tvistefrågan då ej gäller giltigheten av bodelningen eller arvskiftet utan verkan av fel i fråga om den avlidna, lagfarna ägarens eller tidigare fång, kan exekutivköparen analogivis åberopa lagfarten för den avlidne. Motsvarande gäller, om lagfart i annat fall beviljats för tidigare innehavare och egendomen sedan genom ett eller flera led övergått till gäldenären samt tvisten ej gäller giltigheten av någon äganderättsövergång som skett från den sist lagfarna ägaren direkt eller genom mellanled till gäldenären. Det bör tilläggas, att den nu berörda analogiska tillämpningen av de nya bestämmelserna i praktiken ytterst sällan kan bli aktuell eftersom redan SjöL-

⁹ Ägarens begäran om försäljning bör antecknas i skeppsregistret.

¹⁰ Jfr U VIII s. 132 och 20 kap. 9 § JB.

förslagets och JB:s bestämmelser om skydd vid frivilliga överlåtelse i allmänhet ger exekutivköpare det skydd som skulle kunna vinnas genom analogisk tillämpning av förslagets regler.

I fråga om luftfartyg finns i nu gällande lagstiftning inte sådana regler om verkan av inskrivning av förvärv som JB och SjöL-förslaget innehåller beträffande fast egendom resp. fartyg. Detta innebär, att vanligt godtroshförvärv alltså kan äga rum beträffande luftfartyg liksom i fråga om intecknade reservdelar till luftfartyg. Vidare saknar lagstiftningen motsvarighet till de bestämmelser om ersättning av allmänna medel som 18 kap. 4 § JB och 349 § SjöL-förslaget innehåller beträffande fast egendom resp. fartyg. Beredningen har förden skull inte ansett sig f. n. kunna inbegripa luftfartyg och intecknade reservdelar eller andel i luftfartyg och reservdelar, resp. villkorlig äganderätt till dylik egendom, under 213 a § i sitt förslag. Detta svarar också mot innehållet i 201 § 4 mom. i förslaget.

Till sist bör erinras om att *oregistrerat fartyg* eller andel i sådant fartyg skall säljas av krfm. Inroparen är då skyddad, om och i den mån sådant skydd kan vinnas genom godtroshförvärv eller på annat sätt enligt nu gällande regler (se bl. a. 69 § UL).

219 §

Den av beredningen föreslagna ändringen av 212 § torde böra föranleda en följdändring i 219 § 3 mom. som rör fullföljd av talan mot hovrätts beslut.

Övergångsbestämmelser

Punkt 1. Lagen om ändring i UL måste träda i kraft samtidigt med FartfL.

Punkt 2. De regler som vid försäljning av gods i luftfartyg f. n. gäller för kungörande av auktion och underrättelse om auktion skall enligt 91 § 3 mom. UL-förslaget tillämpas även vid försäljning av oregistrerat fartyg eller gods i fartyg. Detta innebär för sistnämnda båda slag av egendom, att den

tid före auktionen, då kungörelse senast skall ske, blir förlängd med en vecka. När auktion hålls så kort efter lagens ikraftträdande att förberedande åtgärder måste vidtas dessförinnan, skall nya lagens bestämmelser i ämnet tillämpas. Förevarande punkt i övergångsbestämmelserna innehåller stadgande härom (jfr p. 2 i övergångsbestämmelserna till FartfL).

Punkt 3. Beredningen föreslår nya regler om utmätning, försäljning och köpeskillingsfördelning, när det gäller lös egendom som någon innehar som handpant eller med retentionsrätt. Förslaget upptar materiella ändringar. Enligt principen att sådana ändringar ej bör få tillbakaverkande kraft stadgas i förevarande punkt i övergångsbestämmelserna, att äldre lydelsen av 71, 92, 138 och 139 §§ skall tillämpas, om egendom som besväras av handpant- eller retentionsrätt blivit utmätt före de nya bestämmelsernas ikraftträdande. Vidare föreslås, att 73 § i sin äldre lydelse skall tillämpas om fartyg utmätts före nya lagens ikraftträdande.

Punkt 4. Enligt vad som sägs under 11 och 12 i sjölagskommitténs förslag till övergångsbestämmelser till SjöL-förslaget skall panträttsbestämmelserna i SjöL-förslaget i princip äga tillämpning även på fordringsinteckning i fartyg som har beviljats eller sökts före samma förslags ikraftträdande. I tredje stycket under 11 stadgas, att borgenären likväl kan göra gällande personligt betalningsansvar på grund av inteckningshandlingen.

Om skuldebrev som är intecknat i fartyg pantförskrivs av utmättningsman enligt 91 b § UL-förslaget, bör eventuellt personligt betalningsansvar upphöra. Förevarande punkt 4 i övergångsbestämmelserna till förslaget innehåller bestämmelse om detta (jfr p. 3 i övergångsbestämmelserna till UL II). I tillämpningsföreskrifter torde böra föreskrivas, att skuldebrevet skall försees med anteckning om att det personliga betalningsansvaret inte består efter sådan pantförskrivning.

Punkt 5. I fråga om de ändrade fullföljdsreglerna i 201 § 4 mom. i förslaget anser beredningen, att äldre bestämmelser bör bli tillämpliga, om egendomen sålts före nya lagens ikraftträdande. Den nya lydelsen av 212 § bör ej tillämpas, om ÖEs beslut meddelats före ikraftträdandet. Vad angår 213 och 213 a §§ bör äldre lag tillämpas, om ÖE verkställt försäljning före nya lagens ikraftträdande. Den nya lydelsen av 219 § bör ej tillämpas, om hovrättens beslut meddelats före ikraftträdandet.

Beträffande utmätning av fast egendom som skett före ikraftträdandet av UL II förtjänar anmärkas, att om annans rätt gått förlorad redan enligt 82 § UL i dess nuvarande lydelse, jfrd med punkterna 4 och 12 i övergångsbestämmelserna till UL II, kan hans rätt ej återupplivas genom nu förevarande övergångsbestämmelser.

Punkt 6. I denna punkt har tagits upp en övergångsbestämmelse som på sedvanligt sätt anger hur hänvisningar till ersatta lagrum i UL skall tillämpas.

Beredningens förslag om exekutiv försäljning av fartyg och om ändring i UL påkallar vissa ändringar i KL. Med fartyg skall även här jämföras skeppsbygge.

71 §

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om försäljning av lös egendom genom förvaltarens försorg. Som huvudregel gäller, att lös egendom skall säljas på auktion om försäljningen inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse. För försäljning i annan ordning gäller vissa krav på samtycke. Fjärde och femte styckena i paragrafen rör försäljning av vissa specialobjekt. Fjärde stycket gäller fartyg och gods i fartyg, medan femte stycket behandlar luftfartyg, in-tecknade reservdelar till luftfartyg samt gods i luftfartyg.¹ Skall *fartyg eller gods i fartyg* säljas, får förvaltaren, om fartyget finns inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Förutsättning för att in-tecknat fartyg skall få säljas på annat sätt är att in-teckningshavare, som ej får full betalning, gett samtycke därtill. Dessutom krävs det, att in-teckningshavaren lämnar in-tecknings-handlingen för dödning till den som utses av honom och köparen.² Vid försäljning av *luftfartyg och in-tecknade reservdelar till luftfartyg* har 70 § första och andra styckena motsvarande tillämpning. I huvudsak gäller alltså samma regler som vid försäljning av fast egendom. Detta innebär, att för-

säljning kan ske antingen exekutivt eller, om förvaltaren finner det fördelaktigare för boet, i annan ordning, om rättens ombudsman eller i förekommande fall borgenärerna samtycker. Har exekutiv auktion hållits utan att försäljning kommit till stånd, behöver förvaltaren inte vidtaga ytterligare försäljningsåtgärd. För att förvaltaren skall få underlåta försäljning när exekutiv auktion inte hållits skall samtycke lämnas av — förutom rättens ombudsman — åtskilliga borgenärer. I fråga om rättsägare och deras in-bördes relationer är förhållandena inte helt lika beträffande fast egendom och luftfartyg. Det behövs därför en särskild regel beträffande luftfartyg. I KL II föreskrivs, att samtycke skall lämnas av de borgenärer som i konkursen bevakat fordran på grund av in-teckning, luftpanträtt, retentionsrätt eller fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 11 § FRL. Dessa borgenärer har enligt 5 § första stycket LfL II anslutningsrätt vid exekutiv försäljning. Det kan anmärkas, att sådan rätt också tillkommer borgenär vilken i konkursen bevakat fordran som är förenad med förmånsrätt enligt 12 § FRL. Beträffande slutligen *gods i luftfartyg* gäller, att det skall säljas i samma ordning som gods i fartyg.

¹ Närmare ang. försäljning av fartyg i konkurs se NJA II 1891 art. nr 2 s. 56 ff och Welamson s. 404 f.

² Se härom NJA II 1899 art. nr 1 s. 3 f och 1902 art. nr 3 s. 77 f.

Reglerna om försäljning av registrerat fartyg i konkurs bör utformas på samma sätt som för luftfartyg. Beredningen föreslår att 71 § fjärde och femte styckena KL ändras i enlighet därmed. *Fjärde stycket* skall enligt förslaget gälla oregistrerat fartyg samt gods i fartyg och gods i luftfartyg. Sista punkten i nuvarande femte stycket, som beträffande gods i luftfartyg hänvisar till fjärde stycket, kan då utgå. Beträffande egendom som avses i fjärde stycket i beredningens förslag får förvaltaren, om egendomen finns inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Det är lämpligt, att förvaltaren använder denna möjlighet om egendomen kan antas vara besvärad av sjö- eller luftpanträtt. Sådan panträtt upphör nämligen inte genom frivillig försäljning. Det står emellertid förvaltaren fritt att själv sälja egendomen antingen under hand eller också på auktion med iakttagande av bestämmelserna i första och andra styckena av förevarande paragraf. Finns egendomen ej i riket, kan försäljning här överhuvud inte ske i exekutiv ordning utan förvaltaren är hänvisad till att försöka använda annan försäljningsform. Självfallet är, att om den som har panträtt i egendomen fått utmätning, skall försäljning ske i exekutiv ordning.

I enlighet med terminologin i ULförslaget avses i den föreslagna bestämmelsen med "fartyg" endast helt fartyg och ej andel i fartyg eller villkorlig äganderätt till fartyg eller andel däri.

Registrerat fartyg skall enligt förslaget säljas enligt samma regler som f. n. gäller för luftfartyg. Beredningen föreslår, att första punkten i *femte stycket* ändras i enlighet därmed. Någon motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen i 71 § fjärde stycket andra punkten om dödning av inteckning behövs ej. Inteckningshavarens rätt berörs nämligen ej av försäljning som ej sker i exekutiv ordning (jfr 269 § SjöLförslaget). Detsamma gäller fast egendom och luftfartyg.³ Härav följer att konkursförvaltningen ej kan genomföra försäljning under hand annat än om köpeskillingen täcker fordringar med panträtt eller om uppgörelse

kan träffas med berörda pantborgenärer.⁴ För registrerat fartyg gäller liksom beträffande luftfartyg att exekutiv försäljning genom ÖE får ske endast om egendomen finns i riket (jfr ovan s. 43 samt 7 § lagen 1934: 67 med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge och sjölagskommitténs ändringsförslag beträffande samma lag). Är fartyget utrikes, måste det föras till Sverige, om man önskar exekutiv försäljning här. Konkursboet är att anse som redare och befälhavaren är skyldig följa konkursförvaltningens anvisningar.⁵

Som nyss nämnts måste förvaltaren få medgivande från en vid krets av borgenärer för att underlåta försäljning av luftfartyg, om exekutiv auktion inte hållits. Skälen för kravet på vissa borgenärens samtycke är desamma som motiverat anslutningsrätt för dessa borgenärer (jfr 5 § första st. LfL II). Bl. a. skall samtycke lämnas av borgenär vilken i konkursen bevakat fordran som är förenad med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 11 § FRL. Det har i tidigare sammanhang satts i fråga huruvida samtycke från sådan borgenär verkligen är behövt.⁶ Enligt beredningens mening bör frågan nu tas upp till förnyat övervägande. Borgenär med sådan förmånsrätt kan med utnyttjande av sin anslutningsrätt ej åstadkomma, att skyddsbeloppet minskas annat än i fråga om egendom som före konkursen utmätts för fordran utan förmånsrätt (jfr 10 § andra st. LfL II). Har utmätning skett, torde man kunna utgå från att exekutiv försäljning också äger rum. I andra fall kan borgenärer som har allmän förmånsrätt enligt FRL ej påverka villkoren för exekutiv försäljning.⁷ Beredningen föreslår därför, att försäljning i nu avsedda fall får underlåtas utan att samtycke inhämtats från borgenär med förmånsrätt enligt 10 eller 11 § FRL. Självfallet måste emellertid konkursförvaltningen

³ Ang. fast egendom se NJA II 1912 s. 266.

⁴ Welamson s. 383 f.

⁵ Tiberg s. 277.

⁶ Prop. 1955: 13 s. 140, 144 och 348 f.

⁷ U VIII s. 263.

ändå beakta konkursborgenärernas intresse, när beslut fattas att ej avyttra egendom.

I allmänhet skall boets egendom ha realiserats innan slututdelning får ske. Enligt 126 § fjärde stycket andra punkten KL får dock slututdelning ske, oaktat egendom som avses i bl. a. 71 § femte stycket inte blivit såld. Ändringen av 71 § medför, att tillämpningsområdet för 126 § fjärde stycket andra punkten vidgas. Jfr em. ang. möjligheten att sälja registrerat fartyg för kostnad som belöper på fartyget 5 § första stycket FartfL.

73 §

Förevarande paragraf innehåller vissa bestämmelser om rätt för borgenär att under konkurs sälja lös egendom i vilken han har panträtt. Enligt första stycket tredje punkten får sådan borgenär realisera fartyg, gods i fartyg eller gods i luftfartyg samt in-tecknade reservdelar till luftfartyg i den ordning som gäller när sådan egendom blivit utmätt. Paragrafen gäller ej försäljning av luftfartyg. I enlighet med riktlinjerna för beredningens förslag bör tredje punkten i förevarande 73 § endast gälla oregistrerat fartyg. Att registrerat fartyg liksom luftfartyg kan under konkurs säljas exekutivt på begäran av borgenär som har panträtt i egendomen följer av 23 § KL och av 24 § KL II.

76 §

Om egendom säljs på auktion genom förvaltarens försorg, skall denna enligt 74 § KL kungöras på samma sätt som exekutiv auktion. Kungörelse behöver dock inte införas i allmänna tidningarna eller länskungörelserna. Finner förvaltaren det föreskrivna kungörelsesättet inte ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, skall han enligt 76 § första punkten vidtaga de ytterligare åtgärder som kan anses erforderliga. På andra sidan får förvaltaren enligt andra punkten i förevarande paragraf med samtycke av rättsens ombudsman besluta, att auktion skall kungöras på mindre omständligt sätt om han finner det tillfyllest. För sådan inskränkning fordras, om det gäller fast egendom, luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg, enligt tredje punkten

samtycke också av gäldenären. Inskränkning av kungörandet får beträffande annan lös egendom inte ske utan att samtycke lämnats av borgenär som i egendomen har panträtt eller annan särskild förmånsrätt. Att motsvarande samtycke inte behövs vid försäljning av luftfartyg eller in-tecknade reservdelar torde bero på att borgenär med särskild förmånsrätt i sådan egendom inte ansetts bli nödlidande annat än vid exekutiv auktion.¹

Enligt SjöLförslaget kan endast exekutiv försäljning medföra att sjöpanträtt upphör eller in-teckning i fartyg blir utan verkan (249 § första st. och 269 § första st. SjöL-förslaget). Enligt beredningens mening bör därför även 76 § ändras så att samma regler får gälla för registrerat fartyg som för luftfartyg. Samtycke till inskränkning i kungörandet behöver sålunda ej föreligga från in-teckningshavare eller den som har sjöpanträtt i registrerat fartyg. Ej heller kommer enligt förslaget samtycke att fordras från retinent. (Det kan nämnas, att 76 § i KL II inkluderar krav på samtycke av den som har sjöpanträtt i registrerat fartyg. Enligt gällande lag torde däremot ej fordras sådant samtycke.²)

Här bör erinras om innehållet i 75 §. Där stadgas, att när förvaltare utsatt auktion på lös egendom, skall till borgenär med känd adress som har panträtt eller annan särskild förmånsrätt i egendomen sändas särskild underrättelse om tid och ställe för auktionen. Underrättelseskylldigheten omfattar alltså bl. a. sjöpanträttshavare och den som har panträtt i fartyg på grund av in-teckning.³

195 a §

Denna paragraf i förslaget är ny och innehåller, att skeppsbygge skall i KL likställas med fartyg. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 § andra stycket första punkten FartfL och 62 § 4 mom. UL-förslaget. Beredningen hänvisar till vad som anförts i motiveringen till förstnämnda lagrum.

Det bör nämnas, att i KL finns bestäm-

¹ Welamson s. 400 not 8.

² Se Welamson s. 398 not 4.

³ NJA II 1921 s. 508.

melser om underrättelser när fartyg ingår i konkursbo, se 21 § fjärde stycket, 26 § andra stycket samt 198 § första stycket. Terminologin i dessa lagrum avviker från den som används i SjöL-förslaget. Beredningen har i Utsökningsrätt X föreslagit, att sådana bestämmelser skall föras till administrativ författning.¹ I förevarande sammanhang framlägger beredningen därför inte förslag till ändring i dessa paragrafer.

Övergångsbestämmelser

Liksom i fråga om övriga författningsförslag som nu läggs fram föreslås, att lagen om ändring i KL skall träda i kraft den dag Konungen bestämmer.

De ändringar som föreslås i 71, 73 och 76 §§ bör tillämpas så snart FartfL skall tillämpas vid exekutiv försäljning under konkurs. Enligt övergångsbestämmelserna till FartfL skall denna tillämpas på försäljning som sker efter ikraftträdandet. I överensstämmelse härmed har i nu ifrågavarande övergångsbestämmelser föreskrivits, att de nya bestämmelserna i 71, 73 och 76 §§ KL skall tillämpas på försäljning som sker efter ikraftträdandet.

¹ U X s. 71, 102 f och 213.

5.1 Förslag om ändring i förmånsrättslagen

Sjölagskommittén har även framlagt förslag till lag om ändring i handelsbalken (HB).¹ Förslaget rör dels 10 kap. 7 § dels 17 kap. 2, 3, 5 och 7 §§ HB. Sedan förslaget framlagts har ny förmånsrättslag (1970: 979) utfärdats. Denna lag träder i stället för 17 kap. HB. I anledning därav har beredningen funnit lämpligt att utarbета förslag till lag om ändring i FRL, vilket skall ersätta sjölagskommitténs förslag rörande HB såvitt avser 17 kap. Beredningens förslag överensstämmer i sak med vad sjölagskommittén föreslagit. Även beredningens motiv stämmer med vad sjölagskommittén anfört men innehåller bl. a. fylligare redogörelse för sambandet med tillämpliga konventioner och SjöLförslaget samt för innebörden av det nu aktuella förslaget jämte övergångsbestämmelser.

Beredningens förslag berör *ej* sjölagskommitténs förslag till ändring av 10 kap. 7 § HB, vilket således alltså är aktuellt.

4 §

I syfte att ordna en ändamålsenlig kreditgivning vid skeppsbygge har sjölagskommittén i anslutning till skeppsbyggnadskonventionen föreslagit att skeppsbyggen skall kunna intecknas (262 § SjöLförslaget). Sådan inteckning skall ha samma förmånsrätt i förhållande till annan panträtt och till retentionrätt som inteckning i färdigbyggt

fartyg (skeppsbyggnadskonventionen art. 7). Beredningen har därför i 4 § *första stycket* 3 FRL — vid sidan av inteckning i fartyg — tagit upp panträtt på grund av inteckning i skeppsbygge. Konkurrens mellan dessa båda slag av inteckningar förebyggs genom bestämmelser i SjöLförslaget om överföring av inteckning från skeppsbyggnadsregistret till skeppsregistret (293 § SjöLförslaget). Beredningen vill här erinra om att frågan om förmånsrätt för ränta på lån mot säkerhet i pantbrev i fartyg eller skeppsbygge kommer att regleras av 2 § FRL och 264 § SjöLförslaget.

Enligt *andra stycket* i 4 § FRL har fartygsbeställare förmånsrätt för förskott i byggnadsämnen eller pengar, om inskrivning skett enligt 3 § SjöL. Som tidigare nämnts skall enligt SjöLförslaget denna form av inskrivning ersättas av skeppsbyggnadsinteckning. Förevarande bestämmelse bör därför utgå ur FRL.

Enligt *tredje stycket* i 4 § FRL har redare förmånsrätt i medredares andel, om han lämnat den senare förskott till bestridande av utgifter för rederirörelsen. Förmånsrätten svarar mot panträtt enligt 17 § SjöL som skall försvinna enligt SjöLförslaget. Nämn-da stycke i 4 § FRL skall därför upphävas.

9 §

Om andra och tredje styckena i 4 § upphävs, kommer 4 § att innehålla endast ett

¹ SOU 1970: 74 s. 42 f.

stycke. Detta föranleder redaktionell följdändring i 9 § första stycket.

Förhållandet mellan olika slags förmånsrätter bestäms i första hand av paragrafföljden i FRL. När viss paragraf upptar flera förmånsrätter, regleras deras inbördes förhållande av numrering inom paragrafen. Andra stycket i förevarande 9 § innehåller emellertid två undantag. Det första undantaget rör förmånsrätt på grund av sjöpanträtt som avses i 267 § 6 SjöL. Förmånsrätten tillkommer fordran som grundar sig på att oriktiga eller ofullständiga uppgifter lämnats i konossement. Sådan förmånsrätt gäller — i motsats till annan förmånsrätt som följer med sjöpanträtt — med sämre rätt än handpanträtt, retentionsrätt och panträtt på grund av in-teckning i fartyg. Panträttskonventionen medger inte, att sådan sjöpanträtt som nu nämnts går före fartygshypotek, och sjölagskommittén har ej funnit motiverat att — med utnyttjande av konventionens möjligheter — bevara sjöpanträtten i fråga som en "nationell" pant-rätt med förmånsrätt först efter fartygshypotek. Undantagsbestämmelsen om förmånsrätt på grund av sjöpanträtt enligt 267 § 6 SjöL skall därför utgå.

Det andra undantaget avser förmånsrätt på grund av in-teckning i fartyg eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg. Enligt 9 § andra stycket FRL gäller sådan förmånsrätt framför retentionsrätt. Enligt panträttskonventionen rörande fartyg skall retentionsrätt i princip stå tillbaka inte bara för sjöpanträtt utan även för fartygshypotek. Såvitt avser förhållandet till hypotek medger konventionen, att undantag görs för retentionsrätt i fartyg till säkerhet för fordran på grund av byggande eller reparation av fartyget (panträttskonventionen art. 6 mom. 2). Enligt artikel 7 i skeppsbyggnads-konventionen skall retentionsrätt i skeppsbygge ha samma förmånsrätt som retentionsrätt i färdigt fartyg. Sjölagskommittén har valt att låta fartygs- och skeppsbyggnadshypotek stå tillbaka för sådan retentionsrätt på grund av byggnads- eller reparationsuppdrag som anges i 247 § SjöL-förslaget.¹ Detta förslag innebär i sak, att dy-

lik retentionsrätt får samma läge i förmånsrättsordningen som retentionsrätt enligt huvudregeln i FRL. I fartyg eller skeppsbygge kan emellertid retentionsrätt även uppkomma på annan grund. Enligt 232 § SjöL får sålunda bärgat fartyg, innan bärgarlönen betalats eller säkerhet härför ställts, inte utan bärgarens medgivande lämna det ställe dit fartyget förts efter bärgningen. Vidare kan nämnas den retentionsrätt som låntagare eller depositarie har enligt 11 kap. 3 § och 12 kap. 8 § HB. Retentionsrätt kan tillkomma kanalägare för avgifter av olika slag som kan påföras fartyg som trafikerar kanalen.² Sådana retentionsrätter får enligt artikel 6 i panträttskonventionen inte ges företräde framför fartygsin-teckning.

Vad angår luftfartyg finns i artikel 1 i 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg bestämmelser, som torde hindra att retentionsrätt ges företräde framför in-teckning i luftfartyg eller i reservdelar till luftfartyg. Det är sålunda inte aktuellt att ge retentionsrätt i luftfartyg bättre förmånsrätt än f. n.

Andra stycket i förevarande 9 § FRL föreslås i enlighet med det sagda skola innehålla, att panträtt på grund av in-teckning i fartyg eller skeppsbygge eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg får företräde framför annan retentionsrätt än som avses i 247 § SjöL. Detta innebär m. a. o. att endast retentionsrätt på grund av byggnads- eller reparationsuppdrag som rör fartyg eller skeppsbygge går före in-teckning.

16 och 17 §§

Enligt beredningens förslag skall 4 § FRL inte innehålla mer än ett stycke. Detta föranleder redaktionella följdändringar i 16 och 17 §§ FRL. En motsvarande jämkning bör ske i 11 kap. 3 § första stycket luftfartslagen (1957: 297) i samband med genomförande av sjölagskommitténs förslag om ändring i sistnämnda lag.

¹ Se härom SOU 1970: 74 s. 130.

² Se t. ex. 20 § första st. kung. (1970: 664) om trafik på Södertälje kanal.

Övergångsbestämmelser

Även övergångsbestämmelserna torde i sak böra utformas i överensstämmelse med sjölagsskommitténs förslag.

Punkt 1. Liksom övriga lagförslag som nu läggs fram bör ändringarna i FRL träda i kraft den dag Konungen bestämmer.

Punkt 2. Beredningen föreslår liksom sjölagsskommittén, att retentionsrätt som avses i 247 § SjöLförslaget, dvs. rätt att kvarhålla fartyg eller skeppsbygge på grund av byggnads- eller reparationsuppdrag, skall ha företräde framför in-teckning. Om retentionsrätten uppstått före nya lagens ikraftträdande, bör äldre bestämmelser gälla. Reti-nent skall då vika för den som har panträtt på grund av in-teckning.

Sjöpanträtt enligt 267 § 6 sjölagen av-skaffas enligt sjölagsskommitténs förslag men skall, om den uppstått före ikraftträdandet, ha oförändrad förmånsrätt.

Punkt 3. SjöLförslaget inför regler om in-teckning i skeppsbygge. Enligt punkt 6 i övergångsbestämmelserna till SjöLförslaget skall de nya reglerna om skeppsbygge inte tillämpas på bygge som påbörjats vid nya lagens ikraftträdande eller för vilket byggnadsmaterial av ej endast ringa värde då finns på varvets område. I sådana fall skall 3 § SjöL tillämpas. Där stadgas, att fartygsbeställare för förskott i pengar eller byggnadsämnen kan få förmånsrätt enligt 4 § andra stycket FRL. Äldre bestämmelser i FRL skall därför enligt förevarande punkt 3 i övergångsbestämmelserna tillämpas i fråga om sådant skeppsbygge som nyss nämnts.

Punkt 4. Enligt punkt 9 första stycket i övergångsbestämmelserna till SjöLförslaget skall bestämmelsen i 17 § SjöL om panträtt i medredares andel i fartyg alltjämt gälla i fråga om förskott som lämnats före SjöL-förslagets ikraftträdande. I den mån 17 § SjöL således skall gälla bör äldre bestämmelser tillämpas beträffande partredares förmånsrätt. Bestämmelse härom upptas i förevarande punkt 4 i övergångsbestämmel-serna till ändringarna i FRL.

Här kan anmärkas, att enligt SjöLförsla-

get sjöpanträtt ej längre skall kunna uppstå i frakt. Enligt punkt 10 i övergångsbestäm-melserna till SjöLförslaget skall sjöpanträtt som före det förslagets ikraftträdande upp-stått i frakt bedömas enligt äldre lag. Härvid blir reglerna i FRL om förmånsrätt för sjöpanträtt tillämpliga. Motsvarande gäller så-dan sjöpanträtt i fartyg och last som inte er-känns enligt SjöLförslaget.

De föreslagna övergångsbestämmelserna till ändringarna i FRL torde inte komma i strid med de övergångsbestämmelser som reglerar ikraftträdandet av FRL. Det är så-lunda uppenbart, att de lagrum i FRL som nu ändras inte kan bli tillämpliga vid utmätning eller i konkurs, om FRL enligt sist-nämnda övergångsbestämmelser överhuvud ej är tillämplig vid den utmätning eller i den konkurs som är i fråga.

5.2 Förslag om ändring i lagsökningslagen

Panträttsreformen i SjöLförslaget påkallar följdändringar i lagsökningslagen (LL).

1 §

Andra stycket i paragrafen reglerar dels i första punkten att betalning söks ur fast egendom på grund av upplåtelse av panträtt i egendomen dels i andra punkten, att be-talning söks ur in-tecknat fartyg eller luftfar-tyg eller reservdelar till luftfartyg eller företagsin-tecknad egendom. Vid genomförande av SjöLförslaget bör betalning ur registrerat fartyg behandlas i första punkten. Med re-gistrerat fartyg bör även här jämföras re-gistrerat skeppsbygge. Beredningen föreslår, att förevarande stycke ändras i enlighet där-med.

2 §

I förevarande paragraf ges regler om var lagsökning skall göras och om ansökningen. Enligt första stycket sista punkten i dess lydelse enligt prop. 1971: 20 skall vid ansök-ningen fogas styrkt avskrift av den hand-ling på vilken fordringen grundas och, när betalning enligt 1 § andra stycket söks ur fast egendom, även avskrift av den handling varigenom panträtt i egendomen upplåtits.

När betalning söks ur registrerat fartyg eller skeppsbygge, bör på samma sätt företes avskrift av upplåtelsehandlingen, dvs. som regel omslagsreversen. Däremot behöver inte pantbrevet företes annat än om panträkten bestrids.

Här kan anmärkas, att lagsökning skall enligt 2 § första stycket första punkten göras hos allmän underrätt. Om laga domstol i mål om lagsökning gäller enligt 31 § första punkten vad som är stadgat för tvistemål. I 38 § första stycket *FartIntL* fanns tidigare bestämmelse om forum när in-teckningshavare ville vid domstol utsöka sin fordran ur in-tecknat fartyg. Regeln innebar, att sådan talan skulle väckas vid den rådhusrätt där svaranden hade sitt hemvist eller — om han hade sitt hemvist på landet — vid närmaste rådhusrätt. Sjölagskommittén avlämnade i juni 1969 en promemoria om domstol i allmänna sjörättsmål (stencil Ju 1969: 18). I den uttalades, att forumbestämmelsen för in-teckningsmål var tämligen överflödig och att behörigheten kunde följa de allmänna reglerna för tvistemålsforum. Med hänsyn till att kommittén ämnade inarbeta nya regler om panträtt i fartyg i sjölagen, varigenom ifrågavarande mål skulle komma att följa forumreglerna för allmänna sjörättsmål, ansåg kommittén emellertid lämpligt, att sjörättsdomstolarna i samband med över-synen av forumreglerna skulle bli domstolar för handläggning av in-teckningsmål. Departementschefen fann inte anledning att bibehålla särskilda forumregler i *FartIntL* och ansåg, att frågan huruvida särskilda forumregler krävdes för nu ifrågavarande mål borde tas upp i samband med de materiella bestämmelserna om in-teckning i fartyg.¹ Forumbestämmelsen i 38 § *FartIntL* har upphört att gälla den 1 januari 1971. F. n. skall alltså in-teckningsmål handläggas vid fartygs-ägarens allmänna tvistemålsforum. Om de materiella bestämmelserna rörande panträtt i enlighet med SjöLförslaget infogas i sjölagen, kommer forumfrågan i ett annat läge. Forumbestämmelserna i 336 § SjöL omfattar nämligen tvistemål rörande förhållanden som avses i sjölagen, och behörighet att uppta mål om betalning ur registrerat far-

tyg tillkommer då sjörättsforum. Sådan behörighet tillkommer sju tingsrätter. Vid vilken av dessa sjörättsdomstolar som talan skall väckas regleras i 337 § SjöL. Beredningen har inte för sin del anledning att ingå på frågan, om denna ordning verkligen kan vara ändamålsenlig.

Vem talan skall riktas mot, när borgenär vill söka betalning ur fartyget för fordran som är förenad med panträtt, anges i 22 § SjöLförslaget. Rätt svarande är den, för vars förvärv inskrivning senast är beviljad eller sökt. Legitimationen upphör inte genom att fartyget överläts före talans väckande utan först genom att inskrivning söks för nya ägaren. Vid partrederi skall huvudredaren sökas enligt 43 § andra stycket SjöLförslaget.

Övergångsbestämmelser

Ändringarna i LL bör träda i kraft samtidigt som övriga lagförslag. Även i lagsökning-mål skall iaktas de materiella regler som följer av övergångsbestämmelserna till SjöLförslaget. Den nya lydelsen av 1 och 2 §§ avser att reglera alla fall då äldre in-teckning åberopas, oavsett om rättsverkningarna av den äldre in-teckningen skiljer sig från rättsverkningarna av pantbrev.

Det kan förekomma, att äldre in-teckningshandling ligger som pant för muntlig fordran. Enligt gällande lag kan i sådant fall lagsökning äga rum på grund av in-teckningshandlingen, om ansökningen riktas mot fartyget. Beredningens förslag till ändring av LL utgår däremot från att lagsökning inte kan äga rum utan att själva fordringen liksom pantförskrivningen grundas på skriftligt fordringsbevis. Om borgenär har fordran som grundas på själva in-teckningshandlingen, är det utan vidare klart, att lagsökning även framdeles kan grundas på handlingen. Detta gäller även om in-teckningshandlingen inte är förenad med personlig fordran utan endast ger rätt till betalning ur fartyget. In-teckningshandlingen utgör då skriftligt bevis om fordringsförhållandet. Beträffande andra fall bör — på samma sätt som skett i prop. 1971: 20 beträffande fast

¹ Prop. 1970: 185 s. 25.

egendom — ges en övergångsbestämmelse, enligt vilken lagsökning enligt 1 § andra stycket i dess nya lydelse får göras med åberopande av inteckningshandlingen. Härvid förutsätts, att sökanden uppger beloppet av sin muntliga fordran. Om det görs invändning som rör fordringen eller pantförskrivningen och invändningen inte kan lämnas utan avseende, är borgenärens rätt att anse som stridig och målet skall hänskjutas till rättegång.

5.3 Förslag om ändring i uppbördsförordningen

Enligt 60 § 3 mom. uppbördsförordningen äger bestämmelserna i 88 c § UL om tidsfrister för utmätning och försäljning av utmätt egendom och om anstånd med sådana åtgärder inte tillämpning vid utmätning för skatt. Undantaget skall enligt förslag i prop. 1971: 20 omfatta även de särskilda bestämmelserna om frister vid försäljning av fast egendom (11 § FfL II) eller av luftfartyg och reservdelar till luftfartyg (3 § LfL II). Stadgandet i uppbördsförordningen bör framdeles avse också föreskriften i 3 § FartfL om tidsfrist vid försäljning av registrerat fartyg.

Betänkandet innehåller förslag till särskild lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. Vidare föreslås ändringar i utsökningslagen, konkurslagen, förmånsrättslagen, lagsökningenslagen och uppbördsförordningen.

Dessa förslag ansluter till ett av sjölagskommittén nyligen framlagt betänkande, som innehåller förslag till nya bestämmelser om registrering och äganderättsinskrivning beträffande fartyg efter förebild av fastighetsrätten sådan den framträder i nya jordabalken.¹ Även reglerna om inteckning i fartyg har av kommittén utformats med fastighetsrätten som mönster. Inteckning i fartyg skall leda till utfärdande av pantbrev som kan pantsättas och, i den mån det är obelånat, ger ägaren s. k. ägarhypotek. Kommittén har beaktat 1967 års konventioner om sjöpanträtt och fartygshypotek samt om inskrivning av rätt till skeppsbyggen.

Beredningens förslag är utformat med ledning av de förslag om exekutiv försäljning av fast egendom och luftfartyg som beredningen framlade i betänkandet Utsökningsrätt VIII och de förslag till lagstiftning i dessa ämnen som på grundval av betänkandet nyligen förelagts riksdagen i prop. 1971: 20. I beredningens förslag jämföras skeppsbygge genomgående med fartyg.

Nyssnämnda förslag till särskild lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. skall tillämpas på registrerade fartyg. Registrering skall hos oss ske av fartyg vars skrov har

en längd av minst tolv meter och en bredd av minst fyra meter. Med registrerat fartyg likställs registrerat skeppsbygge. Försäljning skall ske på auktion som ombesörjs av överexekutor (ÖE). Den föreslagna lagen skall även tillämpas på utländska fartyg. (1 §)

Beredningen föreslår, att den s. k. täckningsprincipen skall införas vid försäljning av fartyg. Denna princip, som sedan länge tillämpas vid exekutiv försäljning av fast egendom och även gäller vid försäljning av luftfartyg, avser att skydda sakägare som har bättre rätt än utmätningssökanden. Försäljning får sålunda ske endast om alla fordringar som har företrädare framför exekutionsfordringen samt kostnaden för förfarandet blir täckta. (13 och 14 §§) För ändamålet upprättas en sakägarförteckning och bestäms ett s. k. skyddsbelopp. Som följd av täckningsprincipen innehåller förslaget även bestämmelser om s. k. utlösning- resp. anslutningsrätt. (4 och 5 §§) Med hänsyn till de dryga kostnader som kan vara förenade med att fartyg ligger stilla förordas, att konkursförvaltning får rätt att begära försäljning för arvode och annan kostnad för fartygs förvaltning under konkursen. (5 §)

Vid fastighetsexekution gäller även den s. k. övertagandepincipen, dvs. att fordran med panträtt på grund av inteckning inom skyddsbeloppet skall utan vidare stå kvar

¹ Registrering av fartyg Sjöpanträtt och fartygshypotek Partrederi (SOU 1970: 74)

efter exekutiv försäljning. En sådan regel strider mot 1967 års panträttskonvention, vars ståndpunkt ansetts motiverad av att handeln med och krediten mot säkerhet i fartyg är starkt internationella. Förslaget ger emellertid möjlighet att efter överenskommelse om avräkning mellan inteckningshavare och köpare bevara inteckningar som täcks av köpeskillingen. (15 §) Det kan i sammanhanget nämnas, att certepartier i fartyg inte enligt sjölagskommitténs förslag — lika litet som enligt gällande lag — skall ha något sakrättsligt skydd. Sådan rättighet kan inte heller enligt beredningens förslag förbehållas vid exekutiv försäljning.

Enligt panträttskonventionen är preskriptionstiden för sjöpanträtt i fartyg ett år. Utmätning som leder till försäljning avbryter preskriptionen. Har utmätning begärts av annan än sjöpanträttshavaren, kan preskription tänkas inträda, om utmätningen återkallas. Till förekommande härav skall enligt förslaget sjöpanträttshavare — även om han saknar exekutionstitel — kunna inträda i utmätningens ärendet och driva förfarandet vidare. (5 §)

Med hänsyn till konventionsbestämmelserna innehåller förslaget tämligen detaljerade föreskrifter angående kungörande av och underrättelse om auktion. Beträffande auktionen föreslår beredningen bl. a., att ÖE skall kunna avvisa alltför låga bud. (19 §)

Vid inrop skall, om inte hela köpeskillingen betalas genast, handpenning eller säkerhet lämnas för en sjättedel av köpeskillingen. Inroparen får komma i besittning av fartyget så snart han betalt köpeskillingen.

Försäljning av andel i registrerat fartyg omfattas ej av det nu behandlade lagförslaget utan regleras av *utsökningslagen*. Motsvarande skall gälla villkorlig äganderätt till fartyg eller till andel däri.

Även regler om utmätning, köpeskillingsfördelning och fullföljd skall t. v. alltjämt stå i *utsökningslagen*. Avsikten är att försäljningslagen i så gott som oförändrat skick och bestämmelser i övriga hänseenden i lämplig form skall framdeles ingå i

en ny utsökningsbalk. Beredningen utgår från att ÖE då avskaffas och att kronofogdemyndigheten skall överta ÖEs befogenheter.

Beträffande utmätning av registrerat svenskt fartyg föreslår beredningen nu efter norskt mönster, att utmätning skall få ske även om fartyget är på resa eller ligger i utländsk hamn (distansutmätning). Beslutet om utmätning innebär bl. a. inteckningsförbud och skall genast medföra förmånsrätt. (77 §) Auktion kan emellertid ej hållas här innan fartyget kommer hit. Ägaren kan av ÖE åläggas att låta föra fartyget till svensk hamn. Blir fartyget föremål för konkurrerande utmätning i främmande stat som leder till försäljning där, skall den förmånsrätt som vunnits genom den svenska utmätningen då gälla som panträtt. Beträffande kronofogdemyndighetens lokala kompetens föreslås, att fartyg skall kunna utmätas bl. a. i fartygets hemort eller där det väntas. (56 §)

Vad nu sagts om distansutmätning av fartyg föreslås skola gälla även i fråga om svenskt luftfartyg.

Utmätt fartyg, som inte är registrerat, skall enligt förslaget säljas av kronofogdemyndigheten. Även sådana fartyg kan vara belastade av sjöpanträtt, vilket också har beaktats i förslaget. Försäljning kan, om det är lämpligt, ske under hand.

Andel i registrerat fartyg eller i luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg skall, liksom villkorlig äganderätt till sådan egendom eller till andel däri, säljas av ÖE (89 §) — på auktion eller under hand.

I utsökningslagen tas upp bestämmelser om utmätning av ägarhypotek i fartygsinteckning vilka ansluter till motsvarande regler för fast egendom. (91 a och 91 b §§) Även fördelning av köpeskillning för registrerat fartyg skall enligt förslaget följa samma regler som fördelning efter fastighetsförsäljning. För att såvitt möjligt undvika att den slutliga fördelningen blir svävande under lång tid skall vid tvist föreläggande kunna ges om att talan skall väckas inom viss tid. När ÖE skall verkställa köpeskillingsfördelning och flera borgenärer är in-

blandade i tvist, skall ÖE kunna själv pröva tvisten i samband med fördelningen. (151 §) ÖE skall då bl. a. hålla muntlig förhandling och kunna höra vittnen. Det förutsätts att sakkunnig person skall handlägga saken. Dessa bestämmelser föreslås skola gälla även i andra ärenden hos ÖE än sådana som rör fartyg.

Beredningen har även uppmärksammat frågan vilken verkan som försäljning skall ha mot tredje man. I denna del föreslås nya gemensamma regler beträffande fast egendom samt registrerat fartyg och andel i sådan egendom. (213 a §) Sedan försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen betalats, skall egendomen i princip inte kunna frånvinnas köparen. I vissa fall då rätt ägare till äventyrs gått miste om sin rätt genom exekutiv försäljning skall han få ersättning av allmänna medel. Vad här sagts om fartyg gäller även andel i fartyg och villkorlig äganderätt till fartyg eller andel däri.

Beredningen föreslår även modifierade bestämmelser i fråga om utmätning och försäljning i allmänhet av lös egendom som är besvärad av handpanträtt eller retentionsrätt. (71 och 92 §§) Dessa bestämmelser sammanhänger delvis bl. a. med vad beredningen enligt det föregående föreslagit beträffande skeppsbygge. Liksom f. n. skall handpanträtt eller retentionsrätt inte utgöra hinder mot utmätning. Försäljning får emellertid enligt förslaget ske endast om panthavarens eller retinentens fordran blir täckt. Han skall då få betalning ur köpeskillingen.

Enligt förslaget till ändring i *konkurslagen* skall försäljning av registrerat fartyg som ingår i konkursbo följa reglerna för luftfartyg och fast egendom. Ändring i *förmänsrättslagen* föreslås i anledning av sjölagskommitténs förslag att utmönstra förmänsrätt för fartygsbeställare enligt 3 § och panträtt för partredare enligt 17 § sjölagen. Kommitténs förslag att retentionsrätt i fartyg på grund av byggnads- eller reparationsuppdrag skall gå före panträtt på grund av inteckning har också föranlett ändring i *förmänsrättslagen*. I *lagsökningslagen* föreslås endast följdändringar och i *uppbördsförord-*

ningen endast ett tillägg om att vissa regler rörande tidsfrist för försäljning av fartyg m. m. inte skall gälla s. k. allmänna mål.

Förkortningar

Lagar, lagförslag m. m.

BrB	brottsbalken
FAL	lagen (1927: 77) om försäkringsavtal
FartfL	förslag till lag om exekutiv försäljning av fartyg m. m. enligt förevarande betänkande (s. 7 ff)
FartIntL	lagen (1901: 26 s. 1) om inteckning i fartyg
FfL	beredningens förslag till lag om exekutiv försäljning av fast egendom enligt Utsökningsrätt VIII
FfL II	Kungl. Maj:ts förslag till lag om exekutiv försäljning av fast egendom enligt prop. 1971: 20
FRL	förmånsrättslagen (1970: 979)
HB	handelsbalken
HD	högsta domstolen
JB	jordabalken
JO	justitieombudsmannen resp. ämbetsberättelsen
KL	konkurslagen (1921: 225)
KL II	Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225) enligt prop. 1971: 20
KLförslaget	förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225) enligt förevarande betänkande (s. 26 ff)
krfm	kronofogdemyndighet
LfL	beredningens förslag till lag om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. enligt Utsökningsrätt VIII
LfL II	Kungl. Maj:ts förslag till lag om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. enligt prop. 1971: 20
LL	lagsökningslagen (1946: 808)
nya LB 1876	nya lagberedningens förslag till utsökningslag 1876
RB	rättegångsbalken
Rp	lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken
Sjöl	sjölagen (1891: 35 s. 1)
SjöLförslaget	förslag till lag om ändring i sjölagen (1891: 35 s. 1) avgivet av sjölagskommittén den 25 maj 1970 (SOU 1970: 74)
U I	Utsökningsrätt I, partiella reformer, förslag av lagberedningen (SOU 1961: 53)
U III	Utsökningsrätt III, exekution i lön, beneficium m. m., förslag av lagbe-

	redningen (SOU 1964: 57)
U IV	Utsökningsrätt IV, fastighetstillbehör och företagsintecknad egendom m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1966: 7)
U VII	Utsökningsrätt VII, ackordsförhandling, förslag av lagberedningen (SOU 1968: 41)
U VIII	Utsökningsrätt VIII, fastighetsexekution m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1968: 64)
U IX	Utsökningsrätt IX, förmånsrättsordning m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1969: 5)
U X	Utsökningsrätt X, konkursgrunderna, gäldenärens legitimation, återvinning, kvittning, solidariska skuldförhållanden m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1970: 75)
UB	blivande utsökningsbalk
UL	utsökningslagen (1877: 31 s. 1)
UL II	Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1) enligt prop. 1971: 20
ULförslaget	förslag till lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1) enligt förevarande betänkande (s. 12 ff)
ÖE	överexekutor

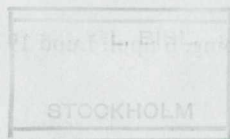
Riksdagstryck, rättsfallssamlingar, tidskrifter o. l.

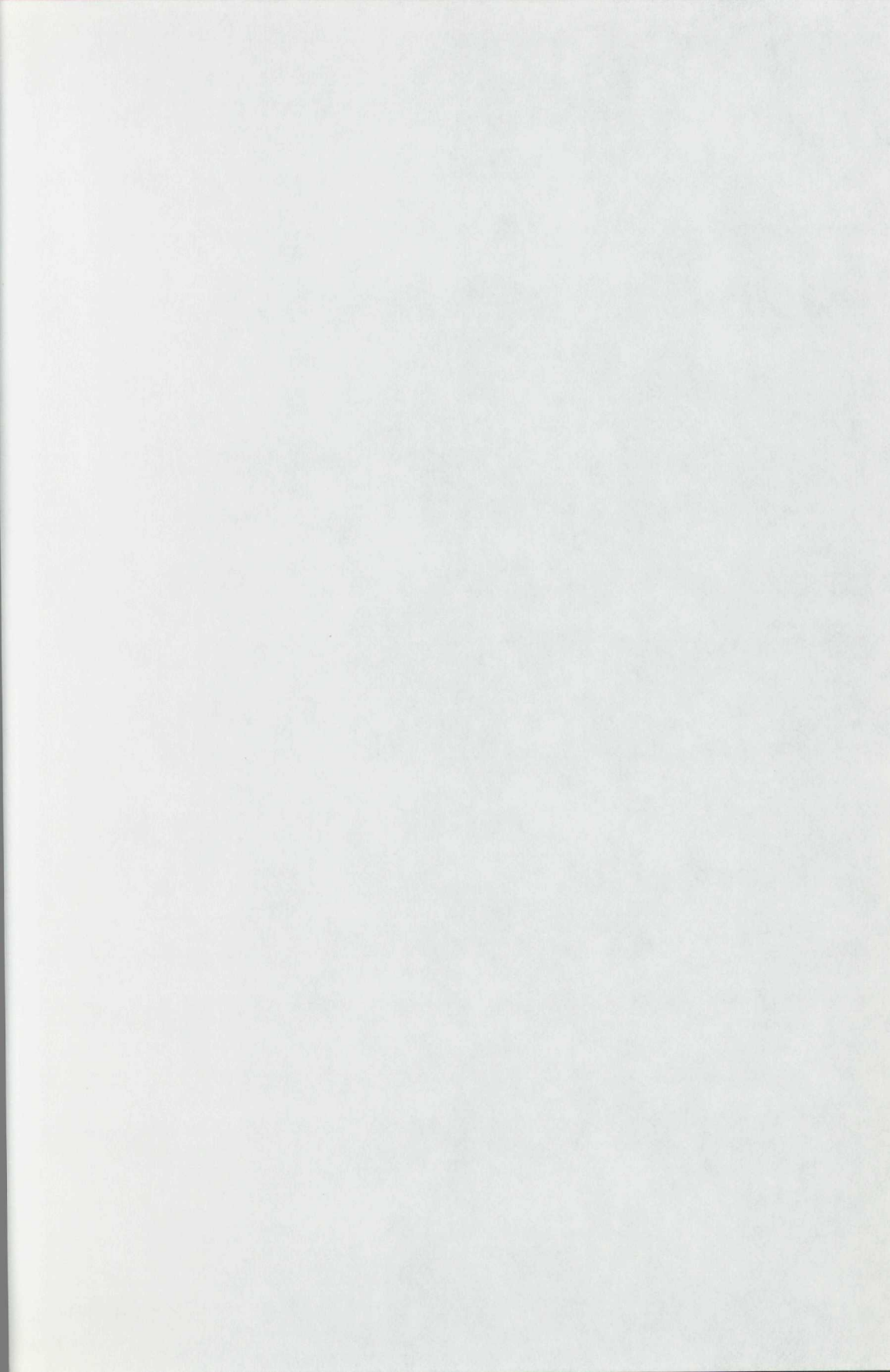
ND	Nordiske Domme i sjöfartsanliggender
NJA	Nytt juridiskt arkiv. Avd. I
NJA II	Nytt juridiskt arkiv. Avd. II
prop.	proposition
SOU	statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning

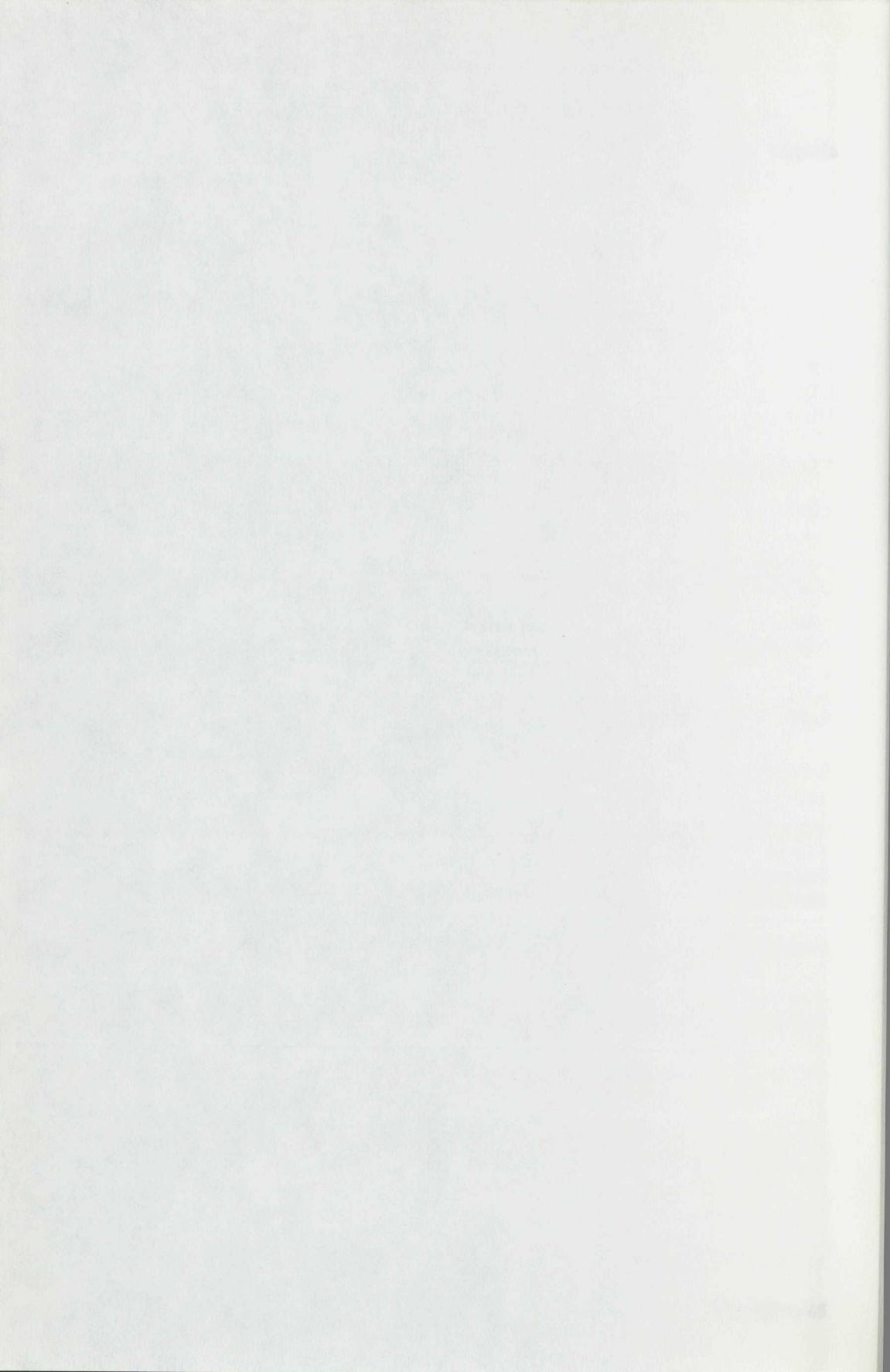
Litteratur i övrigt

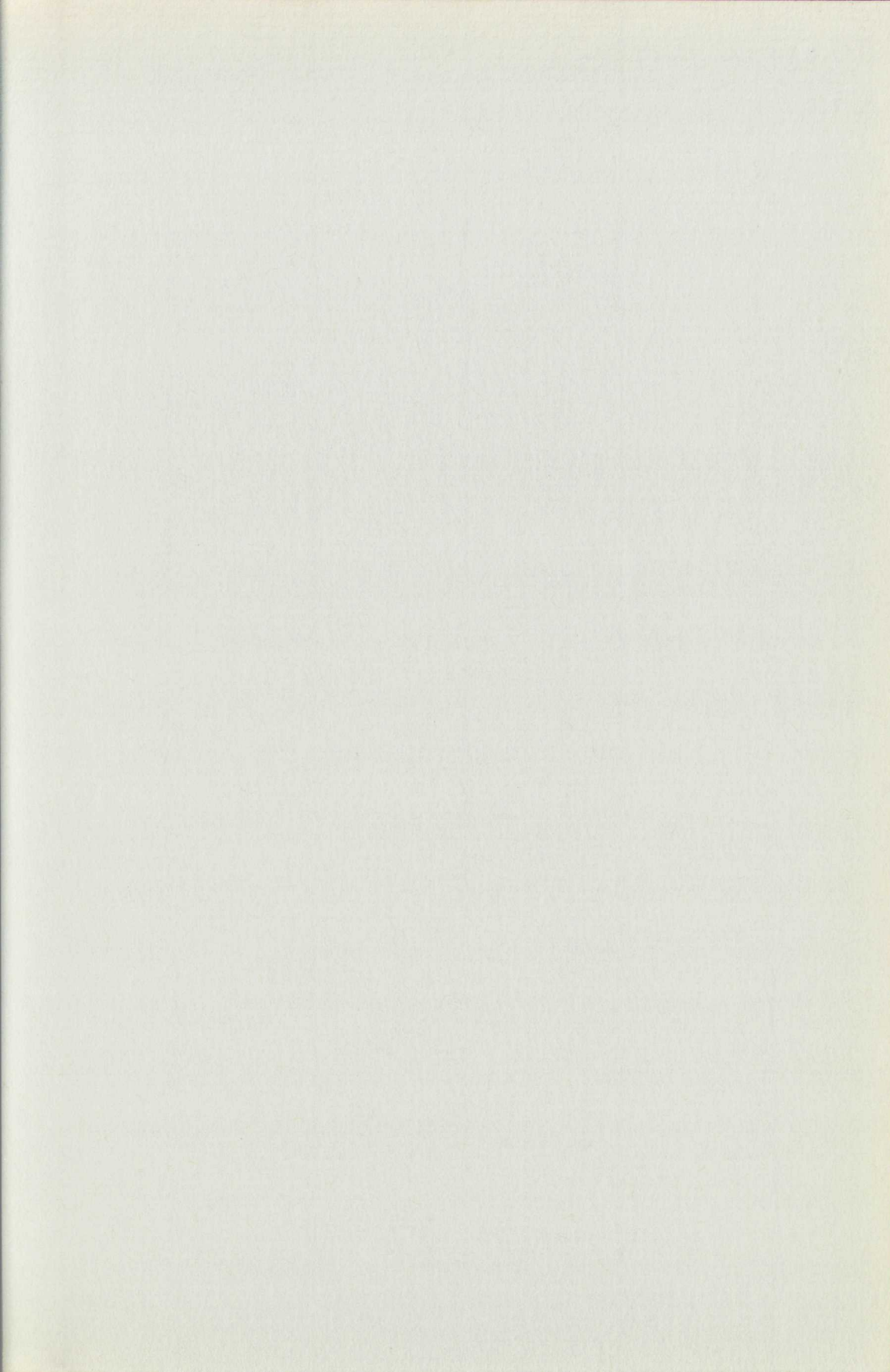
Alexanderson	Lärobok i rättskunskap för blivande landsfiskaler. IV. Processrätt. Avd. 3. Utsökning av N. Alexanderson. 2 uppl. Lund 1927
Almén, Auktion II	Almén, Om auktion såsom medel att åvägbringa aftal II. Uppsala 1900
Almén, PM	Justitierådet Tore Alméns promemoria vid föredragning i lagrådet av 1912 års ändringar i utsökningslagen. Stockholm 1927
Hagbergh	Hagbergh, Sjölagen jämte viktigare författningar rörande sjöfarten. 16 uppl. av Afzelius, Sjölagen. Stockholm 1969
Hassler	Hassler, Utsökningsrätt. 2 uppl. Lund 1960
Hassler, Svensk exekutionsrätt 2	Hassler, Svensk exekutionsrätt. Andra häftet. Utmätning. Lund 1940
Herslow	Herslow, Utsökningslagen och dithörande författningar. 2 uppl. Stockholm 1903
Lamm	Lamm, Inteckning för fordran i fast egendom. Uppsala 1918
Nilsson— Stjernquist	Nilsson—Stjernquist, Om handräckningsutslag. Lund 1946
Olivecrona, Förfarandet	Olivecrona, Förfarandet vid exekutiv försäljning av fast egendom. 2 uppl. Malmö 1941
Olivecrona, Utsökning	Olivecrona, Utsökning. 6 uppl. Lund 1970

Rodhe	Rodhe, Obligationsrätt. Lund 1956
Tiberg	Tiberg, Kreditsäkerhet i fartyg. Stockholm 1968
Trygger I	Trygger, Kommentrar till utsökningslagen. Uppsala 1904
Trygger II	Trygger, Kommentrar till utsökningslagen 2 uppl. (till 90 §). Uppsala 1916
Undén	Undén, Svensk sakrätt I. Lös egendom. 6 uppl. Lund 1969
Vinge	Vinge, Om kvarstad i civila mål. Göteborg 1951
Welamson	Welamson, Konkursrätt. Stockholm 1961

Statens offentliga utredningar 1971

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Post- och Inrikes Tidningar. [2]
Snatteri. [10]
Förslag till aktiebolagslag m.m. [15]
Ny domstolsadministration. [41]
Utsökningsrätt XI. [45]

Socialdepartementet

Familjepensionsfrågor m.m. [19]
Särskilda tandvårdsanordningar för vissa patientgrupper. [38]

Kommunikationsdepartementet

Ny sjömanslag. [6]
Ett nytt bilregister. [11]
Utredningen angående befordran av farligt gods på väg m.m. 1. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Betänkande I. [20] 2. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Bilaga A. [21] 3. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Bilaga B. [22] 4. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Register m.m. [23]
Sjömanspension. [30]
Lastbil och Taxi. [34]

Finansdepartementet

SOU 71. Handbok för det officiella utredningstrycket. [1]
1970 års långtidsutredning. 1. Svensk industri under 70-talet med utblick mot 80-talet. Bilaga 2. [5] 2. Finansiella tillväxtaspekter 1960-1975. Bilaga 4. [7] 3. Arbetskraftsresurserna 1965-1990. Bilaga 1. [8] 4. Miljövärden i Sverige under 70-talet. Bilaga 8. [12] 5. Utvecklingstendenser inom offentlig sektor. Bilaga 6. [13] 6. Varuhandeln fram till 1975. Bilaga 3. [14] 7. Regional utveckling och planering. Bilaga 7. [16] 8. Export och import 1971-1975. Bilaga 5. [40]
Större företags offentliga redovisning. [9]
Mått och vikt. [18]
Betalningsbalansutredningen. 1. Den svenska betalningsbalansstatistiken. [31] 2. Valutareservern och utrikeshandelns finansiella struktur. Bilaga. [32]

Utbildningsdepartementet

Vuxenpedagogisk forskning och utbildning. [24]
Kyrkan kostar. [29]
Produktionsresurser för tv och radio i utbildningen. [36]

Jordbruksdepartementet

Veterinärdistriktsindelningen, m.m. [3]

Handelsdepartementet

Fri affärstid. [33]
Konsumentpolitik - riktlinjer och organisation. [37]

Inrikesdepartementet

Servicekommittén. 1. Boendeservice 3. Kommunstudien. [25] 2. Boendeservice 4. Projektstudien. [26] 3. Boendeservice 5. Totalkostnadsstudien. [27] 4. Boendeservice 6. Strukturstudier. [28]
Den fria rörligheten för personer inom EEC. [35]
Den svenska köpkraftsfördelningen 1967. [39]
KSA-utredningen. 1. Försäkring och annat kontant stöd vid arbetslöshet. [42] 2. Arbetskraftens struktur och dimensioner. [43] 3. Bilagor till KSA-utredningens betänkande. [44]

Civildepartementet

Kommunala val. [4]

Industridepartementet

Malm - Jord - Vatten. [17]